

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 460
Παρασκευή
22 Φεβρουαρίου 1991
Δρχ. 250

Μετά τον πόλεμο στον Κόλπο ανταρτοπόλεμος στο Κουρδιστάν;

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΠΕΚΤΕΙΝΕΤΑΙ

- Η αραβο-ισραηλινή προσέγγιση
- ΚΚΕ: Το πιο κρίσιμο συνέδριο
- Η οικονομία του τζιρού
- Ιντρακόμ: Η κυβέρνηση κρύβεται
- Ελαιώνας: Έγινε κι αυτός σκάνδαλο
- Βαλκανικό ηφαίστειο
- Οι «Πάτριот» της Μαριωρής
- Ο Κοσκωτάς είναι εκεί

ΚΟΥΡΔΙΚΟ:

Ρεπορτάζ - συνεντεύξεις - ντοκουμέντα
ΤΑΛΑΜΠΑΝΙ-ΑΠΟ-ΓΚΑΣΕΜΛΟΥ

Τα βιβλία

που ο κόσμος αποκαλεί ανήθικα
είναι βιβλία που δείχνουν
στον κόσμο τις
ίδιες του τις
ντροπές.

Από το καινούριο μας
βιβλίο:

Ο Οσκαρ Γουάιλντ έγραψε
Μπέρτσελζι ζωγράφισε

σου γκοβόστη

Ζωοδόχου Πηγής 21 – τηλ: 36.15.433

Εκδόσεις Κέδρος

Το πρώτο μπεστ-σέλερ του είδους του στις Η.Π.Α.
και στην Αγγλία

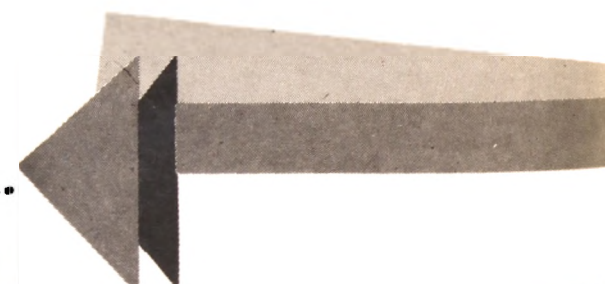
Ο Δρ. ΠΕΚ ασχολείται ιδιαίτερα με τη φύση της αγάπης στις ανθρωπίνες σχέσεις: πώς να αναγνωρίζουμε την πραγματική αρμονία πώς να διακρίνουμε την εξάρτηση από την αγάπη πώς να αποκτήσουμε ατομικότητα πώς να ευαισθητοποιηθούμε ως γονείς. Το βιβλίο αυτό, είναι για μια σειρά χρόνια, το πρώτο μπεστ-σέλερ του είδους του στις Η.Π.Α., και στις άλλες αγγλόφωνες χώρες. Με αξιοθαύμαστο τρόπο ενσωματώνει παραδοσιακές ψυχολογικές και πνευματικές καταστάσεις. Το αποτέλεσμα μας δίνει ένα βιβλίο που μπορεί να μας μάθει πώς να αγκαλιάζουμε την πραγματικότητα και να αποκτήσουμε την απαραίτητη γαλήνη και πληρότητα στη ζωή μας.

Μ. ΣΚΟΤ ΠΕΚ

Μια νέα ψυχολογία
για την αγάπη
για τις παραδοσιακές αξίες
και για την πνευματική
ανάπτυξη

**Ο ΔΡΟΜΟΣ
Ο ΛΙΓΟΤΕΡΟ
ΤΑΞΙΔΕΜΕΝΟΣ**

Γ. Γενναδίου 3, Τηλ. 36.02.007

Μ. ΣΚΟΤ ΠΕΚ

**Ο ΔΡΟΜΟΣ
Ο ΛΙΓΟΤΕΡΟ
ΤΑΞΙΔΕΜΕΝΟΣ**

Μια νέα ψυχολογία
για την αγάπη
για τις παραδοσιακές αξίες
και για την πνευματική
ανάπτυξη

ΚΕΔΡΟΣ

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 18ος
• Τεύχος 460
Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 1991
Δρχ. 250

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

• Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα

• Διαφημίσεις:
ΠΟΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ

• Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ

• Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

• Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δημοχάρους 60
Τηλ. 72.49.300

• Εκτύπωση:
«ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ» Α.Ε.
Λ. Ηρακλείου 145
Τηλ. 25.15.340

• Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
εκφράζει τις απόψεις του
συγγραφέα του.
• Χειρόγραφα δεν
επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού
Εξαμ. 2.700 δρχ.
Ετήσια 5.400
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 20.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 4.800

Εξωτερικού
Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 27
ετήσια: δολ. 54
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 30
ετήσια: δολ. 60

• Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 250
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 350

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΚΕ

Ιστορική τομή καλούνται να πραγματοποιήσουν οι συνέδροι στο ΚΚΕ. Ωστόσο, μια ορθοπεδική επέμβαση είναι δύσκολη, όταν υπάρχουν πολλαπλά κατάγματα. Γράφει ο Χρ. Κυριαζής.

Κρίση στον Κόλπο

Ο Χρ. Λαζαρίδης θεωρεί ότι έχει κι η Σοβιετική Ένωση λόγο στη «νέα τάξη πραγμάτων» (σελ. 26). Ο Παλαιστίνιος την καταγωγή, Ισραηλινός πολίτης *Εμίλ Χαμπίμπι*, μιλάει στην *Τέτα Παπαδοπούλου* (σελ. 44). Κι ένα χείμενο για τις προοπτικές των τουρκοαραβικών σχέσεων (σελ. 43).

ΦΑΚΕΛΟΣ: ΚΟΥΡΔΙΚΟ 27-42

Συνεντεύξεις του *Τζ. Ταλαμπανί* και του *Αμπντουλάχ Οτσαλάν* (Απο), ρεπορτάζ με τους πεσμεργκά, ντοκουμέντα, αναλύσεις και πληροφορίες για τα κινήματα του Κουρδιστάν. Γράφουν οι: *Γ. Καπόπουλος, Ελ. Καραντζόλα, Χρ. Παπουτσάκης, Αλή Ταρτάνογλου και Ν. Χειλάς.*

Ο πόλεμος στον Κόλπο σε ανάπτυξη —οι τελευταίες ελπίδες για μια διευθέτηση εξανεμίζονται. Αλλά ο πόλεμος στον Κόλπο έχει κι άλλες επιπτώσεις. Ένα έθνος ξεχασμένο και καταδιωγμένο, κινείται στην περιοχή. Πρόκειται για τους Κούρδους. Οι σελίδες που φιλοξενούν το Κουρδικό ως το αναδυόμενο πρόβλημα της περιοχής έχουν και το «διδασκτικό» τους χαρακτήρα - πολιτικά ή όπως αλλιώς νομίζετε. Αλλά για μας, και για τους λόγους αυτούς νομίζουμε ότι πρέπει να τεθεί το Κυπριακό ως αίτημα δικό μας, των πολιτών. Οι κυβερνήσεις φεύγουν. Η, εν πάση περιπτώσει, υποχρεώνονται να ακολουθούν την πολιτική που τους επιβάλλουν οι λαοί τους. Εμείς, τι κάνουμε;

C-130: Μοιραία παράλειψη

Ο υποπτέραρχος ε.α. *Σπύρος Κοντομάρης* απαντάει εμπεριστατωμένα στα ερωτηματικά που γεννήθηκαν από το τραγικό ατύχημα. Σελ. 52

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 5

Στάθης
ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ 6

Πέρα από την κλιμάκωση
ΑΝΤΗΝΩΡ
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 8
ΘΕΣΕΙΣ 10

Πώς αντιμετωπίζονται από την τουρκική δικαιοσύνη οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης; Ένα χαρακτηριστικό περιστατικό και μερικά χρήσιμα συμπεράσματα από τον *Ανδρέα Μπίστη.*

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πώς γίνεται ο ζωγράφος *Ζωρζ Γκρος* (στη φωτογραφία χαρακτηριστικό έργο του) να υποστηρίζει ότι «ο άνθρωπος είναι ζών» και η ζωγραφική του (και όλων των Γερμανών ρεαλιστών που χαρακτήρισαν την περίοδο της δημοκρατίας της Βαϊμάρης) να είναι τόσο κοντά στον άνθρωπο;

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Πεσμεργκά από το Κουρδιστάν

ΕΜΕΙΣ ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ;

ΤΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ του «ΑΝΤΙ» φωτίζει αρκετές πτυχές του κυπριακού προβλήματος αλλά κυρίως επισημαίνει τους αγώνες και το φρόνημα του κυπριακού λαού με στόχο τη διεκδίκηση των δικαιών του. Το Παλαιστινιακό, ώριμο πια, θα τεθεί στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων μετά τον πόλεμο, παρά τις επιλογές των Παλαιστινίων στην παρούσα πολεμική σύρραξη στον Περσικό.

ΕΜΕΙΣ όμως τι κάνουμε; πώς βλέπουμε την προώθηση του κυπριακού στο διάγραμμα των πιθανών εξελίξεων; Η κυβέρνηση θριαμβολογεί, η αντιπολίτευση οδύρεται ασκόπως.

ΑΛΛΑ είναι δυνατόν να ακουστεί και η δική μας φωνή όταν η κοινή γνώμη σε Ελλάδα και Κύπρο σιωπά; Όταν τα πάντα επαφίενται στις διπλωματικές κινήσεις, χωρίς λαϊκή κινητοποίηση, χωρίς εγρήγορση της εθνικής συνείδησης; Όταν η «αγανάκτησή» μας εκτονώνεται και εξαντλείται σε επιδρομές στα σουπερμάρκετ; ΑΓΑΝΑΚΤΟΥΜΕ για τις αναφορές της έκθεσης του Στέητ Ντηπάρτμεντ σε ανύπαρκτες μειονότητες στην Ελλάδα. Πανηγυρίζουμε για τη «διασκευή» του κ. Σωτήρχου.

ΑΓΑΝΑΚΤΟΥΜΕ για τις δηλώσεις Μπαϊνκερ «άλλο Κύπρος, άλλο Κουβέιτ». Πανηγυρίζουμε για τη «διόρθωση» της κ. Τατγουίλερ.

ΔΥΣΠΙΣΤΟΥΜΕ για τις προθέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας απέναντι στην Τουρκία. Πανηγυρίζουμε για την «πρωτοβουλία της» στο Κυπριακό.

ΑΛΛΑ είναι σαφές ότι σε όλες τις σχεδιαζόμενες μεταπολεμικές διασκέψεις δεν έχουμε ακόμα εξασφαλίσει καμιά καρέκλα. Και δεν πρόκειται να εξασφαλίσουμε αν δεν ξακαθαρίσουμε τι επιδιώκουμε: να ξεφορτωθούμε το κυπριακό με οποιαδήποτε λύση ή να το θέσουμε εκ νέου με τους πραγματικούς του όρους, της εισβολής, της κατοχής, του διαμελισμού και της κατάργησης της ανεξαρτησίας ενός κράτους, της κατάφωρης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

ΜΑΚΑΡΙΑ η κοινή γνώμη και μακάριες οι πολιτικές μας ηγεσίες αδυνατούν να συνεγείρουν το εθνικό αίσθημα και να κινητοποιήσουν το λαό για τα εθνικά δίκαια παράλληλα με τις όποιες διπλωματικές κινήσεις. Προσμένουμε ίσως κάποιο θαύμα. Μήπως δεν ήταν χαρακτηριστική η στάση μας στο θέμα των Ελλήνων της Αλβανίας;

Η ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ διάθεση έχει σχεδόν μηδενιστεί στη δική μας περίπτωση. Η εθνική συνείδηση λεηλατείται από μικρο-κομματικούς υπολογισμούς και παραμένει αφοπλισμένη. Διαδηλώσεις γίνονται επί παντός θέματος, πλην της υποστήριξης των δικών μας εθνικών θεμάτων. Η ενημέρωση χωλαίνει. Οι πάντες αδρανούν.

ΟΤΑΝ θα έρθει η ώρα του απολογισμού ας μη σπεύσουμε να ρίξουμε το λίθο του αναθέματος εναντίον κανενός. Γιατί οι ίδιοι υποσχάπουμε το μέλλον μας και την εθνική μας επιβίωση. Ο εχθρός —η απάθεια— βρίσκεται εντός των τειχών.

Η ΤΥΧΗ όμως του κυπριακού εξαρτάται και από μας. Είναι ακόμα στο χέρι μας, πριν είναι πολύ αργά, να ξαναθέσουμε το πρόβλημα, όσες αντιδράσεις κι αν συναντούμε από εχθρούς και «φίλους».

Η ΠΟΡΕΙΑ διολίσθησης του Κυπριακού σε ακόμα πιο δυσμενείς θέσεις για την ελληνική πλευρά πρέπει και μπορεί να ανατραπεί αν ο «υποκειμενικός παράγοντας» δραστηριοποιηθεί τονώνοντας το φρόνημα και απαιτώντας λύσεις για μια Κύπρο ενιαία, ανεξάρτητη, χωρίς στρατό κατοχής και με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ
ΚΙ ΑΣ ΝΙΚΗΣΕΙ
Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ... ΕΓΩ
ΑΠΛΟΣ ΔΙΕΡΧΟΜΕΝΟ
ΕΙΜΑΙ...

9⁰⁰
ΣΥΝΕ-
ΔΡΙΟ

9⁰⁰
ΣΥΝΕ-
ΔΡΙΟ

13⁰⁰
ΣΥΝΕ-
ΔΡΙΟ

14⁰⁰
ΣΥΝΕ-
ΔΡΙΟ

14⁰⁰
ΣΥΝΕ-
ΔΡΙΟ

ΣΤΑΘΗΣ ΙΙ'91

Πέρα από την κλιμάκωση

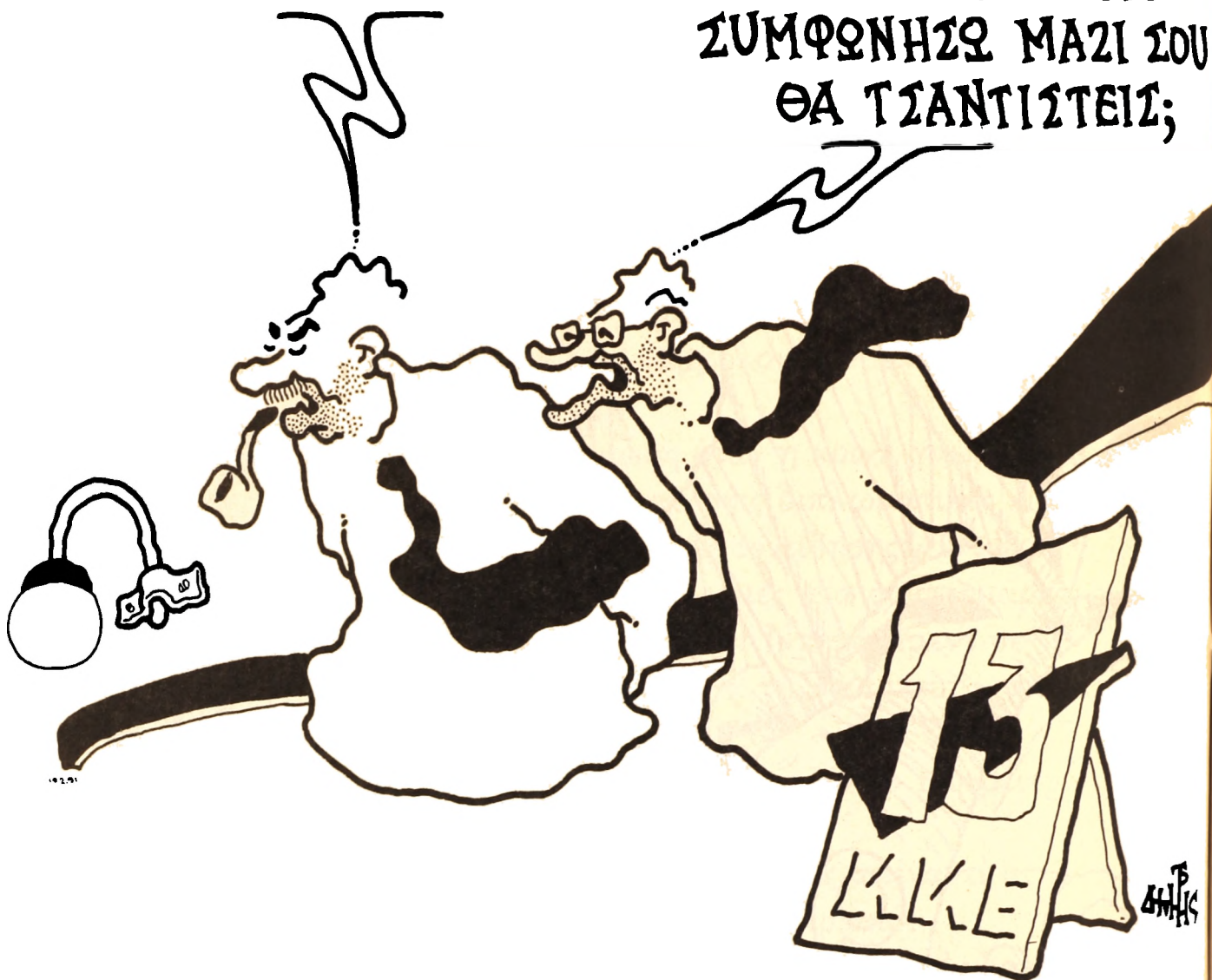
Ο ΠΟΛΕΜΟΣ στον Κόλπο δεν καλύπτεται πια με τίτλους, όπως «Οι Σύμμαχοι κλιμακώνουν τον βομβαρδισμό της Βαγδάτης» και άλλους συναφείς... Το πρωί της Τετάρτης, η «Ιντερνάσιοναλ Χέραλντ Τρίμπιουν» εξηγούσε ότι οι χερσαίες επιχειρήσεις χρειάζονται για μια «καθαρή ήττα του Σαντάμ Χουσεΐν». Και το αίμα που θα χυθεί; Οι νέες εκατόμβες των θυμάτων; Το ότι η βία και ο θάνατος ξαναήλθαν στις διεθνείς σχέσεις; Αυτά θεωρούνται «λεπτομέρειες» για την ηγεσία των δυνάμεων του αντι-ιρακινού συνασπισμού. «Μεταξύ των συμμαχικών κυβερνήσεων —εξηγεί ο Τζόζεφ Φίτσετ, ένας από τους πολιτικούς συντάκτες της «Ι.Χ.Τ.»— υπάρχει συναίνεση, ότι ο πόλεμος στον Κόλπο πρέπει να λήξει κατά τρόπο ώστε ο πρόεδρος Σαντάμ Χουσεΐν να εκτεθεί ως ο μεγάλος ηττημένος, ενώ οι δυτικές και αραβικές χώρες που τον πολέμησαν, να ανακύψουν ως οι αναμφισβήτητοι νικητές... Τόσο τα δυτικά, όσο και τα αραβικά συμφέροντα απαιτούν ένα ηττημένο Ιράκ, όπου ο Σαντάμ Χουσεΐν δεν θα έχει καμιά πολιτική υπόσταση».

ΟΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕΙΣ είναι σχετικά κομψές... Αλλά εξηγούν γιατί ο πρόεδρος Μπους έσπευσε —προτού καν ο Τάρεκ Αζίζ μεταφέρει στη Μόσχα την απάντηση του Σαντάμ Χουσεΐν— να απορρίψει το σοβιετικό ειρηνευτικό σχέδιο. Γιατί, όμως, απορρίφθηκε το σχέδιο Γκορμπατσώφ; Απορρίφθηκε επειδή είναι «εξαιρετικά ανεπαρκές», επειδή οι ΗΠΑ δεν είναι διατεθειμένες «να προβούν σε παραχωρήσεις» και επειδή η «αδημονία» των ανδρών της πολυεθνικής δύναμης, που είναι έτοιμοι για την έναρξη των χερσαίων επιχειρήσεων, δεν μπορεί να «παρατείνεται επί πολύ»!

ΑΛΛΑ ΥΠΟΤΙΘΕΤΑΙ ότι ο πόλεμος αυτός διεξάγεται για την «απελευθέρωση του Κουβέιτ»... Υποτίθεται ότι το ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών εγκρίθηκε για έναν και μόνο λόγο: Να εξαναγκάσει τον Σαντάμ Χουσεΐν να αποσύρει τα στρατεύματά του από το κατεχόμενο σήμερα Κουβέιτ. Όταν, λοιπόν, το σοβιετικό σχέδιο θέτει ως απαραίτατο όρο, για οποιαδήποτε παύση πυρός, την πλήρη και ανεπιφύλακτη αποχώρηση των ιρακινών επιδρομικών στρατευμάτων από το Κουβέιτ, πως εξηγείται η απόρριψή του; Η απάντηση δεν είναι δυσχερής. Για τις Ηνωμένες Πολιτείες στόχος είναι η ολοσχερής συντριβή του Ιράκ, η ανατροπή (ή η φυσική εξόντωση) του Σαντάμ Χουσεΐν, σε

ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΝΑ ΜΕΙΝΩ
ΑΠΛΟ ΜΕΛΟΣ!...

ΑΝ ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΟΡΑ
ΣΥΜΦΩΝΗΣΩ ΜΑΖΙ ΣΟΥ
ΘΑ ΤΣΑΝΤΙΣΤΕΙΣ;

έσχατη ανάγκη ο διαμελισμός του Ιράκ. Συνεπώς, κάθε «συμβιβασμός», κάθε πολιτικός διακανονισμός, κάθε εξέλιξη που θα άφηνε περιθώρια επιβίωσης του Σαντάμ Χουσεΐν, δεν μπορεί να θεωρηθεί «αναμφισβήτητη νίκη» των συμμαχικών δυνάμεων και, ειδικότερα, των ΗΠΑ, που έχουν τα δικά τους σχέδια για την «επομένη» του πολέμου.

Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ, όμως, του σοβιετικού ειρηνευτικού σχεδίου από τον πρόεδρο Μπους θέτει ορισμένα ερωτήματα: Θα διατηρηθεί αρραγές το αντι-ιρακινό μέτωπο της πολυεθνικής δύναμης; Και ποια θα είναι η επίπτωση στις αμερικανο-σοβιετικές σχέσεις, αλλά και στον «αγώνα θέσεων» που διεξάγει ο Γκορμπατσώφ μέσα στην ίδια τη Σοβιετική Ένωση, μαχόμενος κατά στρατοκρατών και συντηρητικών; Ακόμα: Τι θα σήμαινε η απόρριψη της σοβιετικής πρωτοβουλίας, ύστερα από την κατάργηση του διπολισμού και το νέο κλίμα ύφεσης στις σχέσεις Ανατολής - Δύσης;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ τα πράγματα με κάποια σειρά: Η Γερμανία —που φιλοδοξεί να διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στη «νέα Ευρώπη»— υποστηρίζει το σοβιετικό ειρηνευτικό σχέδιο. Το ίδιο και η Ιταλία, που δηλώνει ότι «η πρωτοβουλία της ΕΣΣΔ εναρμονίζεται με τις αποφάσεις του ΟΗΕ». Η Γαλλία

λέει «και ναι και όχι», ενώ ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ κ. Ντε Κουεγιάρ (που, από την έναρξη του πολέμου, ήταν σχεδόν ανύπαρκτος...) χαρακτηρίζει τώρα το σχέδιο Γκορμπατσώφ «ενθαρρυντικό». (Το σοβιετικό σχέδιο δεν αναγνωρίζει καμιά από τις προϋποθέσεις που έθετε η «προσφορά» του Ιρακινού Επαναστατικού Συμβουλίου, της περασμένης Παρασκευής).

ΦΑΙΝΕΤΑΙ, όμως, ότι, και μέσα στις ΗΠΑ, οι γνώμες δίστανται. Ήδη γίνεται λόγος για «ομάδα Μπους» (στην οποία ανήκει ο υπουργός Άμυνας και η στρατιωτική ηγεσία) και για «ομάδα Μπέικερ» (κατά πολύ ασθενέστερη), η οποία, όμως, αφήνει να νοηθεί ότι το σχέδιο Γκορμπατσώφ δεν είναι απορριπτέο. (Τον Μπέικερ, όπως είναι γνωστό, αποκήρυξαν, πρόσφατα, οι σκληροί του Πενταγώνου για κάποιο νηφάλιο κοινό ανακοινωθέν με τον Σοβιετικό ομολόγό του...).

ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ αυτές ενέπνευσαν, το βράδυ της Τετάρτης, ορισμένες «ανεπίσημες» αμερικανικές διευκρινίσεις, σύμφωνα με τις οποίες η απόρριψη του σοβιετικού σχεδίου, από τον πρόεδρο Μπους, δεν είναι οριστική... Αλλά και από σοβιετικής πλευράς υπήρξαν αντίστοιχες διευκρινίσεις, με την έννοια ότι «ο πρόεδρος Μπους δεν έχει απορρίψει συνολικά το σοβιετικό σχέδιο»...

ΠΕΡΑ ΑΠΟ τις διευκρινίσεις αυτές, υπάρχουν οι αντιδράσεις βουλευτών και γερουσιαστών του Κογκρέσου, οι οποίοι με δέος —παρά τους κομπασμούς των στρατηγών και πτεράρχων του Πενταγώνου— αντιμετωπίζουν την προοπτική των χερσαίων επιχειρήσεων: «Πόσοι πεζοναύτες μας θα επιστρέψουν ακίνητοι, παγωμένοι, μέσα σ' ένα κιβώτιο ή σε ένα πλαστικό σάκκο»;

ΟΣΟ ΓΙΑ όλα τα άλλα —σχέσεις ΗΠΑ - ΕΣΣΔ, διεθνής ύφεση, «νέα τάξη πραγμάτων», κλπ.— το ερώτημα που θέτει σήμερα κάθε νηφάλιος άνθρωπος είναι ένα: Μπορεί άραγε, να οικοδομηθεί η νέα αυτή «τάξη» πάνω στα θεμέλια ενός πολέμου που σπέρνει νεκρούς και τραυματίες, ισοπεδώνει πόλεις και ενδέχεται να κληροδοτήσει «μια κατάσταση ολοένα πιο ακυβέρνητη»; Και πόσο θα κερδίσει η διεθνής ειρήνη, αν κλονισθεί ακόμα περισσότερο η θέση του Γκορμπατσώφ στην ΕΣΣΔ, αν το πάνω χέρι πάρουν οι στρατοκράτες ή ανευθυνοϋπεύθυνοι, τύπου Γιέλτσιν; Ποιος θα συγκρατήσει τον ισλαμικό φονταμενταλισμό στον αραβικό κόσμο, αν κύριος στόχος της αμερικανικής ηγεσίας είναι η εξόντωση του Σαντάμ Χουσεϊν, ο οποίος, παρά τα εγκλήματα και το στυγνό καθεστώς που επέβαλε στον ιρακινό λαό, προβάλλει σήμερα ως «ήρωας του αραβικού έθνους»;

* * *

ΤΗΝ ΩΡΑ που σύρονται οι γραμμές αυτές, μια «λαϊκή εξέγερση» βρίσκεται σε εξέλιξη στη μικρή, γειτονική μας Αλβανία. Το άγαλμα του «μεγάλου αναμορφωτή», Έμπερ Χότζα, ξηλώθηκε (όπως είχε ξηλωθεί και το άγαλμα του Στάλιν) ενώ χιλιάδες λαού βρίσκονται στους δρόμους. Πώς «δαμάζεται» το πάθος ενός λαού που παθαίνεται —και αγωνίζεται— για ελευθερία και δημοκρατία; Και μπορούν τα δακρυγόνα, η επέλαση των ΜΑΤ (υπάρχουν και στα Τίρανα ΜΑΤ...) ν' ανακόψουν τη νομοτελική πορεία των πραγμάτων;

* * *

ΜΕΣΑ ΣΤΟ δεκαπενθήμερο που επισκοπούμε, άρχισε και το 13ο συνέδριο του ΚΚΕ —«συνέδριο δημοκρατίας», όπως το χαρακτήρισε ο «Ριζοσπάστης»— με δεσπόζον στοιχείο τη σύγκρουση ανάμεσα στο «παλιό» και το «καινούριο». Το αισθαντικό στοιχείο της πρώτης μέρας του συνεδρίου, ήταν η δήλωση του προέδρου του κόμματος και προέδρου του Συνασπισμού Χ. Φλωράκη ότι επιθυμεί να μείνει «απλό μέλος του κόμματος, πιστός στρατιώτης του» —επι-

θυμία που συμπληρώνεται με την διευκρίνιση ότι «για τελευταία φορά βρίσκεται σε συνέδριο του κόμματος από υπεύθυνη θέση».

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ για τον Συνασπισμό η δήλωση αυτή, είναι δύσκολο να προδικάσει κανείς. Θα γίνει ο Συνασπισμός «αυτόνομο κέντρο διαμόρφωσης της πολιτικής του και της συλλογικής δράσης» —όπως ευχήθηκε ο γραμματέας του Λεωνίδα Κύρκος, από το βήμα του συνεδρίου— ή θα παραμείνει «ένα μικρό μαγαζί, μια σκέτη φωνή διαμαρτυρίας», χωρίς ουσιαστικό ρόλο στην κεντρική κοινωνική και πολιτική σκηνή; Η απάντηση θα δοθεί από τους ίδιους τους συνέδρους, ακριβέστερα από τον συσχετισμό δυνάμεων ανάμεσα στους παραδοσιακούς και τους ανανεωτικούς.

* * *

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ κατέγραψε και το τελευταίο «επίτευγμα» της κυβέρνησης Μητσοτάκη, τη μεταφορά —εν κρυπτώ— της κινητής περιουσίας της έκπτωτης βασιλικής οικογένειας. Οι «αυριανιστές» δεν παρέλειψαν, φυσικά, να δημαγωγήσουν κατά την προσφιλή τους τακτική: «Κυβέρνηση

Ελγίνων - Ξεπούλησαν στους Γλύμπουργκ τους εθνικούς μας θησαυρούς», κλπ. Αλλά και αν δεχθεί κανείς τη δήλωση του αντιπροέδρου και υπουργού Πολιτισμού Τζ. Τζαννετάκη ότι «κανένα ιστορικό κειμήλιο δεν έφυγε από την Ελλάδα» (κάτι για το οποίο διατυπώνονται πολλές αμφισβητήσεις...), δεν υπάρχει οπαδός της Νέας Δημοκρατίας που να μη συμφωνεί ότι «αυτή η κυβέρνηση», «αυτός ο πρωθυπουργός μας», «αυτός ο κυβερνητικός εκπρόσωπος» κάνουν το παν για να... καταρρεύσουν. Υπάρχει μια φράση-λογοπαίγνιο της κ. Ελένης Βλάχου, που λέει πολλά: «Αν κάποιος υπουργός βαδίζει στην οδό Πανεπιστημίου και υπάρχει μια πεπονόφλουδα στο... Παλαιό Φάληρο, το πιθανότερο είναι να την πατήσει!»

ΚΛΕΙΝΟΥΜΕ με λογοπαίγνια, γιατί κανείς δεν θέλει να πιστέψει ότι η κυβέρνηση Μητσοτάκη ή κάποιοι, τέλος πάντων, κυβερνητικοί, επέτρεψαν να φύγει, έστω και ένα κειμήλιο, έστω και ένας πίνακας, για χάρη ενός έκπτωτου μονάρχη...

ANTHΩP

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΙΣΣΟΔΑΞ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΗ

ΠΟΡΤΡΕΤΟΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Δεινοκράτους 131

Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Υγεία - Κοινωνία - Πολιτική

ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ» ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΩΝ: Γ. Τούντα, Γ. Κριμπά, Ν. Μανιού, Ν. Φίλια, Σπ. Δοξιάδη, Γερ. Πεντόγαλου, Άγγ. Χατζάκη, Έφης Λεοντίδου, Μ. Μυλωνάκη, Στ. Καφαντάρη, Ηλ. Κούβελα, Γ. Ευδοκίμиду, Θ. Χατζόπουλου, Άλκη Βατόπουλου, Φ. Σαλαμίνιου, Γ. Κυριόπουλου, Δ. Τριχόπουλου, Κ. Στεφανή και του υπουργού Γ. Γεννηματά.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • 115 21 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 72.49.300

«Μακεδονικού» συνέχεια...

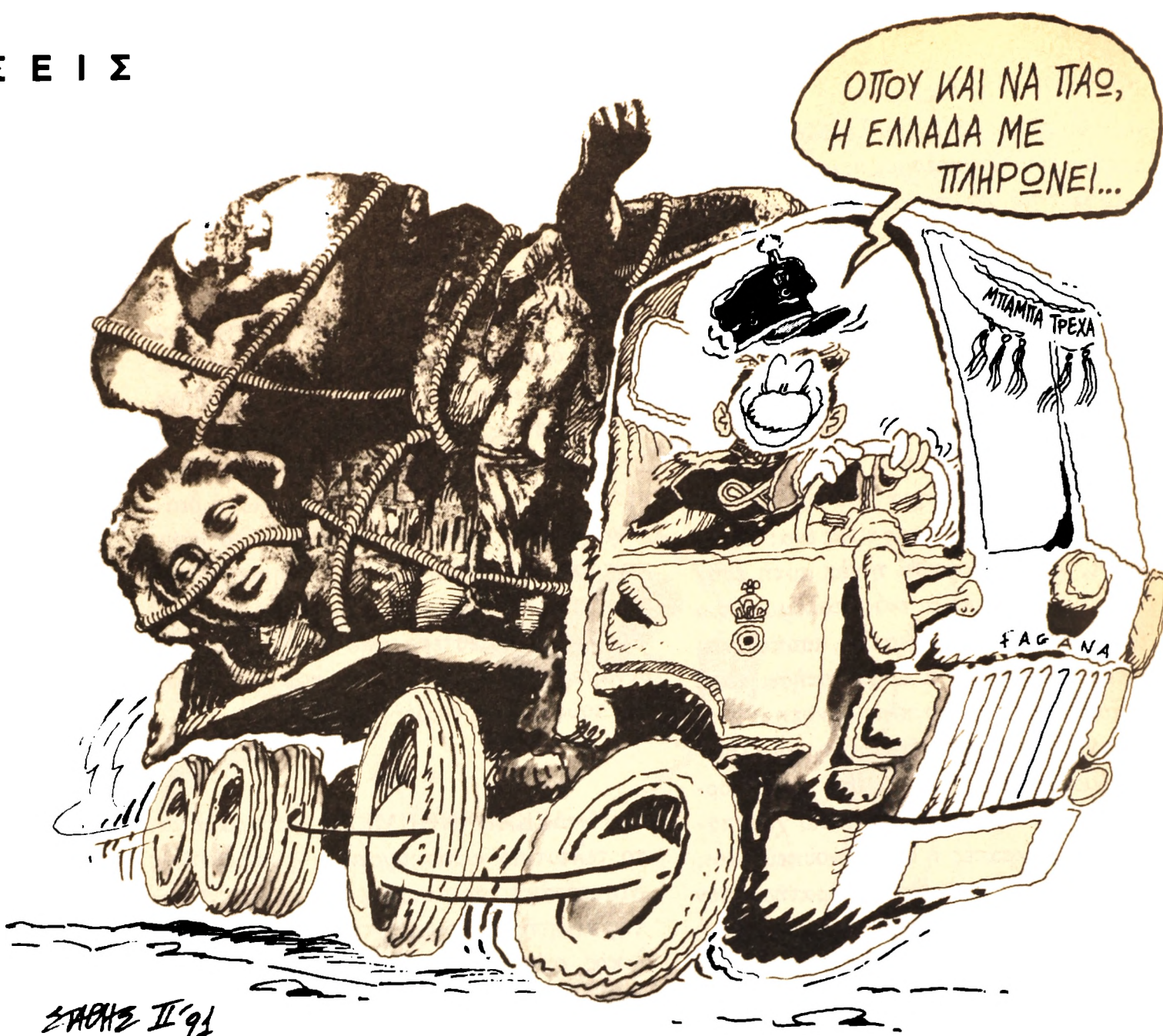
«Ανησυχία» και «έκπληξη» εξέφρασε η γιουγκοσλαβική κυβέρνηση για τις ελληνικές θέσεις ότι δηλαδή δεν υφίσταται «μακεδονική μειονότητα» στην Ελλάδα. Προφανώς το Βελιγράδι ανησύχησε τόσο από την επιβεβαίωση των άριστων ελληνοβουλγαρικών σχέσεων όσο και από τη σαφή τοποθέτηση των δυο χωρών στο λεγόμενο «Μακεδονικό» και προέβη σε διαβήματα προς Αθήνα και Σόφια.

Επιπλέον, προξενεί εντύπωση ο ισχυρισμός του γιουγκοσλάβου επίσημου ότι η εξωτερική πολιτική της χώρας του είναι ενιαία και ως εκ τούτου δεν υφίστανται οι διαφορές μεταξύ Σκοπίων και Βελιγραδίου όπως υπαινιχθηκε ο κ. Μητσοτάκης. Και αυτό σε μια εποχή κατά την οποία οι οξύτατες διαφορές μεταξύ των δημοκρατιών της Γιουγκοσλαβίας έχουν οδηγηθεί σε αδιέξοδο και είναι ορατή πλέον η προοπτική της διάσπασης του ομοσπονδιακού κράτους ή και αυτού ακόμα του εμφυλίου πολέμου.

Είναι προφανές ότι το Βελιγράδι στον κυκεώνα των εθνικιστικών ταραχών που σπαράσσουν την Γιουγκοσλαβία επιθυμεί με κάθε τρόπο να συντηρήσει το λεγόμενο «Μακεδονικό». Και πολύ περισσότερο τώρα, μετά και την πρόσφατη έκθεση του Στέπτ Ντηπάρτμεντ για τα «μειονοτικά», αλλά και την «επανόρθωσή» της. Διότι τελικά μετά την επανόρθωση μας έμειναν οι «σλαβόφωνοι (...), ως αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού έθνους».

Επιπλέον, η Σερβία λόγω και των παραδοσιακών της αντιθέσεων με τα Σκόπια δεν επιθυμεί την δημιουργία ανεξάρτητου «μακεδονικού κράτους» στη Βαλκανική, αλλά φροντίζει να διατηρεί το θόρυβο για το «Μακεδονικό» ενόψει των εξελίξεων στο εσωτερικό της Γιουγκοσλαβίας.

Κι ο χορός καλά κρατεί...
Ν.Χ.

Σ.Ρ.Η.Σ. II '91

Τα σοβαρά...

Υπεύθυνη πολιτικά και ηθικά είναι η κυβέρνηση για την «επιχείρηση Τατόϊ» και για τη συμφωνία με τον έκπτωτο Γλύμπουργκ σχετικά με την μεταφορά της «οικοσκευής» του στο Χάμστεντ του Λονδίνου. Καμιά ευαισθησία, καμιά ενημέρωση. Όλα έγιναν νύχτα, με τους αναγκαίους κανόνες του συνωμοτισμού, με αδιαφάνεια, παραπλάνηση, ψεύδη, διαφεύσεις και διαφεύσεις των διαφεύσεων και

άλλα φαιδρά. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία περί αυτού. Άγνωστον τι γραμμάτια εξωφλούνται. Αυτή είναι η μια πλευρά του θέματος που πέρα από τις πολιτικές ευθύνες θα πρέπει να δώσει την αφορμή να εκκαθαριστεί οριστικά το θέμα της παρουσίας του τέως και η πληρωμή των φόρων που οφείλει στο ελληνικό δημόσιο και κανείς δεν εισπράττει εδώ και 16 χρόνια.

...και τα φαιδρά

Η άλλη πλευρά έχει να κάνει με την υπερδιόγκωση του θέματος, τους πηχυαίους τίτλους. Το «θέμα» ευρέθη και «συγκλονίζει» την κοινή γνώμη. Αυτή η σχόπιμη μετάθεση της προσοχής της κοινής γνώμης από τα σοβαρότατα εσωτερικά και εθνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα ποιόν εκπληρετεί πέρα από την τεχνητή υποστύλωση της παραπαίουσας κυκλοφορίας του Τύπου; Υ

Λεπτομέρεια

Η πρόσφατη βομβιστική ενέργεια που κατέστρεψε ένα πούλμαν στην οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου αποκάλυψε και μία «λεπτομέρεια» που πέρασε στα φιλιά και κανείς δεν τη σχολίασε. Το πούλμαν χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά των εργαζομένων της ΕΑΒ, χρησιμοποιούσε δε την Διονυσίου Αρεοπαγίτου ως υπαίθριο πάρκινγκ.

Με δύο λόγια, σε πρώτη φάση τα «τουριστικά» πούλμαν έχουν κατακτήσει «δια χρησι-

κτησίας» και με τη βοήθεια της παροιμιώδους αδρανείας της πολιτείας και των οργάνων της (αστυνομίας) το ελεύθερο για να παρκάρουν, παρανόμως, επί της Δ. Αρεοπαγίτου. Σε δεύτερη φάση και άλλα πούλμαν, προφανώς ποζάροντας ως «τουριστικά», επωφελούνται από αυτή την κατάκτηση και παρκάρουν και αυτά. Αν κάνετε μία βόλτα στη Δ. Αρεοπαγίτου —ιδίως βραδυνές ώρες— θα διαπιστώσετε ότι το πλατύ πεζοδρόμιό της έχει μετατραπεί σε χώρο ελεύθερου πάρκινγκ. Τη

βόλτα φυσικά θα την κάνετε —με κάποιο μικροκίνδυνο— πάνω στο κατάστρωμα της οδού γιατί στο πεζοδρόμιο δεν υπάρχει χώρος για πεζούς. Υπάρχει μόνο για τροχοφόρα, πούλμαν και ιδιωτικά, όσα δεν χωράνε στο γειτονικό μεγάλο υπαίθριο πάρκινγκ των «πεζοδρόμων» της Πλάκας.

Κι αν αναρωτηθείτε «καλά και η Τροχαία;», θα σας απαντήσω με την ερώτηση «ποια Τροχαία;».

Σπ. Κα.

13ο Συνέδριο (1): η διαλυτική «σύνθεση»

Με ένα λεπτό χαμόγελο ειρωνείας εμφανίστηκε στην οθόνη του 902 ο Δ. Καραγκουλιές, αναπληρωματικό μέλος του ΠΓ του ΚΚΕ, όταν άκουγε το μέλος της Κ.Ε. του κόμματος Μ. Μαΐλη να κατηγορεί τους «ανανεωτικούς» ότι έχουν κάνει «κομψή συρραφή από θέσεις Αλτουσέρ, Πουλαντζά, Μπερνστάιν».

Ειρωνικά χαμόγελα θα είχε και η «παράταξη» του κ. Μαΐλη, όταν, το πρωί της ίδιας (2ης) ημέρας του Συνεδρίου του ΚΚΕ, το αναπληρωματικό μέλος του ΠΓ του ΚΚΕ κ. Μ. Ανδρουλάκης αναρωτήθηκε αν βρίσκεται στο 10ο ή στο 13ο Συνέδριο του ΚΚΕ.

Η πόλωση των πέντε μηνών προσυνεδριακού διαλόγου ήταν αμείωτα παρούσα και στη δεύτερη ημέρα των εργασιών του 13ου Συνεδρίου. Το μεσημέρι της Τετάρτης 20 Φεβρουαρίου που γραφόταν αυτό το σημείωμα, οι ομιλίες των κ. Καλούδη, Σκοτινιώτη, Χατζηδημητρίου, Παπαρήγα, Ανδρουλάκη, Μαΐλη, είχαν ήδη περιγράψει με αδρότητα τη φυσιογνωμία των δυο κόσμων που δεν φαίνεται να μπορούν να διαλεχθούν στο ΚΚΕ. Δεν μπορεί να έχει καμιά σχέση ή «πολιτιστική επανάσταση» που προτείνει για το ΚΚΕ ο κ. Σκοτινιώτης και η «νέα πολιτική κουλτούρα» που ζητά ο κ. Χατζηδημητρίου προκειμένου το ΚΚΕ να σταματήσει να παίζει «κατενάτσιο» με την «ταξική σκοπιά» και το «δημοκρατικό συγκεντρωτισμό» του κ. Μαΐλη, ο οποίος κατηγορήσε ευθέως τον Γ. Γραμματέα Γρ. Φαράχο και τον Μ. Ανδρουλάκη για διαδρομισμό και παρασκηνιακές ενέργειες.

Πρόκειται για δυο διαφορετικά κόμματα, αδύνατο σχεδόν να συνυπάρξουν ενωμένα μέσα από τη διαφορετικότητα, όπως προτείνει ο Μ. Ανδρουλάκης. Ίσως η φύση να βρίσκεται πράγματι στην «προωθητική σύνθεση των απόψεων» που υποστηρίζει η κ. Παπαρήγα—ή, αλλιώς, μέσα στην αδράνεια της γραφειοκρατικής λογικής που πρυτανεύει για τη συντήρηση του ενωμένου μηχανισμού.

Εν μέσω μιας προϊούσας κοινωνικής αποσύνθεσης, προς όφελος «συγγενών δυνάμεων».

Υ.Γ. Ενωμένο το ΚΚΕ: τα χεβυμεταλλάδικα *video-clip* στην οθόνη του 902 πλάι-πλάι με τον παλαιόμαχο Μυτιληνίο Κ. Βασάλο, που προβάλλει η ίδια οθόνη—από την αίθουσα του συνεδρίου, αυτή τη φορά...

T.K.

13ο Συνέδριο (2): Πρόεδρος, λοχίας, στρατιώτης

Δεκαετίες ολόκληρες μέλος της ΚΕ, και 18 χρόνια Γραμματέας του ΚΚΕ, ο Χ. Φλωράκης, Πρόεδρος εδώ και ενάμισυ χρόνο στο ιστορικότερο ελληνικό Κόμμα, δήλωσε ότι επιθυμεί να αποσυρθεί από την ηγεσία του επιλέγοντας τη θέση του απλού στρατιώτη.

Για έναν έμπειρο πολιτικό, η επιλογή αυτή, μέσα στις σημερινές συνθήκες μάλιστα, δεν σημαίνει άλλο από μια άλλου τύπου ενεργό ανάμιξη στα τεχαινόμενα του Περισσού. Ανεξάρ-

τητα από τους υπαρκτούς και πολυσήμαντους στόχους αυτής της χειρονομίας, ο Πρόεδρος του ΚΚΕ, με την παρέμβαση που έκανε στην ψηφοφορία της πρώτης ημέρας, που ήταν και η πρώτη αναμέτρηση των δυο «τάσεων» στο ΚΚΕ, μετα-

τοπίστηκε στη θέση του επικεφαλής ομάδας, ή απλούστερα, του λοχία: συνέδραμε τον αδιάλλακτα «ορθόδοξο» Μ. Κωστόπουλο και έκαμε την αναμέτρηση υπέρ των οπαδών των ειχονισμάτων. Ο κ. Φλωράκης, μπορεί να χαρακτηρίσει ως «επιστημονικό ρεφορμισμό» το Σχέδιο Προγραμματικής Διακήρυξης του κ. Δραγασάκη, όμως φρόντισε πάντα να μην εκτεθεί δημοσίως τους τελευταίους μήνες, στην υπεράσπιση των ιερών και οσίων. Εξάλλου, η νίκη που κατέγραψε την πρώτη ημέρα ήταν και αυτή προσηγμένη αφού αφορούσε ένα διακριτικό θέμα διαδικασίας, κατάλληλο δηλαδή για να αποσπασθεί η συμμαχία των «ουδέτερων»...

T.K.

θα εφαρμοσθεί ο νόμος; Ότι θα κατεδαφιστούν από τις μπουλντόζες του δημοσίου 500 βίλες που έχουν χτιστεί σε δασικές ή και αμφισβητούμενες εκτάσεις, όπως αναφέρουν ορισμένα δημοσιεύματα;

Όχι πως έχω αντίρρηση να κατεδαφιστούν οι βίλες των πλουσίων, αλλά για λόγους «κοινωνικής» πολιτικής θα δοθεί άφεση αμαρτιών στα αυθαίρετα κτίσματα «χαμηλόμισθων οικογενειών»;

Και δεν θα αυθαιρετήσει επισημως πλέον το κράτος αν παραχωρήσει κτηματικά ομόλογα για δασικές ή αμφισβητούμενες περιοχές;

Ποιος μπορεί να μου λύσει τις απορίες αυτές και να με διαβεβαιώσει ότι ο νόμος και η οικιστική πολιτική ισχύουν για όλους, ότι ζω σε κράτος δικαίου (*sic*);

K.B.

Και τώρα;

Μετά από 86 μέρες φυλάκισης και 17 μέρες απεργίας πείνας οι Σπ. Κογιάννης, Ρόζα Μπέργκνερ και Γ. Μπουκεσί-

Αυθαίρετες απορίες

Στην Ελλάδα των αυθαίρετων κτισμάτων—πλουσίων και φτωχών—να πιστέψουμε ότι

Κόμματα - πάτρωνες

Έφοδος στον κρατικό μηχανισμό: αυτό ήταν το βασικότερο μέλημα της εκάστοτε κυβερνήσεως από γενέσεως σχεδόν του νεοελληνικού κράτους. Πελατείες, ρουσφέτια, διευκολύνσεις, προσβάσεις, «μέσα», ένας ολόκληρος μηχανισμός παράλληλος προς τον επίσημο οργανισμό ρύθμισης και λειτουργίας του δημόσιου τομέα που συνεχώς διευρυνόταν για να φτάσει πλέον να αποτελεί τον κυρίαρχο εργοδότη στην οικονομία.

Πρόσφατα, ο κ. Έβερτ εκδήλωσε την πρόθεση για μια νομοθετική «εκσυγχρονιστική» ρύθμιση στο δημόσιο, και το ΠΑΣΟΚ ανασκουμπώθηκε και έφτιαξε επιτροπές (Τεχνηρίωσης, Αλληλεγγύης, κτλ.) για να υπερασπισθεί τους «χιλιάδες διωκόμενους», «αδίκως μετατιθέμενους», «πολιτικά περιθωριοποιούμενους» υπαλλήλους. Ο κ. Γεννηματάς μάλιστα υποσχέθηκε τη «διώξη» όσων μετέχουν σήμερα σε «διώξεις υπαλλήλων», όταν κάποτε το ΠΑΣΟΚ επανέλθει στην εξουσία!

Το ίδιο έκανε ο κ. Μητσοτάκης στις προεκλογικές του εκστρατείες, το ίδιο υποσχέθηκε πρόσφατα και ο κ. Κανελλόπουλος (: «αποκατάσταση διωχθέντων από το ΠΑΣΟΚ»). Για προσλήψεις και ρουσφέτια πιέζουν και οι νεοδημοκράτες βουλευτές, θίγοντας την πελατεία των συναδέλφων τους του ΠΑΣΟΚ.

Γιατί άλλωστε να μη γίνεται αυτό το κλωτσοσκούφι πελατών και ημετέρων, αφού όλα τα κόμματα ξέρουν πολύ καλά ότι η ζωή τους η ίδια εξαρτάται από μια κοινωνία ράθυμων δημοσίων υπαλλήλων, με δεκάδες χρόνια παράδοσης πίσω τους; Κι ας ζητά πλέον η κοινή γνώμη περιορισμό του δημόσιου τσιφλικιού...

T.K.

δης έλαβαν γνώση της εις βάρος τους δικογραφίας. Κανένα στοιχείο από όσα περιλαμβάνονται δεν δικαιολογεί την επί 86 μέρες προφυλάχισή τους.

Πολύ περισσότερο κανένα στοιχείο δεν δικαιολογούσε την έκδοση ειδικού βουλεύματος που απαγόρευε οι παραπάνω πολίτες και οι συνήγοροί τους να λάβουν γνώση της κατηγορίας.

Γεννάται τώρα το ερώτημα γιατί αυτή η μεταχείριση σκοπιμότητας, γιατί η ταλαιπωρία και ο διασυρμός των πολιτών, γιατί ουδείς αρμόδιος συγκινήθηκε από τις διαμαρτυρίες του Τύπου, γιατί τέλος συνέδεσαν την σύλληψη των «3» με την υπόθεση Μαζοκόπου;

Ποιος θα απαντήσει γι' αυτά και ποιοι υπεύθυνοι θα εκδηλώσουν στοιχειώδη ευαισθησία;

Γ.Φ.

Η πλάκα με τις κεραίες

Πριν από κάμποσα χρόνια, μέσα στην προσπάθεια αναβάθμισης της Πλάκας, αποφασίστηκε να ξηλωθούν οι ατομικές κεραίες της τηλεόρασης και να συνδεθούν όλες οι τηλεοράσεις με καλώδιο με μία κεντρική κεραία, και μάλιστα δορυφορική. Η πραγματοποίηση αυτής της απόφασης έδωσε τότε και το πλεονέκτημα στους Πλακιώτες να βλέπουν δορυφορική τηλεόραση όταν η υπόλοιπη Αθήνα ακόμα δεν έβλεπε.

Με την επέκταση της δορυφορικής σ' όλη την Αθήνα και την παράλληλη αύξηση των ελληνικών καναλιών το πλεονέκτημα έγινε μειονέκτημα μια και οι Πλακιώτες έβλεπαν λιγότερα κανάλια από τους υπόλοιπους Αθηναίους.

Με περισσή γενναιότητα λοιπόν διάφοροι Πλακιώτες αφήνοντας νόμους, διατάξεις και αισθητική αποφάσισαν να πάρουν στα χέρια τους την υπόθεση των καναλιών και άρχισαν να φυτεύουν πάλι ατομικές κεραίες στις ταράτσες παραδοσιακών τε και μη σπιτιών. Και το κράτος; Και η αστυνομία; Ε καλά μ' αυτά θ' ασχολούνται τώρα;

Η πλάκα είναι πως οι ατομικές κεραίες παρεμβάλλονται στο

καλωδιακό δίκτυο με αποτέλεσμα οι ανθιστάμενοι στην παρανομία και την α-καλαισθησία να έχουν ακόμα πιο μειωμένη λήψη και να «χάσουν» και άλλα κανάλια. Όπως γίνεται αντιληπτό, αυτό οδηγεί σε αλυσισιδωτές αντιδράσεις και πολλαπλασιασμό των ατομικών κεραιών.

Και η λύση για τους επιμένοντες στην τήρηση του νόμου και στην αξία της καλαισθησίας; Η η αυτοδικία (δηλαδή ντου στις ταράτσες) ή το να πάφουν να είναι νομοταγείς. Άλλωστε, ως γνωστόν, την κεραία του άλλου βλέπεις, όχι τη δική σου.

Σπ. Κα.

Αλλάζουμε;

Οι αναγνώστες του «ANTI» θα έχουν σίγουρα παρατηρήσει τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του περιοδικού σε όλους τους τομείς. Θα έχουν επίσης προσέξει τις καθυστερήσεις που σημειώθηκαν στην τακτική του κυκλοφορία και άλλες ατέλειες.

Η διαδικασία παραγωγής του περιοδικού είναι πολύπλοκη και έχει άμεση και καθοριστική σχέση με την υπάρχουσα τεχνική και τεχνολογία της εκτύπωσης.

Απρόβλεπτες τεχνικές δυσκολίες μας είχαν υποχρεώσει να αλλάξουμε το σχήμα του περιοδικού. Αυτό σε άλλους αρέσει και σε άλλους όχι. Από αυτό το τεύχος επανερχόμαστε στο παλιό —το οποίο συμβαδίζει κατά τη δική μας γνώμη καλύτερα με το χαρακτήρα του ANTI— σχήμα διατηρώντας όμως στο μέτρο των αντικειμενικών δυνατοτήτων μας όλα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ανανεωτική μας προσπάθεια.

Ελπίζουμε οι αναγνώστες μας παλιοί και νέοι να υποδεχτούν θετικά την προσπάθειά μας. Όσο για μας, ανανεώνουμε την υπόσχεσή μας για ένα «ANTI» ανεξάρτητο, σύγχρονο, προβληματισμένο, κριτικό, πάντα στη γραμμή της δικής του ξεχωριστής φυσιογνωμίας, και συντονισμένο με τους παλμούς της εποχής μας.

Οι κλέφτες και οι άβουλοι

Φανταστείτε μια δίκη που αναβάλλεται, 4 φορές συνεχώς μέσα στο τελευταίο εξάμηνο, γιατί ο φάκελος της υπόθεσης έχει ...χαθεί!

Φανταστείτε, ακόμη, τον πρόεδρο του δικαστηρίου να αποτολμά να διατυπώσει επίσημα από την έδρα την υπόνοια, ότι τον φάκελο μπορεί να εξαφάνισαν —άγνωστο πώς και γιατί— οι ίδιοι οι ενάγοντες!

...Και τότε, θα έχετε μπροστά σας την εξωφρενική πραγματικότητα της σημερινής τουρκικής «δικαιοσύνης».

Το δικαστήριο είναι το 3ο Ειρηνοδικείο Χαλκηδόνας στην Κωνσταντινούπολη. Η υπόθεση αφορά την εκδίκαση αιτήματος εκ μέρους των νομίμων κληρονόμων για αποζημίωση από το τουρκικό δημόσιο που τους άρπαξε «νόμιμα» την οικία του θανόντος πρώην Οικουμενικού Πατριάρχη Μαξίμου, για να φτιάξει στη θέση του ένα τζαμί. Η υπόθεση Μαξίμου μαζί με εκείνη της περιουσίας Πανά είναι οι δυο μεγαλύτερες και πιο πολύχροτες περιπτώσεις περιουσιών της ομογένειας, τις οποίες δεσμεύθηκε δημόσια με δήλωσή του στο τουρκικό κοινοβούλιο να επιλύσει άμεσα, με προσωπική του παρέμβαση, ο τότε πρωθυπουργός Τουρκκούτ Οζάλ, αμέσως μετά το Νταβός.

Το φραστικό ξεμπλοκάρισμα των ελληνικών περιουσιών ήταν το αντάλλαγμα για την χειροπιαστή υπογραφή του πρωτοκόλλου σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας από την Ελλάδα. Έτσι πάνω από 50 περιπτώσεις περιουσιών κύλησαν στα δικαστήρια με το πρόσχημα της «αμοιβαιότητας». Το ανυπόστατο δηλαδή επιχείρημα ότι οι μουσουλμάνοι της ελληνικής Θράκης έχουν και αυτοί στερηθεί τα κληρονομικά τους δικαιώματα.

Η οικία Μαξίμου, ένα οίκημα 1190 τ.μ., αξίας περίπου 1,5 δισ. δραχμών, αποδόθηκε τελικά στο τουρκικό δημόσιο. Γκρεμίστηκε μέσα σε μια νύχτα παρά το γεγονός ότι ήταν χαρακτηρισμένο «διατηρητέο Α' βαθμού» και στη θέση του κτίστηκε ταχύτατα ένα τζαμί αφιερωμένο στην μητέρα του Οζάλ, την Χαφιζέ Οζάλ. Ένα ισλαμικό ίδρυμα, μάλιστα, πρόεδρος του οποίου είναι ο αδελφός του Οζάλ, Κορκούτ, πρόσφερε δωρεά 50 εκ. τουρκικών λιρών. Πρόκειται για την πλέον κραυγαλέα ΑΠΑΤΗ και ΚΛΟΠΗ με συνεργό τον ίδιο τον Τουρκκούτ Οζάλ.

Ανάλογη περίπου ήταν και η εξέλιξη της περιουσίας Πανά. Ύστερα από απίστευτες δικαστικές περιπέτειες οι δικαιούχοι κατόρθωσαν να αναγνωρισθούν ως νόμιμοι κληρονόμοι της περιουσίας. Το τουρκικό δημόσιο, ωστόσο, δεν το έβαζε κάτω. Αφού, με νέες αγωγές αρχικά, δεν κατόρθωσε να αποδείξει ότι οι κληρονόμοι είναι «ανύπαρκτα πρόσωπα», μπήκε στη μέση ο Δήμος της περιοχής (Πριγκήπου) και μπλόκαρε τα οικήματα αξίας 300 εκ. δρχ., χαρακτηρίζοντας τα τρία από αυτά «διατηρητέα» ενώ το τέταρτο ως «απαλλοτριώσιμο» για την ανέγερση ...πνευματικού κέντρου.

Αν αυτές οι μαρτυρίες προξενούν αγανάκτηση, τι θα πρέπει να νιώθει κανείς για την τραγική ιστορία της ελληνικής ομογένειας των 300.000 της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου; Μέσα σε 70 χρόνια από την υπογραφή της «Συνθήκης της Λωζάννης», έχουν απομείνει πια περίπου 3.000 κι από αυτούς οι ενεργοί —μα φοβισμένοι— δεν ξεπερνούν τους 500.

Και να φαντασθεί κανείς ότι το ζήτημα της «υπεράσπισης της ομογένειας» υπήρξε υποτιθέεται μέλημα υφίστης προτεραιότητας των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων, που αξιοποιήθηκε μόνον ως άλλοθι για τις κάθε λογής υποχωρήσεις και συμβιβασμούς με την Τουρκία, ιδίως στην Κύπρο.

Οι νέες προξενικές αρχές της Κωνσταντινούπολης με επικεφαλής τον πρόξενο κ. Δανέζη, αρνούνται, όπως φαίνεται, να συναντηθούν με τους κατatreγμένους λόγω «φόρτου εργασίας». Ποιον φόρτο εργασίας; Τι άλλο έχουν να κάνουν εκτός από το να φροντίσουν την ομογένεια; Μήπως το Πατριαρχείο, που δεν ενδιαφέρθηκε ούτε μια στιγμή, έστω και για τους τύπους, όταν το τουρκικό κράτος έκλεβε το σπίτι του ίδιου του πρώην Οικουμενικού Πατριάρχη Μαξίμου;

Το σημείωμα αυτό, αν μείνει απλά μια δημοσιογραφική υπεράσπιση των συμπατριωτών μας, μόνο εκτονωτικά θα έχει λειτουργήσει.

Ανδρέας Μπίστης

ΚΑΙ Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ ΣΚΑΝΔΑΛΟ

«Για το σχέδιο του Ελαιώνα έχουν ενημερωθεί οι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης από τον Αύγουστο του 1990 και έχουν τηρηθεί με ευλάβεια οι σχετικές διατάξεις του νόμου 1337 του 1990. Εξετάσθηκαν 600 ενστάσεις πολιτών».

Τόσο λακωνικός ήταν ο υπουργός Περιβάλλοντος κ. Στ. Μάνος, στην απάντησή του μετά την ανακοίνωση των δημάρχων κ. Α. Τρίτση (Αθήνας), Π. Σπηλιόπουλου (Αιγάλεω), Ταξ. Παπαντώνη (Μοσχάτου), Θ. Δημητρακόπουλου (Περιστέρι) και Π. Βακαλόπουλου (Ταύρου) όπου καταγγέλονταν η ένταξη στο «σχέδιο» του Ελαιώνα ως σκανδαλώδης. Αναμένεται εντός των ημερών η απάντηση του υπουργού για το ίδιο θέμα σε ερώτηση που υπέβαλαν οι βουλευτές του Συνασπισμού κ. Α. Λεντάκης, Μ. Δαμανάκη, Γρ. Γιάνναρος, Φ. Κουβέλης, Δ. Κωστόπουλος, Μ. Δρεττάκης και Ν. Κωνσταντόπουλος.

Οικολογικές ομάδες, η «Αυγή», κινήσεις πολιτών στρατεύθηκαν κυρίως στην προσπάθεια ανατροπής της ενέργειας του κ. Μάνου. Το προεδρικό διάταγμα που προώθησε, αποτελεί την χειρότερη εξέλιξη στο θέμα του Ελαιώνα γιατί δημιούργησε τετελεσμένα: η οικοπεδική τιμή στην περιοχή ανέβηκε κατακόρυφα και ο κ. Μάνος προσέφερε έτσι πεδίο δόξης σε όσους κάνουν σπέκουλα στη γη. Οι πολίτες της Αθήνας αποκτούν μια ακόμα ρυπογόνα πηγή και το δημόσιο (δηλαδή όλοι εμείς) ζημιωνόμαστε στο ισόποσο της αύξησης της οικοπεδικής τιμής.

Βρίσκονται στα πλαίσια των ευθυνών ενός υπουργού όλα αυτά; Αν ναι, τότε ο κ. Μάνος είναι ο χειρότερος υπουργός της κυβέρνησης. Επιφορτίστηκε την ευθύνη ενός εγκλήματος και πρέπει να απο-

μακρυνθεί και το διάταγμά του να ακυρωθεί με κάθε μέσο. Οι 5 δήμαρχοι υπόσχονται ότι θα καταφύγουν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Αυτή η ενέργεια πρέπει να υλοποιηθεί αμέσως και οφείλουμε όλοι να βοηθήσουμε σ' αυτό. Ο δήμαρχος Αθήνας δήλωσε ότι συνάντησε ήδη τον πρωθυπουργό και τον κ. Μάνο για άλλα θέματα και ότι ρυθμίστηκε νέα συνάντηση του κ. Τρίτση και των άλλων 4 δημάρχων με τον πρωθυπουργό.

Τι κάνουν όμως το ΓΕΕ, ο σύμβουλος του πρωθυπουργού κ. Δεσσύλλας —που γνωρίζει άριστα το θέμα— ο Μίκης Θεοδωράκης που δήλωνε στη γειτονιά Μαρχόνι στις 4 Νοεμβρίου 1990 ότι θα γίνει «ο πολιορκητικός κριός μέσα στο υπουργικό συμβούλιο ώστε το θέμα του Ελαιώνα να βαδίζει προς την ορθή λύση»; Το ξέχασε ή τον έπεισε «καταλυτικά» ο κ. Στ. Μάνος;

Η δήλωση των δημάρχων (αλήθεια γιατί λείπει ο δήμαρχος Αγίου Ιωάννη Ρέντη κ. Γρύλλης;) σημειώνει:

«Στο βωμό της κερδοσκοπίας χάνεται ένα μοναδικό στοιχείο της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορικής Κληρονομιάς και η τελευταία μεγάλη ευκαιρία για την δημιουργία ενός πνεύμονα πρασίνου για την Πρωτεύουσα και τις υποβαθμισμένες δυτικές περιοχές αλλά και ένα ιστορικό και τεχνολογικό πάρκο».

Αυτή την κερδοσκοπία ενθαρρύνει ο κ. Στ. Μάνος με αποτέλεσμα να καταστραφεί ολοκληρωτικά ο Ελαιώνας στο βαθμό που δεν τον είχαν μέχρι τώρα καταστρέψει οι καταπατητές, οι σπεκουλαδόροι, οι λογής παραβάτες και οι δια της παραοικονομίας δραστηριοποιούμενοι.

Μια εγχείρηση σε πολλαπλά κατάγματα

του Χρ. Κυριαζή

Δεν μπορεί να διατυπωθεί καμία τεκμηριωμένη υπόθεση σχετικά με το αν η λήξη των εργασιών του 13ου Συνεδρίου του ΚΚΕ θα σημανθεί ή όχι από μια τομή στο «ιστορικό κόμμα της εργατικής τάξης». Αντίθετα, η άποψη που εδώ και καιρό μπορεί αβίαστα να νομιμοποιηθεί, είναι ότι το ΚΚΕ βρίσκεται μπροστά σε μια οριακών διαστάσεων ασυνέχεια στον κρίσιμότερο ιστό του: τη μέχρι τώρα θεωρητική, καταστατική και πρακτική του μονολιθικότητα.

Και αυτή η ασυνέχεια συνεπιφέρει ένα βαθύτατο ρήγμα ανάμεσα στην ιστορία και στο παρόν του ΚΚΕ, αφού οι μονολιθικοί κώδικες της ιδεολογίας του Μ-Λ και τα μεταφυσικής σύστασης σύμβολα της τάξης με το σφυροδρέπανο ήσαν οι «σιδερένιοι νόμοι» ύπαρξης και αναπαραγωγής του κομματικού οργανισμού.

Για πρώτη φορά μετά από 73 χρόνια, ο Γ. Γραμματέας του Κόμματος διάβασε στο Συνέδριο μια «με επιφυλάξεις μελών της» Εισήγηση της ΚΕ. Από τα 77 παρόντα μέλη του ανώτερου κομματικού οργάνου, στην Ολομέλεια της 14-2-91, 9 τακτικά και 16 αναπληρωματικά μέλη ψήφισαν λευκό, για την Εισήγηση της ΚΕ προς το 13ο Συνέδριο, την οποία παρουσίασε το Π.Γ.

Η κατάρρευση της μονολιθικότητας

Δεν ήταν ασφαλώς η πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια, που η κατάλυση της μονοπολικά διατεταγμένης ομοφωνίας στην καθοδήγηση του ΚΚΕ υποδήλωνε κατά τρόπο σαφή μια κρίσιμη σύγκρουση αντιλήψεων. Όμως, η τελευταία αυτή σύγκρουση στην πολλαπλά τραυματισμένη ΚΕ που προήλθε από το 12ο Συνέδριο, έχει τελειώς ξεχωριστή σημασία, αν ληφθεί υπόψη ότι έτσι αναιρείται ριζικά η συλλογικότητα της ανώτερης αυθεντίας ενός «κόμματος - ατμομηχανής», η οποία εν όψει ενός εξαιρετικά κρίσιμου Συνεδρίου οφείλει να παρουσιάζεται ως πειθαρχημένη και μόνον έτσι θα μπορούσε να επιδιώξει την επιβολή της πειθαρχίας και στη «βάση», δηλαδή στους συνέδρους αλλά και στα μέλη του κόμματος.

Αυτή εξάλλου η πειθαρχία αποτελούσε μέχρι πριν λίγα χρόνια την κυρίαρχη διαδικασία και την κρίσιμότερη μορφή μέσα από την οποία εκφραζόταν η ενδοκομματική αντιπροσωπευση των μελών από τα «ανώτερα όργανα» και διασφαλιζόταν μία ιδιότυπα συγκαταθετική νομιμοποίησή τους. Με τη συνδρομή του μπολσεβικικού τυπικού και τη συνεχή ενεργοποίηση πλειστών όσων μικρών και μεγάλων μυθολογικών εγκλήσεων, η πειθαρχημένη συγκατάθεση υποστασιοποιούσε την έννοια η οποία εγγυόταν την

εφαρμογή της αντίληψης περί κόμματος —αντικοινωνίας, την έννοια του «δημοκρατικού συγκεντρωτισμού».

Αυτή η κατάσταση πραγμάτων, που δεκαετίες ολόκληρες όρισε τον κόσμο του κομμουνιστή και την ιστορία της μεγάλης του «οικογένειας», δεν μπορούσε πλέον να συνεχισθεί. Το θετικό αυτή της ασυνέχειας είναι ότι για πρώτη φορά αποδιαιρτώνεται δημοσίως αυτό που αποτελούσε μία ιδεολογική κατασκευή, μία εξωπραγματική μηχανή, δηλαδή η ολότητα - Κόμμα από την οποία αφαιρούνταν πάντα οι πραγματικές μονάδες του: η σκέψη και η πράξη των ατόμων ή ομάδων που το συγκροτούσαν. Η εικόνα που παρουσίασε η Κ.Ε. με την «με επιφυλάξεις» εισήγησή της αποτελεί ταυτόχρονα μια σημαντικότερη πράξη αυτοαναίρεσης, αφού με τον τρόπο αυτό δημιουργείται θέση για κάτι το φυσιολογικό στη δημόσια σφαίρα, την έκφραση της αντίθεσης και του ανταγωνισμού. Και αυτά δεν είναι κάποιες πραγματικότητες που αφορούν μόνον το ΚΚΕ, αλλά έχουν επίπτωση στο συνολικότερο πολιτικό σύστημα, δεδομένου ότι σε ένα πλαίσιο ανταγωνισμού, όπως αυτό ορίζεται από τις στοιχειώδεις αρχές της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, δεν μπορεί να λειτουργεί ένας πολιτικός οργανισμός που έχει εξορίσει από τις τάξεις του τη σύγκρουση, ανάμεσα σε απόψεις, αντιλήψεις, αξίες, έν-

νοιες και ιδέες. Και αυτή η αντίφαση δεν είναι μικρής σημασίας για την κρίση προσαρμογής που έζησε ο κομματικός οργανισμός των ελλήνων κομμουνιστών την τελευταία τετραετία, και ιδιαίτερα μετά το «πείραμα Τζαννετάκη».

Η κατάλυση της μονολιθικότητας θέτει εκ των πραγμάτων ένα σημείο μη-επιστροφής για το ΚΚΕ και έχει ευθείες επιπτώσεις στην εφεξής δομή του ως πολιτικού κόμματος. Και το σημαντικότερο πρόβλημα που έχει μπροστά του το σώμα των 1273 συνέδρων, είναι ακριβώς ο τρόπος με τον οποίο αυτή η μη επιστροφή και ο επαναπροσδιορισμός της κομματικής δομής —και της ιδεολογίας που αυτή προϋποθέτει και συνεπάγεται—, δεν θα καταλήξουν σε σχίσμα οργανωτικού ή πολιτικού χαρακτήρα. Το πρόβλημα αυτό δεν είναι εύκολο να επιλυθεί, αν ληφθεί υπόψη ότι οι κανόνες επικοινωνίας και ισορροπιών στο ΚΚΕ έχουν μια λογική που μοιάζει με αυτήν η οποία χαρακτηρίζει την «κατάσταση αίρεσης».

Σύμβολα και αφορισμοί

Ενδεικτικός, ως προς αυτή τη λογική, είναι ο χαρακτήρας αλληλοαποκλεισμού απόψεων και φορέων τους· αυτή η πρακτική της απώθησης και της αποβολής φάνηκε σε πολλές περιπτώσεις της προσυνεδριακής διαδικασίας να αποτελεί τον μοναδικό κανόνα διαχείρισης της αντίθεσης, της αντίρρησης και της αντιπαλότητας. Οι παραινήσεις του Γ. Γραμματέα του κόμματος και η συναφής πολιτική του για την εξάντληση των περιθωρίων σύνθεσης των αντιθέσεων μπορεί να αποτελούν δείγμα συνετής πολιτείας του εν μέσω εκρηκτικής κρίσης· όμως, δεν απέτρεβαν την εκδήλωση φαινομένων εμφυλίου πολέμου και φατριασμού, τα οποία κατέληξαν στον αποκλεισμό από το σώμα των αντιπροσώπων πολλών μελών της απερχόμενης Κ.Ε., στις παραταξιακού τύπου σταυροδοσίες κατά την εκλογή αντιπροσώπων και στον πολυκερματισμό της ενδοκομματικής αντιπροσώπευσης σε περισσότερα από δύο «κέντρα».

Τέσσερις ημέρες χωρίζουν τούτο το άρθρο από την έναρξη του 13ου Συνεδρίου και η πρόταση «δεν χωράμε όλοι στο Κόμμα» επαλαμβάνεται με αμείωτη ένταση θυμίζοντας, το έτος 1991, καταστάσεις από την πραγματικότητα της δεκαετίας του '60 και, του κόμματος, των αρχών της δεκαετίας του '30. Αυτή η αίσθηση ενισχύεται από την προβληματική που αναπτύχθηκε στον προσυνεδριακό διάλογο μεταξύ των αντιπαλών κόσμων του ΚΚΕ, που κοινό τους στοιχείο έχουν τον εικονολατρικό ή εικονοχλαστικό λόγο

επί-των-συμβόλων: υπέρ ή κατά του προλεταριακού διεθνισμού, του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, του μαρξισμού - λενινισμού κλπ.

Αυτή η προβληματική που ανάγεται στη γενέθλια, όσο και α-ιστορική, ρητορική του ΚΚΕ δεν εντοπίζεται μόνο στα μέλη ή τα μεσαία στελέχη του. Κατά τρόπο εξαιρετικά εύγλωττο, το μέλος της ΚΕ Γ. Μωραίτης υπεραμύνεται του όρου «δημοκρατικός συγκεντρωτισμός» μετονομάζοντάς τον τελείως χαρακτηριστικά σε σύμβολο και αναφωνώντας: «Και τα σύμβολα έχουν τή σημασία τους». Και κατά τρόπο δηλωτικό της ισχύος που έχουν οι φόρμες στην ιδεολογική παράδοση του ΚΚΕ, αντιτίθεται στην απάλειψη του όρου μαρξισμός - λενινισμός και την αντικατάστασή του από μια περισσότερο «ευέλικτη» αναφορά, γράφοντας ότι η νέα προτεινόμενη διατύπωση «δεν διαθέτει την πληρότητα του όρου Μ-Λ» (βλ. σημειώμά του στον Προσυνεδριακό Διάλογο, Ριζοσπάστης, 14-2-1991).

Η τριχοτόμηση του κόμματος

Από την άποψη της συνοχής του ΚΚΕ, το πρόβλημα είναι ότι αυτός ο επί των συμβόλων λόγος κάθε άλλο παρά πληρότητα διαθέτει: λειτουργώντας κατά κανόνα ως μηχανισμός κατασφάλισης των μέχρι τώρα «ιερών» αρχών, δεν προσφέρει τις νοσηματοδοτικές εκείνες μήτρες που θα παρήγαγαν πολιτική από την ιδεολογία. Είναι ένας λόγος και μια προβληματική για τον εαυτόν της, με χαρακτηριστικό σύμπτωμα ότι η σημερινή ενδοκομματική σύγκρουση δεν προσανατολίζει τα «ιδεολογικά» της θέματα στην πολιτική πραγματικότητα της χώρας, αλλά τα αφήνει να περιστρέφονται σε ένα κενό, που είναι το κατόπτρισμα μιας ενδοστρέφειας της κομματικής αντικοινωνίας.

Η συνοχή του ΚΚΕ γίνεται τόσο δυσκολότερη, όσο τα σύμβολα έχουν υπονομευθεί σε βαθμό που να μην αποτελούν καμιά εγγύηση για την αντιπροσώπευση των κομμουνιστών. Και από αυτήν την άποψη, ο πολυκερματισμός της ενδοκομματικής αντιπροσώπευσης σε περισσότερα κέντρα ανθεκτικής ερμηνείας της ιδεολογικής ταυτότητας, σημαίνει ότι επέρχεται ρήγμα στην υλική σκευή του κόμματος: στην πυραμίδα με βάση την οποία οργανώνεται η ενδογενής εξουσία στο κόμμα - πρωτοπορία και η οποία το συγκροτεί σε κάθετου τύπου μηχανισμό «ενθυλάκωσης» στην κοινωνία. Αντί για πυραμίδα, η εικόνα του ΚΚΕ μοιάζει τώρα περισσότερο με πολυκεντρική κυψέλη, και απέχει πολύ από το να αναπαριστά το συνεχές βάση-μέση-κορυφή.

Αυτή η πραγματικότητα που δεν μπορεί να εγγυηθεί τη συνοχή για οποιοδήποτε ιεραρχημένο μαζικό κόμμα, εκφράζεται σε κατώτερες βαθμίδες πολύ περισσότερο από ό,τι στην ΚΕ του κόμματος. Στις βαθμίδες αυτές το ΚΚΕ εμφανίζεται τριχοτομημένο, και μάλιστα χωρίς αυτή η τριχοτόμηση να μαρτυρά ότι έχει γραμμική, μονοτονική διάταξη. Οι 1273 συνέδροι που εκλέχτηκαν από τις 127 Νομαρχιακές και Αχτιδικές Συνδιασκέψεις του Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου, αντιπροσωπεύουν μία φυγοκεντρική ή και αποδιάρθρωμένη πολιτική εντολή: κατά μέσον όρο, ο οποίος αποτελεί και καταχρηστικό «στατιστικό» δείκτη, στις Συν/ψεις αυτές οι «συντηρητικές» Θέσεις της ΚΕ καταψηφίστηκαν από το 40.4% των αντιπροσώπων που εξέλεξαν οι Κομ. Οργανώσεις Βάσεις (Κ.Ο.Β.), εγκρίθηκαν από τη σχετική πλειοψηφία (48.1%), ενώ ένα ποσοστό 11.5% τοποθετήθηκε «εκτός θέσεων», επιλέγοντας τη λευκή ψήφο.

Το «ανανεωτικό» Σχέδιο Προγραμματικής Διακήρυξης υπερψηφίστηκε (58.4%), όμως το 1/4 των συνέδρων των Συν/ψεων το καταψήφισε (25,3%), ενώ η λευκή ψήφος αυξήθηκε εδώ φθάνοντας στο 16.3%. Το Σχέδιο Καταστατικού, που αποτέλεσε και τον «τόπο» μιας μεγαλύτερης συνενόησης των αντιπαλών τάσεων, συγκέντρωσε την καταφατική ψήφο του 65,2%· ωστόσο, ακόμα και σε αυτό το κείμενο που αποτυπώνει την ίδια την υλική - οργανωτική υπόσταση του κόμματος δεν έλειψαν οι αρνητικές τοποθετήσεις (20% περίπου «κατά» και 15% λευκά ψηφοδέλτια).

Αυτή η φυγοκεντρική διάρθρωση των εντολών των Συν/ψεων προς τους αντιπροσώπους του Συνεδρίου, που ορίζει συγχρόνως το οριζόντιο επίπεδο της αντιπαράθεσης —και που εκφράζεται εξίσου οριζόντια στο σώμα των συνέδρων— έρχεται να συμπληρωθεί από μια απόκλιση —στον κάθετο άξονα της κομματικής δομής— ανάμεσα στις τάσεις των Κ.Ο.Β. και εκείνες των Αχτιδων. Στις 3.000 Συνελεύσεις των Κ.Ο.Β., η «βάση» του ΚΚΕ εμφανίστηκε με σαφώς μεγαλύτερη συνοχή από όση τα 11.500 μεσαία στελέχη που αυτή η «βάση» εξέλεξε σαν αντιπροσώπους της για τις Αχτιδικές και Νομαρχιακές Συν/ψεις: και τα 3 κείμενα απέσπασαν την έγκριση των κομματικών μελών με μεγάλη πλειοψηφία. Ένα άλλο χαρακτηριστικό των ψηφοφοριών στις Κ.Ο.Β. ήταν και η μικρότερη, σε σύγκριση με τις Συνδιασκέψεις, απόκλιση των ποσοστών έγκρισης ανάμεσα στα τρία κείμενα: 58,7% για τις «Θέσεις», 62,9% για την «Προγραμματική Διακήρυξη» και 70,5%

για το «Καταστατικό». Αντίθετα, στις Κ.Ο.Β. εμφανίζεται περισσότερο έντονη η τάση προς το «λευκό», κάτι το οποίο μπορεί να παραπέμπει, μεταξύ άλλων, και στο φαινόμενο της οργανωτικής απίσχανσης του ΚΚΕ, ή και στη διαμόρφωση μιας επικοινωνίας ανάμεσα στους «ετερόδοξους» όλων των οργανωτικών βαθμίδων.

Βάση και μεσαία στελέχη: αποκλίσεις

Σε ένα Κομμουνιστικό Κόμμα η καθημερινότητά του ως πολιτικού οργανισμού, η δομική αναπαραγωγή του και η συνοχή του ιστού του εξασφαλίζεται κυρίως από τα μεσαία στελέχη του. Αυτή η ενδοκομματική ομάδα αποτελεί και τον κρίσιμο, για το «κόμμα νέου τύπου», μεσολαβητικό άξονα ανάμεσα στην ηγετική ομάδα και την ηγεσία των Κ.Ο.Β. η οποία φροντίζει για την ιδεολογική νομιμοφροσύνη των μελών της οργάνωσης και την πολιτική ενσωμάτωση των οπαδών και ψηφοφόρων στο σύστημα του κόμματος. Από αυτή την άποψη, η καθυστερημένη και μέσω συμβόλων πολωτική αντιπαράθεση που αναπτύχθηκε στο ΚΚΕ γύρω από θεματικές που βρίσκονταν προ 20ετίας στην ημερήσια διάταξη άλλων Κομμουνιστικών Κομμάτων, έχει σημασία να εστιασθεί στη μεσαία αυτή ομάδα, δηλαδή, προκειμένου για προσυνεδριακή διαδικασία, στις Αχτιδικές και Νομαρχιακές Συν/ψεις.

Τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε από τις Συν/ψεις 54 Αχτιδικών και 40 Νομαρχιακών Συν/ψεων απεικονίζουν σε μεγάλη κλίμακα την ύπαρξη διαιρετικών τομών στο εσωτερικό του ΚΚΕ, σε συνάρτηση με άξονες κοινωνικούς, γεωγραφικούς και ιστορικούς, και δίνουν μια εντελώς διαφορετική διάσταση στις αντιπαλότητες από αυτήν που εμφανίζεται στους μέσους όρους ποσοστών για τις ψηφοφορίες που έδωσε συνολικά για τις 127 Συνδιασκέψεις η Οργανωτική Επιτροπή του 13ου Συνεδρίου, με επίσημη ανακοίνωσή της στις 13 Φεβρουαρίου. Με βάση εξάλλου τα στοιχεία αυτά που συγκεντρώσαμε από τις 94 Συνδιασκέψεις, προκύπτει και μια διαφορετική διάταξη στην κρίση αντιπροσωπευσης που διέρχεται το ΚΚΕ.

Η πρώτη παρατήρηση που μπορεί να γίνει από την απλή ανάγνωση των αποτελεσμάτων των ψηφοφοριών είναι ότι σε επίπεδο Συνδιασκέψεων παρατηρείται σε ορισμένες περιπτώσεις ανατροπή των συσχετισμών τάσεων που είχαν καταγραφεί στις συνελεύσεις των Κ.Ο.Β., αναφορικά και προς τα τρία χείμενα. Αυτό παρατηρείται:

- στη Νομαρχιακή Συν/ψη Αργολίδας, όπου απορρίπτονται με απόλυτη

Η σκιά του «απλού στρατιώτη» δεν απλώνεται μόνο στον ομιλούντα Γραμματέα.

πλειοψηφία οι Θέσεις (είχε σχετικά πλειοψηφήσει το λευκό στις Κ.Ο.Β. του Νομού), και ισοψηφεί η θετική με τη λευκή ψήφο στην περίπτωση της έγκρισης του Σχ. Καταστατικού (ενώ είχε εγκριθεί με απόλυτη πλειοψηφία στις Κ.Ο.Β.).

- στη Νομαρχιακή Ευρυτανίας, όπου εγκρίνονται με σχετική πλειοψηφία η Διακήρυξη και το Πρόγραμμα και ισοψηφούν οι θετικές με τις αρνητικές τοποθετήσεις για τις Θέσεις (ενώ και τα 3 χείμενα είχαν συγκεντρώσει πολύ μεγάλη πλειοψηφία στις Κ.Ο.Β. του Νομού).

- στη Συν/ψη της Κ.Ο. Ιωαννίνων όπου απορρίπτονται με απόλυτη πλειοψηφία οι Θέσεις, ενώ είχαν αποσπάσει τη σχετική πλειοψηφία στις συνελεύσεις των Κ.Ο.Β. της πόλης.

- στη Συν/ψη της Νομαρχιακής Τρικάλων, όπου η Προγραμματική Διακήρυξη εγκρίνεται με 48% ενώ στις συνελεύσεις των Κ.Ο.Β. του Νομού είχε εγκριθεί με 90%.

- στις Αχτιδικές Συν/ψεις Ζωγράφου και Αργυρούπολης - Ηλιούπολης, όπου καταψηφίζονται οι Θέσεις και υπερψηφίζεται η Προγραμματική Διακήρυξη, ακριβώς αντίθετα από ό,τι συνέβη στις Συνελεύσεις των Κ.Ο.Β.· το ίδιο συνέβη με την Προγρ. Διακήρυξη στη Συν/ψη Καλλιθέας - Ν. Σμύρνης και Π. Φαλήρου.

- στην Αχτιδική Συν/ψη Καισαριανής-Βύρωνα, όπου η Προ-

γραμματική Διακήρυξη απορρίπτεται με απόλυτη πλειοψηφία, ενώ είχε εγκριθεί από τις Κ.Ο.Β. της περιοχής, με απόλυτη επίσης πλειοψηφία.

Αν, παράλληλα προς αυτή την αντιστροφή των συσχετισμών, συνυπολογισθεί και η, πολλές φορές, μεγάλη απόκλιση του υψηλού ποσοστού λευκών ψήφων στις Συνελεύσεις των Κ.Ο.Β. από το αντίστοιχο μικρό ποσοστό των Συν/ψεων, εκείνο που μεταξύ άλλων αναδεικνύεται είναι μια κάποια κρίση του καθετοποιημένου μοντέλου συμμετοχής των μελών του Κόμματος στις διαδικασίες έκφρασης της υποτιθέμενης συλλογικής του βούλησης.

Μία ή περισσότερες κοινωνίες στο «Κόμμα»:

Η φαντασίωση που υποστασιοποιεί το «Κόμμα» σε ένα ενιαίο και αδιαίρετο συλλογικό υποκείμενο υφίσταται πολύ μεγαλύτερη δοκιμασία αν παρατηρήσει κανείς τις διαιρέσεις που αναδύονται μεταξύ των κρίσιμων μεσαίων βαθμίδων του. Οι διαιρέσεις αυτές σημαίνουν ασφαλώς και αντίστοιχες ασυμμετρίες μεταξύ των Νομαρχιακών και Αχτιδικών Συνδιασκέψεων, που αφορούν το διαφορετικό βαθμό ενσωμάτωσής τους στον κομματικό μηχανισμό και την ένταση των μεταξύ τους σχέσεων.

Κρίσιμο δεδομένο από αυτή την άποψη είναι και η διαφοροποίηση που παρουσιάζει το ποσοστό των λευκών ψήφων στις Νομαρχιακές Συν/ψεις: η Πρέβεζα, η Αργολίδα, η

Αρχαδία, η Μεσσηνία, η Δράμα, η πόλη των Ιωαννίνων παρουσιάζουν ποσοστό λευκών ψηφοδελτίων και στα 3 Ντοκουμέντα, τις περισσότερες φορές, που υπερβαίνει το 20%. Στο αντίθετο άκρο, η Λάρισα, η Καρδίτσα, τα Τρίκαλα, η Φλώρινα, η Ζάκυνθος, η Σάμος, η Εύβοια, η Αχαΐα, η Κοζάνη, όχι μόνον δεν εκφράζουν τον ενδοιασμό ή και την ετεροδοξία που υποδηλώνει αυτή η λευκή ψήφος, αλλά και εμφανίζουν μια μονολιθικότητα κομματικού πατριωτισμού, αφού υπερψηφίζουν με ποσοστά ανώτερα του 70% και τα 3 κείμενα. Μια συστηματικότερη απόπειρα, να συσχετισθούν αυτοί οι δυο τύποι συμπεριφορών και ενδοκομματικών στερεότυπων με την παράδοση και το εύρος ιστορικής επιρροής του ΚΚΕ σε ορισμένες από αυτές τις περιοχές, ίσως έδινε ορισμένες χρήσιμες υποθέσεις εργασίας για τον κοινωνικά διαμορφωμένο τύπο πολιτικής κουλτούρας του κόμματος.

Σε επίπεδο Αχτιδών, οι διαφορετικές τσιμς συναρτώνται περισσότερο με μεγέθη που αφορούν την κοινωνική σύνθεση των κομματικών οργανώσεων. Η αντίθεση ανάμεσα σε λαϊκές και μικροαστικές ή μεσοαστικές συνιστίες —μια αντίθεση που εκφράζεται, με διαφορετικό τρόπο, και στην εκλογική γεω-

γραφία του ΚΚΕ— είναι αρκετά έντονη. Οι Αγ. Ανάργυροι, η Πετρούπολη, τα Ν. Λιόσια, το Καματερό, το Περιστέρι, η Ν. Ιωνία, το Γαλάτσι, ο Υμηττός, το Μπραχάμι θα καταψηφίσουν την «ανανεωτική» Προγραμματική Διακήρυξη, σε αντίθεση με τα Βόρεια Προάστια, το Δ. Ζωγράφου, το Παγκράτι όπου θα πλειοψηφήσουν οι «αντισυντηρητικές» επιλογές. Ας σημειωθεί εδώ ότι στις Αχτιδικές Συν/ψεις των δυο μεγάλων αστικών κέντρων του Πειραιά και της Θεσ/νίκης (με 25 συνολικά αντιπροσώπους) η απόρριψη των Θέσεων αντισταθμίστηκε ευθέως από την έγκριση της Διακήρυξης, ενώ το Καταστατικό είτε δεν εγκρίθηκε (Πειραιάς), είτε εγκρίθηκε με σχετική πλειοψηφία (Θεσ/νίκη, 48%, έναντι 40% κατά και 12% λευκό).

Σε κοινωνικό επίπεδο, όμως, η σημαντικότερη και άμεση ένδειξη για την κρίση ιδεολογικής ταυτότητας που διέρχεται το ΚΚΕ και που εκφράζεται επίσης σε μια εξαιρετικά μεγάλη δοκιμασία της κοινωνικής συνοχής στον ίδιο τον κομματικό του οργανισμό, βρίσκεται στην πόλωση που καταγράφεται ανάμεσα στα νέα και τα παραδοσιακά μισθωτά, αλλά όχι μόνον, στρώματα του στελεχικού του δυναμικού. Είναι μια πόλωση

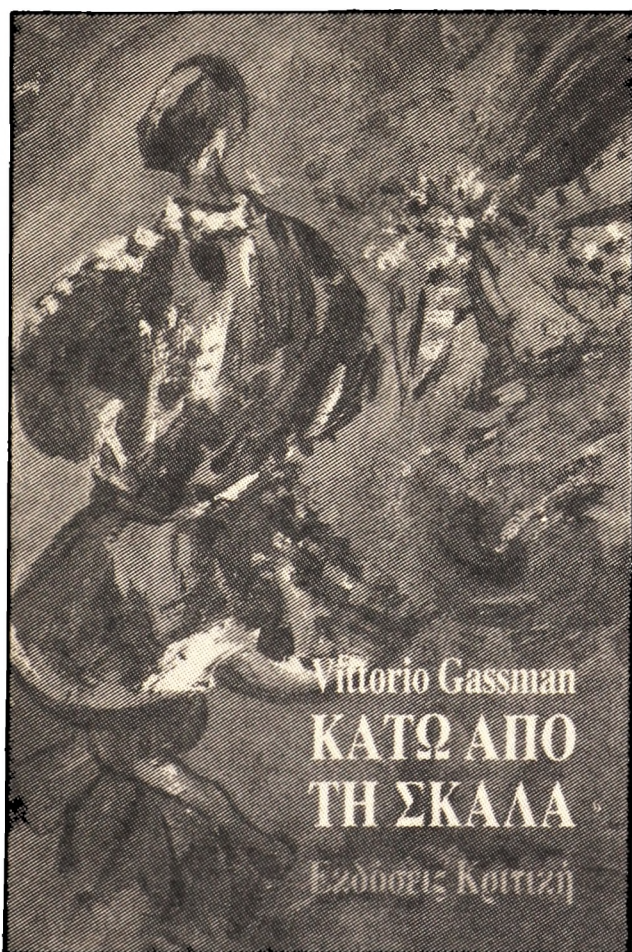
ευθέως κοινωνική, δεδομένου ότι εντοπίζεται στο επίπεδο των Αχτιδικών Οργανώσεων κατά χώρο δουλειάς και υπερβαίνει το κριτήριο της γεωγραφικής διαφοράς: οι εργοστασιακοί εργάτες της Αθήνας και της Θεσ/νίκης, οι Ναυτεργάτες, οι Σιδηροδρομικοί και οι Μεταλλεργάτες του Πειραιά με την ψήφο τους στις Συνδιασκέψεις και την αντίστοιχη εντολή προς τους αντιπροσώπους τους θα αντιπροσωπεύσουν στο Συνέδριο το συμπαγή παλιό κόσμο του «προλεταριάτου» και του «κομμουνισμού». Απέναντί τους, θα στέκεται η «απειλή» του «ρεφορμισμού» και της δρυός που μόλυνε το σφυροδρέπανο σε ένα γειτονικό ΚΚ: θα είναι οι αντιπρόσωποι των καθηγητών, των τραπεζικών, της Κοινής Ωφέλειας, της δημοσιοϋπαλληλίας, των πανεπιστημιακών, των γιατρών, των δικηγόρων, αυτοί που απέκλεισαν την κ. Παπαρρήγα ευνοώντας κάτι νεομενσεβίκους.

Με ποιόν τρόπο άραγε θα μπορέσουν αυτοί οι «κόσμοι» να επικοινωνήσουν από την 25η Φεβρουαρίου και μετά, αν το ΚΚΕ εξακολουθήσει με οποιονδήποτε τρόπο να επιμένει ότι θα υπάρχει, σαν ενότητα του εαυτού του και μιας κάποιας εργατικής τάξης;

[]

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Σ Υ Γ Χ Ρ Ο Ν Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Ο Βιντσέντσο είναι ο φανταστικός συγγραφέας αυτού του μυθιστορήματος γραμμένου σε τρίτο πρόσωπο. Η διήγησή του όμως, κάθε άλλο παρά αποστασιοποιημένη, είναι η ζωή ενός άντρα νευρωτικού, παρά τον δηλωμένο και εμφανή δυναμισμό του. Ενός άντρα μόνου, παρά το πλήθος των γυναικών και των παιδιών και των φίλων. Ενός άντρα καταξιωμένου, παρά τις απογοητεύσεις που συναντάει σε κάθε περίπτωση. Ενός άντρα εξαιρετικά σύγχρονου, κάθε άλλο παρά εξαιρετικού. Ο Βιντσέντσο κάνει ψυχανάλυση μ' έναν καθηγητή φοβερό όσο και γελοίο, και οι ώρες που περνάει στον καναπέ του ψυχαναλυτή —εναλλασσόμενες με διαστήματα απομόνωσης ή αναμονής στο χώρο κάτω από τη σκάλα— είναι ευκαιρίες για να θυμηθεί, να κατανικήσει όσα έχει απωθήσει, να ζήσει ή να προσποιηθεί ότι ζει αμέτρητες ζωές που συνενώνονται σε μία και μόνη: αυτή που ο Calderón ισχυρίζεται πως είναι ένα όνειρο.

Από τις πρώτες κιόλας σελίδες ο αναγνώστης ανακαλύπτει ότι ο Βιντσέντσο είναι ο Βιττόριο, ο ίδιος ο συγγραφέας, κι αφήνεται να παρασυρθεί στη λεπτή ισορροπία (ή ανισορροπία) που υπάρχει ανάμεσα στη ζωή του ήρωα και στη ζωή του μεγάλου ηθοποιού, θριαμβευτή της σκηνής και της οθόνης. Ανακαλύπτει ακόμη ότι ο Γκάσμαν έγραψε ένα αληθινό μυθιστόρημα, μαρόκ και μεταμοντέρνο, που ξεχειλίζει από διαθέσεις και πάθη, δονήσεις και παλινδρομήσεις, ιδανικά και μικρότητες.

Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., Πατούσα 3, Αθήνα, τηλ. 36.39.434

Η πλήρης αποκαθήλωση του Εμβέρ Χότζα εγκαινιάστηκε...

Η βίαιη αποκαθήλωση του αγάλματος του Εμβέρ Χότζα από το κέντρο των Τιράνων κατά τη διάρκεια μεγαλειώδους διαδήλωσης κλιμακώνει τις δυναμικές διεργασίες που συντελούνται στην αλβανική κοινωνία.

Μετά την «κρίση των πρεσβειών» και τη φυγή προς το εξωτερικό, την «ντε φάκτο» καθιέρωση της αντιπολίτευσης και του προσδιορισμού του χρόνου των εκλογών ήλθε η ώρα της αναμέτρησης με τα «σύμβολα».

Η άμεση αντίδραση του Ρ. Αλία ήταν να ανακοινώσει αλλαγές στη σύνθεση των κυβερνητικών οργάνων και να απευθύνει έκκληση προς την αντιπολίτευση για διάλογο. Είναι προφανές ότι πρόκειται για τακτικό ελιγμό προκειμένου να εκτονωθεί το νέο κύμα αντιδράσεων. Ωστόσο είναι άγνωστο ακόμη ποια θα είναι η τελική επιλογή του Ρ. Αλία: Θα επιλέξει το δρόμο της βίαιης καταστολής των αντιδράσεων σύμφωνα με το προηγούμενο της πλατείας «Τιέν Αν Μεν» ή θα βαδίζει έως το τέλος στο δρόμο της συνδιαλλαγής.

Πλην απροόπτου ή και άλλης αναβολής, οι Αλβανοί προσέρχονται στις 31 Μαρτίου στις κάλπες. Οι υποψήφιοι του Κόμματος Εργασίας και του Δημοκρατικού Κόμματος, που ιδρύθηκε με την εκπνοή του 1990, θα αναμετρηθούν στις πρώτες πολυκομματικές εκλογές μετά από 46 χρόνια για να καταλάβουν τις 250 έδρες της αλβανικής Βουλής.

Η κυβέρνηση του καθεστώτος Αλία αφού εγκατέλειψε την πολιτική του απομονωτισμού που είχε ανάγει σε ιδεολογία ο Εμβέρ Χότζα, αναζητά έσπευσμένα ξένους επενδυτές, προδιαγράφει οικονομικές μεταρρυθμίσεις και αναγνωρίζει όσα τετελεσμένα συντελούνται στο πολιτικό πεδίο.

Από την πλευρά τους τα στελέχη της αντιπολίτευσης, τα οποία συγκροτούν κατά βάση το Δημοκρατικό Κόμμα, διοργανώνουν και συμμετέχουν προς το παρόν σε όλες τις κοινωνικές και πολιτικές ως προς το καθεστώς αντιδράσεις. Η διατύπωση ενός πολιτικού λόγου και, πολύ περισσότερο, προγράμματος, φαντάζει ακόμη ως μακρινή προοπτική.

Αυτή την περίοδο οι φοιτητές του πανεπιστημίου των Τιράνων «Εμβέρ Χότζα» απέχουν από τα μαθήματα, ενώ πολλοί συνάδελφοί τους πραγματοποιούν απεργία πείνας αιτούμενοι τη μετονομασία του ιδρύματος. Η κυβέρνηση χαρακτηρίζει τις κινητοποιήσεις των φοιτητών ως «κοινωνική αναταραχή» και προτείνει, μέσω του υπουργού Παιδείας, να εξετασθεί το αίτημα μετά τις εκλογές του Μαρτίου.

Τελικά την Τετάρτη και κατά την διάρκεια συγκέντρωσης οι διαδηλωτές προχώρησαν στην βίαιη αποκαθήλωση του αγάλματος του Εμβέρ Χότζα.

Ο συμβολισμός της στάσης τόσο των φοιτητών όσο και της κυβέρνησης είναι προφανής. Φαίνεται ότι το Κ.Κ. επέλεξε να κατέβει στις εκλογές κρύβοντας τα λάβαρα του λεγόμενου «εμβερισμού», αλλά διατηρώντας σε γενικές γραμμές ό,τι συμβολίζει αυτή την «ιδέα».

Αρνούμενο να αποκαθηλώσει ό,τι συμβολίζει τον Εμβέρ Χότζα —παρά την αποκαθήλωση των αγαλμάτων του Στάλιν και

την απομάκρυνση της χήρας του Χότζα Νεσμιγιέ— προβαίνει σε αντιφατικές, κατ'ουσίαν, προσπάθειες για τον εξωραϊσμό του καθεστώτος. Βέβαια, εξελίξεις όπως η παραχώρηση γης, η διεξαγωγή εκλογών και η συνεχιζόμενη φυγή προς το εξωτερικό αναγκάζουν πρακτικά την πολιτική και τα ιδεολογικά θέσφατα του «εμβερισμού», εφόσον ανατρέπουν την αντίληψη περί «ιδιοκτησίας» στον χώρο της οικονομίας, τον μονοκομματισμό στο πεδίο της πολιτικής και τον μακρόχρονο απομονωτισμό στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής.

Πιθανόν, μετά τις 31 Μαρτίου ή και αργότερα, το κυβερνών κόμμα, χάνοντας τις εκλογές και την εξουσία, να μείνει με τα σύμβολα ανά χειρας. Ήδη, οι Αλβανοί βιώνουν μια άλλη εποχή όπου «υπόγεια» και «επίγεια» ρεύματα είναι πλέον συχνά φαινόμενα. Για τα στελέχη του αλβανικού υπουργείου Εσωτερικών (Αστυνομία) τα φαινόμενα αυτά οφείλονται σε «σκοτεινές δυνάμεις» και σε «εχθρούς του λαού». Απομένει να ακολουθήσει η «οργή του λαού».

Νίκος Χίος

Το δράμα των φυγάδων

Το κύμα φυγής προς τη χώρα μας βορειοηπειρωτών και αλβανών φυγάδων εντάθηκε το τελευταίο διάστημα παρά τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε ο πρωθυπουργός για την ανακοπή του, με το ταξίδι στα Τίρανα και την περιοδεία στα ελληνικά χωριά της Βορείου Ηπείρου.

Κυβερνητικοί παράγοντες που χειρίζονται το πρόβλημα των φυγάδων φέρονται να αναμένουν τα αποτελέσματα των εκλογών στην Αλβανία προκειμένου να καταλήξουν οριστικά σε ό,τι αφορά την αποκατάσταση των φυγάδων και την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Αρκεί βέβαια, η αναμονή αυτή, να μην συνιστά άλλοθι εγγενών αδυναμιών κατάρτισης και υλοποίησης μακροχρόνιων προγραμμάτων.

Καθ' όλο το διάστημα του 1990 οι αφίξεις βορειοηπειρωτών και αλβανών ήσαν συνεχείς, αλλά δεν ξεπερνούσαν τους τριψήφιους αριθμούς κάθε μήνα. Όμως, από την παραμονή της πρωτοχρονιάς έως και τις 13 Φεβρουαρίου, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, εισήλθαν στην Ελλά-

δα 8.848 βορειοηπειρώτες και 5.590 Αλβανοί. Το ίδιο διάστημα επέστρεψαν στην Αλβανία 1.217 βορειοηπειρώτες και 4.303 Αλβανοί. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η πλειοψηφία των Αλβανών επέστρεψε προτρεπόμενη με διάφορους τρόπους από τις ελληνικές αρχές.

Στο θέμα αυτό παρενέβη η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, επιδίδοντας επίσημη διαμαρτυρία στις κυβερνήσεις Ελλάδας και Γιουγκοσλαβίας επειδή προχώρησαν στους επαναπατρισμούς προβάλλοντας την αιτιολογία ότι πρόκειται για «οικονομικούς» και όχι πολιτικούς πρόσφυγες.

Οι περισσότεροι φυγάδες προέρχονται από τα χωριά της Βορείου Ηπείρου (περιοχή Αγίων Σαράντα και Τεπελενίου), είναι ηλικίας 15-35 ετών, κυρίως άνδρες χωρίς τις οικογένειές τους. Το ποσοστό των γυναικών δεν υπερβαίνει το 15%, ενώ τα παιδιά είναι πολύ λίγα. Προς το παρόν έχουν καταλύσει στα Κέντρα προσωρινής φιλοξενίας που βρίσκονται σε 12 καταυλισμούς σε περιοχές της Ηπείρου, όπως στη Σαγιάδα, το Καλπάκι, την

Πωγωνιανή και τον Ζήρο Πρεβέζης. Τα στρατόπεδα έχουν πλέον εξοπλισθεί με σόμπες και ο κάθε φυγάς δικαιούται το λιγότερο τρεις κουβέρτες. Αρκετοί είναι αυτοί που ασχολούνται με αγροτικές δουλειές.

Οι περισσότεροι βορειοηπειρώτες που ήλθαν στην Αθήνα απασχολούνται στις οικοδομές, αλλά κανείς αρμόδιος δεν ελέγχει εάν τους καταβάλλονται κανονικά τα ημερομίσθια και εάν ασφαρίζονται. Σε αυτό διευκολύνει το γεγονός ότι δεν παραμένουν πολύ σε μια δουλειά, αλλά κάνουν σποραδικά 2-3 μεροκάματα μόνο και μόνο για να επιβιώσουν. Δεν λείπουν και τα εργατικά ατυχήματα, οπότε οι εργοδότες τους καταβάλουν λειψή αποζημίωση και τους διώχνουν.

Η αναμονή στην Ομόνοια είναι πλέον εικόνα καθημερινή. Αναμονή εκείνου που θα προσφέρει έστω και ένα μόνο μεροκάματο. Όσοι από αυτούς δεν βρίσκουν την καλύτερη ζωή, την οποία τους υποσχέθηκαν και για την οποία, δικαιωματικά, τόσο πόθησαν επιλέγουν το δρόμο της επιστροφής στην «κόλαση».

Δώρα Μακρή

Στα ίχνη εθνικής στρατηγικής;

του Βασίλη Καπετανγιάννη

χές που αφορούν την Ελλάδα και να συζητήσουν σοβαρά το δέον γενέσθαι.

Ο μήνας που παρήλθε από την έναρξη των εχθροπραξιών στον Περσικό, κατέστησε τους πάντες σοφότερους για πολλούς λόγους. Κατ' αρχήν συνειδητοποιήθηκε σε μεγαλύτερο βαθμό, με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, η διαπλοκή των στρατιωτικών και πολιτικών στόχων των συμμαχικών δυνάμεων στον Περσικό. Κατά δεύτερο λόγο όλοι είναι πλέον σε καλύτερη θέση να εκτιμήσουν τις τοποθετήσεις, όσο ασαφείς και αν είναι, των εμπλεκομένων στον πόλεμο και να προσπαθήσουν να διαβλέψουν τα πιθανά αποτελέσματα ή την πιθανή έκβαση. Και τρίτον όλοι μπορούν να σταθμίσουν και να τοποθετηθούν απέναντι στις κινήσεις της ελληνικής διπλωματίας και να βγάλουν, έστω και βεβιασμένα, τα πρώτα συμπεράσματα, μετά τις πρώτες πρόχειρες αντιδράσεις.

Οι παράγοντες αυτοί αφαίρεσαν αρκετά ιδεολογικά στοιχεία από τη συζήτηση και τις τοποθετήσεις των κομμάτων υπογραμμίζοντας την ανάγκη της αναλυτικής σαφήνειας και προσέγγισης καθώς και των θέσεων επί του πρακτέου. Αποτέλεσμα ήταν να εκλείψουν οι υπέρμετροι πανηγυρισμοί περί επιτυχιών μας, οι άστοχες τοποθετήσεις του τύπου ότι η Ελλάδα είναι «επιτιθέμενη χώρα» κι ακόμα ένας αρχικός αυθόρμητος και εξηγήσιμος πασιφισμός που διέκρινε τη στάση του Συνασπισμού. Μειώθηκε επίσης η παρελθοντολογία και έλειψαν οι οξύτατοι χαρακτηρισμοί και οι αντεγκλήσεις. Όλα αυτά μπορούν να καταγραφούν στα θετικά της συζήτησης.

Επί της ουσίας, ο κ. Μητσοτάκης είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει ολοκληρωμένα το σκεπτικό και το υπόβαθρο πάνω στο οποίο στηρίζει η κυβέρνηση την πολιτική και τις κινήσεις της και να οικοδομήσει τα ανάλογα επιχειρήματα. Ο κ. Παπανδρέου ανέπτυξε τη δική του λογική και μολονότι δεν απέφυγε ορισμένες αντι-αμερικανικές ρητορίες, εν τούτοις ανέπτυξε με αρκετή σαφήνεια τις θέσεις του. Τέλος ο κ. Κύρκος πα-

Παρά τις προβλέψεις και ίσως τις «προσδοκίες» ορισμένων, η συζήτηση στη Βουλή σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων προημερησίας διατάξεως για τα θέματα της εξωτερικής μας πολιτικής διεξήχθη σε ήπιους και χαμηλούς τόνους. Το γεγονός αυτό ερμηνεύθηκε από ευρύτατη μερίδα του Τύπου σαν ένα καθυστερημένο μεν αλλά αναγκαίο βήμα ανταπόκρισης προς τις απαιτήσεις της κοινής γνώμης για σύγκλιση των απόψεων όλων των κομμάτων στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής, στα θέματα δηλαδή που έχουν κρίσιμη εθνική σημασία, ιδιαίτερα στη σημερινή συγκυρία.

Η προηγούμενη συζήτηση στη Βουλή στις παραμονές της έκρηξης του πολέμου στον Περσικό ελάχιστα είχε διαφωτίσει την ελληνική κοινή γνώμη για το τι ακριβώς διακυβεύεται στην πολεμική σύγκρουση και ποια ακριβώς θα έπρεπε να ήταν η στάση της Ελλάδας. Και είχε δοθεί

τότε η εντύπωση υπό τις συνθήκες της εσωτερικής όξυνσης, της αντιπαράθεσης και των θυμάτων που είχε προκαλέσει η αναταραχή στο χώρο της Παιδείας, ότι τα πολιτικά κόμματα ήταν εντελώς απροετοίμαστα να συλλάβουν τις διαστάσεις του προβλήματος στον Περσικό, να αναλύσουν ορθά τις πτυ-

ρουσίασε μια συγκροτημένη ομιλία αποφεύγοντας τους αφορισμούς.

Τα σημεία στα οποία εμφανίστηκε σύμπτωση απόψεων δεν είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Κοινή ήταν η διαπίστωση για τις ομοιότητες Κύπρου - Κουβέιτ και την ανάγκη να τεθεί το Κυπριακό στη βάση του σεβασμού και της εφαρμογής των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών.

Δεν υπήρξαν όμως βαθύτεροι προβληματισμοί επί του θέματος ούτε σταθμίστηκε η σημασία της πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της οποίας το περιεχόμενο και οι στόχοι δεν έχουν ακόμα διευκρινισθεί. Κοινή ήταν και η καταδίκη του περιεχομένου της περιβόητης πλέον έκθεσης του *State Department*, μολονότι ο κ. Κύρκος απέφυγε επιμελώς να κάνει οιαδήποτε αναφορά στα σημεία της έκθεσης περί «σλαβομακεδονικής» μειονότητας. «Ευαίσθητο» το θέμα για το ΚΚΕ, αλλά πόσα χρόνια θα πρέπει να περάσουν για να υπάρξει μια σαφής και δημόσια επανατοποθέτηση που να ενταφιάζει οριστικά τα φαντάσματα του παρελθόντος;

Η έκθεση του *State Department*, η ταξιδιωτική οδηγία, το φιλοτουρκικό κλίμα στις Ηνωμένες Πολιτείες, έδωσαν την ευκαιρία στην αντιπολίτευση να καταστήσει ανίσχυρη την κυβερνητική επιχειρηματολογία περί επιτυχιών στους διπλωματικούς της χειρισμούς και να προσπαθήσει να στοιχειοθετήσει την άποψη περί «πρόσδεσης» στην πολιτική των ΗΠΑ (ΣΥΝ) ή ρόλου «δορυφόρου» (ΠΑΣΟΚ). Ένθερμη εξάλλου ήταν η συνηγορία όλων υπέρ του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της χώρας.

Πέραν των σημείων αυτών η διαχωριστική γραμμή μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης όσον αφορά τη στάση της χώρας στον πόλεμο του Περσικού παρέμεινε ευδιάκριτη. ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ υποστήριξαν ότι η Ελλάδα μόνο πολιτική υποστήριξη προς τις αποφάσεις του ΟΗΕ θα έπρεπε να προσφέρει και ζήτησαν την απεμπλοκή της φρεγάτας «ΛΗΜΝΟΣ» από το θέατρο των επιχειρήσεων. Η Αχιλλείος πτέρνα της επιχειρηματολογίας της αντιπολίτευσης έγκειται στο γεγονός ότι δεν έχει να κάνει εναλλακτικές προτάσεις ούτε για το πώς θα αποχωρήσει ο Σαντάμ από το Κουβέιτ ούτε για το τι συγκεκριμένο θα μπορούσε να πράξει η Ελλάδα προς αυτήν την κατεύθυνση αλλά και με ποιο τρόπο θα μπορούσε η χώρα να διασφαλίσει τα συμφέροντά της, με ποια μέσα και μοχλούς διαπραγμάτευσης, με ποια ατού στα χέρια της, τι επιδιώκοντας να πάρει, παραχωρώντας ποια πράγματα, σε ποιους.

Η άλυτη αντίφαση στη στάση της αντιπολίτευσης εντοπίζεται στο γεγονός ότι από τη μια μεριά ζητεί τη μη εμπλοκή και από την άλλη ανταλλάγματα για τα δικά της. Αυτή η «ουδέτερη» κατ' ουσίαν στάση των «ίσων αποστάσεων» πώς μπορεί να εξυπηρετήσει τη διασφάλιση των ελληνικών συμφερόντων; Με βάση μόνο τις ηθικές αρχές διαπραγμάτευση δεν γίνεται. Τι θα ήταν διατεθειμένη η αντιπολίτευση να παραχωρήσει προς όσους προτίθενται να βοηθήσουν τη χώρα στη διασφάλιση των συμφερόντων της; Σιγή ιχθύος.

Από την άλλη μεριά η κυβερνητική πολιτική της «ήσσανος εμπλοκής» δεν είναι βέβαιο ότι αναγκαστικά θα δικαιώσει προσδοκίες που τρέφονται. Έχει όμως το πλεονέκτημα ότι μπορεί να αποτρέψει ακόμα πιο δυσάρεστες εξελίξεις. Και τότε μόνο θα αποδειχθεί λανθασμένη όταν μετά τον πόλεμο μπορεί κανείς να δείξει ότι το ισοζύγιο κόστους - ωφέλειας θα ήταν το ίδιο με μια «ουδέτερη» στάση. Επειδή όλα κρίνονται εκ του αποτελέσματος απομένει να διαπιστώσει κανείς στο εγγύς μέλλον την ορθότητα των επιλογών. Προς το παρόν όμως είναι βέβαιο ότι η ελάχιστη αυτή εμπλοκή παρέχει μεγαλύτερα περιθώρια κινήσεων στην ελληνική πλευρά και ενισχύει την επιχειρηματολογία της χώρας και στα διεθνή *forum* και έναντι των συμμάχων κρατών.

Ήταν ίσως ουτοπικό να απαιτήσει κανείς την απεμπλοκή των θεμάτων της εξωτερικής πολιτικής από τις εσωτερικές διαμάχες των κομμάτων, όχι μόνο γιατί δεν μπορούν ποτέ να αγνοηθούν οι εσωτερικές διαστάσεις της εξωτερικής πολιτικής αλλά και γιατί διαφορετικές αντιλήψεις, ιδεολογίες και στάσεις συλλαμβάνουν διαφορετικά τα προβλήματα.

Οι διαφορές μεταξύ των κομμάτων παραμένουν. Η συναίνεση θα πρέπει να επιδιωχθεί από όλες τις πλευρές και μπορεί να πάρει διάφορες μορφές. Την πραγματοποίησή της δεν την εμποδίζει η ανυπαρξία θεσμοθετημένων διαδικασιών αλλά η κοινή βάση αντιλήψεων, ανάλυσης και στόχων.

Δεν αποκλείεται να εκδηλωθούν ορισμένες κινήσεις που θα τείνουν να διαμορφώσουν μια νέα προσέγγιση όλων των κομμάτων στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής. Αν και η συζήτηση στη Βουλή στις 12 Φεβρουαρίου έδειξε κάποια δείγματα σύγκλισης απόψεων σε ορισμένα θέματα εν τούτοις είναι νωρίς ακόμα να μιλήσουμε για εκκίνηση διαδικασιών που θα οδηγούσαν στο ζητούμενο: στη διαμόρφωση δηλαδή μιας εθνικής στρατηγικής που θα είχε τη συναίνεση όλων των κομμάτων. □

Σύγχρονη λογοτεχνία για παιδιά και για νέους

ΛΟΛΗ ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-
ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Στο τιμεντένιο δάσος

ΛΟΛΗ ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ
ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Ο μικρός αδελφός

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 10678 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362

Νέα παιχνίδια με Κοσκωτά

Δυο βδομάδες πριν τη δίκη για το σκάνδαλο Κοσκωτά τόσο η ποινική δικονομική πλευρά όσο και η πολιτική τείνουν να γίνουν «κουβάρι». Η κυβέρνηση προσφέρει πάγωμα της δίωξης του που αφήνει μετέωρη την έκδοση και αποτελεί πρώτο βήμα αμνήστευσής του για να καταθέσει ως μάρτυρας στο Ειδικό Δικαστήριο. Η αμερικανική πλευρά δηλώνει εμμέσως πλην σαφώς ότι μπορεί να καταθέσει μόνο αν αρθεί το αίτημα έκδοσής του από την ελληνική πλευρά. Άρα δεν θα έλθει... Περίεργοι συσχετισμοί κατάθεσης και έκδοσης γίνονται και άλλες εξίσου περίεργες «δικανικές» μεθοδεύσεις είδαν το φως της δημοσιότητας.

του Ρεπόρτερ

Η πρώτη φάση της προετοιμασίας της δίκης για το σκάνδαλο Κοσκωτά, η οποία καλώς εχόντων των πραγμάτων αναμένεται να αρχίσει στις 11 Μαρτίου, κάθε άλλο παρά «άφογη» υπήρξε. Η κυβέρνηση αποφάσισε να φέρει τον φυγόδικο Γ. Κοσκωτά ως μάρτυρα στη δίκη. Και για να εξασφαλίσει την κατάθεσή του, δηλώνει ότι αναστέλλεται η δίωξή του για τα ποινικά αδικήματα στηριζόμενη στο άρθρο 30 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας· το άρθρο αυτό όμως αναφέρεται σε πολιτικά εγκλήματα και σε εγκλήματα από τα οποία μπορούν να διαταραχθούν οι διεθνείς σχέσεις του κράτους.

Αν ο εκζητούμενος για ποινικά και όχι πολιτικά αδικήματα Γ. Κοσκωτάς έλθει στη δίκη με βάση αυτή τη διαδικασία, τότε νομιμοποιεί και με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου την υπερασπιστική του «γραμμή» —ότι είναι δηλαδή πολιτικός και όχι ποινικός εκζητούμενος— την οποία ακολουθεί για να αποφύγει την έκδοσή του και την δίκη του για τα αδικήματα για τα οποία κατηγορείται.

Κάποιοι λοιπόν μεθοδεύουν την προσαγωγή του Γ. Κοσκωτά ενώπιον της Δικαιοσύνης ως μάρτυρα, αδιαφορώντας για ότι έτσι αποδυναμώνεται —αν δεν μένει μετέωρη— η έκδοση του μεγαλοαπατεώνα. Και κάποιοι φαίνεται να αδιαφορούν για τις πολιτικές και ποινικές συνέπειες αυτής της μεθόδευσης, αφού η κατάθεσή του ως μάρτυρα και όχι ως κατηγορούμενου ισοδυναμεί ουσιαστικά με αμνήστευση των αδικημάτων που έχει διαπράξει.

Ο Γ. Κοσκωτάς κατηγορείται για αδικήματα σε βαθμό κακουργήματος (υπεξαίρεση, υπεξαγωγή εγγράφων, πλαστογραφία και νόθευση εγγράφων, απιστία, απάτη κτλ.), τα οποία είναι αδικήματα του κοινού Ποινικού Δικαίου· με βάση τη στοιχειοθέτηση αυτών των αδικημάτων, οι ελληνικές αρχές υπέβαλαν άλλωστε τα αιτήματα για

την έκδοσή του —το πρώτο το Δεκέμβριο του 1988 και το δεύτερο στις 24 Ιανουαρίου του 1989.

Γιατί ξαφνικά τα ποινικά αδικήματα μετονομάζονται σε πολιτικά; Και πού στοχεύει η παρουσία του Γ. Κοσκωτά ενώπιον της ελληνικής Δικαιοσύνης με την ιδιότητα του μάρτυρα και όχι του κατηγορούμενου;

Το υπουργείο Δικαιοσύνης, στην «διευκρινιστική» ανακοίνωσή του μετά το θόρυβο από την «προσφορά» που έκανε στον Γ. Κοσκωτά, δήλωσε ότι ο υπόδικος «δεν πρόκειται να απαλλαγεί από καμιά ποινική ευθύνη», ότι «καμιά συναλλαγή δεν έγινε μεταξύ της ελληνικής και της αμερικανικής κυβέρνησης» και ότι «η ελληνική κυβέρνηση δεσμεύεται μόνο να αναστείλει τη δίωξη κατά Κοσκωτά βάσει του άρθρου 30, για όσο χρόνο θα βρίσκεται ως μάρτυρας στην Ελλάδα και να διαφυλάξει την ασφάλειά του».

Αυτό όμως σημαίνει ότι η κυβέρνηση αποδέχεται να έλθει ο Γ. Κοσκωτάς στην Ελλάδα ως **μη κατηγορούμενος**. Πρόκειται για μια **πολιτική θέση** που προκαλεί μέγιστα ερωτηματικά, σε ό,τι αφορά τους χειρισμούς και τους στόχους της μεθόδευσης η οποία επιλέχθηκε. Με βάση ποια πολιτική, ηθική και δικαστική αρχή μπορεί να γίνει δεκτό να έρθει να καταθέσει ο Κοσκωτάς ως μάρτυρας, με αντάλλαγμα το «πάγωμα» της ποινικής δίωξης εναντίον του; Και γιατί η κυβέρνηση εμφανίζεται ευθυγραμμισμένη με τη θέση Κοσκωτά ότι είναι πολιτικός —αφού εφαρμόζεται στην περίπτωση του το άρθρο 30 του Κ.Π.Δ.— και όχι ποινικός εκζητούμενος;

Αυτοί οι χειρισμοί —ανεξάρτητα αν λέγεται ότι η απουσία Κοσκωτά μπορεί να οδηγήσει στην αναβολή της ομώνυμης δίκης— είναι διάτρητοι από κάθε πλευρά, και δίκαια διατηρούνται όλα τα ερωτηματικά για τον χαρακτήρα αυτών των «πρωτοβουλιών» της κυβέρνησης.

Και ενώ τα ερωτήματα για τους χειρισμούς της κυβέρνησης έμειναν αναπάντητα η «έκπληξη» ήρθε από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Πληροφορίες αργά το βράδυ της Τρίτης έλεγαν ότι ο Γ. Κοσκωτάς ύστερα από γνωμοδότηση του αμερικανικού υπουργείου Δικαιοσύνης δεν θα έλθει να καταθέσει ως μάρτυρας στο Ειδικό Δικαστήριο. Αν έλθει θα προκαλέσει επιπλοκές στην διαδικασία έκδοσης ισχυρίζεται η αμερικανική πλευρά· σύμφωνα με αυτές τις πληροφορίες θα μπορεί μάλιστα η υπεράσπισή του να ζητήσει να κινηθεί εξ αρχής η διαδικασία έκδοσης και συνεπώς θα έχει τη δυνατότητα πρόσθετων επιχειρημάτων με βάση την ετυμολογία του Ειδικού Δικαστηρίου.

Επομένως κατά τους Αμερικανούς ο Κοσκωτάς μπορεί να καταθέσει ως μάρτυρας μόνο στην περίπτωση που αρθεί το αίτημα της ελληνικής πλευράς για έκδοσή του, αν δηλαδή ουσιαστικά αθωωθεί (!). Υπάρχει βέβαια και η άλλη εκδοχή: να αποφασίσουν οι ίδιοι να τον εκδώσουν στη διάρκεια της δίκης οπότε τότε θα πρέπει λογικά να έρθει για να δικασθεί, και όχι απλώς να καταθέσει και να φύγει.

Αυτή η νέα εξέλιξη που συνδέει κατά περίεργο τρόπο την άρση του αιτήματος έκδοσης με την κατάθεση Κοσκωτά ως μάρτυρα στη δίκη έρχεται ως συνέχεια της κίνησης της κυβέρνησης με την οποία «προσέφερε» στον Κοσκωτά την αναστολή της δίωξης του για να έλθει να καταθέσει. Τώρα παραδόξως (;) η αμερικανική πλευρά ζητά την παραιτήση από κάθε δίωξη...

Σε ανύποπτο χρόνο, με το που έφθασε στην Αμερική ο Γ. Κοσκωτάς, σημειώναμε σ' αυτές τις στήλες ότι οι Αμερικανοί μπορούν να παίζουν «κατά βούληση» με την υπόθεση του σκανδάλου Κοσκωτά και μάλιστα εφ' «όλης της ύλης». Ευχόμαστε αυτή η διαπίστωση να μην ισχύσει ποτέ στην πράξη, αν και φοβόμαστε ότι «κινούνται τα νήματα»...

Κατά τα άλλα 18 ημέρες πριν την έναρξη της δίκης ο «μαχητής του ήλιου» εναντίον του «σκότους» Μένιος δήλωσε ότι αποδέχεται την «πρόκληση της δίκης» και θα πάει, αν χρειαστεί «με το κρεβάτι του στο Δικαστήριο». Παλληκάρι κυρ-Μένιο... Η πρώην και νυν εξουσία ίσως κάποτε σου στήσουν αδριάντα. Σου οφείλουν ευγνωμοσύνη για πολλά...

Κέρδη με δεκανίκια

του Κ. Τσαλόγλου

Τα κερδοφόρα αποτελέσματα των περισσότερων επιχειρήσεων, το 1989, σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, και η συγκριτική αύξηση των κερδών τους ανάμεσα στις δυο οικονομικές χρήσεις, προκάλεσαν εντελώς διαφορετικές αντιδράσεις από όσους πιστεύουν πως δεν επιτρέπεται να σιωπούν —ή να αδρανούν— όταν γνωστοποιούνται παρόμοιες οικονομικές εξελίξεις.

Η κυβέρνηση υποστήριξε ότι τα περί ου ο λόγος αποτελέσματα δικαιώνουν την πολιτική της, επαληθεύοντας την υπεροχή του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας έναντι του δημόσιου, αφού κερδοφόρες ήταν μόνο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώ οι κρατικοποιημένες σώρευσαν, απλώς, νέα ελλείμματα.

Η αντιπολίτευση —μοιρασμένη στα δυο— κάλεσε (η αριστερά), για μια ακόμα φορά, τους εργαζόμενους να συνειδητοποιήσουν την έκταση της «προϊούσης» εκμετάλλευσης που υφίστανται από το κεφάλαιο, ώστε να μην εξασθενεί η αντι-καπιταλιστική τους αγωνιστικότητα και... αραιώνουν οι γραμμές του κόμματος.

Το ΠΑΣΟΚ πίστεψε ότι του προσφέρθηκε μια καλή ευκαιρία για να ισχυριστεί ότι η εταιρείες ήταν κερδοφόρες λόγω της ορθής οικονομικής του πολιτικής. Η οποία πολιτική —πρόσθεσε— επέτρεψε την πλουτοπαραγωγική αναζωογόνηση του τόπου.

Η πάντοτε αγρυπνούσα κερδοσκοπία της οδού Σοφοκλέους έσπευσε να «ποντάρει» στην ερμηνεία ότι τα υψηλά κέρδη —γνωστά, ωστόσο, από τότε που δημοσιεύτηκαν οι ισολογισμοί Τραπεζών και εταιρειών— αποτελούσαν την αρχή μιας ακόμη περιόδου ώθησης των τιμών των μετοχών προς τα πάνω. Όποιοι, λοιπόν, πρόφταιναν τώρα να αγοράσουν, θα ήταν οι αυριανοί... υπερτυχεροί. Και έσπευσαν αρκετοί.

Την κερδοσκοπία δεν την αναχαίτισε ούτε ο εξαιρετικά επιφυλακτικός τόνος με τον οποίον σχολίασαν τα αποτελέσματα των εταιρικών ισολογισμών οι εκπρόσωποι του εμπορικού και βιομηχανικού κόσμου. Γνώστες, αυτοί, της αλήθειας ότι καμιά αισιοδοξία δεν δικαιολογεί η καθίζηση της μεταποιητικής παραγωγής, η συρρίκνωση της

κατανάλωσης, η απώλεια συναλλαγματικών εσόδων από τους άδηλους πόρους.

Η πραγματικότητα είναι ακόμη χειρότερη. Την απουσία αισιόδοξης προοπτικής από τον επιχειρηματικό κόσμο δεν την επιβάλλουν μόνο οι τρέχουσες δυσμενείς εξελίξεις, που θα είναι —ούτως ή άλλως— περιορισμένης χρονικής έκτασης. Την δικαιολογεί η συνείδηση του γεγονότος ότι ο εθνικός πλουτοπαραγωγικός μηχανισμός, ιδιαίτερα ο μεταποιητικός, είναι επικίνδυνα καθυστερημένος, απροετοίμαστος, συνεπώς, να αντιμετωπίσει τον ανοιχτό εξωτερικό ανταγωνισμό. Τα κέρδη που, ως τώρα, αυτός ο μηχανισμός αποδίδει, δεν έχουν καμιά σχέση με τις πραγματικές δυνατότητές του και τα συγκριτικά πλεονεκτήματά του.

Αυτό που από κανέναν υπεύθυνο παράγοντα δεν ομολογείται είναι ότι η οικονομία μας λειτουργεί εδώ και αρκετά χρόνια σαν... χρήστης παραισθησιογόνων. Πράγμα που σημαίνει ότι αν αναληφθεί σοβαρή και συνεπής προσπάθεια «αποτοξίνωσης» και εξυγίανσης των διαδικασιών αναπαραγωγής της ικανότητάς της για προσφορά θετικού έργου, θα περιπέσει σε εξαντλητικές κρίσεις. Στη διάρκεια αυτών των κρίσεων, όχι μόνο κέρδη δεν θα έχουν οι υπάρχουσες επιχειρήσεις, αλλά, αντίθετα, θα γίνουν εύκολη λεία σε όσους ξένους επιχειρηματίες θα συμφέρεи να τις εξαγοράσουν.

Ο ιδιωτικός τομέας της ελληνικής οικονομίας σε ελάχιστες περιπτώσεις μπορεί να χαρακτηριστεί υγιής. Αυτό, διότι, στο σύνολό του, και ανεξάρτητα από το αν ορισμένες βιομηχανικές ή εμπορικές μονάδες φορολογούνται και καταβάλλουν τις εισφορές τους στα ασφαλιστικά Ταμεία, ο τομέας αυτός ανήκει στο πεδίο της *παραοικονομίας*. Τα κέρδη που αποκομίζει δεν είναι, επομένως, η δίκαιη, έστω και πλουσιοπάροχος, αμοιβή της συμβολής του στη διαμόρφωση του εθνικού εισοδήματος, προσφέροντας είδη και υπηρεσίες που αποφέρουν ή που εξοικονομούν συνάλλαγμα. Κατά το μεγαλύτερο ποσοστό τους, αυτά τα κέρδη αντιπροσωπεύουν *άμεση και έμμεση* επιδότησή τους από το κράτος. Άμεση, με την αδυναμία είσπραξης φόρων και εισφορών· έμμεση, με την «κατα-

σκευή» εισοδημάτων που καταναλώνουν εγχώρια προϊόντα, από το συνεχώς δανειζόμενο, για να συντηρεί αυτά ακριβώς τα εισοδήματα, κράτος.

Η κερδοφορία των ελληνικών επιχειρήσεων, με τους όρους που λειτουργεί το παραγωγικό και συναλλακτικό σύστημα της χώρας ΔΕΝ επαληθεύει την υπεροχή της ιδιωτικής επιχείρησης έναντι της κρατικοποιημένης. Και αυτό, ακριβώς, συνιστά το μέγα μειονέκτημα και την αδυναμία ανταγωνιστικής ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας.

Η σύγκριση δεν μπορεί να γίνεται αγνοώντας το γεγονός ότι ο ιδιωτικός τομέας επιδοτείται, για να λειτουργεί και να επιβιώνει, από το κράτος, το οποίο, επιπλέον, είναι φορτωμένο με όλα τα βάρη συντήρησης των δικών του επιχειρήσεων και οργανισμών.

Ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας μας θα δικαιούνταν να χαρακτηριστεί υγιής, αν, η εσωτερική ζήτηση των προϊόντων και υπηρεσιών του στηριζόταν σε δημοσιονομικά ελεγχόμενα εισοδήματα, που και αυτά θα προέρχονταν από πλουτοπαραγωγική δραστηριότητα και όχι από διανομή δανεικών. Ενώ οι εξαγωγικές του επιδόσεις θα ήταν οι μόνες που θα επαληθεύαν την υψηλή παραγωγικότητά του, σε σχέση με την αρνητική παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα.

Επειδή ούτε το ένα ούτε το άλλο συμβαίνει δεν είναι δυνατόν να μιλάμε για ιδιωτικές επιχειρήσεις τα κέρδη των οποίων αντικατοπτρίζουν ανοδική πορεία των ιδίων και της εθνικής οικονομίας γενικότερα. Όπως —από την άλλη πλευρά— δεν μπορούμε να μιλάμε για τα ογκώδη ελλείμματα του δημόσιου τομέα, αναφερόμενοι μόνο σε σπατάλες που τα γεννούν, και να ξεχνάμε ότι μια —και όχι η μικρότερη— από τις αιτίες αυτών των ελλειμμάτων είναι η απώλεια φορολογικών εσόδων. Εσόδων, που μετατρέπονται σε «τζίρο» και κέρδη του ιδιωτικού τομέα.

Το έργο της εξυγίανσης, λοιπόν, της ελληνικής οικονομίας, ώστε να επιβιώσει ισότιμα μέσα στην αναπτυσσόμενη «Ευρώπη», πρέπει να αρχίσει από την εξυγίανση του ι-

διωτικού τομέα, με τη βοήθεια μιας σαφώς προσανατολισμένης για την εκτέλεση αυτού του καθήκοντος οικονομικής πολιτικής.

Το ΠΑΣΟΚ επιχείρησε τον περίφημο «σοσιαλιστικό μετασχηματισμό» της οικονομίας αποδυναμώνοντας τον ιδιωτικό τομέα, προς όφελος του δημόσιου. Το κυνηγητό, από τους αδιάλλακτους «σοσιαλιστές» υπουργούς, των μεγάλων επιχειρήσεων· ο περιορισμός στο ελάχιστο του μεριδίου που από τα ετήσια διαθέσιμα της οικονομίας το πιστωτικό σύστημα επιτρεπόταν να κατευθύνει στον ιδιωτικό τομέα· η πρόσκληση των απασχολούμενων εκεί να «σαμποτάρουν» την επιχείρηση για να την χρεωκοπήσουν και την υποχρεώσουν να «περάσει» στα χέρια του δημοσίου, ήταν μερικά μόνον από τα μέτρα που έθεσε σε εφαρμογή η εξουσία του ΠΑΣΟΚ για να προωθήσει την κομματικο-ιδεολογική της επιδίωξη. Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής είναι η κρίση στην οποία έχει βυθιστεί η οικονομία.

Αν πρόκειται, επομένως, να υπάρξει διέξοδος, πρέπει να λειτουργήσει η εντελώς αντίθετη συμπεριφορά του κράτους απέναντι στον ιδιωτικό τομέα. Πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή μέτρα, που θα παρακινήσουν στην δημιουργία μεγάλων μονάδων· που θα διευκολύνουν, χρηματοδοτικά, τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων· που θα εμποδίσουν την λεηλασία, από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, κεφαλαίων προορισμένων για την ανάπτυξη τους. Και το σπουδαιότερο: πρέπει το συνδικαλιστικό κίνημα να πείσει τους εργαζόμενους πως αν δεν βοηθήσουν για την επιτυχία αυτής της πολιτικής κανένας συνδικαλιστικός αγώνας δεν θα προστατεύσει την απασχόλησή τους.

Παρά τις πολιτικο-ιδεολογικές διακηρύξεις του κυβερνώντος κόμματος ελάχιστα από όσα πρέπει να γίνουν έχουν, αποφασιστικά, δρομολογηθεί. Παράδειγμα: Το τραπεζικό σύστημα, που χρηματοδοτεί τον ιδιωτικό τομέα, συλλέγει όλο και λιγότερες νέες καταθέσεις, επειδή το μέγιστο ποσοστό τους το μαστεύει από την αγορά χρήματος (ομόλογα, έντοκα γραμμάτια κλπ.) το κράτος για να εξυγιάνει εαυτό. Μέθοδος «εξυγίανσης» η οποία, ενώ στερεί από τον ιδιωτικό τομέα τα μέσα για τον εκσυγχρονισμό και την ανταγωνιστική του λειτουργία, τον συντηρεί με τους «πληθωριστικούς» καταναλωτές των προϊόντων του, πληρώνοντας με δανεικό χρήμα προσωπικό που δεν χρειάζεται.

Είναι αλήθεια ότι το έργο της εξυγίανσης έχει συνέπειες για το κόμμα που θα το επιτελέσει. Και αυτός είναι ο λόγος της μεγά-

λης κυβερνητικής διστακτικότητας για την εφαρμογή των σωστών μέτρων. Φοβάται τις κοινωνικές αντιδράσεις. Όσο συνεχίζεται, όμως, η πλουτοπαραγωγική καθυστέρηση, τόσο θα γίνεται δυσκολότερη η εξυγίανση του δημόσιου τομέα και θα επιδεινώνεται, αναπόφευκτα, το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων, προς όφελος της παραοικονομίας. Από αλλού, επομένως, πρέπει να αρχίσει η ελάφρυνση του βάρους που αντιπροσωπεύει ο κρατικός τομέας στην προσπάθεια εξυγίανσης.

Αντί να επιδιώκεται η κάλυψη, κάθε χρόνο, του συνόλου των κληροδοτημένων υποχρεώσεων του προϋπολογισμού —πράγμα που οδηγεί σε νέους δανεισμούς— πρέπει να επιδιωχθεί η κλιμάκωση της εξυπηρέτησης των υποχρεώσεων αυτών σε περισσότερα χρόνια, ώστε να μειωθεί το ετήσιο ύψος τους.

Η πρόσφατη επανάληψη από τον καθηγητή κ. Άγγελο Αγγελόπουλο της πρότασης για αναδιαπραγμάτευση με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο των όρων αποπληρωμής του εξωτερικού χρέους, δεν επιτρέπεται να μείνει χωρίς συνέχεια.

Βέβαια, η συνθηματολογική δαιμονολογία της πάλαι ποτέ «προοδευτικής αριστεράς» θέλει, την προσφυγή στο Δ.Ν.Τ., όποιες και αν είναι οι σκοπιμότητες της εθνικής οικονομίας, να ταυτίζεται με την... εθνική προδοσία. Η πραγματικότητα, ωστόσο, πληροφορεί πως αν δεν απαλλαγεί ο προϋπολογισμός από σημαντικό ποσοστό της εξυπηρέτησης του χρέους, η υποχρέωση κάλυψης, με έσοδα, του σημερινού ποσοστού, θα βαθαίνει την κρίση της οικονομίας, επιδεινώνοντας, φυσικά, το επίπεδο ζωής του εργαζόμενου πληθυσμού.

Στο όνομα αυτής ακριβώς της πραγματικότητας, η κυβέρνηση πρέπει να προχωρήσει χωρίς καθυστερήσεις, σε συζητήσεις με το Δ.Ν.Τ. Αγνοώντας το περίφημο «πολιτικό κόστος» της απόφασης. Με τη βεβαιότητα, όμως, ότι προσφέρει αναμφισβήτητη υπηρεσία στο Έθνος.

Το οποίο Έθνος, καιρός είναι να πάψει να ζει υπό την επήρεια παρασθησιογόνων. Να συνειδητοποιήσει, αν μη τι άλλο, τουλάχιστον την αλήθεια, ότι, τα κέρδη που εμφανίζουν διογκωμένα από τον ένα στον άλλο χρόνο οι εταιρείες, ούτε την ακμή του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας αντικατοπτρίζουν, ούτε προοιωνίζονται μελλοντικές, μεγαλύτερες κερδοφορίες. Είναι, απλώς, το κυμαινόμενο επίδομα της οικονομίας προς τον ιδιωτικό της τομέα, για να τον βοηθάει, στις περισσότερες περιπτώσεις, να στέκεται στα πόδια του. □

INTRAKOM (OTE)

Συγκροτημέν

Ένα «οικουμενικής» αποδοχής σκάνδαλο που έχει τις ρίζες του στην προ ΠΑΣΟΚ περίοδο, «ανδρώθηκε» επί ΠΑΣΟΚ, «κάρπισε» επί Οικουμενικής κυβέρνησης και τώρα παράγει και «απογόνους».

Πρόκειται για τη σύμβαση που υπέγραψε ο ΟΤΕ (επί διοικήσεως Α. Μήνη και κ. Κιουλάφα) για την προμήθεια 470.000 ψηφιακών παροχών με τις εταιρείες «INTRAKOM» και «ZHMENΣ».

Η υπόθεση είναι λίγο - πολύ γνωστή από τα δημοσιεύματα του Τύπου κυρίως της «Καθημερινής» και του «Ελεύθερου Τύπου». Αξίζει ωστόσο να την υπενθυμίσουμε προσθέτοντας ορισμένα στοιχεία μιας και αφορά τον πολυπόθητο εκσυγχρονισμό του τηλεπικοινωνιακού δικτύου της χώρας, αλλά και την επιχειρηματική «συνέπεια» του ΟΤΕ και την υπέρ του δημοσίου συμφέροντος λειτουργία εξουσίας και παραεξουσίας. Και για να τεθούν ορισμένα ερωτηματικά για το μέλλον του ΟΤΕ...

Επί διοικήσεως Τόμπρα το 1988 ο ΟΤΕ υπέγραψε δυο συμβάσεις για την προμήθεια 84.000 κυκλωμάτων και 20.000 παροχών από τις εταιρείες ΕΡΙΚΣΟΝ (7160) και ΖΗΜΕΝΣ (7170). Υποχρέωση των δυο εταιρειών ήταν μεταξύ άλλων να συνεργαστούν με ελληνικές. Η ΕΡΙΚΣΟΝ συνεργάστηκε με την INTRAKOM και η ΖΗΜΕΝΣ με την ΖΗΜΕΝΣ ΤΗΛΕ. Τότε ο Τόμπρας είχε πει η ότι επιλογή των δυο συστημάτων ήταν απόφαση του ΚΥ-ΣΥΜ. Σχετική απόφαση όμως ουδέποτε υπήρξε και όπως προκύπτει από τα δημοσιευθέντα πρακτικά («ΠΟΝΤΙΚΙ» 2-2-90) προκρίθηκαν μεν δυο συστήματα αλλά δεν ελήφθησαν τελικές αποφάσεις. Θα ληφθούν, λένε τα πρακτικά, μετά την οριστικοποίηση των διαπραγματεύσεων.

● Το Δ.Σ. του ΟΤΕ το Μάιο του 1989 αποφάσισε εφαρμόζοντας άρθρα των δυο επίμαχων συμβάσεων να αναθέσει στις ίδιες εταιρείες την προμήθεια άλλων 470.000 ψηφιακών παροχών χωρίς δημόσιο μειοδοτικό διαγωνισμό. Τον Ιούνιο μάλιστα τροποποίησε την απόφαση και έθεσε ως προϋπόθεση την έγγραφη δέσμευση των δυο ξένων εταιριών να εκχωρήσουν στις ελληνικές συνεργαζόμενες εταιρείες όλα τα δικαιώματά τους και να εγγυηθούν την εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων που θα απορρέουν από τις νέες συμβάσεις για τις 470.000 ψηφιακές παροχές.

Να σημειωθεί εδώ ότι οι συμβάσεις του ΟΤΕ

συμφέροντα και οικουμενική σιωπή

με ξένες εταιρείες εγκρίνονται από τους υπουργούς Μεταφορών και Εμπορίου. Για προμήθειες από ελληνικές εταιρείες δεν απαιτείται έγκριση της σύμβασης από τους αρμόδιους υπουργούς. Η «απόκλιση» αυτή είναι τεράστιας σημασίας όπως θα δούμε στη συνέχεια.

● Μετά τις εκλογές του Ιουνίου '89 οι συμβάσεις δεν υπογράφηκαν. Μάλιστα η νέα διοίκηση του ΟΤΕ ζήτησε τότε έλεγχο και των αρχικών συμβάσεων. Το σχετικό πόρισμα της επιτροπής υπαλλήλων του ΟΤΕ, τον Οκτώβριο του '89, έκανε λόγο για το παράνομο των συμβάσεων αλλά και για ζημία του οργανισμού εξαιτίας υπερβολικών τιμών. Αποτέλεσμα: τον Δεκέμβριο του '89 το ΔΣ του ΟΤΕ συνέστησε επιτροπή με εντολή να διαπραγματευθεί με την INTRAKOM και την ZHMENS THΛE την βελτίωση των όρων των συμβάσεων για τις 470.000 ψηφιακές παροχές και να ερευνήσει για εναλλακτικές λύσεις. Παράλληλα θα ξεκινούσε αμέσως προετοιμασία για διενέργεια διεθνούς μειοδοτικού διαγωνισμού. Ουσιαστικά η απόφαση αυτή αμφισβητούσε τη νομιμότητα των αρχικών συμβάσεων.

● Στις 12-1-90 εκδηλώνεται η πρώτη χόντρα. Στον ΟΤΕ γίνεται σύσκεψη όπου ο τότε αναπληρωτής υπουργός Μεταφορών κ. Γ. Κεφαλογιάννης δηλώνει ότι δεν συμφωνεί με την διαδικασία της απευθείας ανάθεσης της προμήθειας των 470.000 ψηφιακών παροχών και υπόσχεται ότι θα τεθεί η όλη διαδικασία υπό τον έλεγχο της αρμόδιας επιτροπής της Βουλής. Να σημειωθεί ότι πριν τη σύσκεψη αυτή, σχετική γνωμάτευση των νομικών συμβούλων του ΟΤΕ αφήνει ανοιχτό το θέμα της έγκρισης της προμήθειας από τις αρμόδιες αρχές. Μετά την παραίτηση των ξένων εταιρειών, σημειώνει, δεν απαιτείται έγκριση...

● Στις 25-1 συνεδριάζει το υπουργικό συμβούλιο, όπου αποφασίζεται το «πάγωμα» της διαδικασίας της απευθείας ανάθεσης στις εταιρείες INTRAKOM και ZHMENS της προμήθειας, το κόστος της οποίας φθάνει τα 32 δισ. δρχ. και εξουσιοδοτούνται οι Γ. Κεφαλογιάννης (αναπληρωτής Μεταφορών) Ν. Θέμελης (υπουργός Προεδρίας) και Γ. Γεννηματάς (Εθνικής Οικονομίας) «να εξετάσουν τρόπους προμήθειας των παραπάνω ψηφιακών παροχών με τους οποίους θα διασφαλίζεται η διαφάνεια και το δημόσιο συμφέρον». Η Επιτροπή ουδέποτε συνήλθε...

● 6 μέρες μετά, στις 1-2-90, το ΔΣ του ΟΤΕ αποφασίζει την υπογραφή «της προμήθειας των 170.000 από τους οίκους ZHMENS και INTRAKOM με τίμημα μειωμένο κατά 5,5 δις έναντι εκείνου του Ιουνίου 1989».

Στο σχετικό ενημερωτικό σημείωμα της τότε διοίκησης που υπογράφουν οι κ.κ. Μήνης και Κιουλάφας σημειώνεται: «Την 31-1-90 ενημερώθηκε η διοίκηση επί της θετικής θέσης των τριών αρχηγών σχετικά με την προμήθεια των 470.000 παροχών. Μετά α-

πό αυτό συνήλθε το Δ.Σ. και ομόφωνα αποφάσισε την αγορά των ψηφιακών παροχών την 1-2-90 και ώρα 9.10 πρωινή».

Στις 2.00 μ.μ. σημειώνεται στο σημείωμα ελήφθη η απόφαση του Υ.Σ. της 25ης-1 για την αναστολή των διαπραγματεύσεων με τις δυο εταιρείες. Σύμφωνα με την «Καθημερινή» η απόφαση είχε σταλεί με αγγελιοφόρο αυθημερόν... Οι ξένες εταιρείες πάντως είχαν αποχωρήσει. Νομότυπα, χωρίς «έγκριση των αρμοδίων αρχών», η σύμβαση μπορούσε να υπογραφεί. Αφορούσε ελληνικές εταιρείες. Άλλωστε η απόφαση των αρμοδίων αρχών έφθασε με 5ωρη καθυστέρηση... Το Ο.Κ. των τριών αρχηγών υπήρχε. Όλα «μέλι-γάλα»...

● Την άλλη μέρα υπήρξαν φήμες στον Τύπο περί παραίτησης Κεφαλογιάννη. Ο τότε κυβερνητικός εκπρόσωπος τις διέψευσε. Ο αναπληρωτής υπουργός συναντήθηκε επί μία ώρα με τον κ. Μητσοτάκη. Ποτέ δεν έγινε γνωστό σε ποιον και αν υπέβαλλε την παραίτησή του. Πρωθυπουργός ήταν ο κ. Ξ. Ζολώτας. Η υπόθεση που είχε αφήσει ανοιχτή τον Ιούλιο του '89 ο Θ. Τόμπρας έκλεισε.

«Εμείς» τόνισε σε συνέντευξή του στις 2-2 ο κ. Μήνης, «την απόφασή μας για την κατακύρωση της προμήθειας αυτής την πήραμε με βάση την έγκριση των τριών αρχηγών των κομμάτων που στηρίζουν την κυβέρνηση». «Αν», συμπλήρωσε στην ίδια συνέντευξη ο κ. Κιουλάφας, «κάποια πληροφορία παρέπεσε και δεν έφθασε στον Κεφαλογιάννη αυτά είναι μέσα στη ζωή».

Μια απόφαση του Υ.Σ. της νόμιμης δηλαδή κυβέρνησης «θρυμματίστηκε» με την παρέμβαση των «3». Ο κ. Μητσοτάκης -Φλωράκης ουδέποτε διέψευσαν τις δηλώσεις Μήνη - Κιουλάφα. Ο κ. Παπανδρέου δήλωσε βέβαια ότι δεν υπήρξε συμφωνία, αλλά το ενημερωτικό σημείωμα Κιουλάφα - Μήνη λέει το αντίθετο. Η υπόθεση ποτέ δεν έφθασε στη Βουλή και βέβαια ουδείς ενδιαφέρεται γιατί δεν εφαρμόστηκε ο νόμος της κυβέρνησης Τζαννετάκη για τις κρατικές προμήθειες.

Το θέμα όμως δεν κλείνει εδώ. Όλες οι μετέπειτα προμήθειες ύψους πολλών δισ. του ΟΤΕ για την υλοποίηση του 5ετούς προγράμματος '89-'93 ουσιαστικά βρίσκονται υπό τον έλεγχο της INTRAKOM και της ZHMENS. Ταυτόχρονα οι δυο μπορούν να «παίζουν» με τους όρους τους αφού θα διαμορφώνουν τις τιμές κατά βούληση.

Ο ΟΤΕ με καταχώρησή του μετά το θόρυβο στον Τύπο υποστηρίζει ότι η επιλογή των δυο τεχνολογιών που προσφέρουν οι δυο εταιρείες έγινε μετά από διεθνή διαγωνισμό, ότι το κόστος της επίμαχης σύμβασης είναι λογικό, η εισαγωγή τρίτης τεχνολογίας στον ΟΤΕ —ανεξάρτητα του ότι δεν επιτρέπεται μέχρι να ολοκληρωθεί το 5ετές από τις συμβατικές υποχρεώσεις του ΟΤΕ— δεν είναι και επιχειρησιακά ορθή λύση

και ότι είναι απολύτως ανακριβές ότι ένας προμηθευτής θα εισπράξει για προμήθεια ψηφιακών παροχών του 5ετούς προγράμματος ποσό 500 δισ. δρχ. αφού η συμμετοχή σε αυτό των ψηφιακών κέντρων ανέρχεται σε 80 δισ.

Πρόκειται δηλαδή για «δουλειά» δεκάδων δισ. Και αν υπολογισθούν έργα υποδομής, εργολαβίας κλπ. εκατοντάδων δισ. Στις 16-9-86 πάντως, στο προαναφερθέν ΚΥΣΥΜ, ο τότε πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου δήλωνε εισηγούμενος το θέμα «ψηφιακά συστήματα τηλεπικοινωνίας - ΕΛΒΗΛ»:

«Επειδή σ υ γ κ ρ ο ύ ν τ α ι τεράστια συμφέροντα, είναι προς όφελος όλων να ληφθεί απόφαση και να κλείσει το θέμα το συντομότερο δυνατό».

Ο οικονομολόγος πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ γνωρίζει καλύτερα ημών τα της «συγκρότησης τεραστίων συμφερόντων». Για την ιστορία ας σημειώσουμε ότι ιδιοκτήτης της INTRAKOM είναι ο κ. Σ. Κόκκαλης ιδιοκτήτης και της εφημερίδας «Επικαιρότητα». Στενός φίλος του κ. Μητσοτάκη και της κ. Ντόρας Μπακογιάννη είναι ο κ. Κ. Κιουλάφας που μετέφερε και υλοποίησε την απόφαση των «3». Τα υπόλοιπα ας αναζητηθούν από τους μελετητές της «συγκρότησης των τεραστίων συμφερόντων», διότι προφανώς δεν είναι μόνον αυτή η πλευρά που έχει συμφέροντα.

Αυτό το οποίο προκαλεί κατάπληξη είναι ότι χρειάστηκε το «ειδικό βάρος» τριών αρχηγών για να γίνει η προμήθεια, να παραβιασθεί η απόφαση της τότε κυβέρνησης, εφημερίδες να επιμένουν για σκάνδαλο «πολλών Κοσχωτάδων», και ουδείς βουλευτής να συγκινείται για να καταθέσει μια ερώτηση.

Μήπως για τα όσα καταγγέλλονται, περί προνομιακών και παρανόμων συμβάσεων, «δεσμεύσεων» του ΟΤΕ, ζημίας του ΟΤΕ επειδή τα προϊόντα INTRAKOM-ZHMENS είναι σε μεγαλύτερη τιμή από άλλες προσφορές, περί προνομιακών αναθέσεων εργολαβιών στην INTRAKOM κλπ. κλπ., έχουν να πουν κάτι οι κ.κ. Θέμελης, Κεφαλογιάννης και Γεννηματάς στους οποίους είχε αναθέσει η κυβέρνηση του κ. Ζολώτα να διασφαλίσουν τη διαφάνεια και το δημόσιο συμφέρον;

Γιατί τέλος η κυβέρνηση σιωπά επιδεικτικά και προκλητικά και αφήνει τον ΟΤΕ να βγάλει το «φίδι από την τρύπα»; Η «Καθημερινή» ήταν πριν ένα μήνα πολύ προκλητική έναντι του κ. Μητσοτάκη ο οποίος προτίμησε τη σιωπή. Μήπως θυμήθηκε τώρα την αυτοτέλεια του ΟΤΕ, την οποία ο σημερινός πρωθυπουργός ως αρχηγός του πρώτου σε δύναμη κόμματος είχε ξεχάσει όταν έδινε την συγκατάθεσή του για την υπογραφή της σύμβασης με την INTRAKOM; Γιατί κρύβουν την INTRAKOM και κρύβονται από το δημόσιο έλεγχο;

Τηλεγραφοξύλο

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

**ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ
ΚΥΡΑΝΩ**

Μέσα από την αφήγηση της «ά-πλης» ζωής μιας γυναίκας στην ελληνική επαρχία η Β. Παπαγιάννη μᾶς δίνει ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ:

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ:

ΑΝΕΣΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ:

ΤΟΛΗΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ:

ΝΑΤΑΣΑ ΚΕΣΜΕΤΗ:

ΘΩΜΑΣ ΛΑΔΑΣ:

ΟΜΗΡΟΣ ΠΕΛΛΑΣ:

ΜΑΝΩΛΗΣ ΞΕΣΑΚΗΣ:

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ:

Άγαθος (Μυθιστόρημα)

Άγλημα τιμών (Νουβέλα)

Τολμηρές ιστορίες (Διηγήματα)

Τό ξενοδοχείο και τό σπίτι
και άλλα πεζά (Διηγήματα)

Τό τελευταίο καταφύγιο (Διηγήματα)

Τό αιώσιο ρολόι (Διηγήματα)

Ήμερολογιακές σημειώσεις 1973-1975.

Ή Πάολα του Ρίο (Διηγήματα)

Στάλαγκ VIC (Μυθιστόρημα)

Πού κούκος; Πού άνεμος (Μυθιστόρημα)

Ζωή, την άλλη φορά (Μυθιστόρημα)

Τό άλλο μισό (Διηγήματα)

Μπακακόκ (Διηγήματα)

Μιά ιστορία του μακρύ χειμώνα (Νουβέλα)

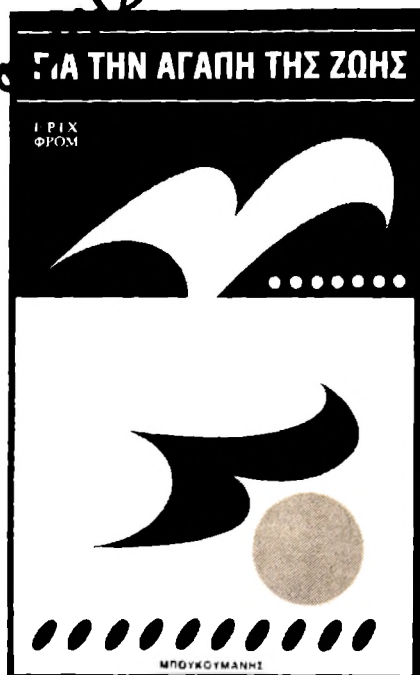
Ή βέσπα και άλλα επαρχιακά διηγήματα

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΑΜΠΟΥΣΗΣ:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομυχάλη 9, 106 79 Αθήνα, τηλ. 363.99.62

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

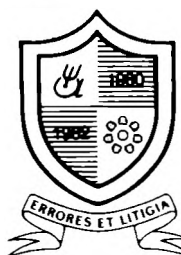
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Σ' αυτό το βιβλίο συνοψίζεται όλη η φιλοσοφία για τη ζωή και τον άνθρωπο του μεγάλου Γερμανού ψυχαναλητή Έριχ Φρομ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 1 106 79 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 3618502

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

2ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ

ΓΙΑ ΤΗ

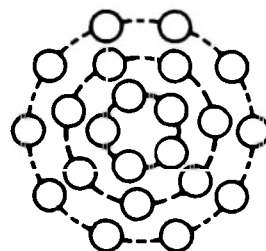
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

«Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ»

Διήμερο θεωρητικής και
πρακτικής ευαισθητοποίησης

9-10 Μαρτίου 1991

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ.: 6445140
Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 9-11 & ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ.: 644 7533-643 5980

Η Μόσχα μπαίνει στο παιχνίδι

ενώ αρχίζει νέα σύγκρουση

του Χρύσανθου Λαζαρίδη

Την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές, μόλις έχει ανακοινωθεί το σχέδιο Γχορμπατσώφ, και ο ιρακινός υπουργός Εξωτερικών έχει αναχωρήσει για Βαγδάτη μέσω Τεχεράνης· τα γεγονότα θα έχουν δρομολογηθεί είτε σε διαδικασία διαπραγματεύσεων για την πλήρη αποχώρηση του Ιράκ από το Κουβέιτ είτε θα έχει καταρρεύσει και η ύστατη ειρηνευτική προσπάθεια, και θα αρχίζει όπου να 'ναι ο πόλεμος στην ξηρά (αν ο Σαντάμ απαντήσει αρνητικά, ή θέσει υπερβολικούς «όρους»).

Εν όψει τέτοιων αποφασιστικών εξελίξεων λίγα πράγματα μπορεί να πει κανείς.

Όσα έχουν συμβεί τις τελευταίες μέρες —και ιδιαίτερα η σοβιετική «πρωτοβουλία ειρήνης»— είναι πράγματι αποκαλυπτικά.

Αλληλεξάρτηση Μόσχας

—Ουάσιγκτον

● Πρώτον, διασχεδάζουν τους φόβους περί «αμερικανικής μονοκρατορίας».

Προσέξτε: Η Σοβιετική Ένωση «έφτιαξε» το Ιράκ τοπική «υπερδύναμη» (ή τουλάχιστον αυτή έχει την κύρια ευθύνη), και δεν διακινδυνεύει ούτε έναν στρατιώτη της να εξαναγκάσει τον Σαντάμ Χουσεΐν να φύγει από το Κουβέιτ, παρ' όλο που υποστηρίζει σταθερά και τα 12 σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ.

Κι όμως, την κρίσιμη στιγμή, η Σοβιετι-

κή Ένωση (που δεν συμμετέχει στον πόλεμο), παίρνει διπλωματική πρωτοβουλία, βγάζει την Ουάσιγκτον έξω από το «παιχνίδι» και δίνει στον Σαντάμ μια μοναδική ευκαιρία για «εύσχημη» αποχώρηση. Με τη σοβιετική πρόταση η ειρήνη ή ο πόλεμος είναι πέρα για πέρα στα χέρια του Ιρακινού ηγέτη.

Οι Σοβιετικοί προτείνουν, οι Ιρακινοί αποφασίζουν και οι Αμερικανοί (που σηκώνουν την ευθύνη και το κόστος του πολέμου)... απλώς παρακολουθούν.

Τι συμβαίνει; Πώς «περιθωριοποιήθηκε» έτσι ο ρόλος των ΗΠΑ;

Δεν περιθωριοποιήθηκε, αλλά απλώς η εξέλιξη αυτή αποκάλυψε μια αυξανόμενη αλληλεξάρτηση στους ρόλους και συμπληρωματικότητα στη συμπεριφορά των —πάλι ποτέ— δυο υπερδυνάμεων.

Στην περίπτωση «χαλιναγώγησης του Ιράκ», οι Αμερικανοί πολεμούν και οι Σοβιετικοί προσφέρουν έσχατες διεξόδους ειρήνης. Οι Αμερικανοί χρησιμοποιούν το «ραβδί» και οι Σοβιετικοί επισείουν το «καρότο».

Στην περίπτωση των Βαλτικών χωρών, ίσως οι ρόλοι αντιστραφούν.

Σε κάθε περίπτωση όμως η αντιμετώπιση διεθνών κρίσεων γίνεται ενιαία, με συγκλινόντες στόχους, με επιμερισμό συμπληρωματικών ρόλων και με αμοιβαία ανοχή:

● η Μόσχα δεν αμφισβητεί ότι το Ιράκ

πρέπει να φύγει άνευ όρων από το Κουβέιτ, και

● η Ουάσιγκτον δεν αμφισβητεί το δικαίωμα τη Μόσχας να διαπραγματεύεται χωριστά με τον Σαντάμ Χουσεΐν, και να του προσφέρει και «εγγυήσεις» ασφάλειας (εφ' όσον αποχωρήσει άνευ όρων από το Κουβέιτ).

Τέλος ο Γχορμπατσώφ με την πρωτοβουλία του αυτή —και ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της— επιβεβαιώνει και έμπρακτα τον ρόλο της ΕΣΣΔ ως σύγχρονης υπερδύναμης.

Και εξασφαλίζει άλλοθι στους εσωτερικούς επικριτές του, αν η συντριβή του Σαντάμ καταστεί αναπόφευκτη: Τουλάχιστον η ΕΣΣΔ, έστω και την τελευταία στιγμή του πρόσφερε την ευκαιρία να διασωθεί κι εκείνος αρνήθηκε...

Ανησυχίες παλαιών «χωροφυλάκων»...

Στη «νέα τάξη πραγμάτων», δεν θα κάνει κουμάντο μόνη της η Ουάσιγκτον. Η Μόσχα ήδη διεκδικεί με πιθανότητες επιτυχίας θέση ισότιμου «συνεγγυητή» της ασφάλειας και της σταθερότητας.

Κι αυτό είναι κάτι που τρομάζει όσες χώρες υπολογίζουν αποκλειστικά στην αμερικανική στρατιωτική υποστήριξη: και κυρίως

τρομάζει την Τουρκία και το Ισραήλ.

● Η πρώτη δεν θα κερδίσει όσα έλπιζε. Ήδη τόσο το σχέδιο Γκορμπατσώφ όσο και το σχέδιο Μπείκερ προβλέπουν εγγυήσεις εδαφικής ακεραιότητας όλων των κρατών της περιοχής συμπεριλαμβανομένου του Ιράκ.

Ταυτόχρονα το σχέδιο Γκορμπατσώφ δίνει την ευκαιρία πολιτικής επιβίωσης στον Σαντάμ Χουσεΐν —ενδεχόμενο που αποτελεί αληθινό εφιάλτη για τον Τουργκούτ Οζάλ.

Ενώ το σχέδιο Μπείκερ (που αφορά την μεταπολεμική κατάσταση στην Μέση Ανατολή, και διατυπώθηκε προς το Κογκρέσο

στις 6 Φεβρουαρίου), προβλέπει περιορισμό στους εξοπλισμούς και στις πωλήσεις όπλων προς όλες τις χώρες της περιοχής. Συνεπώς περιορίζει τη δυνατότητα για ανάδειξη νέων τοπικών «χωροφυλάκων» και θρυμματίζει τις σχετικές φιλοδοξίες της Άγκυρας.

● Όσον αφορά το Ισραήλ, έχει κυριολεκτικά πανικοβληθεί, γιατί τόσο το σχέδιο Γκορμπατσώφ, όσο και η περιβόητη δήλωση Μπείκερ - Μπεσμέρντικ, προβλέπουν διεργασίες για την επίλυση και του Παλαιστινιακού.

Να σημειώσουμε ότι στην αρχή της κρίσης του Περσικού Κόλπου, οι συμβατικές αναλύσεις, που στηρίζονταν στα δεδομένα του διπολισμού και την προσδοκία «αμερικανικής μονοκρατορίας», προέβλεπαν «κατακόρυφη άνοδο» του στρατηγικού ρόλου της Τουρκίας και του Ισραήλ.

Τα πράγματα, όμως, φαίνονται να παίρνουν διαφορετική τροπή: παρά τις υποσχέσεις, τις φιλοφρονήσεις, και τις έκτακτες εξοπλιστικές ενισχύσεις που έλαβαν αμφότερες οι χώρες, τόσο στην Άγκυρα, όσο και στην Ιερουσαλήμ υπάρχει έντονη ανησυχία.

Επειδή ακριβώς δεν πρόκειται η νέα τάξη να οικοδομήσει την «αμερικανική μονοκρατορία», αλλά την αλληλεξάρτηση και την συμπληρωματικότητα ΗΠΑ - ΕΣΣΔ στο διεθνές προσκήνιο, η μεν Άγκυρα αντιλαμβάνεται ότι από την πολιτική Οζάλ δεν πρόκειται να κερδίσει τίποτε πέρα από έναν νέο εχθρό στα νοτιοανατολικά σύνορά της (το Ιράκ), ενώ το Ισραήλ συνειδητοποιεί ότι δεν γλιτώνει πλέον κάποιες μείζονες παραχωρήσεις στο Παλαιστινιακό...

Σαντάμ Χουσεΐν:

Αρχή του τέλους

Τέλος να αναφερθούμε και στη δυναμική των γεγονότων:

Ανεξάρτητα από το τι θα αποφασίσει ο Σαντάμ Χουσεΐν σχετικά με τη σοβιετική πρόταση, το πιθανότερο είναι ότι έχει τεθεί σε κίνηση η εσωτερική του αποδυνάμωση, και ενδεχόμενα η ανατροπή του.

● Αν αποφασίσει να αποχωρήσει άνευ όρων από το Κουβέιτ, επωμίζεται την τεράστια ευθύνη γιατί δεν το έκανε συντομότερα —ας πούμε στις 14 Ιανουαρίου, πριν αρχίσουν οι εχθροπραξίες.

Αν ήταν να εγκαταλείψει το Κουβέιτ, γιατί, τάχα έπρεπε το Ιράκ να υποστεί προηγουμένως τόσα πλήγματα και τέτοιες απώλειες;

● Αν πάλι επιμένει ουσιαστικά στην αδιαλλαξία του, απορρίπτοντας την πρόταση Γκορμπατσώφ ή θέτοντας «απαγορευτικούς όρους» —και μια τέτοια αρνητική στάση θεωρώ, προσωπικά, πιθανότερη— τότε επωμίζεται τους φόβους για καταστροφή του Ιράκ, που θα ακολουθήσουν.

● Η πρόταση του Επαναστατικού Συμβουλίου για «υπό όρους» αποχώρηση από

το Κουβέιτ είναι μια πρώτη «ομολογία ήττας»: υποδηλώνει την πρώτη του υποχώρηση και ότι θα αποφεύγει πλέον να υποσχεθεί ότι... «θα πνίξει τους εχθρούς του στο αίμα τους».

● Και ο ξέφρενος λαϊκός πανηγυρισμός στους δρόμους της Βαγδάτης, όταν μαθεύτηκε η πρόθεση της ιρακινής κυβέρνησης για αποχώρηση από το Κουβέιτ, δίνουν ένα πολύ σαφές μήνυμα: ότι ο ιρακινός λαός δεν θέλει να γίνει ολοκαύτωμα σε έναν πόλεμο που έχει πλέον χαθεί...

Η ανατροπή του Σαντάμ Χουσεΐν είναι το καλύτερο σενάριο: και για την ειρήνη και για τους συμμάχους (που θα γλυτώσουν τις μεγάλες απώλειες μιας χερσαίας επίθεσης) και για τους Ιρακινούς που θα γλιτώσουν τις πρόσθετες εκατόμβες και την ταπείνωση της ξένης κατοχής.

Η απαρχή υποχωρήσεων εκ μέρους του Σαντάμ Χουσεΐν, ίσως αποτελεί και την αρχή του τέλους για τον ίδιο...

Μεταπολεμικό σκηνικό...

Σε κάθε περίπτωση αν ο Σαντάμ αντέξει και επιμένει στην αδιαλλαξία του, τότε ο πόλεμος στην ξηρά είναι θέμα ημερών (αν όχι ωρών).

Κι ενώ κανείς δεν αμφισβητεί πλέον την τελική έκβαση αυτού του πολέμου και την συντριβή των ιρακινών στρατευμάτων, οι αλλαγές συσχετισμών στην Μέση Ανατολή θα είναι πολύ πιο ανεξέλεγκτες, ενώ η δημιουργία νέων ισορροπιών και η αποκατάσταση της σταθερότητας πολύ πιο δύσκολη.

Ωστόσο, έχει ήδη στηθεί και το σκηνικό αυτών των μεταπολεμικών εξελίξεων.

● Η Συρία είναι η αραβική χώρα της περιοχής που θα ωφεληθεί περισσότερο: ήδη, όπως αποκάλυψε —όχι τυχαία— ο Γκένσερ, οι Σύροι είναι πρόθυμοι να ανταλλάξουν την αναγνώριση του Ισραήλ με τα υφώματα του Γκολάν...

● Από τις μη αραβικές χώρες της περιοχής, είναι πιθανότερο να βγει τελικά κερδισμένο το Ιράν παρά η Τουρκία...

● Το Ισραήλ θα κερδίσει, ίσως, σε εγγυήσεις ασφαλείας, αλλά θα χρειαστεί να θυσιάσει τα επεκτατικά του σχέδια...

● Και οι Παλαιστίνιοι δεν αποκλείεται να βγουν κερδισμένοι, αν και ο Αραφάτ μάλλον θα χάσει. Έτσι κι αλλιώς το εσωτερικό μέτωπο της PLO έχει αρχίσει να αμφισβητείται σοβαρά. Αλλά και ο βασιλιάς Χουσεΐν θα χάσει.

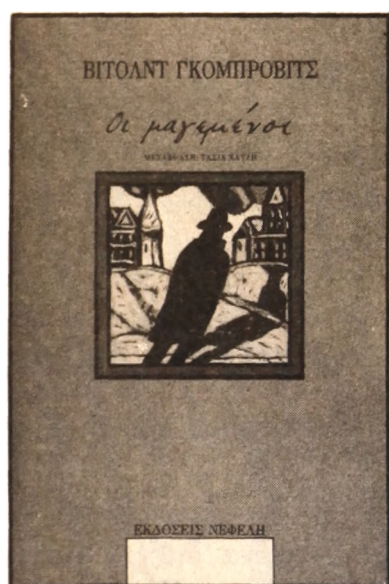
Γι' αυτό, η νέα τάξη πραγμάτων στην Μέση Ανατολή θα στηρίζεται στην «αμοιβαία ασφάλεια» των κρατών της περιοχής και θα έχει την εγγύηση τόσο της Ουάσιγκτον, όσο και της Μόσχας.

Ίσως λοιπόν να αποδειχθεί πολύ καλύτερη από την... παλαιά τάξη πραγμάτων που στηρίζεται σε «κράτη χωροφύλακες».

Νέα Υόρκη, 20/2/91

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΒΙΤΟΛΑΝΤ ΓΚΟΜΠΡΟΒΙΤΣ ΟΙ ΜΑΓΕΜΕΝΟΙ

Οί μαγεμένοι είναι ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα του μεγάλου πολωνού συγγραφέα, μέγιστος ξεπεσμένους άριστοκράτες, ματαιόδοξους καί κοσμικούς άστους, σοβαρούς έπιστήμονες, γοητευτικούς καί σκοτεινούς νεαρούς. Ή πυκνότητά του, ή ζωννή τυπολογία τών ήρώων καί οί γρήγορες αλλαγές του τόνου καί τής αφήγησης, υποβάλουν στον άναγνώστη τήν ιδέα τής παρωδίας καί ταυτόχρονα τόν συνεπαίρνουν στον στρόβιλο του μυστηρίου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Άθήνα
τηλ. 3639962

Ο πόλεμος στον Κόλπο τελειώνει...

Σύμφωνα με το Newsweek της 22 Ιανουαρίου, ο πρόεδρος Μπούς είχε εγκαίρως διαβάσει το υπόμνημα της Διεθνούς Αμνηστίας, το σχετικό με τις αγριότητες που διέπραξε ο Σαντάμ στο Κουβέιτ μετά την κατάληψη του εμιράτου. Συγκλονίστηκε και πείσθηκε ότι ο Σαντάμ ήταν τόσο σατανικός ώστε να δικαιώνεται καθένας που θέλει να τον ανατρέψει. Όταν μάλιστα τον επισκέφθηκε γύρω στα Χριστούγεννα ο αιδεσιμότατος Εντμοντ Μπράουνινγκ και του συνέστησε υπομονή, ο αμερικανός πρόεδρος στράφηκε προς τον επικεφαλής της Επισκοπικής Εκκλησίας και του είπε: «Πρέπει να διαβάσετε την έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας. Τότε να μου πείτε τι πρέπει να κάνω». Είναι πολύ θετικό το ότι οι μεγάλοι ηγέτες συγκλονίζονται από τέτοια κείμενα. Και για το λόγο αυτό πρέπει να θυμίζουμε όλα τα εγκλήματα που διαπράττονται ώστε να μην ισχυρίζονται ότι δεν διάβασαν τα υπόμνηματα της Διεθνούς Αμνηστίας.*

Μοναδική περίπτωση γενοκτονίας είναι εκείνη που διαπράχθηκε εις βάρος των Κούρδων, με την ανοχή της διεθνούς κοινότητας και με όπλα – χημικά – που χωρίς φειδώ είχαν προμηθεύσει στον Σαντάμ οι έμποροι όπλων με γνώση και συγκατάθεση των κυβερνήσεων των ΗΠΑ, της Γερμανίας και της Ελλάδας! Η γενοκτονία του 1988 ήταν μια επί το αγριότερον επανάληψη της ίδιας ιστορίας που διαδραματίζεται μετά το 1924 στο Κουρδιστάν – είτε πρόκειται για τμήμα που βρίσκεται στην Τουρκία είτε στο Ιράκ ή το Ιράν.

Η κατάληψη του Κουβέιτ στάθηκε αφορμή για να θυμηθούν τα καθοδηγούμενα μέσα ενημέρωσης το δράμα του κουρδικού λαού και να αναδημοσιεύσουν τις καταχωνιασμένες φωτογραφίες από την καταστροφή της Χαλάμπσα (Μάρτιος του 1988) και την ισοπέδωση των κουρδικών χωριών και τις καταστροφές και πάλι με χημικά αέρια χωριών του Β. Ιράκ το φθινόπωρο του 1988.

Άραγε η ευαισθησία αυτή θα εξακολουθήσει να επιβιώνει και τώρα που ροδίζει το τέλος της αιματηρής σύρραξης που κοστίζει χιλιάδες ζωές αμάχων στο Ιράκ; Θα πρέπει, στην πολύ συζητούμενη Διάσκεψη του Μεσανατολικού, να τεθεί και το Κυπριακό και το Κουρδικό και το Παλαιστινιακό και το πρόβλημα του Λιβάνου. Έτσι κι αλλιώς φαίνεται ότι το κουρδικό κίνημα είναι αρκετά ώριμο σήμερα και αποφασισμένο να διαδηλώσει ανυποχώρητα ότι δεν θα υπάρξει ηρεμία στην περιοχή αν δεν αποδοθεί δίκαιο στον κουρδικό λαό.

Στις σελίδες που ακολουθούν, δημοσιεύουμε ένα πλούσιο υλικό με ρεπορτάζ, συνεντεύξεις με ηγέτες του κουρδικού κινήματος, αναλύσεις και ντοκουμέντα καθώς και ανέκδοτο φωτογραφικό υλικό. Τέλος, δημοσιεύεται μια έκκληση για υπογραφή που οι αναγνώστες μας μπορούν να στείλουν απ' ευθείας στην Αγγλία ή στο περιοδικό για να διαβιβαστεί στην επιτροπή της «Καμπάνιας για το ελεύθερο Κουρδιστάν».

* Σύμφωνα με ένα δελτίο του Minority Group του 1985 (!) είναι τέτοιο το πλήθος των εκθέσεων της Διεθνούς Αμνηστίας για την παραβίαση των δικαιωμάτων των Κούρδων, που αδυνατεί να τα καταγράψει...

Μήπως
αρχίζει
ανταρτοπόλεμος
στο
Κουρδιστάν;

Η προσδοκία της «καλής σοδειάς»

του Γιώργου
Καπόπουλου

Κούρδοι
«Πεσμεργκά» σε
στρατόπεδο σε
ελεύθερες
περιοχές.

Οποιες και αν είναι οι συνέπειες του πολέμου, εμείς θα μαζέψουμε μια καλή σοδειά. Θα είναι η πρώτη τομή στη σύγχρονη ιστορία των Κούρδων». Με αυτή την υπέρμετρη εκ πρώτης όψεως αισιοδοξία απάντησε στις ερωτήσεις που του έθεσε το πρακτορείο Associated Press λίγες μέρες μετά την έναρξη του πολέμου ο ιστορικός ηγέτης του ιρακινού Κουρδιστάν **Τζελάλ Ταλαμπανί**, του οποίου αποκλειστική συνέντευξη προς το ΑΝΤΙ δημοσιεύεται στις σελίδες που ακολουθούν.

Η ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ για την προώθηση των θέσεων των Κούρδων, όποια κι αν είναι η έκβαση του πολέμου, συνοδεύθηκε από έναν υπέρμετρο εκ πρώτης όψεως ρεαλισμό: Εν μέσω σεναρίων και προβλέψεων για νέο χάρτη της περιοχής, για διανομή του Ιράκ και επέκταση της Τουρκίας προς Νότο, ο Ταλαμπανί κατέστησε σαφές ότι το κουρδικό κίνημα στο Ιράκ διεκδικεί την κατοχύρωση ενός καθεστώτος αυτονομίας· στόχος που συμβαδίζει με την περιφρούρηση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας που προσυπογράφει με τις άλλες δυνάμεις της ιρακινής αντιπολίτευσης.

Λίγες μέρες μετά, στις 29 Ιανουαρίου, η τουρκική κυβέρνηση, ύστερα από προσωπική πρωτοβουλία του προέδρου Τουργκούτ Οζάλ πραγματοποίησε μια αποφασιστική στροφή στην πολιτική που ακολουθεί η Άγκυρα απέναντι στους Κούρδους από το 1923: Τα 12 εκατομμύρια των «ορεσίβιων Τούρκων», σύμφωνα με την επίσημη τοποθέτηση της Τουρκίας, αναγνωρίστηκαν, στο επίπεδο της γλώσσας τουλάχιστον, ως κουρδική μειονότητα που δικαιούται να χρησιμοποιεί τη μητρική της γλώσσα στις καθημερινές δραστηριότητες, πλην αυτών που συνεπάγονται επαφές με οποιαδήποτε κρατική υπηρεσία.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΣ το έδαφος για την δυνητική απορρόφηση των 6 και πλέον εκατομμυρίων Κούρδων του Ιράκ, η Τουρκία τερμάτισε την αδιάλλακτη στάση άρνησης της ύπαρξης των Κούρδων και γύρισε το ρολόι της ιστορίας πίσω στο 1919, όταν ο **Κεμάλ** συνυπέγραφε το εθνικό συμβόλαιο αναγέννησης της χώρας που θα ελάμβανε τη μορφή τουρκοκουρδικής ομοσπονδίας.

Ο ΕΛΙΓΜΟΣ αυτός στην τακτική της

τουρκικής κυβέρνησης δεν αφήνει περιθώρια παλινδρόμησης: με τον ένα ή τον άλλο τρόπο η Άγκυρα στο μέλλον θα αναγκασθεί να δεχθεί έναν τρόπο συγκατοίκησης με τα 12 εκατομμύρια Κούρδους.

Ο ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ του Τζελάλ Ταλαμπανί και οι τυχодиωκτικές επεκτατικές σε θάρος του Ιράκ φιλοδοξίες του Τουργκούτ Οζάλ συνθέτουν στο μεγαλύτερο βαθμό την παρούσα κατάσταση πραγμάτων του κουρδικού ζητήματος: Μετά την λήξη της πολεμικής σύγκρουσης στον Κόλπο οι Κούρδοι του Ιράκ και της Τουρκίας θα έχουν διευρυμένη αυτονομία, ντε φάκτο ή και ντε γιούρε, θα αποτελούν υποχρεωτικό εταίρο όλων των ισορροπιών και των σεναρίων διανομής και διαχείρισης της κυβερνητικής εξουσίας στις χώρες αυτές. Η ευεργετική επίδραση της δυναμικής αυτής στο ιρακινό Κουρδιστάν, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου δεν ελέγχεται από την κυβέρνηση της Τεχεράνης είναι ευνόητη.

Η ΣΥΣΤΡΑΤΕΥΣΗ της Τουρκίας στο πλευρό των ΗΠΑ από τις πρώτες μέρες της κρίσης στον Κόλπο, ελαχιστοποίησε

τις δυνατότητες της 'Αγκυρας να πετύχει την συγκρότηση ενός άξονα ελέγχου και καταστολής του κουρδικού κινήματος με τη Βαγδάτη και την Τεχεράνη, όπως είχε συμβεί συχνά στο παρελθόν.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό, ότι τα σενάρια κατάληψης των επαρχιών της Μοσούλης και του Κιρκούκ από την Τουρκία συναντούν την εναντίωση του κουρδικού κινήματος και στα τρία τμήματα του Κουρδιστάν, με αιχμή του δόρατος τους Κούρδους του Ιράκ που έχουν καταστήσει σαφή την πρόθεσή τους να αντισταθούν στο πλευρό των Ιρακινών σε περίπτωση που τα τουρκικά στρατεύματα διαβούν τα σύνορα.

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ της δυναμικής των εξελίξεων στις χώρες της Μέσης Ανατολής επιβεβαιώνει δίχως άλλο την αισιοδοξία του Ταλαμπανί: Αναβαθμισμένος εταίρος στην διακυβέρνηση του Ιράκ, με ή χωρίς τον **Σαντάμ Χουσεϊν**, το κουρδικό κίνημα θα έχει ταυτόχρονα υποχρεώσει την τουρκική ηγεσία να εγκαταλείψει το δόγμα «ένα κράτος, ένα έθνος», που κληροδότησε ο Κεμάλ Ατατούρκ· γεγονός που θα αποτελεί ισχυρή τροχοπέδη στις φιλοδοξίες της 'Αγκυρας για τοπικό ηγεμονικό ρόλο, για ανάδειξή της σε προπύργιο σταθερότητας και σε προωθημένη θέση της Δύσης σε μια ταραγμένη περιοχή.

Η ΧΑΛΑΡΩΣΗ, έως ντε φάκτο ακύρωση, του ελέγχου που ασκούν η 'Αγκυρα και η Βαγδάτη στις κουρδικές επαρχίες θα αποτελέσει ένα ισχυρό γεωπολιτικό πλεονέκτημα για τη Συρία που με τον τρόπο αυτό θα διευρύνει τις δυνατότητες παρέμβασης στα εσωτερικά των δυο προαιώνιων εχθρών της, του Ιράκ και της Τουρκίας. Ελέγχοντας μια ολιγάριθμη και μη ικανή να απειλήσει την συριακή κρατική ενότητα κουρδική κοινότητα –περίπου 1 εκατομμύριο Κούρδοι κατοικούν στη Συρία– η Δαμασκός θα παγιώσει το σημερινό της ρόλο ως βάσης εξόρμησης και υποστήριξης της ένοπλης κουρδικής αντίστασης. Ακόμη, με δεδομένη την πρώτη ρωγή στην εθνική μονολιθικότητα του τουρκικού κράτους που ιππετέλεσαν τα πρόσφατα μέτρα του Οζάλ για την χρήση της κουρδικής γλώσσας, η Συρία θα προωθήσει την αναγνώριση της ισχυρής αραβόφωνης και αλαουιτικής μειονότητας που κατοικεί στη Νότια Τουρκία, και ιδιαίτερα στην επαρχία της Αλεξάνδρειας, η προσάρτηση της οποίας από την Τουρκία το 1939 ουδέποτε αναγνωρίστηκε από τη Δαμασκό.

ΑΝ ΑΠΟ πρώτη όψη η διευρυμένη αυτονομία που φαίνεται ότι θα αποκτήσουν με τον ένα ή τον άλλον τρόπο οι Κούρδοι μετά τον τερματισμό της κρίσης στον Κόλπο δίνει την εντύπωση ότι μια ακόμη αποσταθεροποιητική παράμετρος προστίθεται σε μια ήδη εκρηκτική περιοχή, μια πιο προσεκτική προσέγγιση επιτρέπει μια θετικότερη αποτίμηση:

Το κουρδικό κίνημα για πρώτη φορά αποκτά τη δυνατότητα όχι διευρυμένης αυτονομίας, αλλά ανάδειξής του σε σοβαρό στρατηγικό παράγοντα τροχοπέδησης και ελέγχου των τοπικών ήγεμονικών και επεκτατικών φιλοδοξιών και της 'Αγκυρας και της Βαγδάτης.

Η ΠΙΟ μαξιμαλιστική εκδοχή της προώθησης του αγώνα των Κούρδων για εθνική χειραφέτηση, όσο και εάν αυτό μοιάζει αντιφατικό, εμπεριέχεται στα επεκτατικά σενάρια του **Τουργκούτ Οζάλ**. Σε περίπτωση που η Τουρκία καταλάβει το Βόρειο Ιράκ θα είναι υποχρεωμένη να συναλλάσσεται με μια συμπαγή μάζα 20 εκατομμυρίων περίπου Κούρδων, απομονωμένη από όλους τους γείτονες της: Στην περίπτωση αυτή η Βαγδάτη, η Δαμασκός και η Τεχεράνη θα υποστηρίξουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό την κουρδική αντίσταση στις περιοχές που θα βρίσκονται υπό τουρκικό έλεγχο. Επεκτείνοντας τον έλεγχό της στις επαρχίες του Κιρκούκ και της Μοσούλης, η 'Αγκυρα θα συνέβαλλε στην εξάπλωση της ένοπλης αντίστασης του τουρκικού Κουρδιστάν που στοχεύει στην ανεξαρτησία και στις επαρχίες αυτές.

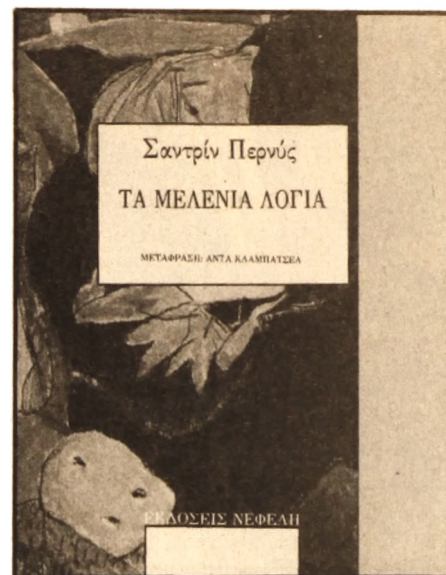
ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΟΝΤΑΣ άκριτα την μόνη σώφρονα πολιτική που θα μπορούσε να υιοθετήσει –την αυστηρή ουδετερότητα– ο Τουργκούτ Οζάλ έθεσε σε κίνηση μια δυναμική που οδηγεί στην ακύρωση της ταυτότητας που κληροδότησε ο Κεμάλ στην Τουρκία, του ενιαίου εθνικού κράτους, και ταυτόχρονα δρομολόγησε την επιτάχυνση της χειραφέτησης των Κούρδων συνολικά.

Η ΣΥΝΕΣΗ, η ψυχραιμία, η διατήρηση διαύλων επικοινωνίας ανοιχτών προς όλες τις κατευθύνσεις, όλα αυτά τα στοιχεία που στοιχειοθετούν τη σημερινή τακτική του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος στο Ιράκ, αποτελούν ένα μάθημα ωριμότητας και υψηλής πολιτικής κουλτούρας για όλους όσους αδημονούν να συμμετάσχουν στη «νέα τάξη πραγμάτων», να χαράξουν το νέο χάρτη της περιοχής ή να είναι παρόντες στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων...

BIBLIA ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

ΣΑΝΤΡΙΝ ΠΕΡΝΥΣ

Τά μελένια λόγια

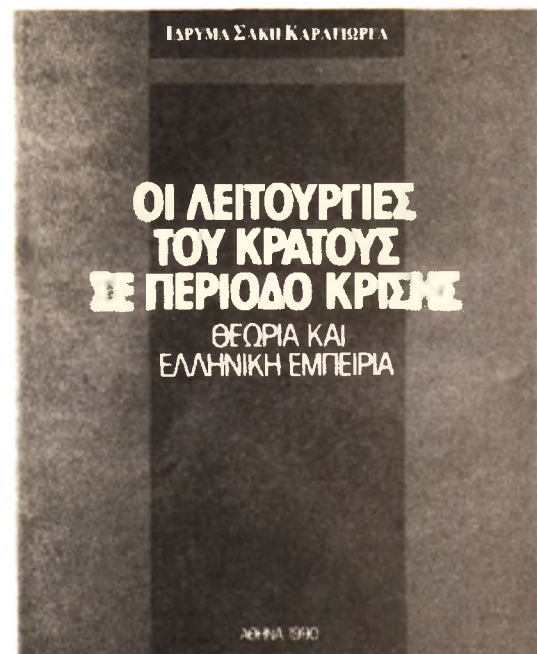

Σ' αυτό τό σύγχρονο παιδικό μυθιστόρημα ή συγγραφέας κατορθώνει νά περιγράψει μέ θαυμαστή σαφήνεια όλόκληρο τόν κόσμο τῆς παιδικῆς ψυχῆς: τίς ἀνάγκες τῆς, τίς ἐπιθυμίες τῆς, τήν ἀνασφάλεια ἀλλά καί τήν τόλμη τῆς. Τό χιούμορ, ἡ διεισδυτικότητα, ἡ ἀμεσότητα καί ὁ συνδυασμός τοῦ καθημερινοῦ μέ τό ὄνειρο καί τήν οὐτοπία, κάνουν τό βιβλίο αὐτό συναρπαστικό γιά τα παιδιά πού, μέσα στίς σελίδες του, θά ἀναγνωρίσουν πλευρές τοῦ ἑαυτοῦ τους καί τῆς ζωῆς τους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα 106 79

Τηλ.: 360.47.93 — 360.77.44

Το κουρδικό κίνημα

Συνέντευξη του Κούρδου ηγέτη Τζελάλ Ταλαμπανί, στο ANTI

να αγνοήσουμε αυτόν τον αγώνα. Η μη λύση του Κουρδικού είναι αποσταθεροποιητικό στοιχείο για την περιοχή. Όταν πέσει – όπως ελπίζω – ο Σαντάμ τότε θα παρέμβει το ισχυρό κουρδικό κίνημα του Ιράκ.

Όλες οι κυβερνήσεις των χωρών με κουρδικό στοιχείο ενδιαφέρονται και ανησυχούν για το πρόβλημα. Γιατί η επιτυχία του εθνικού απελευθερωτικού κινήματος των Κούρδων σε ένα τμήμα του Κουρδιστάν θα έχει συνέπειες στα άλλα. Αν οι ιρανοί Κούρδοι για παράδειγμα επιτύχουν τους εθνικούς τους στόχους θα υπάρξει ένα αυτόνομο ιρανικό Κουρδιστάν και αυτό θα έχει συνέπειες στο τουρκικό, στο ιρακινό και σε άλλα τμήματα του Κουρδιστάν. Αν οι ιρακινοί Κούρδοι κερδίσουν όπως ελπίζουμε μετά την κατάρρευση του Σαντάμ, τότε το ιρακινό Κουρδιστάν θα είναι η βάση για ένα εθνικοαπελευθερωτικό κουρδικό κίνημα που θα δουλέψει για την απελευθέρωση των Κούρδων σε άλλες περιοχές του Κουρδιστάν και ειδικά στην Τουρκία. Εκεί θα είναι το επόμενο πρόβλημα. Γιατί στην Τουρκία ζουν 15-16 εκατομμύρια Κούρδοι...

ΕΡ: Όμως υπάρχει έντονο το στοιχείο του διχασμού – οι Κούρδοι ήταν πάντοτε χωρισμένοι σε φατρίες που αντιμάχονταν η μία την άλλη. Πώς θα προωθηθούν τα αιτήματά τους έτσι όπως εμφανίζονται κατακερματισμένοι;

ΑΠ: Μιλάτε για το παρελθόν. Τώρα όλοι οι ιρακινοί Κούρδοι είναι ενωμένοι στο Iraqi Kurdistan Front (Μέτωπο Ιρακινού Κουρδιστάν). Ο Ταλαμπανί και ο Μπαρζανί είναι τώρα σαν αδέρφια. Είναι ενωμένοι σε ένα μέτωπο.

Και συνέχισε μιλώντας για τα οργανωτικά του Μετώπου και πώς αυτό συναρθρώνεται και συντονίζεται με τα άλλα κόμματα της ιρακινής αντιπολίτευσης για τον εκδημοκρατισμό του Ιράκ. Αλλά αυτό που τον απασχολεί είναι ο εθνικός αγώνας των Κούρδων.

Το Μέτωπο, κινητοποιεί και οργανώνει τώρα τον κουρδικό αγώνα. Εντείνουμε τον αγώνα μας σε όλα τα μέτωπα – στο πολιτικό, το διπλωματικό, το στρατιωτικό, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σε προπαγάνδα, οργάνωση κ.ά. Προετοιμάζουμε τις δυνάμεις μας στο ιρακινό Κουρδιστάν για τη σωστή στιγμή. Δεν αγωνιζόμαστε εναντίον του Ιράκ τώρα,

Όσο δύσκολο στάθηκε να συναντήσω – επιτέλους – τον ηγέτη της Πατριωτικής Ένωσης Κουρδιστάν - Ιράκ (PUK, Patriotic Union of Kurdistan) Τζελάλ Ταλαμπανί, άλλο τόσο δύσκολο ήταν να πάρει τέλος η συνέντευξη στα γραφεία του PUK στη Δαμασκό. Πολύπειρος πολιτικός και με εποπτεία στα προβλήματα της περιοχής, ο Ταλαμπανί είναι σήμερα εκείνος από τους ηγέτες των Κούρδων που περιβάλλεται από κύρος. Βέβαια, η νεότερη γενιά των Κούρδων πολιτικών αμφισβητεί τον Ταλαμπανί.

Στις σελίδες αυτές μεταφέρουμε βασικά μόνο σημεία της πολύ ενδιαφέρουσας συνέντευξής του. Η συνθετότητα του κουρδικού ζητήματος και οι αντιφάσεις προκύπτουν με αδρότητα από το λόγο του Ταλαμπανί. Αλλά προκύπτει και το γεγονός ότι το Κουρδικό έχει αναδυθεί ως διεθνές πρόβλημα που απαιτεί τη λύση του.

Η συζήτηση ξεκίνησε με το ερώτημα που ενδιαφέρει όλους: Τι θα γίνει μετά το τέλος του πολέμου. Αλλά και πώς πρόκειται να επηρεαστεί ειδικά το κουρδικό ζήτημα. Η διατύπωση περί «σεβασμού των συνόρων του Ιράκ» που είχαν χρησιμοποιήσει την προηγούμενη μέρα οι ΥΠΕΞ Ελλάδας και Συρίας στη συνάντησή τους μήπως σήμαινε έμμεσα και «κατάργηση του κουρδικού προβλήματος»;

ΤΑΛΑΜΠΑΝΙ: Το κουρδικό πρόβλημα υπάρχει. Οι Κούρδοι – μοιρασμένοι σε πέντε χώρες: Τουρκία, ΕΣΣΔ, Συρία, Ιράκ και Ιράν – είναι όλοι μαζί πάνω από 30 εκατομμύρια. Είναι στερημένοι από όλα τα εθνικά τους δικαιώματα. Σε όλες αυτές τις χώρες οι Κούρδοι συνεχίζουν τον αγώνα τους με κάθε μέσο. Δεν μπορούμε

Αυτή την εικόνα παρουσιάζουν τα κουρδικά χωριά από την άνοιξη του 1988, όταν το σανταμικό καθε-

...και ώριμο και προετοιμασμένο...

σταματήσαμε να ασκούμε στρατιωτική πίεση.

ΕΡ: Πότε σταματήσατε;

ΑΠ: Μετά την εισβολή στο Κουβέιτ. Ξέρετε γιατί; Γιατί δεν θέλουμε να συμμετάσχουμε σε αυτό τον πόλεμο. Έχουμε το δικό μας παλιό πόλεμο κατά του Σαντάμ και θα τον συνεχίσουμε και θα αγωνιστούμε σύμφωνα με την παλιά τακτική και πολιτική μας. Δεν θα γίνουμε εργαλείο στα χέρια άλλων ούτε μέρος του πολέμου των άλλων. Θα συμμετάσχουμε στον πόλεμο για έναν μόνο λόγο: Αν ο Τουρκικός στρατός εισβάλει στο Ιράκ θα αντισταθούμε και θα πολεμήσουμε. Την ίδια στιγμή αναπτύσσουμε τις σχέσεις μας με το ΡΚΚ και τα άλλα κουρδικά κόμματα στην Τουρκία. Προσπαθούμε να εξομαλύνουμε τις σχέσεις μεταξύ όλων των κουρδικών κομμάτων. Προετοιμάζουμε τώρα μια επιτροπή για ένα εθνικό συνέδριο ολόκληρου του Κουρδιστάν από όλες τις χώρες. Πριν δυο μήνες αποφασίστηκε η σύσταση της προπαρασκευαστικής επιτροπής που αποτελείται από 5 αντιπροσώπους: Δυο από το τουρκικό, έναν από το ιρανικό, έναν από το ιρακινό και έναν από το συριακό Κουρδιστάν. Η

επιτροπή θα προετοιμάσει μια Εθνική Κουρδική Διάσκεψη που θα αποφασίσει τη στρατηγική του απελευθερωτικού κινήματος και τους κανόνες των σχέσεων μεταξύ των κομμάτων του Κουρδιστάν.

Το Κίνημα στην Τουρκία

ΕΡ: Θέλω την εκτίμησή σας για την κατάσταση στην Τουρκία.

ΑΠ: Όσον αφορά το τουρκικό Κουρδιστάν νομίζουμε ότι υπάρχει μια καλή ευκαιρία: Αναπτύσσονται κάποιες ανταρτικές δραστηριότητες από το ΡΚΚ, αλλά και πολιτικές δραστηριότητες. Υπάρχουν κούρδοι βουλευτές που αγωνίζονται στο Κοινοβούλιο. Οκτώ κούρδοι βουλευτές με κάποιους προοδευτικούς τούρκους ίδρυσαν αυτό το κόμμα το οποίο δρ νόμιμα. Πρόκειται για το ΗΕΡ (Halkin Emek Partisi) του οποίου η πλειοψηφία είναι Κούρδοι. Είναι ένα θετικό θήμα γιατί έτσι στην Τουρκία έχουμε πολιτικές, νόμιμες αλλά και παράνομες δραστηριότητες, ένοπλο και πολιτικό αγώνα.

ΕΡ: Και η εξουσία πώς αντιδρά;

ΑΠ: Ανακοινώθηκε ήδη επίσημα ότι η Τουρκία αναγνωρίζει την ύπαρξη των

Κούρδων που πάντοτε περιγράφονταν ως... «Ορεσίβιοι Τούρκοι». Η εξέλιξη αυτή είναι πολύ σημαντική. Ο Οζάλ είπε ότι είναι περίπου 12 εκατομμύρια οι Κούρδοι στην Τουρκία και ότι η κουρδική γλώσσα θα αναγνωριστεί επίσημα. Όταν το BBC ρώτησε τον υπουργό Δικαιοσύνης γιατί έγινε τώρα αυτή η αναγνώριση και μήπως οφείλεται στην κρίση με το Ιράκ, αυτός απάντησε: «όχι, πρόκειται για μια νέα πολιτική εκδημοκρατισμού στην Τουρκία και θα προσπαθήσουμε να κάνουμε μια Κουρδική Ομοσπονδία μέσα στα πλαίσια, ελπίζουμε, της Τουρκικής Δημοκρατίας». Το τελευταίο ειπώθηκε για να προσελκύσουν τους Κούρδους του Ιράκ.

Αν η Τουρκία υπακούσει τους Ευρωπαίους ή τους Αμερικανούς θα αλλάξει και την πολιτική της απέναντι στους Κούρδους αλλά για να παραπλανήσει και τους άλλους Κούρδους. Το 1923 μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο οι Τούρκοι με τον Ινονού πήραν με το μέρος τους τους Κούρδους αλλά όταν ο πόλεμος τελείωσε και πέτυχαν τους στόχους και τις απαιτήσεις τους αρνήθηκαν ακόμα και την ύπαρξη των Κούρδων. Προσπάθησαν να ενσωματώσουν το Κουρδιστάν στην Τουρκία και να τους διώξουν από την ανατολή στη δύση· τους σκόρπισαν, για να μην μπορούν να είναι ενωμένοι. Αλλά δεν το κατάφεραν· η πολιτική αφομοίωσης απέτυχε. Αν οι Τούρκοι μπορούν, ας μάθουν κάτι από αυτό. Το 1924 οι Κούρδοι ήταν περίπου 1,5 εκατομμύριο. Μετά από 67 χρόνια αφομοίωσης, διωγμού, διασποράς σε όλα τα σημεία του ορίζοντα ποια είναι τα αποτελέσματα; Τώρα αναγνωρίζουν την ύπαρξη 12 και όχι ενός ή δύο εκατομμυρίων. Αυτό σημαίνει ότι οι Κούρδοι αναπτύχθηκαν 8 φορές. Και οι εκπρόσωποι που υπερασπίζονται τα δικαιώματα των Κούρδων είναι από την Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη. Σημαίνει ότι ακόμα και αυτοί που μεταφέρθηκαν και σκορπίστηκαν ανάμεσα στους Τούρκους δεν αφομοιώθηκαν και παραμένουν Κούρδοι. Η πολιτική των Τούρκων απέτυχε. Και τώρα το κουρδικό κίνημα στην Τουρκία είναι περισσότερο δυνατό από άλλα μέρη του Κουρδιστάν. Ζητά ολοκληρωτική ανεξαρτησία και διαχωρισμό. Γιατί; Επειδή οι Τούρκοι αρνήθη-

στώς ισοπέδωσε τους οικισμούς και έδιωξε τους χωρικούς με τα χημικά αέρια.

καν την ύπαρξη Κούρδων. Αν η τουρκική κυβέρνηση αναγνώριζε στους Κούρδους δικαιώματα, νομίζω ότι θα ήταν ένα σχέδιο για να κερδίσει την υποστήριξη άλλων κομματιών του Κουρδιστάν ή για να πείσει τους ιρακινούς Κούρδους ώστε όταν θα στείλει το στρατό στο όνομα της εφαρμογής των αποφάσεων του ΟΗΕ, να έχει την υποστήριξη του πληθυσμού και αφού διενεργήσει δημοψήφισμα, να πει ότι ο πληθυσμός θέλει ενσωμάτωση με την Τουρκία. Φοβάμαι ότι πίσω από όλα αυτά βρίσκεται κάποια ομάδα του αμερικανικού πενταγώνου –και όχι του Στέιτ Ντηπάρτμεντ– που υποστηρίζει αυτή την ιδέα. Γιατί αν η Τουρκία ξαναποκτήσει το ιρακινό Κουρδιστάν θα γίνει μια πλούσια χώρα και δεν θα χρειάζεται πια στήριξη από την Ευρώπη. Σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό, κατ' αρχήν η Ευρώπη θα απαλλαγεί από τον μεγάλο τουρκικό πληθυσμό που είναι φτωχός. Δεύτερον η Τουρκία είναι ένα κοσμικό κράτος, σε σχέση με τον ιρανικό και το νέο αραβικό φονταμενταλισμό. Τρίτον, η Τουρκία θα πιέζει τους Άραβες και οι αραβικές χώρες δεν θα μπορούν να κινηθούν... Τελικά η Τουρκία και με τον έλεγχο των υδάτινων πόρων θα καταστεί ο ηγετικός παράγων στη Μέση Ανατολή. Αυτή είναι μια σημαντική πλευρά γιατί ακόμα και το Ισραήλ ζητά νερό από την Τουρκία. Μην σας διαφεύγει η σπουδαιότητα του νερού στο τέλος του αιώνα.

Η στρατηγική για ομοσπονδία

ΕΡ: Τι θα γίνει όμως με τον αραβικό εθνικισμό; Γιατί να μην εμφανιστεί και πάλι στο μέλλον κάποιος νέος Σαντάμ και να αρχίσει διώξεις στηριζόμενος στον αραβισμό ή τη θρησκεία...

ΑΠ: Ο φονταμενταλισμός και ο αραβικός εθνικισμός είναι διαφορετικά πράγματα. Ο αραβικός εθνικισμός είναι επικίνδυνος και τον πολεμάμε από το 1961. Ο Σαντάμ είναι ένα δείγμα...

ΕΡ: Ναι, αλλά αναφέρθηκε και σε «Τζιχάντ»...

ΑΠ: Κοιτάξτε: Ο Σαντάμ πάει παντού. Από τον εθνικισμό, στον αραβισμό, στον νασερισμό, στον ισλαμισμό. Εγώ δεν βλέπω μεγάλο κίνδυνο στον ισλαμικό φονταμενταλισμό. Υπάρχει ένα δυνατό ισλαμικό κίνημα στο Ιράκ, αλλά δεν μπορεί να κατακτήσει την εξουσία...

ΕΡ: Απορώ για την επιμονή σας στη διακήρυξη της ιρακινής αντιπολίτευσης.

Πρόκειται για ένα χαρτί. Γιατί, τι σημαίνει στην πράξη;

ΑΠ: Πρώτον είναι ένα πολύ καλό θήμα το να έχουμε τη συμφωνία όλων των κομμάτων για ένα δημοκρατικό Ιράκ. Σε άλλες χώρες δεν μπορείς να πείσεις τους κομμουνιστές να καθίσουν μαζί με τους φονταμενταλιστές –ούτε καν να συζητήσουν, όχι και να συνυπογράψουν. Υπάρχει πιθανότητα;

Δεύτερον, αν εμείς οι Κούρδοι του Ιράκ αποκτήσουμε δημοκρατικά και ανθρώπινα δικαιώματα, το γεγονός θα επηρεάσει και τα άλλα τμήμα του Κουρδιστάν. Ο θεός μόνο ξέρει τι θα συμβεί στην Τουρκία και στη συνέχεια στο Ιράν. Μετά, και σύμφωνα με τη νέα κατάσταση, θα αποφασίσουμε τις νέες τακτικές μας. Δεν μπορούμε να το κάνουμε από τώρα. Τώρα δουλεύουμε για τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εθνική απελευθέρωση των Κούρδων μέσα στα πλαίσια του ιρακινού δημοκρατικού συστήματος. Ίσως να έχουμε ένα είδος ομοσπονδίας. Θα προσπαθήσουμε να την αποκτήσουμε, να την χρησιμοποιήσουμε και να την εκμεταλλευτούμε για να ενθαρρύνουμε τα αδέρφια μας στην Τουρκία πρώτα αλλά και σε άλλα μέρη να προσπαθήσουν να πετύχουν κι αυτοί όλο και περισσότερα εθνικά και δημοκρατικά δικαιώματα.

ΕΡ: Ποια θα είναι η συνέπεια αυτών των κινήσεων στην περιοχή;

ΑΠ: Ξέρετε, το ζήτημα των διαιρεμένων εθνών είναι πολύπλοκο. Αλλά, να αλλάξουμε τα σύνορα είναι κάτι άλλο. Για

μένα είναι δύσκολο πέντε χώρες να αλλάξουν τα σύνορά τους. Δεν είμαστε ελεύθεροι να αποφασίσουμε για το μέλλον μας. Αποφασίζει η διεθνής κοινότητα. Κοιτάξτε τις Δημοκρατίες της Σοβιετικής Ένωσης. Πολλές από αυτές προσπαθούν να γίνουν ανεξάρτητες. Παρ' όλο που το σταλινικό σύνταγμα της ΕΣΣΔ περιλαμβάνει άρθρο που παρέχει την ελευθερία της αποχώρησης, κανένας δεν το σέβεται. Κοιτάξτε τη Γιουγκοσλαβία, το γείτονά σας, σύμφωνα με το σύνταγμα, η κάθε Δημοκρατία έχει το δικαίωμα της ανεξαρτησίας, αλλά όταν το ζητούν τους απαντούν ότι θα τις συνθλίψουν. Αυτή είναι η κατάσταση. Αλλά εγώ είμαι πολύ αισιόδοξος. Το μέλλον προοιωνίζεται λαμπρό. Αν ο Σαντάμ ανατραπεί παρακολουθείστε τις εξελίξεις... Ας το δούμε κι αλλιώς. Όταν πέσει ο Σαντάμ κάτι θα κερδίσουμε: Δημοκρατία στο Ιράκ, αυτόνομο Κουρδιστάν ή ομοσπονδία με το Ιράκ.

Μοσούλη, Οζάλ, ΗΠΑ...

ΕΡ: Λέγονται αυτά γιατί υπάρχουν οι βλέψεις στο «Βιλαέτι της Μοσούλης» που πρακτικά συμπίπτει με το ιρακινό Κουρδιστάν...

ΑΠ: Οι Τούρκοι πάντα πιέζονταν να αλλάξουν την πολιτική τους. Συρία και Ιράν είναι απολύτως ενάντιες στην αλλαγή των συνόρων. Το ίδιο και η Ελλάδα που σκέφτεται ότι η Τουρκία με τον επεκτατισμό της θα γίνει μια πολύ πλούσια και δυνατή χώρα. Θα κατέχει τα πετρέλαια και το νερό που υπάρχουν στο Κουρδιστάν του Ιράκ και της Τουρκίας. Και αν τώρα είναι περίπου 55 εκατ. στο τέλος του αιώνα θα αριθμούν 75 εκατ. και θα ελέγχουν αυτές τις πηγές ενέργειας και νερού... Αν η τουρκική ηγεσία είναι σοφή θα προσχωρήσει σε εγγυήσεις για το κουρδικό στοιχείο και πιθανόν να το κερδίσει γιατί οι Κούρδοι υπέφεραν πολλά από τη δικτατορία του Ιράκ. Αλλά αμφιβάλλω κατά πόσον θα σκεφτούν έτσι σοφά. Συγχρόνως η Τουρκία δεν μπορεί να συνεχίσει να είναι ολοκληρωτική χώρα στα πλαίσια της ΕΟΚ ή του ΝΑΤΟ. Πρέπει να αλλάξει κάπως...

ΕΡ: Όμως η Τουρκία σαν μέλος του ΝΑΤΟ εξακολουθεί να έχει ένα αυταρχικό καθεστώς και ήταν πάντα επιθετική – με τις ευλογίες του ΝΑΤΟ εισέβαλε στην Κύπρο...

ΑΠ: Ήταν επιχειρήσεις του Ψυχρού Πολέμου. Ήταν η εποχή της Γιάλτας, όχι της Μάλτας. Νομίζω πως με τη Μάλτα εγκαινιάστηκε μια νέα εποχή, μια νέα τάξη. Η Τουρκία επιθυμεί καλές σχέσεις με ΗΠΑ και ΕΟΚ. Θα αλλάξει γιατί τις

χρειάζεται αυτές τις σχέσεις. Υπάρχει και κάτι άλλο: η Τουρκία έχασε σε κύρος με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τώρα προσπαθεί να επανακτήσει τον παλιό της ρόλο. Ο κ. Οζάλ είναι έξυπνος άνθρωπος. Δεν είναι στρατηγός, ή милитаристής. Είναι οικονομολόγος και καταλαβαίνει τη νέα τάξη. Η Τουρκία πρέπει επίσης να αλλάξει πολιτική στο Κουρδικό.

ΕΡ: Το PUK πιστεύει και υποστηρίζει αυτές τις εξελίξεις;

ΑΠ: Είμαστε υπέρ μιας δημοκρατικής, ομοσπονδιακής Τουρκίας. Η δημοκρατία θα κυριαρχήσει παντού. Είναι πανάκεια για μας η δημοκρατία. Μπορεί να λύσει πολλά από τα προβλήματά μας. Αλλά τα μέσα για τη λύση των προβλημάτων των Κούρδων στην Τουρκία δεν είναι απλά. Και η αναφορά του κουρδικού έχει μια ιδιαίτερη σημασία στην Τουρκία. Θα καταλάβετε τι εννοώ με ένα παράδειγμα: Ήμουν στις ΗΠΑ το 1988. Έγινε επισήμως δεκτός – όπως και πριν λίγους μήνες – από το Στέιτ Ντηπάρτμεντ. Προσπάθη-

σαν να οργανώσουν επίσης μια επίσκεψή μου και στο Πεντάγωνο προκειμένου να ενημερωθούν και εκεί για το κουρδικό πρόβλημα με την προοπτική του '90. Τότε, το Ιρακινό Υπουργείο Εξωτερικών διαμαρτυρήθηκε. Είπαν, «αν δεχτείτε τον Ταλαμπανί, θα ματαιώσουμε τη συνάντηση του Σουλτς με τον υπουργό Εξωτερικών». Οι Αμερικανοί δεν νοιάστηκαν, με δέχτηκαν και ματαιώθηκε η συνάντηση Σουλτς με τον ιρακινό αξιωματούχο. Αλλά όταν από πλευράς Τουρκίας είπαν ότι ο Εβρέν θα ματαίωνε τη συνάντησή του με τους Αμερικανούς αν οι τελευταίοι με δέχονταν, τότε ματαιώθηκε η συνάντηση με μένα. Αυτή είναι η σημασία της Τουρκίας για τις ΗΠΑ.

Υπάρχει και άλλο στοιχείο στις σχέσεις με τις ΗΠΑ: Το ισραηλινό λόμπυ είναι υποστηρικτικό για την Τουρκία. Το αρμενικό και το ελληνικό είναι με μας. Μετά την έναρξη της κρίσης στον Κόλπο, όταν ο Μπέηκερ επισκέφτηκε την Τουρκία, οι Τούρκοι του υποσχέθηκαν

ότι στο μέλλον θα αλλάξουν στάση ως προς τους Κούρδους και θα ασχοληθούν με το κουρδικό ζήτημα και το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα.

... Ελλάδα, Παπανδρέου, υποσχέσεις

ΕΡ: Είναι ειλικρίνεια ή πρόκειται για «μπλόφα»;

ΑΠ: Αν η Τουρκία εισβάλει στο ιρακινό Κουρδιστάν δεν θα έχουμε να χάσουμε παρά μόνο τις αλυσσίδες. Τι θα χάσουμε; Αντίθετα...

ΕΡ: Μήπως λοιπόν κερδίσετε;

ΑΠ: Μην παραβλέπετε κι αυτό: οι Κούρδοι του Ιράκ με τους Κούρδους της Τουρκίας αν ενωθούν, θα σχηματίσουν ένα μεγάλο εφιάλτη για τους Τούρκους. Τότε, το Κουρδικό Απελευθερωτικό Κίνημα δεν θα είναι μόνο του: Συρία, Ιράν, ΕΣΣΔ, Αραβικές χώρες, ακόμα και η Ελλάδα θα αλλάξουν την πολιτική τους. Γιατί τώρα η πολιτική σας δεν είναι καλή. Συλλαμβάνετε Κούρδους στην Ελλάδα, γιατί περνούν τα σύνορα...

Έρχισε να μιλά διά μακρών γι' αυτό και να διατυπώνει το παράπονο ότι η επίσημη Ελλάδα δεν ήταν ποτέ αποτελεσματική στη στήριξη των Κούρδων. Πήγε μερικά χρόνια πίσω:

ΤΑΛΑΜΠΑΝΙ: Όταν ο κ. Παπανδρέου βρισκόταν ως καθηγητής στη Στοκχόλμη είχε καλές σχέσεις με τους Κούρδους αλλά όταν έγινε πρωθυπουργός αρνήθηκε ακόμα και να απαντήσει στα γράμματά μας. Συνάντησα στο Παρίσι δύο αντιπροσωπείες του Σοσιαλιστικού Κόμματος της χώρας σας: Τη μια στα πλαίσια συνάντησης των σοσιαλιστικών χωρών, την άλλη στη σύνοδο της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Προσπάθησα να τους πείσω να δεχτούν μια κουρδική αντιπροσωπεία.

Ήμουν μαζί με τον Γκασεμλού, προσπαθήσαμε πολύ να τους πείσουμε γι' αυτό. Αλλά αρνήθηκαν και είπαν θα το μελετήσουμε κλπ. Προσπάθησαν και ανέπτυξαν τις σχέσεις τους με τις κυβερνήσεις του Ιράκ και του Ιράν – και όχι με τους Κούρδους. Ρώτησα και τον Άπο. Ίδια στάση κράτησαν και μ' αυτόν...

ΕΡ: Όμως ο λαός μας...

ΑΠ: Ο λαός σας, ναι. Ξέρω τα αισθήματά του. Πρέπει όμως και η κυβέρνησή σας να μας βοηθήσει. Εσείς οι δημοσιογράφοι ενημερώστε τουλάχιστον την κοινή γνώμη...

Ήταν κιόλας πολύ αργά. Όταν αποχαιρετιστήκαμε ο Ταλαμπανί με κάλεσε να θρεθούμε μετά από δυο μήνες στη Σουλείμανίγιε. Έχει κιόλας περάσει κάποιος χρόνος. Ελπίζω να κερδίσει το στοίχημα.

Φωτογραφία από μια ιστορική συνάντηση Κούρδων ηγετών το 1987 στο ιρακινό Κουρδιστάν. Σήμερα έχουν συμπλήξει το Μέτωπο του Ιρακινού Κουρδιστάν. Από αριστερά προς τα δεξιά: Φρανσουά Χαριρί (KDPI), Κακ Νετσίρ (KDPI), Μαμόστε Ναζίμ (PUK), Dr. Φουάτ Μασούμ (PUK), Ρεσούλ Μαμέντ (ηγέτης του IKSP), Μεσούτ Μπαρζανί (ηγέτης του KDPI), Σαμί Αμπντουλραχμάν (ηγέτης του KPDP), Αλή Αμπντουλά (PUK), Μουχσίν Ντιζεγί (KDPI), Κεκ Κερίμ (PASOK), Αουάντ Αμπντουλγκαφούρ (PUK), Μολλά Νασούχ (IKSP), Κεκ Ομέρ (PUK), Αμπντουλμεθτσούντ (KPDP) και Φαρετίν Κακαγί (KDPI).

Τα αρχικά των κομμάτων σημαίνουν:

- **KDPI, Kurdistan Democratic Party of Iraq** με ηγέτη τον Μεσούτ Μπαρζανί. Ιδρύθηκε από τον πατέρα του Μουλά Μουσταφά Μπαρζανί το 1946, μετά την ήττα της Δημοκρατίας του Μαχαμπάντ, του πρώτου αυτόνομου κράτους των Κούρδων.
- **PUK, Patriotic Union of Kurdistan** του Τζελάλ Ταλαμπανί που ιδρύθηκε το 1975 μετά από διάσπαση του KDPI.
- **IKSP, Iranian Kurdistan Socialist Party.** Ιδρύθηκε το 1979 από τον Ρεσούλ Μαχμέτ όταν διαφώνησε με τον Ταλαμπανί για την επίθεση (άνοιξη του 1978) εναντίον των συνασπισμένων δυνάμεων του Μπαρζανί και του ΚΚ Ιράκ.
- **KPDP, Kurdistan Popular Democratic Party.** Ιδρύθηκε το 1981 από τον Αμπντουλραχμάν που αποχώρησε από την συμμαχία Μπαρζανί – ΚΚ όταν διαφώνησε για την υποστήριξη του ΚΚ προς το ισλαμικό Ιράν.
- **PASOK, Parti Socialiste du Kurdistan.** Ιδρύθηκε το 1976 μετά τις διαμάχες που ακολούθησαν την ήττα του Μπαρζανί το 1975.
- Σήμερα στο Κουρδικό Εθνικό Μέτωπο, εκτός από τα κόμματα αυτά μετέχουν και η Οργάνωση Κουρδιστάν του ΚΚ Ιράκ (με ηγέτη τον Αζίζ Μοχάμεντ), το ADM (Assyrian Democratic Movement) και άλλοι.

Μια συνάντηση με τους πεσμεργκά της Κομαλά

Μέσα Σεπτεμβρίου, 1988. Στα ορεινά του ιρακινού Κουρδιστάν, στα σύνορα Ιράκ - Ιράν, στα αντάρτικα λημέρια της «Κομαλά». Η επίσκεψη είχε οργανωθεί από το σανταμικό καθεστώς στα πλαίσια μιας εκστρατείας για τη «διαφώτιση» της διεθνούς κοινής γνώμης. Υποτίθεται ότι προσπαθούσαν να πείσουν μια εκατοντάδα ξένων δημοσιογράφων ότι δεν καταδίωκαν τους Κούρδους, δεν έκαναν χρήση χημικών αερίων κλπ. Αλλά ήταν τόσο χοντροκομμένη η προσπάθεια που στο τέλος καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι ιρακινοί μάλλον ήθελαν να διαφημίσουμε τη βαναυσότητά τους. Καταγράψαμε τη δήωση και την καταστροφή. Μοναδική ανάσα σε κείνο το ταξίδι στάθηκε η συνάντηση μιας ολιγομελούς ομάδας ξένων δημοσιογράφων με

τους «πεσμεργκά» του KDPI (Kurdish Democratic Party of Iran) που είχε ηγέτη τον Γκασεμλού —που δολοφονήθηκε από ιρανοούς πράκτορες την επόμενη χρονιά (βλέπε σχετικά στις σελίδες αυτού του τεύχους)— και τους «πεσμεργκά» της Κομαλά. Βρέθηκα στην ομάδα που επισκέφθηκε την «Κομαλά». Φιλοξενηθήκαμε δυο μέρες και είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε για πολλές ώρες με τους μαχητές*.

— *Μήπως μπορείτε να μας εξηγήσετε ποιο είναι το μοντέλο που ακολουθούν οι «Κομμουνιστικοί πυρήνες της Κομαλά»;*

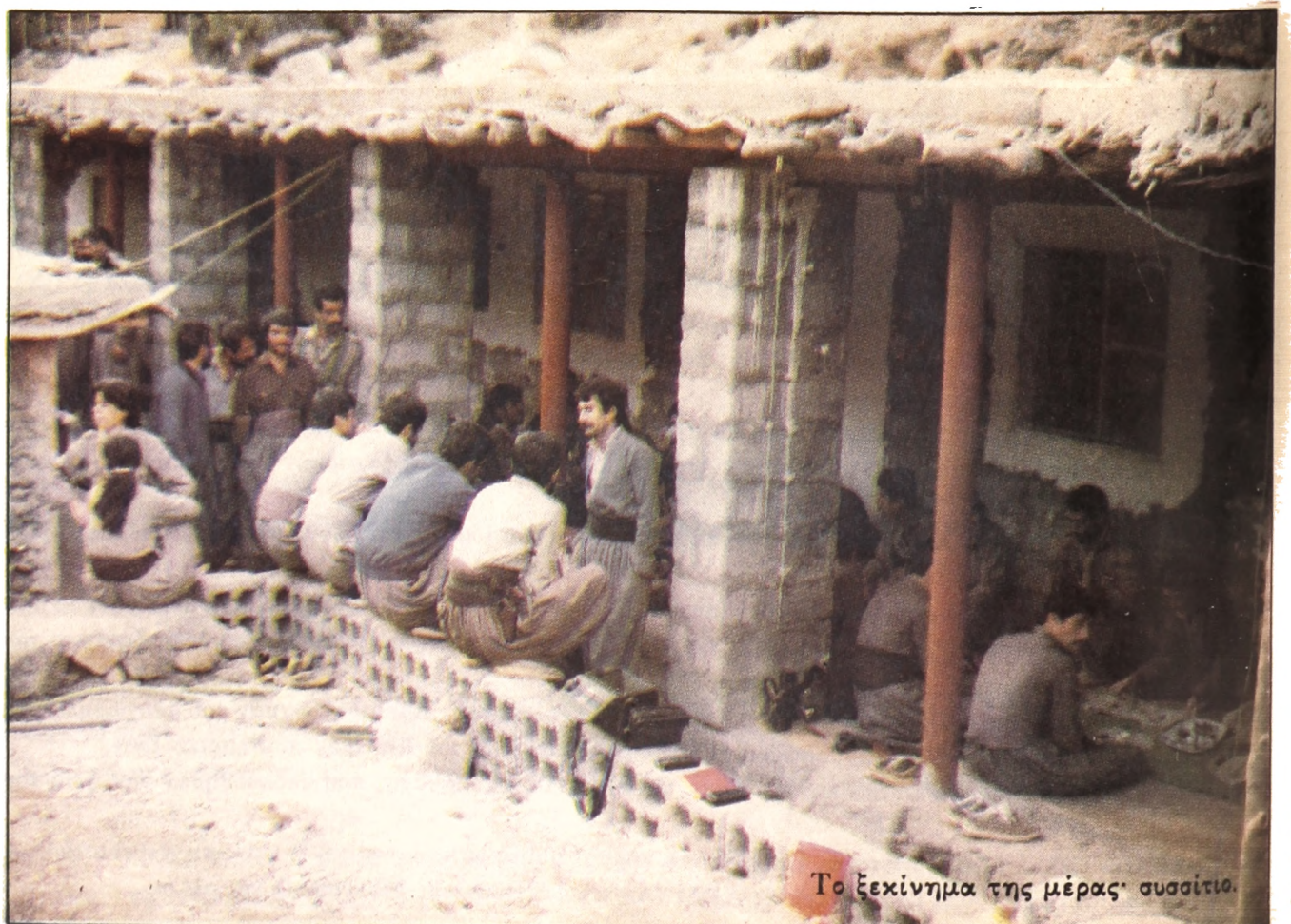
Το ερώτημα είχε τεθεί στην αρχή της συζήτησης και αφού μας είχαν διευκρινίσει ότι δεν είναι ούτε φιλοσοβιετικοί, ούτε κινεζόφιλοι, ούτε καστρικοί. Η απάντηση ήταν άμεση αλλά και απροσδόκητη:

— *Πρότυπό μας είναι η Παρισινή Κομμούνα...*

Τα πρόσωπα των νεαρών μαχητών —αγόρια και κοπέλες ηλικίας από 16 ως 35 χρόνων— η επαναστατική και γεμάτη πίστη ρητορεία τους, η αφοσίωσή τους στις ιδέες τους, μας κέρδισαν εξ αρχής. Στο διάστημα της παραμονής μας επισκεφθήκαμε την εγκατάσταση του ραδιοφωνικού σταθμού —καλά προστατευμένου από το φόβο των αεροπορικών επιδρομών— και του τηλεγράφου τους. Τα μηνύματα έρχονταν από την πρώτη γραμμή του μετώπου: την ώρα

Με πρότυπο την Κομμούνα του Παρισιού

Πεσμεργκά·
μια κούρδικη λέξη
γι' αυτούς που αψηφούν
το θάνατο...

Το ξεκίνημα της μέρας· συσσίτιο.

εκείνη ένα τηλεγράφημα έδινε τον απολογισμό της ενέδρας που είχε πλούσια συγκομιδή: 19 αιχμάλωτοι του ιρανικού στρατού με όλα τα εφόδιά τους.

Το κεντρικό ερώτημά μας αφορούσε τις σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες ομάδες του κουρδικού κινήματος και το πώς έβλεπαν το σανταμικό καθεστώς που λίγες μέρες πριν είχε κατακάψει και ισοπεδώσει τα χωριά των ομοεθνών τους στο Ιράκ. Παιζόταν άλλη μια φορά το ίδιο ακριβώς δράμα που επαναλαμβάνεται από αιώνες: Κούρδοι να υπηρετούν αλλότρια συμφέροντα και να αδιαφορούν για άλλες ομάδες Κούρδων που σφαγιάζονται από άλλους δυνάστες.

Σήμερα βέβαια τα μηνύματα είναι διαφορετικά και ίσως να γίνουμε μάρτυρες μιας γενικευμένης συμμαχίας των Κούρδων σε όλες τις χώρες της περιοχής. Σύμφωνα με πληροφορίες μας έληξε πριν τρεις μέρες κάπου στην Ευρώπη μια συνάντηση με θετικά αποτελέσματα. Και από την άλλη, οι «ενδιαφερόμενες» κυβερνήσεις (Τουρκία, Ιράν, Ιράκ) παρά τις αγεφύρωτες διαφορές τους άρχισαν να μεθοδεύουν τη νέα διάσπαση του κουρδικού μετώπου. Αλλά ας ξαναγυρίσουμε στους «πεσμεργκά» της Κομαλά, το φθινόπωρο του '88 και τις τότε απόψεις τους: Αυτονομία της κουρδικής περιοχής σε ένα ενιαίο και δημοκρατικό Ιράν. Λαϊκή κυριαρχία, άμεση λαϊκή συμμετοχή στην κυβέρνηση-

ση, εθνικοποιήσεις της γης και κατανομή της σε τοπικές επιτροπές κλπ. Η αδυναμία αυτών των συνθημάτων έχει σαν αποτέλεσμα την πολύ περιορισμένη απήχηση της «Κομαλά» που σήμερα έχει ενωθεί με το ΚΚ Ιράν και αποτελεί το κουρδικό τμήμα του.

Η «Κομαλά» —που σημαίνει οργάνωση στα κούρδικα και έχει έμβλημα το σφυροδρέπανο που περιβάλλεται από ένα αστέρι— ιδρύθηκε από ολιγάριθμους κούρδους φοιτητές το 1969 στην Τεχεράνη αλλά έγινε γνωστή μετά την πτώση του Σάχη. Καταδίκασε το Τουντέχ για την φιλοσοβιετική του θέση και απέρριψε το ΚDPI του Γκασεμούλου σαν αστικοδημοκρατικό κόμμα που διαπνεόταν από τον κουρδικό εθνικισμό και δεν έδινε προτεραιότητα στην κατάλυση των εξουσιαστικών δομών του αστικού κράτους. «Το κουρδικό πρέπει να λυθεί σε καθεμιά από τις χώρες, δεν είναι πρόβλημα του μεγάλου Κουρδιστάν. Εμείς έχουμε για σύνθημα αυτή τη στιγμή την αυτονομία και ο πληθυσμός με δημοψήφισμα θα αποφασίσει αν θέλει ξεχωριστό κράτος».

Η «Κομαλά» δίνει μεγάλη προτεραιότητα στην κοινωνική χειραφέτηση και ιδιαίτερα στη χειραφέτηση των γυναικών. Οι αντιλήψεις αυτές τους οδηγούν σε ευθεία αντιπαράθεση με το θεοκρατικό ισλαμικό κράτος του Ιράν. Παρακινημένες από τα συνθήματα

της «Κομαλά», οι νέες κοπέλες την πλαισίωσαν. Στα λημέρια της, η παρουσία του γυναικείου φύλου ήταν εμφανής. Εδώ οι κοπέλες ήταν πολύ περισσότερες αναλογικά με το στρατόπεδο του ΚDPI.

Η «Κομαλά» έχει μεγαλύτερη επιρροή στους ριζοσπαστικοποιημένους νέους των πανεπιστημίων. Πολλοί από τους «πεσμεργκά» που συναντήσαμε ήταν φοιτητές ή απόφοιτοι του Πολυτεχνείου της Τεχεράνης. Με υπερηφάνεια μου έδειχναν τις εγκαταστάσεις του ραδιοσταθμού τους, έργο των χεριών τους. Έδιναν μεγάλη σημασία στη μόρφωση και λειτουργούσε καθημερινό σχολείο με παραδόσεις στα μαθηματικά, τη φυσική και τη λογοτεχνία. Είχαν εκδώσει αναγνωστικά σε κουρδική γλώσσα για τους μικρούς μαθητές και τους αγράμματους ενήλικες. Το πρωί που εγκαταλείπαμε το στρατηγείο, στο ακραίο φυλάκιο βρήκαμε τον Σάμπερ. Ο γιός του Σαχάν, δεκαοχτώ μηνών, ήταν ανεβασμένος στο αντιαεροπορικό πυροβόλο και ζητούσε επίμονα να γίνει μια περιστροφή. Αυτήν την τραμπάλα είχε γνωρίσει. Το όνομά του, όπως μας εξήγησαν, το χρωστούσε σε ένα βουνό του Ιράν. Μας ξεπροβόδισε μέχρι τον επόμενο σταθμό το μέλος της Κ.Ε. της Κομαλά, τριαντάχρονος πολιτικός μηχανικός Κούρος Μονταρεσί. Στην κορυφή ενός πεύκου, στην αετοφωλιά που τους προστάτευε, ήταν στηγμένο ένα μικρό κομμάτι από κατακόκκινο ύφασμα. Ένας από την συντροφιά, κοίταζε τότε το λάβαρο και τότε τον Κούρος:

— Πρόσεχε, Κούρος. Κάποιοι θα δουν τη σημαία σας. Και να μην ξεχνάτε ότι την παρισινή Κομμούνα στο τέλος τη συνέτριψαν. Να προσέχετε τη ζωή σας...

Τελευταία έμαθα ότι ο Κούρος και οι σύντροφοί του είναι καλά. Αν και η ουδετερότητα του Ιράν στην σύρραξη του Κόλπου κάνει πολύ εύθραυστες τις ισορραπίες

* Μικρή αναφορά βλέπε στο ANTI τχ.284 της 7/10/1988.

ΚΟΥΡΔΙΚΟ

σιού...

Στα λημέρια της Κομαλά.

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΓΚΑΣΕΜΛΟΥ

Η παγίδα

Την είδηση της δολοφονίας τριών Κούρδων, «πιθανότατα για πολιτικούς λόγους», την ακούσαμε στο δελτίο της τηλεόρασης την άνοιξη του 1989. Ονόματα δεν ανακοινώθηκαν. Ο παρουσιαστής ανέφερε όμως ως τόπο του εγκλήματος ένα διαμέρισμα στην οδό Λίνκε Μπαανκάσε στο τρίτο προάστιο της Βιέννης —και αυτό άρχισε για να νιώσουμε ρίγος. Στην οδό αυτή κατοικούσε μια φίλη μας, η οποία συνδεόταν με εξόριστους Κούρδους, και η οποία απ' ό,τι ξέραμε, τους παραχωρούσε συχνά το σπίτι της για συγκεντρώσεις.

Τηλεφωνήματα στην αστυνομία και σε φίλους δεν απέφεραν τίποτα το συγκεκριμέ-

νο. Έπρεπε να περιμένουμε την άλλη μέρα για να μάθουμε ότι τα γεγονότα ανταποκρίνονταν στους χειρότερους φόβους μας. Οι νεκροί ήταν τρία σημαντικά στελέχη της κουρδικής πολιτικής ζωής. Ο γνωστότερος από αυτούς ο Αμπντούλ Ραχμάν Γκασεμλού, πρόεδρος του KDP του Ιράν, μαζί με τον γραμματέα του, ήταν περαστικοί από την Βιέννη. Ο τρίτος νεκρός ο Φαζίλ Ρασούλ, ένας διεθνώς αναγνωρισμένος αραβολόγος, ήταν μόνιμα εγκατεστημένος στην αυστριακή πρωτεύουσα.

Ήταν μια εύκολη παγίδα. Οι τρεις Κούρδοι είχαν βρεθεί στο διαμέρισμα της οδού Λίνκε Μπαανκάσε για να συζητήσουν με τρεις απεσταλμένους της Τεχεράνης ένα σχέδιο διευθέτησης του κουρδικού ζητήματος. Σε μια ανάλογη συνάντηση που είχε γίνει το Δεκέμβριο του '88 στο ίδιο διαμέρισμα με τους ίδιους συνομιλητές οι Κούρδοι είχαν πάρει δρακόντεια μέτρα ασφαλείας, υποβάλλοντας μεταξύ άλλων τους Ιρανούς σε σωματική έρευνα. Το βράδυ της δολοφονίας σωματική έρευνα έγινε μόνο στους δυο Ιρανούς. Ο τρίτος είχε «αργήσει» να έλθει, και ερχόμενος έφερε μαζί του και μερικές σακούλες γεμάτες τρόφιμα —«για να τσιμπήσουν κάτι», όπως δήλωσε αργότερα στην αστυνομία. Οι Κούρδοι φύλακες άφησαν τις σακούλες χωρίς ιδιαίτερο έλεγχο, μη υποφιαζόμενοι ότι μέσα σε αυτές θα μπορούσαν να χωρέσουν αυτόματα πυροβόλα όπλα.

Ήταν η παγίδα στημένη από την πρώτη στιγμή; Αυτό δεν αποκλείεται καθόλου. Παρόμοια τεχνάσματα έχουν χρησιμοποιηθεί αναρίθμητες φορές εναντίον των Κούρδων.

Οι συναγωνιστές του Γκασεμλού τείνουν όμως αυτή τη φορά μάλλον προς την άποψη, ότι τουλάχιστον στην πρώτη φάση των συνομιλιών, δεν υπήρχε «δόλος». Η «φράξια» του προέδρου του Ιράν Ραφσαντζανί, από την οποία ξεκίνησε η πρωτοβουλία για τις διαπραγματεύσεις, ήθελε όντως, σύμφωνα πάντα με τους συνεργάτες του Γκασεμλού, να έρθει σε συνεννόηση με τους Κούρδους. Τα πράγματα περιπλέχθηκαν από τη στιγμή που η ύπαρξη των διαπραγματεύσεων έγινε γνωστή και στους «Πασσαράν», τα «επαναστατικά συμβούλια» του Ιράν, που συγκροτούν μια ξεχωριστή φράξια. Οι «Πασσαράν» ήταν εναντίον κάθε παραχώρησης στους Κούρδους —και αυτοί πιθανότατα έπεισαν ή εξανάγκασαν τους διαπραγματευτές να δολοφονήσουν τους τρεις συνομιλητές τους.

Η παγίδα δεν ήταν τέλεια στημένη. Κατά την διάρκεια των πυροβολισμών μέσα στο μικρό δωμάτιο των συνομιλιών μια σφαίρα «ξέφυγε» και καρφώθηκε στο σαγόνι του ενός Ιρανού. Φεύγοντας από το διαμέρισμα ο τραυματίας έγινε αντιληπτός από πολλούς διαβάτες, οι οποίοι κάλεσαν άμεσα τις πρώτες βοήθειες και την αστυνομία.

των λεπτομερειών.

Ήταν ένα ζεστό μεσημέρι όταν διέσχισα την εξώπορτα του ουρανοξύστη «Αντώνιος και Κλεοπάτρα» στην Place d'Italie. Παρά την ευγένεια, την προθυμία και τη διακριτικότητα όλων των συνεργατών του, παρά την πολιτική τους ενδυμασία και τα άψογα γαλλικά, ήταν φανερό πως δεν επρόκειτο για τα γραφεία ενός συνηθισμένου πολιτικού οργανισμού. Τα μελαμψά αυτά πρόσωπα κρύβουν μια δύναμη αλλά και μια αγωνία, άγνωστες σε μας.

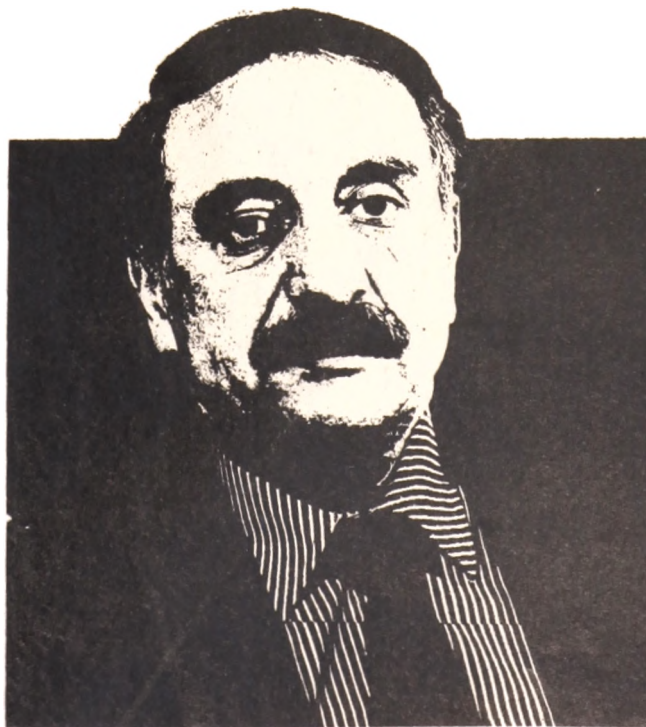
Ο ίδιος ο Γκασεμλού, ακριβώς στην ώρα του ραντεβού, με άνετους τρόπους, ντυμένος στα μπεζ και γκρενά δίνει την εντύπωση δυτικού.

«— Μου είναι δύσκολο να πιστέψω πως λίγες μέρες πριν πολεμούσατε». Χαμογελά. «Σε λίγες μέρες θα βρίσκομαι και πάλι στα σύνορα Ιράν — Ιράκ φορώντας τα στρατιωτικά μου. Έτσι είναι. Έχω συνηθίσει».

Πριν ξεκινήσουμε, πριν αρχίσει το

Μια συνάντηση το φθινόπωρο του 1988, με τον δολοφονημένο ηγέτη των Κούρδων του Ιράν Αμπντούλ Ραχμάν Γκασεμλού, περιγράφει η Ελένη Καραντζόλα.

Συναντήσα τον Γκασεμλού αρχές Οκτωβρίου του 1988 στο Παρίσι. Επρόκειτο για μια από τις ολιγοήμερες παραμονές του στη γαλλική πρωτεύουσα, όπου εδρεύει η οργάνωσή του. Το ραντεβού είχε κλειστεί από το περιοδικό από την Αθήνα. Δεν έμενε παρά η επιβεβαίωση και ο καθορισμός

Ο Αμπντούλ Ραχμάν Γκασεμλού

Ο τραυματίας τέθηκε υπό κράτηση, ενώ χάρη στις μαρτυρίες περιγίκων εντοπίστηκαν λίγο αργότερα και οι δυο συνεργοί του, που είχαν καταφύγει στην ιρανική πρεσβεία.

Και εδώ αρχίζει ο τραγέλαφος. Η αστυνομία μεταχειρίστηκε από την πρώτη στιγμή τους τρεις Ιρανούς όχι ως δράστες, αλλά ως «μάρτυρες», αποδεχόμενη τη δηλωσή τους ότι οι πυροβολισμοί ερρίφθησαν από άλλα, άγνωστα σ' αυτούς άτομα. Οι δύο «συνομιλητές», που είχαν μείνει ασύλλη-

Φαζίλ Ρασούλ

πτοι, δέχθηκαν να πάνε στην αστυνομία για κατάθεση, μόνο εφόσον θα τους εξασφαλιζόταν η ελεύθερη επιστροφή στην πρεσβεία της χώρας τους, όπερ και εγένετο. Ελεύθερος αφέθηκε μετά από μερικά εικοσιτετράωρα και ο τρίτος «μάρτυρας».

Λίγες ώρες μετά είχαν εγκαταλείψει και οι τρεις με διπλωματικά διαβατήρια την

Αυστρία. Τα εντάλματα σύλληψης που εξέδωσε πολύ αργότερα η αστυνομία και στηρίζονται στην υπόνοια της συμμετοχής σε ανθρωποκτονία, δεν μπόρεσαν έτσι να εκτελεσθούν —και δεν πρόκειται βέβαια να φτάσουν ποτέ μέχρι τους ενόχους. Οι αστυνομικοί δεν είναι βέβαια βλάκες. Αυτοί περισσότερο από κάθε άλλον ήξεραν τι ακριβώς είχε διαδραματισθεί στο μοιραίο διαμέρισμα.

Η εντολή να κάνουν τους ανίδεους είχε έρθει «από τα πάνω», από τον τότε υπουργό Δικαιοσύνης Έγκμοντ Φόρεγκερ, ο οποίος δεν ήθελε να μπει η χώρα του στο στόχαστρο των Ιρανών. Ο Φόρεγκερ επικαλέστηκε για την στάση του το κράτος δικαίου, δηλώνοντας αυτολεξεί, ότι «δεν μπορούμε να μπουζουριάζουμε τους ανθρώπους χωρίς αποδεικτικά στοιχεία». Σε αντίδραση, η χήρα του Γκασεμλού Έλεν κατέφυγε στο διεθνές δικαστήριο του Στρασβούργου, κατηγορώντας την αυστριακή κυβέρνηση για κατάλυση του κράτους δικαίου χάριν πολιτικών σκοπιμοτήτων.

Δεν θα μπορούσε να λείψει και κάποια έμμεση σύνδεση της υπόθεσης με την Ελλάδα. Σύμφωνα με τον βουλευτή των αυστριακών Πρασίνων - Εναλλακτικών Πέτερ Πιλτς ο ένας από τους τρεις καταζητούμενους Ιρανούς είναι πιθανότατα ο συνταγματάρχης Μ. Αζίζι, γνωστός από το σκάνδαλο του ιρανοαυστριακού λαθρεμπορίου όπλων, που απασχολεί μέχρι σήμερα τα αυ-

στριακά δικαστήρια. Το λαθρεμπόριο είχε συμφωνηθεί στο περιθώριο της έκθεσης όπλων DEFENDORY, το 1984 στο Φάληρο —ο Αζίζι ήταν μέλος της επίσημης ιρανικής αντιπροσωπείας στην έκθεση. (Βλέπε σχετικά δημοσιεύματα στο ANTI).

Το ότι ορισμένοι στήνουν ανθρωποπαγίδες, αυτό δεν είναι γραμμένο στο κούτελό τους. Ούτε ότι κάνουν λαθρεμπόριο. Οι ελληνικές αρχές πάντως δεν ήξεραν, ούτε θέλουν κατά πάσα πιθανότητα να ξέρουν, τι είδους συναλλαγή είχε γίνει το 1985 κάπου στο Φάληρο.

Η αυστριακή αστυνομία ήξερε όμως. Και μόνο η ιδιότητα του Αζίζι ως λαθρέμπορου όπλων θα έπρεπε να κινήσει τις υποψίες των αστυνομικών και να οδηγήσει στην κράτησή του. Τα γεγονότα δείχνουν ότι ακριβώς επειδή ήξεραν το ποιόν του, τον άφησαν να ξεφύγει τόσο εύκολα.

«Ήλθαν με έναν κλάδο ελιάς και τους υποδέχθηκαν με περιστροφή» είπε ο ηγέτης της αλγερινής επανάστασης Μπεν Μπελά στην τελετή για την μνήμη των νεκρών που έγινε στη Βιέννη λίγες μέρες μετά τη δολοφονία. Δεν θα είναι ούτε η πρώτη, ούτε η τελευταία φορά που συμβαίνει κάτι τέτοιο. Οι Αζίζι κυκλοφορούν ανάμεσά μας ελεύθεροι. Και μπορούν να στήνουν εύκολα τις παγίδες τους, εφόσον φυσικά δεν είναι προσκεκλημένοι σε εκθέσεις όπλων.

Νίκος Χειλάς

μαγνητόφωνο να γραφει, μου ζητά να του πω τις ερωτήσεις. Δείχνει να τις περιμένει, κάνει κάποια σχόλια στα φαρσί απευθυνόμενος σε δύο συνεργάτες του που δεν πρόκειται να μας εγκαταλείψουν σε όλη τη διάρκεια της συνάντησης, χαμογελά. «Μπορούμε να ξεκινήσουμε».

• Πρώτο και κύριο θέμα η λήξη του πολέμου Ιράν - Ιράκ, λίγους μήνες πριν το καλοκαίρι του '88 και οι προοπτικές που ανοίγονταν για την επίλυση του Κουρδικού. Δηλώνει ικανοποιημένος ως ένα βαθμό, αλλά και ανήσυχος για το τι μέλλει γενέσθαι. Είναι κατηγορηματικός, η ειρήνευση στην περιοχή δεν μπορεί να γενικευτεί όσο δεν ικανοποιούνται τα δίκαια αιτήματα του λαού του. «Ο αγώνας των Κούρδων δεν τέλειωσε, όπως δεν τέλειωσε και ο αγώνας των Ιρανών για καλύτερη ζωή και δημοκρατία».

Η συζήτηση κυλά, αναφέρεται σε διάφορα περιστατικά από τη μακρό-

χρονη δράση του, σε επαφές με γνωστές προσωπικότητες της Μέσης Ανατολής. Επιχειρηματολογεί για τις πολιτικές εκλογές του κόμματός του, για τις συμμαχίες που συνάπτει. Τα γεγονότα, δυστυχώς, είναι πρόσφατα και προκάλεσαν τον αποτροπιασμό της διεθνούς κοινής γνώμης. Ο Σαντάμ Χουσεϊν, ο «φυσικός σύμμαχος» του Δημοκρατικού Κουρδικού Κόμματος του Ιράν εναντίον του Αγιατολάχ, κανόνισε τις διαφορές του με τους Κούρδους του Ιράκ αφανίζοντάς τους με χημικά όπλα. «Τα γεγονότα αυτά με στενοχωρούν πολύ. Τα καταδικάζουμε». — Τότε, θεωρείτε πιο σημαντική τη συμμαχία με την ιρακινή κυβέρνηση για την προώθηση των αιτημάτων των Κούρδων του Ιράν, απ' ό,τι την αλληλεγγύη ανάμεσα σε όλους τους Κούρδους;» ρώτησα.

Η δύσκολη στιγμή έχει φτάσει. Ζυγίζει καλά τις λέξεις του, δεν χάνει την ηρεμία του, είναι απλώς πεπεισμέ-

νος ότι «δεν θα υπάρξει ποτέ ανεξάρτητο κουρδικό κράτος. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει ότι θα αποσπασθούν εδάφη από 4 χώρες: την Τουρκία, τη Συρία, το Ιράκ και το Ιράν. Καταλαβαίνετε τι σημαίνει αυτό;» Είναι ρεαλιστής, όπως τονίζει. Ξέρει ότι δεν θα γίνει ποτέ. Προσπαθεί να δει ο λαός του καλύτερες μέρες.

Η ώρα περνά, το πρόγραμμά του είναι σφιχτό, δεν θα 'θέλε να επιμείνει περισσότερο σε ορισμένα θέματα, σε άλλα «ξεγλιστρά», όπως για κάτι οικονομικές διαφορές με το ΠΑΣΟΚ*, «δίνουμε μεγάλη σημασία στις σχέσεις μας με την Ελλάδα» λέει.

Τον αποχαιρετώ, τον ευχαριστώ για την ώρα που μου διέθεσε και για το αρωματικό τσάι. Του εύχομαι καλή δύναμη και στο επανιδείν.

Σε λίγους μήνες, βρέθηκε δολοφονημένος στη Βιέννη.

Ελένη Καραντζόλα

* Βλέπε σχετικά στο ΤΧ. 446 (7/9/90) σελ. 33.

Ορισμένοι λαοί προσπαθούν να επιβιώσουν με την πολιτική και τη διπλωματία. Εμείς με το όπλο. Κρατάμε την ταυτότητά μας με το σπαθί μας και την υπερασπιζόμαστε με το όπλο μας. Αν δεν είμασταν μαχητές δεν θα υπήρχαμε τώρα και δεν θα επιβιώναμε...

Η Τουρκία είναι επικίνδυνη...

Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν, γνωστός πιο πολύ ως Άπο, είναι ίσως ο περισσότερο καταζητούμενος άνθρωπος στην Τουρκία. Το γεγονός και μόνον ότι ο γνωστός δημοσιογράφος Αλή Μπιράν δημοσίευσε συνέντευξή του στάθηκε αιτία να υποστεί σειρά διώξεων. Ο Άπο είναι γεν. γραμματέας του ΡΚΚ (Εργατικό Κόμμα Κουρδιστάν) που ξεκίνησε με λίγους πιστούς στις αρχές της δεκαετίας του '70 για να προχωρήσει με το κόμμα του σε μεγάλης έκτασης επιχειρήσεις το 1978. Το ΡΚΚ πιστεύει ότι μόνον με τον ένοπλο αγώνα εναντίον των Τούρκων και των συνεργατών τους Κούρδων μεγαλοβαιοκτημόνων θα κερδηθεί η εθνική ολοκλήρωση. Τα άλλα κόμματα της κουρδικής αντιπολίτευσης —με εξαίρεση ίσως το ΚΔΡΤ (Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα Τουρκίας)— δεν έχουν άριστες σχέσεις με το ΡΚΚ γιατί θεωρούν ότι η δράση του είναι εξτρεμιστική και έχει σαν αποτέλεσμα να υποφέρει ο κουρδικός λαός από τα αντίποινα των милитарιστών της Τουρκίας.

Το ΡΚΚ είναι πάντως το πιο δραστήριο από τα κουρδικά κινήματα της Τουρκίας. Η δράση του αναπτύσσεται μέσα από το μετωπικό σχήμα του ΕΡΝΚ (ΕΑΜ Κουρδιστάν) και το ΕΡΓΚ που είναι το ένοπλο τμήμα του ΡΚΚ ενώ ο ηγέτης του είναι ο

προνομιακός συνομιλητής με τα κουρδικά κινήματα των άλλων περιοχών. Το σημεινικό επίπεδο σχέσεων με τα άλλα κουρδικά κόμματα της Τουρκίας έχει αισθητά βελτιωθεί.

Συναντήσαμε τον Άπο στο στρατηγείο του «κάπου στη Συρία». Γεροδεμένος, μόλις έχει περάσει τα σαράντα, ο ΑΠΟ (Άπο είναι η σύντμηση του ΑΠντουλάχ Οτσαλάν) περιβάλλεται από τους πιστούς συντρόφους του. Δέχτηκε πρόθυμα την επίσκεψή μου. Μιλούσε χωρίς περιστροφές και χωρίς να κρύβει τις σκέψεις του. Η συζήτηση άρχισε με τις εξαγγελίες Οζάλ περί αναγνώρισης της κουρδικής γλώσσας. Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν προχώρησε:

ΟΤΣΑΛΑΝ: Πρώτη φορά η Τουρκία λέει τέτοια πράγματα. Βέβαια είναι αποτέλεσμα των αγώνων μας. Η παραδοχή αυτή εκ μέρους της Τουρκίας είναι ο καρπός των αγώνων του κουρδικού λαού. Με την αλλαγή της στάσης της η Τουρκία επιχειρεί απλώς να κοροϊδέψει τους Κούρδους.

ΕΡ: Γιατί όμως να μην πιστέψουν οι Κούρδοι αυτές τις υποσχέσεις;

ΑΠ: Δεν τα πιστεύουν αυτά οι Κούρδοι. Η υπόθεσή μας είναι δεμένη με τον αγώνα. Όχι με λόγια ή υποσχέσεις. Πιστεύω ότι μετά την πτώση του Σαντάμ οι Κούρδοι θα ενωθούν και η Τουρκία που το γνωρίζει αυ-

τό προσπαθεί να μας διασπάσει...

ΕΡ: Ποιοι Κούρδοι θα ενωθούν;

ΑΠ: Ο Κούρδοι του Ιράκ και της Τουρκίας...

ΕΡ: Μήπως όμως μετά από μια πιθανολογούμενη εισβολή της Τουρκίας στο «βίλαετι της Μοσούλης» και την επικοινωνία των Κούρδων του Ιράκ και της Τουρκίας δημιουργηθεί άλλο πρόβλημα;

ΑΠ: Αν η Τουρκία εισβάλει, θα αρχίσουν επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας...

ΕΡ: Δεν υπάρχουν όμως πληροφορίες για παρενόχληση του τουρκικού στρατού από το ΡΚΚ. Αυτό ερμηνεύτηκε σαν έμμεση στήριξη προς τον Οζάλ εναντίον του Σαντάμ.

ΑΠ: Δεν είναι σωστό. Επιχειρήσεις δεν κάνουμε γιατί οι καιρικές συνθήκες δεν ευνοούν.

ΕΡ: Το ΡΚΚ είναι μήπως υπέρ του Σαντάμ όπως άλλα επαναστατικά κινήματα, όπως η ΡΛΟ λ.χ.;

ΑΠ: Οι Παλαιστίνιοι όπως και οι Κούρδοι δεν έχουν ενιαία πολιτική. Εμείς, σαν ΡΚΚ, σε αυτήν τη συγκυρία δεν πολεμάμε το Ιράκ. Η δική μας πολιτική είναι η απελευθέρωση του τουρκικού Κουρδιστάν. Αν ο Σαντάμ επιτεθεί στην Τουρκία, θα το δούμε θετικά...

ΕΡ: Τελικά είσατε με το μέρος του Σαντάμ ή εναντίον του;

ΑΠ: Ούτε υπέρ, ούτε κατά...

Όταν του παρατήρησα ότι η απάντηση ταιριάζει μάλλον σε διπλωμάτη παρά σε μαχητή όπως τουλάχιστον τον ξέρω, γέλασε και μου απάντησε:

ΟΤΣΑΛΑΝ: Είμαι και τα δυο. Η δική μας πολιτική είναι μια τρίτη πολιτική. Με ελιγμούς αξιοποιούμε τη συγκυρία. Για παράδειγμα δεν είμαστε ούτε με τους Αμερικάνους ούτε με τους Σοβιετικούς. Όσο για τις προσφορές του Οζάλ είμαστε εμείς που θα αξιοποιήσουμε τις υποσχέσεις του αν και δεν τις πιστεύουμε...

ΕΡ: Πώς αξιοποιείτε τη σύρραξη στον Κόλπο; Και είναι στόχος σας η αυτονομία ή το ενιαίο, μεγάλο Κουρδιστάν;

ΑΠ: Το πρώτο μας βήμα είναι να ελευθερώσουμε το τουρκικό Κουρδιστάν. Το δεύτερο είναι να δημιουργήσουμε το μεγάλο Κουρδιστάν. Αλλά αυτό δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί άμεσα. Το Κουρδιστάν θα απελευθερωθεί τμηματικά.

ΕΡ: Όμως οι Κούρδοι ήταν πάντοτε διασπασμένοι και πολεμούσαν μεταξύ τους...

ΑΠ: Τώρα δεν μπορούν να παιχτούν τέτοια

παιχνίδια. Υπάρχουν κάποια κόμματα που εξακολουθούν να δημιουργούν προβλήματα σε άλλα κόμματα. Είναι δύσκολη υπόθεση η ενότητα του κουρδικού λαού. Οι Κούρδοι ήταν πάντοτε στρατιώτες του εχθρού και κάποτε στρατιώτες εναντίον άλλων Κούρδων. Το ΡΚΚ προσπαθεί να αποτρέψει τις διασπαστικές κινήσεις και έτσι ο ρόλος του γίνεται πρωτοποριακός. Όταν ο λαός μας ήταν διχασμένος δέχονταν επιθέσεις και έχανε την ταυτότητά του. Εμείς κρατάμε την ταυτότητά μας με το σπαθί μας και την υπερασπιζόμαστε με το όπλο μας. Ορισμένοι λαοί προσπαθούν να επιβιώσουν με την πολιτική και τη διπλωματία. Εμείς με το όπλο. Αν δεν είμασταν μαχητές δεν θα υπήρχαμε τώρα, δεν θα επιβιώναμε...

ΕΡ: Πιστεύετε ότι υπάρχει κάποια θετική εξέλιξη στην κουρδική υπόθεση;

ΑΠ: Όχι, δεν υπάρχει πρόοδος. Τα μέσα ενημέρωσης δεν προβάλλουν επαρκώς τον αγώνα μας και δίνουν συνήθως μια στρεβλωμένη εικόνα της υπόθεσής μας. Και σεις στην Ελλάδα δεν έχετε καθαρή εικόνα...

ΕΡ: Τι περιμένετε από την Ελλάδα;

ΑΠ.: Ιστορικά, η Τουρκία ήταν πάντα κίνδυνος και θα εξακολουθεί να αποτελεί κίνδυνο για τους λαούς της περιοχής. Οι Τούρκοι όμως προσπαθούν να σβήσουν την ταυτότητα των Κούρδων έτσι προσπάθησαν να σβή-

σουν και την ταυτότητα των Ελλήνων. Όταν ο λαός σας βοηθά τον κουρδικό λαό είναι σαν να βοηθά τον εαυτό του γιατί ο εχθρός είναι κοινός. Η Τουρκία επεμβαίνει ανάμεσα στους λαούς μας. Αλλά εμείς πρέπει να συσφίξουμε τις σχέσεις μας. Όλος ο ελληνικός λαός πρέπει να μας συμπαρασταθεί, δεξιοί και προοδευτικοί, πρέπει να υποστηρίξετε την επιβίωσή μας. Η Τουρκία μισεί τους Κούρδους όσο και τους Έλληνες. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε αυτόν τον κίνδυνο...

ΕΡ: Τι περιμένετε πρακτικά από την Ελλάδα;

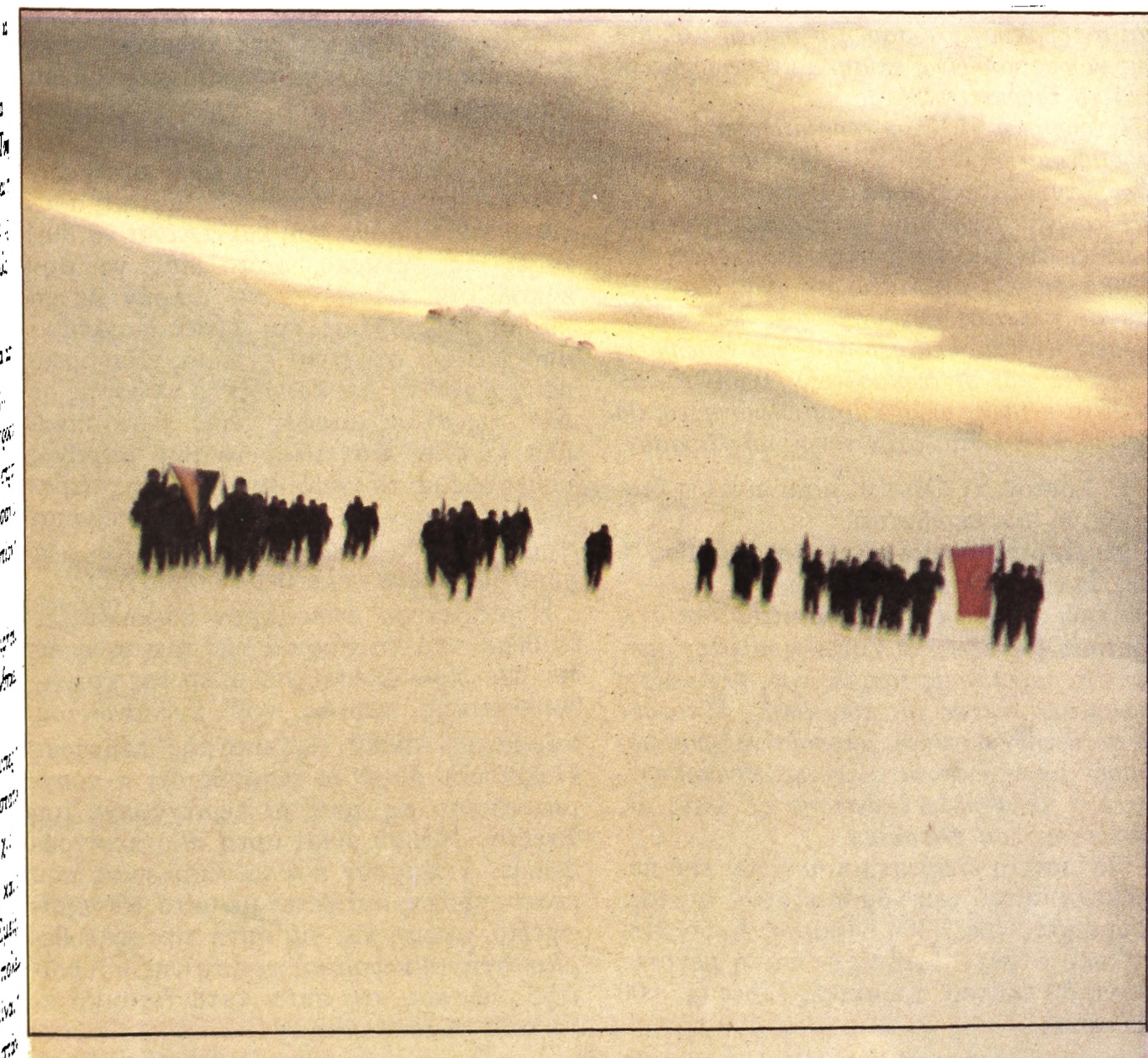
ΑΠ.: Θα σας πω ένα από τα τόσα: Όταν οι Αμερικανοί έχουν εκπομπές στην κουρδική γλώσσα εσείς στην Ελλάδα γιατί δεν εγκαινιάζετε τέτοιες εκπομπές δίνοντας το λόγο και στους εκπροσώπους του κουρδικού λαού; Εμείς οι Κούρδοι αγαπάμε τον ελληνικό λαό και ελπίζουμε ότι στο μέλλον θα υπάρξει περισσότερη κατανόηση...

Η συνάντησή μας έπαιρνε τέλος. Ο Άπο επέμενε να καθίσω κι άλλο για να μου προσφέρει γεύμα. Η κουρδική φιλοξενία και η κουρδική κουζίνα με έκαναν να υποχωρήσω.

«Ο θεός να δώσει να συναντηθούμε στο ελεύθερο Κουρδιστάν...».

Χ.Γ.Π.

Μαχητές του ΡΚΚ. με τις σημαίες του Μετώπου και του Λαϊκού Στρατού.

Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΩΝ ΚΟΥΡΔΩΝ

Για το θέμα της «αναγνώρισης» της κουρδικής γλώσσας, το περιοδικό «Προς το 2000» —το οποίο έκλεισε μετά το δημοσίευμα αυτό— γράφει:

Στην πραγματικότητα ο Οζάλ είχε το ίδιο σενάριο για το κουρδικό όπως και οι ΗΠΑ· αυτό φάνηκε από την ομιλία του στην τηλεόραση. Είπε: «Οι λαοί του Ιράκ» και εμείς νομίσαμε ότι ήταν παραδρομή. Αλλά επέμενε. Το ξαναείπε «Οι λαοί του Ιράκ». Το τηλεοπτικό δίκτυο προσπάθησε να το αποφύγει. Όταν ρωτήσαμε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας τι σημαίνει αυτό (οι λαοί του Ιράκ) ήρθε η απάντηση: «Είναι Άραβες, Τούρκοι και Κούρδοι». Το «Προς το 2000» ρώτησε και το ΥΠΕΞ. Οι υπεύθυνοι είπαν «δεν είμαστε εμείς υπεύθυνοι γι' αυτά, αλλά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας». Έτσι, αποκαλύφθηκε η προσωπική πολιτική του Οζάλ. Στις 17/1 οι εφημερίδες ανέφεραν άλλη μία φορά ότι ακολουθείται κουρδική πολιτική. Ο Οζάλ είπε «από τώρα και στο εξής, αναλαμβάνουμε την προστασία των Κούρδων». Την προστασία αυτή θα προσφέρει στους Κούρδους του Ιράκ αλλά και της Τουρκίας. Συνεχίζει ο Οζάλ: «Αν εμείς δίνουμε προστασία στους Κούρδους δεν θα γινόταν η Χαλάμπσα*».

*(Σ.Μ. Είναι η πόλη του ιρακινού Κουρδιστάν που βομβάρδισε με χημικά η αεροπορία του Σαντάμ, εξοντώνοντας τον πληθυσμό της).

Ελευθερία για τους Κούρδους;

του Αλή Ταρτάνογλου

Ο συντάκτης του άρθρου Αλή Ταρτάνογλου σε στρατόπεδο Κούρδων πεσμεργκά.

Ο πρόεδρος Οζάλ, για μια ακόμη φορά, άλλαξε το θέμα συζήτησης στην Τουρκία. Και με επιτυχία. Τώρα οι Τούρκοι μοιάζει να ξέχασαν τον πόλεμο στον Κόλπο και άρχισαν να συζητούν την πρόσφατη πρωτοβουλία της κυβέρνησης να αποδώσει στους Κούρδους το δικαίωμα της ελεύθερης προφορικής χρήσης της μητρικής τους γλώσσας.

Οι βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος ANAP (Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας) και τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου μελετούν τώρα τα εξής θέματα: άρση της απαγόρευσης ομιλίας στην κουρδική γλώσσα – άρση της θανατικής καταδίκης – μελετούν επίσης και τα άρθρα εκείνα του ποινικού κώδικα που συνδέονται με πολιτικά εγκλήματα (άρθρα 141, 142, 163) κ.α.

Ως το 1983 δεν υπήρχε κανένας νόμος ή κανονισμός που να απαγόρευε την προφορική χρήση της κουρδικής γλώσσας. Απλώς ήταν κάτι απαγορευμένο στην πράξη. Πρώτη η ηγεσία του στρατιωτικού πραξικοπήματος της 12ης Σεπτεμβρίου προσέθεσε ένα άρθρο στο νέο τους Σύνταγμα του 1982, ΤΟ ΑΡΘΡΟ 28:

«Απαγορεύεται η δημοσίευση κειμένου σε γλώσσα απαγορευμένη από το νόμο.» Η στρατιωτική ηγεσία προχώρησε στη δημοσίευση του σχετικού νόμου το 1983.

Στο δεύτερο άρθρο του νόμου αναφερόταν το εξής: «Απαγορεύεται να εκφράζει κανείς ιδέες και να δημοσιεύει, να εκδίδει ή να διακηρύσσει ιδέες σε οποιαδήποτε άλλη γλώσσα πλην της πρώτης γλώσσας της χώρας και αναγνωρισμένης από το τουρκικό κράτος.» Η ονομασία αυτού του νόμου είναι η εξής: «Νόμος για τις δημοσιεύσεις εκείνες που θα γίνονταν σε γλώσσες άλλες πλην της τουρκικής.»

Τώρα στο Σχέδιο Νόμου που παρουσιάζεται στην Εθνική Αντιπροσωπεία εμφανίζονται οι εξής διατυπώσεις:

«Η επίσημη γλώσσα του τουρκικού κράτους είναι τα τουρκικά. Οι αιτήσεις από μέρους των Τούρκων πολιτών προς τις δημόσιες υπηρεσίες και τις τοπικές διοικητικές αρχές, καθώς επίσης και τα έγγραφα προς κάθε δικαστική αρχή θα πρέπει να συντάσσονται στην τουρκική γλώσσα. Αιτήσεις και έγγραφα που θα παραβαίνουν τον παραπάνω όρο δε θα γίνονται δεκτές.

»Όσον αφορά στον έντυπο λόγο και σε όλες τις μορφές ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης και κινηματογραφικής χρήσης, θα χρησιμοποιείται η τουρκική γλώσσα ή η πρώτη γλώσσα της χώρας που είναι επίσημα αναγνωρισμένη από το τουρκικό κράτος.

»Η τουρκική γλώσσα χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση και από όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (πανεπιστήμια και σχολεία).

»Η τουρκική γλώσσα χρησιμοποιείται στις αφίσες, τις ανακοινώσεις, τα πλακάτ και γενικά σε ό,τι αναρτάται σε ανοιχτές αλλά και σε κλειστές συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις – και, επίσης, στις ηχογραφήσεις (κασέτες και βιντεοκασέτες), όπου τα τυπωμένα κείμενα αλλά και οι εκφωνήσεις θα πρέπει να γίνονται στην τουρκική γλώσσα».

Ε, λοιπόν, τι άλλαξε; ποιά είναι η διαφορά; τι ελευθερώνεται;

Η απάντηση βρίσκεται στο άρθρο 6 του Σχεδίου Νόμου:

«Υπό τον όρο ότι δε θα αντιτίθενται στις σχετικές διατάξεις, οι Τούρκοι πολίτες μπορούν να ομιλούν τις τοπικές τους γλώσσες ή διαλέκτους, εκτός της τουρκικής. Μπορούν να συνθέτουν μουσική, μπορούν να χρησιμοποιούν μαγνητόφωνα, κασεέτες, βιντεοκασέτες και άλλα μέσα έκφρασης σε αυτές τις διαλέκτους και γλώσσες».

Ωστόσο, η ελάχιστη ποινή για την παράβαση αυτού του νόμου είναι 2 εκατομ. τουρκικές λίρες (700 δολάρια) ή φυλάκιση από 6 έως 12 μήνες – και η μεγίστη ποινή 50 εκατομ. τουρκικές λίρες (17.000 δολάρια).

Στην αιτιολογηση του άρθρου 6 αναγράφεται το εξής: «Το ζήτημα της προφορικής χρήσης των τοπικών γλωσσών, τις οποίες οι Τούρκοι πολίτες χρησιμοποιούν στην πράξη μεταξύ τους και στις οικογενειακές τους συναθροίσεις και κοινωνικές σχέσεις, έχει ρυθμιστεί».

Η ονομασία του Νομοσχεδίου είναι: «Σχέδιο Νόμου για τη χρήση της τουρκικής γλώσσας ως επίσημης γλώσσας».

Σε όλες αυτές τις νομοθετικές ρυθμίσεις δεν υπάρχει καμία σαφής αναφορά στην κουρδική γλώσσα. Αλλά είναι σαφές ότι δεν υπάρχει ζήτημα κουρδικής γλώσσας, που να έχει την επίσημη αναγνώριση από την Τουρκία. Και επομένως, σύμφωνα με αυτές τις νομοθετικές ρυθμίσεις οι τούρκοι πολίτες μπορούν να μιλούν κουρδικά πίσω από τις κλειστές πόρτες, στα σπίτια τους. Αλλά αυτό δεν ήταν απαγορευμένο ούτε καν από το νόμο του 1983, της στρατιωτικής χούντας! Επομένως, πρέπει καταρχήν να πούμε πως το νέο Σχέδιο Νόμου δεν προσκομίζει καμία ελευθερία σε τίποτα. Αλλά, επίσης, δείχνει ότι υπάρχει μια πρακτική απαγόρευση της χρήσης της κουρδικής γλώσσας ακόμη και στο σπίτι, ανάμεσα στη μάνα και το παιδί. Όχι νομική αλλά παρ' όλα αυτά πρακτική. Επομένως, το Σχέδιο Νόμου, με το να άρει αυτή την όχι νομική αλλά, πάντως, πρακτική απαγόρευση, το μόνο που κάνει είναι να διατάξει τις δυνάμεις ασφαλείας να μην εμποδίζουν τις μάνες να μιλούν με τα παιδιά τους. Μιας και είναι παραπάνω από φανερό ότι είναι εντελώς απαγορευμένη η χρήση της κουρδικής γλώσσας σε όλες τις άλλες μορφές ζωής. Αυτό είναι όλο κι όλο. Και είναι το ίδιο ακριβώς καθεστώς με το νόμο του 1983, της στρατιωτικής χούντας, αυτό που προτείνεται σήμερα με το Νομοσχέδιο του Οζάλ, το επονομαζόμενο «ελεύθερο νομοσχέδιο».

Περισσότερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το θέμα από τη σκοπιά της αναταραχής που έχει προκαλέσει στα μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του κυβερνώντος κόμματος ANAP (Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας), παρά το γεγονός ότι η πραγματικότητα ως προς τα περιεχόμενα του Σχεδίου Νόμου είναι αυτή που περιγράφουμε. Υπάρχουν πολλοί βουλευτές που είναι εντελώς αντίθετοι με αυτό το νομοσχέδιο, ακόμη και για αυτή την «ελευθερία» στην προφορική χρήση της κουρδικής γλώσσας στο σπίτι κατά τις οικογενειακές συγκεντρώσεις.

Το κείμενο της έκκλησης:

ΕΝΑ ΕΘΝΟΣ ΧΩΡΙΣ ΚΡΑΤΟΣ

Διαγραμμισμένες οι κουρδικές περιοχές στα όμορα κράτη.

ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ

Η οργάνωση «Καμπάνια για ελεύθερο Κουρδιστάν» ιδρύθηκε στο Λονδίνο το Νοέμβριο 1990. Είναι ανεξάρτητη από πολιτικά κόμματα. Τα μέλη της «Κ.Ε.Κ.», συνειδητοποιώντας ότι υπάρχει μια ευκαιρία στην τωρινή κρίση στη Μέση Ανατολή να στραφεί η προσοχή της παγκόσμιας κοινής γνώμης στο κουρδικό ζήτημα, σας καλούν να συνυπογράψετε το κείμενο που ακολουθεί.

Η αυξημένη πιθανότητα μιας συνδιάσκεψης για τη Μέση Ανατολή στην οποία θα συζητηθούν τα προβλήματα της περιοχής, κάνει αυτή τη στιγμή κατάλληλη για μια συντονισμένη καμπάνια για να τεθεί το κουρδικό ζήτημα στην αντζέντα μιας τέτοιας συνδιάσκεψης.

Αφού υπογράψετε το κείμενο, μπορείτε να το στείλετε στα γραφεία του ANTI (Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21) ή απευθείας στο Λονδίνο στη διεύθυνση:

**Campaign for a free Kurdistan
BM BOX 3810
LONDON WC1N 3XX
UNITED KINGDOM**

Τηλ (Λονδίνο) 0044-71- 8331.201
Fax (Λονδίνο) 0044-71-8331.215

Σήμερα στο Κουρδιστάν ζουν περισσότεροι από 20 εκατομμύρια Κούρδοι. Η χώρα τους έχει διαμελιστεί παρά τη θέλησή τους και κατέχεται απ' την Τουρκία, το Ιράν, το Ιράκ και τη Συρία. Οι Κούρδοι αποτελούν το μεγαλύτερο έθνος στον κόσμο που δεν έχει κράτος. Δεκάδες χρόνια τώρα καταπατούνται όλα τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα των Κούρδων. Στην Τουρκία δεν αναγνωρίζεται η εθνική τους υπόσταση, και υφίστανται ομαδικές εξορίες και διάφορα βασανιστήρια. Μόνο στο Ιράν από το 1980 και μετά έχουν σφαγιασθεί περισσότεροι από 30 χιλιάδες Κούρδοι. Στη Συρία εξορίζονται αφού τους στερούν τα πολιτικά τους δικαιώματα. Και στο Ιράκ το 1988 στο Χαλεπτσέ με τη σφαγή χιλιάδων ανδρών, γυναικών και παιδιών με χημικά όπλα του καθεστώτος, η τυραννία έφθασε στο κατακόρυφο.

Παρ' όλες τις καταπιέσεις ο Κουρδικός λαός έμεινε δεμένος με την κουλτούρα, τη γλώσσα, τα ήθη και τις παραδόσεις του και κατάφερε όλα αυτά να τα διατηρήσει. Τα κράτη της περιοχής και δεν έχουν τη δυνατότητα να σταθούν πάνω στο Κουρδικό πρόβλημα, αλλά και δεν θέλουν αυτό το πρόβλημα να έλθει στο προσκήνιο. Η κατοχή του Κουβέιτ, που αριθμεί 750.000 κατοίκους, καταδικάστηκε με οργή από την διεθνή κοινότητα. Αλλά δεν θα πρέπει τώρα με την δικαιολογία της κρίσης στον Περσικό Κόλπο να παραβλέπουμε τις υφιστάμενες στη Μέση Ανατολή άλλες αδικίες. Η δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεται ο Κουρδικός λαός αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των αδικιών. Και μέχρι σήμερα η παγκόσμια κοινή γνώμη δεν παρουσίασε καμμία σοβαρή αντίδραση που να ανταποκρίνεται στον πόνο του Κουρδικού λαού.

Όποιες προτάσεις για λύση κι αν ληφθούν υπόψη δεν θα καταστεί δυνατό να εξασφαλισθεί στην περιοχή η ειρήνη και η σταθερότητα, όσο δεν θρίσκειται μια δίκαιη λύση για το κουρδικό πρόβλημα. Οι Κούρδοι είναι αποφασισμένοι να επιμείνουν ώστε τα δίκαια αιτήματά τους να αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα της μόνιμης και δίκαιης λύσης που θα δοθεί στην κρίση της Μέσης Ανατολής.

ΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΟΥΡΔΩΝ

1. Να επιτραπεί στους εκπροσώπους του Κουρδικού λαού να συμμετάσχουν με δικαίωμα λόγου σ' όλες τις συνομιλίες που θα διεξαχθούν για τη μελλοντική κατάσταση της Μέσης Ανατολής.
2. Να ιδρυθεί ένα ανεξάρτητο Κουρδικό κράτος.

Όνομα
Επώνυμο
Επάγγελμα
Διεύθυνση
.....
.....
.....
Ημερομηνία
Υπογραφή

ΡΙΖΓΚΑΡΙ:

«Το μόνον πράγμα στη Μέση Ανατολή που δεν βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη είναι το Κουρδιστάν. Τα κράτη που συγκρούονται για τα συμφέροντά τους, κάνουν πως δεν βλέπουν ότι το πρόβλημα του Κουρδιστάν βρίσκεται επικεφαλής των προβλημάτων της Μέσης Ανατολής. Στην ίδια κατάσταση είναι και η παγκόσμια προοδευτική και δημοκρατική κοινή γνώμη. Και σ' αυτήν την ημερήσια διάταξη δεν υπάρχει το Κουρδιστάν. Οι εκδηλώσεις για την ειρήνη στην Ευρώπη και την Αμερική έχουν μετατραπεί σε εκδηλώσεις υποστήριξης του δολοφόνου του κουρδικού λαού Σαντάμ Χουσεϊν.

Ο άνθρωπος δεν μπορεί παρά να ρωτήσει, «Αυτοί οι εκατοντάδες χιλιάδες 'ειρηνιστές' που θρискόντουσαν όταν γίνονταν οι σφαγές στο Χαλεπσέ; Τι έκαναν όταν τα ιμπεριαλιστικά μονοπώλια πουλούσαν στο Ιράκ τα πιο σύγχρονα όπλα και τα δηλητηριώδη αέρια;».

Το απόσπασμα ανήκει σε προκήρυξη του «Απελευθερωτικού Κόμματος του Κουρδιστάν, Ριζγκαρί» που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα. **Ριζγκαρί** σημαίνει **απελευθέρωση** στα κουρδικά και το κόμμα ιδρύθηκε το 1976 με στόχο να ιδρυθεί ένα μεγάλο κομμουνιστικό κόμμα στο Κουρδιστάν, ανεξάρτητο τόσο από το ΚΚΣΕ όσο και από το ΚΚ Κίνας. Το «Ριζγκαρί» περιλαμβάνει στις τάξεις του κυρίως διανοούμενους από αστικά κέντρα. Συνεργάτης μας συνάντησε «κάπου στην Ευρώπη» μέλος του ΠΓ του Ριζγκαρί που πρόθυμα διευκρίνισε τους στόχους του κόμματός του.

Σύνθημα του «Ριζγκαρί» είναι **«ανεξάρτητο, ενωμένο, δημοκρατικό Κουρδιστάν»**. Το «Ριζγκαρί» δεν έχει σχέσεις σήμερα με το ΡΚΚ στο οποίο κάνει κριτική και το καλεί να συνιδρύσουν ένα μεγάλο κίνημα. Τα στοιχεία αυτής της κριτικής είναι:

- Το ΡΚΚ πρέπει να σταματήσει τις επιθέσεις του εναντίον άλλων Κούρδων επαναστατών.
- Να αποσύρει τις δυνάμεις του από τις περιοχές του Β. Κουρδιστάν γιατί με την παρέμβαση του τουρκικού στρατού δημιουργείται μια νεκρή ζώνη στην περιοχή του φράγματος ΓΚΑΠ και απομονώνονται έτσι οι Κούρδοι του Ιράν από εκείνους της Τουρκίας.
- Να διακόψει το ΡΚΚ τις σχέσεις του με τη Συρία και το Ιράν.

Το «Ριζγκαρί» πιστεύει στην ανάγκη μαζικών αγώνων που θα πρέπει να προηγηθούν της ένοπλης πάλης.

Οι ξεχασμένοι Ασσύριοι

Η εκκλησία του Αγ. Γεωργίου στο χωριό Χιζανί, κοντά στη Νινεβί, κατεστραμμένη από το σανταμικό καθεστώς τον Απρίλιο 1987.

Όσο διάσημος έχει γίνει ο υπουργός Εξωτερικών του Σαντάμ Χουσεϊν Ταρίκ Αζίζ, άλλο τόσο άγνωστο είναι ότι ο ίδιος είναι Ασσύριος — μια μειονότητα ξεχασμένη και καταδιωγμένη που βρίσκεται συγκεντρωμένη κυρίως γύρω από τη μυθική Νινευή, στο Βόρειο Ιράκ. Οι Ασσύριοι αποτελούν μια μειονότητα διασπαρμένη στην Συρία, το Ιράκ και την Τουρκία, όπου αριθμεί γύρω στις 700 χιλιάδες. Ανάγουν την καταγωγή του στους αρχαίους Ασσυρίους που είναι από τους παλαιότερους λαούς της περιοχής, είναι χριστιανοί μονοφυσίτες (Νεστοριανοί) και έχουν τη δική τους γλώσσα.

Ο Ταρίκ Αζίζ είναι βέβαια ένας γενίτσαρος. Είναι ο άνθρωπος που πρόδωσε το έθνος του». Τα λόγια ανήκουν σε Ασσύριο της Αθήνας.

Πολλά στοιχεία για την σημερινή κατάσταση των Ασσυρίων μας έδωσε στη Δαμασκό ο Γιάκομπ Γιουσέφ,

εκπρόσωπος του ADM (Assyrian Democratic Movement – Ασσυριακό Δημοκρατικό Κίνημα) για τις σχέσεις με το εξωτερικό. Το ADM ανήκει στο Εθνικό Μέτωπο του Κουρδιστάν και στην Συμμαχία της ενωμένης αντιπολίτευσης του Ιράκ.

Καταδιωγμένοι και θύματα ομαδικών σφαγών από τις μεγάλες εθνότητες της περιοχής, σήμερα οι Ασσύριοι ελπίζουν να καταλαγιάσουν σε ένα δημοκρατικό Κουρδιστάν. Επιζητούν από χρόνια να αναγνωρισθεί η εθνική, γλωσσική και θρησκευτική τους ταυτότητα. Όταν ο Σαντάμ κατέστρεψε ομαδικά το Κουρδιστάν, επιφύλαξε «προνομιακή» καταδίωξη για τους Ασσυρίους. Σύμφωνα με καταγγελίες που έφτασαν στους διεθνείς οργανισμούς μέχρι την άνοιξη του 1988 είχαν καταστραφεί 35 ασσυριακά χωριά και 25 εκκλησίες και μοναστήρια Ασσυρίων στο Ιράκ.

(1) Γιάκομπ Γιουσέφ (στο μέσο) με μαχητές του ADM. Στα πάνω φωτογραφίες μαρτύρων

Τουρκία και Άραβες στις μεταπολεμικές ισορροπίες.

Η πρόσφατη επίσκεψη του Τούρκου Υπουργού Εξωτερικών *Αχμέτ Αλπτεμοσίν* στη Συρία είχε προφανώς σκοπό να καθησυχάσει τον *Ασασή* σχετικά με τις προθέσεις της Τουρκίας στην περιοχή. Πράγματι οι πολεμοχαρείς δηλώσεις του Οζάλ και οι επεκτατικές του επιδιώξεις εναντίον του Ιράκ, που διατύπωσε με απροκάλυπτο τρόπο, ήταν φυσικά να δημιουργήσουν ανησυχίες στη Συρία. Γιατί, αν πρόκειται να διαμελιστεί ή όχι το Ιράκ μετά τον πόλεμο, αυτό ενδιαφέρει πρωτίστως τα όμορα κράτη, των οποίων οι επιδιώξεις δεν συμπίπτουν αναγκαστικά. Αντίθετα, το καθένα από τα κράτη αυτά, προσπαθεί σ' ένα πόλεμο ελιγμών και θέσεων να αποκομίσει τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα στη μεταπολεμική τάξη πραγμάτων.

Ο Οζάλ είχε επισκεφθεί στην Συρία τον Οκτώβριο του 1990 αλλά τον Ιανουάριο τα συριακά μέσα μαζικής ενημέρωσης κατηγόρησαν την Τουρκία για βλέψεις επί του Ιράκ. Ο Τούρκος ΥΠΕΞ έβαλε τα δυνατά του να πείσει τους Σύριους ότι η Τουρκία δεν τρέφει τέτοιες βλέψεις «εναντίον κανενός γειτονικού κράτους». Κατά πόσον έπεισε δεν είναι γνωστό. Η Συρία φαίνεται να είναι σταθερά υπέρ της διατήρησης της εδαφικής ακεραιότητας του Ιράκ και ως προς αυτό συμφώνησε και με το Ιράν μετά την επίσκεψη που πραγματοποίησε ο Σύριος αντιπρόεδρος *Αμπντάλ Χαντάν* στην Τεχεράνη στα τέλη του περασμένου Ιανουαρίου.

Εξάλλου ο ηγέτης της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν *Τζαλαλ Ταλαμπανί* έχει δηλώσει ότι είναι έτοιμος να πολε-

μήσει εναντίον του τουρκικού στρατού εάν εισδύσει στο Ιράκ.

Το πόσο μεγάλη σημασία παίζει το κουρδικό στις σχέσεις Τουρκίας - Συρίας είναι αυτονόητο. Ουδείς όμως γνωρίζει το μέλλον του Κουρδικού λαού και τι μπορεί να συμφωνηθεί πίσω από την πλάτη του, με τι παζαρέματα και ανταλλάγματα και με ποιο πραγματικό σκοπό.

Γιατί φαίνεται ότι η πίεση της Συρίας επί της Τουρκίας μέσω του κουρδικού «αντισταθμίζεται» με το «όπλο του νερού», με τα ύδατα δηλαδή του Ευφράτη ποταμού τα οποία είναι σε θέση πλέον η

Τουρκία να δαμάζει και να ρυθμίζει μέσω του τεράστιου «φράγματος Αττατούρκ».

Ο ποταμός Ευφράτης έχει μήκος 2.800 χιλιόμετρα από τα οποία τα 1.000 διασχίζουν την Τουρκία. Το φράγμα Αττατούρκ ρυθμίζει τη ροή των υδάτων, τα οποία έχουν τρομακτική ανάγκη Συρία και Ιράκ. Πριν γίνουν τα έργα, η ροή των υδάτων προς τις δύο αυτές χώρες ήταν 950 κυβικά μέτρα περίπου ανά δευτερόλεπτο, ποσότητα που μειώθηκε στο ήμισυ για τη Συρία και στο 1/3 για το Ιράκ μετά την κατασκευή του φράγματος. Η Συρία ζητά ροή 700 κυβικών μέτρων ανα δευτερόλεπτο, ενώ μια βδομάδα πριν την επίσκεψη του Τούρκου ΥΠΕΞ στη Δαμασκό η ροή έπεσε στα 300 κυβικά μέτρα λόγω «τεχνικών αναγκών», όπως ισχυρίστηκε η τουρκική πλευρά. Μολονότι η Συρία δεν διαμαρτυρήθηκε επίσημα, είναι βέβαιο ότι η επίσκεψη είχε σχέση με το θέμα αυτό, ενώ ο Τούρκος ΥΠΕΞ υποχρεώθηκε να δηλώσει δημοσίως ότι τα ύδατα του Ευφράτη θα πρέπει να χρησιμεύσουν για την προσέγγιση και οικονομική ανάπτυξη των χωρών της περιοχής.

Βέβαια, μεγαλεπήβολα σχέδια της Τουρκίας για άρδευση όλων των κρατών της Αραβικής χερσονήσου αντιμετωπίζονται με καχυποψία από τα ενδιαφερόμενα κράτη των οποίων η εξάρτηση θα είναι πλήρης. Αλλά η Τουρκία κρατά ένα καλό χαρτί στα χέρια της το οποίο φυσικά δεν πρόκειται να αφήσει ανεκμετάλλευτο.

Ο δρόμος των τουρκικών βλέψεων όμως δεν είναι στρωμένος με ρόδα. Γρηγορούν όλοι οι γείτονες, οι οποίοι δεν επιθυμούν φυσικά την ανατροπή της ισορροπίας στην περιοχή, ιδιαίτερα υπέρ της Τουρκίας.

ΑΡΑΒΕΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ενδεικτική των αισθημάτων που επικρατούν μεταξύ των μουσουλμάνων διανοουμένων στη Συρία σχετικά με τον πόλεμο στον Περσικό είναι και η πρόσφατη διακήρυξη που υπόγραψαν δεκάδες απ' αυτούς με τον χαρακτηριστικό τίτλο: «*Διακήρυξη των αράβιων διανοουμένων της Συρίας για την υπεράσπιση του αραβικού μας λαού στο Ιράκ*».

Η διακήρυξη κάνει λόγο για αποικιακή συμμαχία εχθρική προς τον αραβικό λαό με επικεφαλής τις ΗΠΑ θεωρώντας υποκριτική την όλη υπόθεση της διεθνούς νομιμότητας και απελευθέρωσης του Κουβέιτ. Αναφέρεται δε ότι «αυτός ο πόλεμος δεν εξαπολύθηκε κατά του Ιράκ παρά μόνο στο μέτρο που αποθλέπει να καταστρέψει κάθε αραβική προσδοκία για ανεξαρτησία και εξέγερση ενάντια στην αμερικανική θέληση και κυριαρχία». Η διακήρυξη χαιρετίζει τον λαό και τις ένοπλες δυνάμεις του Ιράκ.

«Μην κρύβεσθε πίσω από τους Σκουντ και τους Πάτριот»

Συνέντευξη στην Τέτα Παπαδοπούλου

Ο Εμίλ Χαμπίμπι, Παλαιστίνιος συγγραφέας, Ισραηλινός πολίτης (κατοικεί στη Ναζαρέτ), και από τους εμψυχωτές της σημαντικότητας Επιτροπής Ισραηλινών και Παλαιστινίων διανοουμένων «Ειρήνη Τώρα», μιλά στο ANTI.

Καταδικάζει την επίθεση του Ιράκ εναντίον του Ισραήλ. Δηλώνει ότι ο πόλεμος στον Κόλπο δεν θα μπορούσε να γίνει, εάν στις αραβικές χώρες υπήρχαν δημοκρατικά καθεστώτα. Πιστεύει ότι μια δίκαιη υπόθεση, όπως αυτή των Παλαιστινίων, πρέπει να υπηρετείται μόνο με δίκαια μέσα.

ΕΡ: Προϊστασθε της Επιτροπής «Ειρήνη Τώρα», στην οποία συμμετέχουν Παλαιστίνιοι και Ισραηλινοί διανοούμενοι. Η Επιτροπή έχει ταχθεί υπέρ της αποχώρησης του Ισραήλ από τα κατεχόμενα και της αυτοδιάθεσης των Παλαιστινίων. Ποιες οι δραστηριότητές σας σ' αυτή την εξαιρετική κρίσιμη περίοδο;

ΕΜΙΛ ΧΑΜΠΙΜΠΙ: Πρώτα-πρώτα να σας πω ότι στην Επιτροπή συμπροεδρεύω με τον πολύ γνωστό Ισραηλινό Εβραίο συγγραφέα Γιοράμ Καρνιούκ. Η Επιτροπή έγινε γνωστή, ιδίως, από την πρότασή της για μια «Ισραηλινο-παλαιστινιακή Συνθήκη Ειρήνης», την οποία υπέγραψαν το 1986, στην Ιερουσαλήμ, 160 επιφανείς Παλαιστίνιοι και Ισραηλινοί διανοούμενοι.

Η συνθήκη αυτή προβλέπει τη «δημιουργία κυρίαρχου, ανεξάρτητου, παλαιστινιακού κράτους» στα κατεχόμενα από το Ισραήλ εδάφη, «αποστρατιωτικοποιημένα Ιερουσαλήμ με ανοιχτά σύνορα» η οποία θα είναι πρωτεύουσα και των δύο κρατών.

Από τη στιγμή που άρχισε η κρίση στον Κόλπο, συνεδριάζουμε πολύ συχνά στο Τελ Αβίβ και στην Ιερουσαλήμ για να αντιμετωπίσουμε θέματα που αφορούν την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κατεχόμενα (ιδίως των συγγραφέων και των καλλιτεχνών). Τώρα

ετοιμάζουμε στην Ιερουσαλήμ ευρεία σύσκεψη Ισραηλινών και Παλαιστινίων εκπροσώπων φιλειρηνικών δυνάμεων με σύνθημα: «Σώστε το διάλογο».

ΕΡ: Ορισμένα μέλη της Επιτροπής τάχθηκαν υπέρ του πολέμου θεωρώντας ότι δεν υπήρχε άλλη διέξοδος. Πώς κρίνετε τη στάση αυτή των συναδέλφων σας και ποια είναι η δική σας γνώμη για τον πόλεμο;

ΑΠ: Πράγματι. Δύο μέλη μας έδωσαν συνέντευξη στο Τελ Αβίβ, αμέσως μετά την πρώτη επίθεση ιρακινών πυραύλων κατά του Ισραήλ, και τοποθετήθηκαν υπέρ του πολέμου. Τόνισαν όμως ότι η στάση τους είναι εντελώς προσωπική. Η Επιτροπή δεν συμφωνεί με την άποψή τους. Αποφασίσαμε όμως να μη δώσουμε συνέχεια σ' αυτό το ζήτημα.

Τη δική μου γνώμη, την οποία συμμερίζονται πολλοί Παλαιστίνιοι διανοούμενοι, την έχω εκφράσει δημοσίως από την αρχή της κρίσης στον Κόλπο. Πιστεύω ότι η ιρακινή ηγεσία παρασύρθηκε από ορισμένους αμερικανικούς κύκλους στην «παγίδα του Κουβέιτ», όπως παρασύρθηκε ο Νάσερ στην «παγίδα του Σινά» το 1967. Ο πόλεμος αυτός είναι το αποτέλεσμα μιας μείζονος πρόκλησης. Υπάρχουν διάφορες δυνάμεις που φοβούνται τον «άγνωστο κόσμο» που αναπόφευκτα προβάλλει μετά τον τερματισμό του Ψυχρού

Πολέμου και το τέλος της διαίρεσης του κόσμου σε δύο ανταγωνιστικά στρατόπεδα.

Στην παλιά διεθνή τάξη, κυριαρχούσε η «ισορροπία του τρόμου». Το τέλος της δεν οδηγεί αναγκαστικά, όπως ορισμένοι υποστηρίζουν, σε μια «νέα παγκόσμια αταξία». Θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια παγκόσμια τάξη η οποία θα βασιζόταν στη «Διεθνή Νομιμότητα»— με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών να εποπτεύει σε παγκόσμια κλίμακα και άλλες οργανώσεις, όπως η Αραβική Ένωση, σε τοπική κλίμακα.

ΕΡ: Ο μόνος διάλογος Ισραηλινών-Παλαιστινίων υπήρξε, και παραμένει, η πρωτοβουλία της Επιτροπής σας. Θεωρείτε ότι οι διανοούμενοι έχουν ένα ιδιαίτερο ρόλο να παίζουν στην παρούσα κατάσταση και ποιον;

ΑΠ: Στη δική σας παράδοση λέτε «όταν φουντώνει ο πόλεμος, οι μούσες σιωπούν». Εμείς λέμε «όταν μιλά το ξίφος, η πέννα σταματά». Μεγάλωσα παλεύοντας εναντίον της πολιτιστικής απελπισίας. Απογοητεύθηκα πολλές φορές από την έλλειψη ετοιμότητας και την αναποτελεσματικότητα του προφορικού και γραπτού λόγου των διανοουμένων.

Για το λόγο αυτό εκφράζω την εκτίμησή μου στους διανοούμενους σε όλο τον κόσμο που ζητούν να σταματήσει ο πόλεμος.

Εκφράζω την εκτίμησή μου στους διανοούμενους στις αραβικές και μουσουλμανικές χώρες, οι οποίοι αντιστέκονται σθεναρά στα σκοτεινά σχέδια των αντιδραστικών κύκλων της Μέσης Ανατολής που παρουσιάζουν τον πόλεμο αυτό είτε ως θρησκευτικό πόλεμο ανάμεσα στη «Δύση» και την «Ανατολή» είτε ως πόλε-

«Μια δίκαιη υπόθεση πρέπει να υπηρετείται μόνο με δίκαια μέσα, γιατί αλλιώς υπονομεύεται».

μο «ζωής και θανάτου» δύο πολιτισμών, του «Δυτικού» και εκείνου της «Ανατολής». Όμως όσοι υποδαυλίζουν αυτά τα πάθη παραβλέπουν ότι το οπλοστάσιό τους είναι «δυτικής» κατασκευής...

Εκφράζω, επίσης, την εκτίμησή μου στους πολλούς και θαρραλέους Ισραηλινούς διανοούμενους που κατηγορούν ευθέως την κυβέρνηση τους ότι με την επιθετική αντιπαλαιστινιακή πολιτική της οδήγησε πολλούς Παλαιστίνιους στο πλευρό του Σαντάμ.

Είμαι πεπεισμένος ότι εμείς οι Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι διανοούμενοι μπορούμε να παίξουμε σημαντικό ρόλο, ιδίως σ' αυτό τον πόλεμο εφ' όσον συσπειρωθούμε και διατηρήσουμε άσθηστη τη φλόγα του ισραηλινο-παλαιστινιακού διαλόγου. Πρέπει να επισημάνουμε στην κοινή γνώμη ότι οι Παλαιστίνιοι είναι θύματα αυτού του πολέμου, πολύ περισσότερο από τους Ισραηλινούς.

ΕΡ: Εσείς συνδέετε την κρίση και τον πόλεμο στον Κόλπο με το παλαιστινιακό πρόβλημα, ή τα διαχωρίζετε;

ΑΠ: Θα ήθελα ως «προκαταρκτική» απάντηση να παραθέσω την άποψη του Παλαιστινίου ηγέτη Αμπού Ιάντ, ο οποίος δολοφονήθηκε μόλις άρχισε ο πόλεμος.

«Όλους τους δρόμους τους ακολουθήσαμε, εκτός από το δρόμο της δημοκρατίας. Εάν η δημοκρατία είχε επικρατήσει στις αραβικές χώρες αυτός ο πόλεμος δεν θα είχε γίνει».

Ελεγε λοιπόν: «Ως Παλαιστίνιος δεν μπορώ να αποσυνδέσω την κρίση στον Κόλπο από το παλαιστινιακό πρόβλημα. Όπως αρνούμαι να συνδέσω τη δίκαια υπόθεσή μας με την καταστροφή του αραβικού κόσμου».

Μίλησα για «προκαταρκτική» απάντηση, διότι η εξέλιξη της κρίσης και η ορεία του πολέμου δεν επιτρέπουν την χαλαρή σύνδεση με το Παλαιστινιακό.

Η Επιτροπή μας έχει καλέσει τους Παλαιστίνιους και τους Ισραηλινούς να αγωνισθούν εναντίον κάθε προσπάθειας σύνδεσης της ισραηλινο-παλαιστινιακής ένταξης με την τύχη του ιρακινού καθεώτος και την έκβαση του πολέμου.

Ε: Είστε Παλαιστίνιος. Είστε, επίσης, πολίτης Ισραήλ. Πώς αντιδράτε στις ιρακινές θέσεις με πυραύλους που πλήττουν το Ισραήλ; Είστε σίγουρος ότι είναι, κατά τη γνώμη σας, ο πραγματικός λόγος αυτών των επιθέσεων;

ΑΠ: Και από άποψη πολιτική αλλά και κατ' ουσίαν, η άποψη ανθρωπιστική είναι σφάλμα. Η γνώμη μου δεν θα άλλαζε ακόμα και αν αρνούνταν ότι οι πύραυλοι αυτοί έχουν ως κύριο στόχο στρατιωτικές εγκαταστάσεις του Ισραήλ, αλλά αποτυγχάνουν.

Στην πολιτική μου ζωή πάντα πίστευα σε μια δίκαιη υπόθεση που πρέπει να υπηρε-

τείται μόνο με δίκαια μέσα, γιατί αλλιώς υπονομεύεται.

Μιά δίκαιη υπόθεση δεν την υπηρετούν τα αντίποινα και η εκδίκηση εναντίον δύο αθώων λαών. Οι Παλαιστίνιοι έμαθαν αυτή την αλήθεια και διάλεξαν το δρόμο της Ιντιφάντα. Τώρα είναι η ευκαιρία να μάθουν την αλήθεια αυτή και οι Ισραηλινοί. Η εποχή του «οφθαλμός αντί οφθαλμού και οδούς αντί οδόντος» πέρασε.

Οι πύραυλοι που εξαπολύει το Ιράκ εναντίον του Ισραήλ έβγαλαν την ισραηλινή πολιτική από την παγκόσμια απομόνωσή της. Η προσπάθεια της ιρακινής ηγεσίας να εμπλέξει στρατιωτικά το Ισραήλ στον πόλεμο, ελπίζοντας ότι έτσι θα διαλύσει την αραβοϊσλαμική συμμαχία με τις Ηνωμένες Πολιτείες, δεν είναι μόνον απάνθρωπη. Είναι, επίσης, ένας «ευσεβής πόθος» που απέχει πολύ από τα πραγματικά γεγονότα.

ΕΡ: Τι ακριβώς εννοείτε;

ΑΠ: Ερωτώ, γιατί άραγε, δεν έγινε καμία διαδήλωση σε καμία αραβική ή μουσουλμανική χώρα όταν ο ισραηλινός στρατός εξόντωνε τους Παλαιστίνιους στη Βηρυτό το 1982; Γιατί δεν μπόρεσε να σπάσει, τότε, η αραβική και ισλαμική «συμμαχία σιωπής»;

ΕΡ: Θα θέλαμε να σχολιάζατε ένα λεπτό θέμα: τις εκδηλώσεις χαράς των Παλαιστίνιων, όταν ο Σαντάμ Χουσεϊν άρχισε να πλήττει το Ισραήλ με τους πυραύλους Σκούντ. Αν το μίσος είναι τόσο βαθύ...

ΑΠ: Το μίσος θα μπορούσε να γίνει τόσο βαθύ ώστε να καταστρέψει και τους Παλαιστίνιους και τους Ισραηλινούς. Όμως την τυπική στάση των Παλαιστινίων δεν την χαρακτηρίζουν εκείνοι οι νέοι που ανεβαίνουν τις ταρατσες των σπιτιών τους και εκφράζουν τη χαρά τους. Την χαρακτηρίζει το γεγονός ότι εκατοντάδες χιλιάδες παραμένουν κλεισμένοι στα σπίτια τους, μέρα και νύχτα, ένα μήνα τώρα, λόγω της απαγόρευσης της κυκλοφορίας που έχουν επιβάλει οι ισραηλινές αρχές κατοχής. Εξαθλιωμένοι και πεινασμένοι, αλλά με υπομονή και πείσμα, οι Παλαιστίνιοι αρνούνται να γίνουν θύματα προκλήσεων σπεύδοντας έτσι σε πράξεις αυτοκτονίας.

ΕΡ: Προ ολίγων ημερών δηλώνατε στο γαλλικό Τύπο (*Libération*) ότι: «οι προοδευτικοί Παλαιστίνιοι δεν αντιλαμβάνονται πως πρέπει να αλλάξουν προτεραιότητες. Σήμερα το ζήτημα της δημοκρατίας είναι το σημαντικότερο απ' όλα.» Θα θέλατε να επεξηγήσετε τη φράση αυτή;

ΑΠ: Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου θεωρούσαμε την πάλη εναντίον του ιμπε-

Ο Εμίλ Χαμπίμπι γεννήθηκε το 1922 στη Λαϊψα. Στην πόλη αυτή διευθύνει έναν εκδοτικό οίκο. Γράφει στα αραβικά. Είναι ο πιο δημοφιλής Παλαιστίνιος συγγραφέας στο Ισραήλ. Τα βιβλία του μεταφράζονται και κυκλοφορούν, επίσης, με επιτυχία στα εβραϊκά. Η συνέντευξη αυτή έγινε με fax στις 15 Φεβρουαρίου.

ριαλισμού ως μέσο για την κατάκτηση της δημοκρατίας. Μπορεί να δεχόμαστε ακόμα και σήμερα πολλά από τα παλιά μας αξιώματα. Όμως η απουσία δημοκρατίας οδήγησε στην αποτυχία το πιο όμορφο όνειρο του ανθρώπου – τον σοσιαλισμό. Προσπαθήσαμε, ειλικρινά, να διδαχθούμε από την πείρα των «σοσιαλιστικών χωρών». Γιατί είναι τόσο δύσκολο να διδαχθούμε, τώρα, από την αποτυχία τους;

Οι περισσότερες αραβικές χώρες απελευθερώθηκαν από τον ξένο ζυγό, απέκτησαν την ανεξαρτησία τους. Δεν έλυσαν όμως το πρόβλημα της ανθρώπινης ύπαρξης και ανάπτυξης.

Όλους τους δρόμους τους ακολουθήσαμε, εκτός από το δρόμο της δημοκρατίας. Εάν η δημοκρατία είχε επικρατήσει στις αραβικές χώρες, αυτός ο πόλεμος δεν θα μπορούσε να γίνει. Θεωρώ ότι ο πόλεμος προκλήθηκε, ακριβώς, για να εμποδίσει τον ερχομό της δημοκρατίας στις χώρες μας.

Οι προοδευτικοί Παλαιστίνιοι, αλλά και άλλοι προοδευτικοί Άραβες, έχουν αντιληφθεί, εδώ και καιρό, ότι η δημοκρατία πρέπει να είναι ο πρώτος στόχος τους. Όμως στον πόλεμο αυτό, και στην προσπάθειά τους να μην απομονωθούν από τις μάζες, τον έχασαν αυτό το στόχο. Ευτυχώς όχι όλοι.

ΕΡ: Είστε ο πιο δημοφιλής Παλαιστίνιος συγγραφέας στο Ισραήλ. Την περίοδο αυτή η δραστηριότητά σας είναι κατ' εξοχήν πολιτική. Πώς θα συνοψίζατε το μήνυμά σας προς τους Παλαιστίνιους και τους Ισραηλινούς;

ΑΠ: Στους Παλαιστίνιους ομόφυλούς μου και στους Ισραηλινούς αδελφούς μου λέω: Μη νομίζετε ότι με το να κρύβεσθε πίσω από τους Σκούντ ή πίσω από τους Πάτριот θα απαλλαγείτε από την ανάγκη να βασίζεστε οι μεν στους δε. Συμβαίνει, καλώς ή κακώς, να μην έχετε σ' αυτή τη γωνιά της γης άλλους περισσότερο αξιόπιστους φίλους. Στηριχθείτε οι μεν στους δε. Μακάρι να γίνει αυτό και να κρατήσει για πάντα.

Η Γκλασνόστ παθαίνει έμφραγμα

του Στέλιου Κούλογλου

Η Σοβιετική Ένωση δεν έχει αποφασίσει ακόμη αν θα προσχωρήσει στη Δύση, δανείστηκε όμως από την τελευταία ένα μοντέρνο συμπέρασμα: όπως έλεγε και ο Ουμπέρτο Έκο, για να κάνει κανείς πραξικόπημα σήμερα, πρέπει να καταλάβει τη ραδιοτηλεόραση. Δεν είναι βέβαιο ότι οι αλεξιπτωτιστές που κατέλαβαν τη ραδιοτηλεόραση στη Βίλνα είχαν διαβάσει τα έργα του ιταλού δημοσιολόγου αλλά ακολούθησαν κατά γράμμα τις οδηγίες του. Ακόμη περισσότερο: με αυτά που γίνονται τον τελευταίο καιρό στα σοβιετικά μέσα ενημέρωσης, η σοβιετική ηγεσία δίνει την εντύπωση ότι περνάει τα κρύα χειμωνιάτικα θράδια της στο Κρεμλίνο, διαβάζοντας Ουμπέρτο Έκο. Έτσι λίγο πριν ο Εντουάρντ Σεβαρντνάτζε παραιτηθεί καταγγέλοντας την «επερχόμενη δικτατορία», στη θέση του προέδρου της ραδιοτηλεόρασης διοριζόταν ο Λεονίντ Κραβτσένκο. Ο νέος πρόεδρος, άφηνε τη διεύθυνση ενός πρακτορείου Τας στο οποίο η περίφημη γκλάσνοστ (διαφάνεια) δεν είχε ποτέ περάσει από την μπροστινή πόρτα. Τις επόμενες μέρες από την παραίτηση του υπουργού των

Εξωτερικών, ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ θα ζητήσει από τη Βουλή (Ανώτατο Σοβιέτ) την προσωρινή αναστολή του νόμου περί ελευθερίας του τύπου, με τον οποίο καταργήθηκε η λογοκρισία το περασμένο καλοκαίρι.

Η πρόταση δεν θα περάσει εξαιτίας των θυελλωδών αντιδράσεων που προκαλεί, αλλά ο κ. Κραβτσένκο έχει λάβει το μήνυμα. Δυο εκπομπές της δημοφιλούς τηλεοπτικής εκπομπής «Βζγκλιάντ» (Έποψη) αφιερωμένες ακριβώς στην παραίτηση Σεβαρντνάτζε, κόβονταν την τελευταία στιγμή. Το ανεξάρτητο πρακτορείο «Ιντερφάξ» πεταγόταν στο δρόμο, λόγω «ελλείψεως χώρου» στα κεντρικά κτίρια της ραδιοτηλεόρασης. Το πρώτο σε ακροαματικότητα ράδιο της Ρωσίας, αναγκαζόταν να μετακομίσει σε άλλες συχνότητες, με τις οποίες δεν έχει πρόσβαση παρά στο 1/3 του πληθυσμού της ρωσικής δημοκρατίας. Το δημοφιλές, ιδιαίτερα στους νέους ραδιοφωνικό κανάλι Europa-Plus Moscou, μια κοινή επιχείρηση του ομώνυμου γαλλικού σταθμού και του σοβιετικού ραδιοφώνου έχανε τη συχνότητά του επειδή, όπως εξηγεί ένας

υπεύθυνος, «υπήρχαν διαμαρτυρίες σύμφωνα με τις οποίες μια ξένη, εμπορική επιχείρηση μεταχειριζόταν τις κρατικές συχνότητες». Μια άλλη καθημερινή εφημερίδα αναγκαζόταν να κλείσει επειδή τα τυπογραφεία της «Ισθέςτια» της απαγόρευσαν να συνεχίσει την έκδοσή της.

Στην επαρχία της Ρωσίας και τις ασιατικές δημοκρατίες όπου τα δημοκρατικά αντανάκλαστικά είναι λιγότερο ανεπτυγμένα, η απαρίθμηση των περιστατικών θα απαιτούσε δυο σελίδες του «ΑΝΤΙ». Για να μην υπάρχει καμιά αμφιβολία για το ποιος είναι ο υπεύθυνος, ο κ. Κραβτσένκο δήλωσε εν τω μεταξύ ότι είχε αναλάβει την προεδρία της ραδιοτηλεόρασης «για να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του σοβιετικού προέδρου».

Έμφραγμα στην «Ισθέςτια»

Στο επίκεντρο θα βρεθούν φυσικά τα γεγονότα της Βαλτικής. Ο κ. Κραβτσένκο, ο οποίος υποτίθεται ότι τα κάνει όλα αυτά για την εξασφάλιση της αντικειμενικότητας και της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, θα παραδεχθεί ότι είχε δώσει ο ίδιος τη διαταγή για την τηλεοπτική μετάδοση μιας περίφημης ανακοίνωσης την επόμενη της αιματοχυσίας στη Λιθουανία. Με την ανακοίνωση αυτή, μια επιτροπή-φάντασμα για την «Εθνική Σωτηρία», ανακοίνωνε ότι είχε καταλάβει την εξουσία στη Βαλτική αυτή δημοκρατία.

Οι εξελίξεις στη Βαλτική, θα δώσουν την ευκαιρία για μια αναμέτρηση στην σοβαρή «Ισθέςτια» της οποίας πολλά άρθρα είναι εξαιρετικά, επομένως ενοχλητικά για την κεντρική εξουσία. Τρεις μέρες μετά την επίθεση στη Βίλνα, τριάντα περίπου προσωπικότητες καταδικάζουν την αιματοχυσία με ένα πρωτοσέλιδο γράμμα τους στην εφημερίδα «Τα Νέα της Μόσχας». Μεταξύ τους βρίσκεται και ο υποδιευθυντής της «Ισθέςτια» Ίγκορ Γκολεμπιόφσκι, εξαιρετικά δημοφιλής στο προσωπικό της εφημερίδας λόγω των ριζοσπαστικών του θέσεων. Την επομένη, ο κ. Γκολεμπιόφσκι καλείται στο γραφείο του διευθυντή της «Ισθέςτια» Εφίμοβ, διορισμένου στη θέση από το προεδρείο του Ανωτάτου Σοβιέτ στο οποίο ανήκει η εφημερίδα. Ο κ. Εφίμοβ, αμφισβητούμενος σε μόνιμη βάση από τους συντάκτες ως σκληροπυρηνικός προτείνει στον κ. Γκολεμπιόφσκι να αναλάβει ανταποκριτής της «Ισθέςτια» στη Μαδρίτη. Η πληροφορία προκαλεί θύελλα στους δημοσιογράφους που ήθελαν τον κ. Γκολεμπιόφσκι διευθυντή τους πριν πάρει τη θέση

ο κ. Εφίμοβ. Σε μια συνεδρίαση του προεδρείου του Ανωτάτου Σοβιέτ που συγκαλείται για να δώσει λύση στο αδιέξοδο, ο κ. Εφίμοβ μεταφέρεται στο νοσοκομείο με καρδιακά προβλήματα.

Με την ευκαιρία της κρίσης στην «Ισθέςτια», οι δημοσιογράφοι της εφημερίδας αποκαλύπτουν ότι μια σειρά από θέματα είχαν αρχίσει να λογοκρίνονται: ρεπορτάζ για την Κα Γκε Μπε, το απόρητο της ιδιωτικής αλληλογραφίας, τις δραστηριότητες των συντηρητικών μέτων ενημέρωσης, του Κ.Κ., τις Βαλτικές Δημοκρατίες, δεν θα δουν ποτέ το φως της δημοσιότητας.

Συνωμοσία Ενάντια στο Κράτος...

Εντωμεταξύ στην «Πράβδα» που προφανώς δεν έχει ανάγκη ...μεταθέσεων προσωπικού μπορεί να διαβάσει κανείς άρθρα που θυμίζουν τις καλύτερες μέρες του Μπρέζνιεφ. Οι ειδήσεις των 9 στην τηλεόραση αρχίζουν ξανά με ρεπορτάζ για τις δραστηριότητες των κολχόζ, ανεπάρτητα από το γεγονός ότι εδώ και και-

ρό δεν παράγουν πια απολύτως τίποτα. Ο διευθυντής της εθνικής ραδιοφωνίας αποδίδει τη μεταφορά σε άλλες συχνότητες του «ράδιο Ρωσία», στις κλήσεις του να «κρεμαστούν οι κομμουνιστές». Ο δε διευθυντής της «Ισθέςτια» ξαναθυμάται την παλιά καλή συνταγή «μιας αντικομματικής συνωμοσίας» στην οποία αποδίδει τα γεγονότα της εφημερίδας, για την οποία όμως «δυστυχώς, δεν μπορεί να δώσει στοιχεία».

Η γκλάσνοστ έχει πάθει λοιπόν έμφραγμα; Θα ήταν καλύτερο να πει κανείς, ότι όπως και ο διευθυντής της «Ισθέςτια», έχει κάποια καρδιακά προβλήματα. Γιατί όπως δεν υπάρχει πλέον μια, δυνατή και μονολιθική εξουσία πολλοί από τους διωχθέντες συνεχίζουν τις δραστηριότητές τους. Το πρακτορείο «Ίντερφαξ» μετακόμισε αμέσως σε κτίριο του δήμου της Μόσχας που ελέγχεται από τους ριζοσπάστες. Οι ομόλογοί τους στο Λένινγκραντ μπορούν να εκπέμπουν από το τοπικό κανάλι εκπομπές για τη

Βαλτική.

Ο σταθμός Europa-Plus Moscou, δανείστηκε τις συχνότητες ενός μουσικού σταθμού. Οι δημοσιογράφοι εξέλεξαν νέα διοίκηση που δηλώνει αποφασισμένη να περιφρουρήσει την ελευθεροτυπία. Και στο χώρο του γραπτού τύπου, είναι σχεδόν αδύνατο για το παντοδύναμο κράτος να ελέγξει τις ανεξάρτητες ιδιωτικές εκδόσεις που έχουν κάνει την εμφάνισή τους.

Προς το παρόν τουλάχιστον, φαίνεται πως πρόκειται για απόπειρες ελέγχου που απηχούν μάλλον μια καθυστερημένη πολιτική κουλτούρα, παρά μια ανοιχτή άρνηση του πλουραλισμού. Ο κ. Κραβτσένκο, λόγου χάριν, δικαιολογεί το κόψιμο τηλεοπτικών εκπομπών, επειδή στρέφονταν εναντίον του Γκορμπατσώφ: «είναι κρατικά κανάλια και δεν μπορούν να κάνουν κριτική στο κράτος». Μήπως όμως ο αλησμόνητος Μαρούδας ή και οι τωρινοί τηλεοπτικοί αρμόδιοι δεν έχουν δικαιολογήσει παρόμοιες πράξεις τους με παρόμοια επιχειρήματα;

ΠΩΣ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΠΑΝΩ ΑΠΟ 1000 ΛΕΞΕΙΣ ΤΟ ΛΕΠΤΟ

Μήπως έχετε πάρα πολλά να διαβάσετε και δεν προλαβαίνετε; Προφέρετε ή «ακούτε» τις λέξεις όταν διαβάσετε; Έχετε προβλήματα αυτοσυγκέντρωσης; Δεν μπορείτε να συγκρατείτε αυτά που διαβάσετε;

Μπορείτε εύκολα να απαλλαγείτε από τέτοια προβλήματα που περιορίζουν σημαντικά τις δυνατότητες που έχετε για αποδοτικό διάβασμα. Με 20 μόνο ώρες εξάσκηση θα μπορείτε να διαβάσετε δυο και τρεις φορές πιο γρήγορα από ό,τι σήμερα και με μεγαλύτερο βαθμό αντίληψης. Θα συγκρατείτε περισσότερα και θα αξιολογείτε πιο μεθοδικά αυτά που διαβάσετε. Με ένα πρωτότυπο σύστημα αυτοδιδασκαλίας θα μπορείτε να εφαρμόζετε αποτελεσματικά τις νέες τεχνικές διαβάσματος για μελέτη, για ενημέρωση και για ψυχαγωγία. Σύντομα θα μπορείτε κι εσείς να διαβάσετε με ρυθμό 1000 λέξεις το λεπτό.

Για τη μοναδική αυτή Μέθοδο συμπληρώστε και ταχυδρομήστε το παρακάτω Δελτίο Παραγγελίας.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗ, Ταξιαρχών 21, 174 55 ΑΛΙΜΟΣ
Τηλ. 9840352, 9830718

Παρακαλώ στείλτε μου αντικαταβολή Δρχ. 15.800 τη Μέθοδο «ΓΡΗΓΟΡΟ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ» (3 κασέτες, βιβλίο, ασκήσεις).

Όνομα
Οδός-αρ.
Ταχ. Κώδικας Πόλη
Τηλ. Υπογραφή

Το ΓΡΗΓΟΡΟ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ διδάσκεται επίσης σε ειδικά σεμινάρια που διοργανώνει το ΕΛΚΕΠΑ (Τηλ. 8069901) και το Κολλέγιο Αθηνών (Τηλ. 6478160).

ΖΥΛ ΒΑΛΕΣ Ο ΞΕΣΗΚΩΜΕΝΟΣ

«Φίλησέ με σύντροφε, που έχεις σαν εμένα γκρίζα μαλλιά! Κι εσύ πιτσιρίκο, που παίζεις γκαζές πίσω από το οδόφραγμα, έλα να σε φιλήσω κι εσένα!»
Ένα βιβλίο, κραυγή ενάντια σε κάθε κατεστημένο, σε κάθε αδικία.
Ένα βιβλίο για τα 120 χρόνια της Γαλλικής Κομμούνας.

ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ Ερεσσού 9 τηλ. 3604161

ΣΟΥΖΑΝ ΙΣΑΑΚΣ/ΓΟΥΕΝΤΙ ΡΙΤΣΕ Ί'

«ΝΟΜΙΖΩ ΠΩΣ ΜΠΟΡΩ, ΞΕΡΩ ΠΩΣ ΜΠΟΡΩ!»

Ο έλεγχος του παιδικού θυμού, το ξεπέρασμα του φόβου, η απόδοση στο σχολείο, η αντιμετώπιση του άγχους είναι μερικά από τα ζητήματα που μπορεί να δώσει λύσεις η χρήση του εσωτερικού διαλόγου.

Ένα βιβλίο οδηγός στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού σας.

ΣΟΥΖΑΝ ΙΣΑΑΚΣ/ΓΟΥΕΝΤΙ ΡΙΤΣΕ Ί'

ΔΩΡΙΚΟΣ Μαυρομιχάλη 64 τηλ. 3629675

Ο νονός που έγινε «πρόεδρος»

του Κ. Γεωργιάδη

«Το λάθος της πολιτικής έχει μεταφερθεί στο ποδόσφαιρο σήμερα», έλεγε πέρυσι ο πρωτομάχος των «ανανεωτικών» στο 13ο Συνέδριο του ΚΚΕ κ. Μ. Ανδρουλάκης. Και ασφαλώς δεν είναι ο μόνος εκ των πολιτικών που, γνωρίζοντας καλά τι σημαίνει «στα γήπεδα η Ελλάδα αναστενάζει», φροντίζει με επιμέλεια να μεταγράψει το «πάθος» των κερκίδων σε εκλογικό πλήθος, σε ισχυρότατη κοινωνική ομάδα παραγωγής πολιτικού κεφαλαίου.

Πίσω από τις κερκίδες, πίσω από τους συνδέσμους και τις «θύρες», πάνω ακριβώς στα σύμβολα της κάθε ποδοσφαιρικής «φυλής» έχει εδραιωθεί ένα ολόκληρο δίκτυο ουσιαστικής οικονομικής και πολιτικής εξουσίας, που εκμεταλλεύεται αυτή τη λειτουργία του ποδοσφαίρου ως «κοινωνικού αλεξικέραυνου», όπως προσφύεστατα είπε ο μηνυθείς από τους «νονούς των γηπέδων» Μανώλης Μυλωνάκης. Και αυτή η εξουσία κινείται στα όρια νομιμότητας και ανομίας: οι άρχοντες των γηπέδων είναι και άρχοντες της νύχτας, και με ανάλογους τρόπους ξεκαθαρίζουν τους λογαριασμούς μεταξύ τους και με την πολιτεία...

Δεν είναι ο Βαρδινογιάννης και οι προσπάθειες του στα κέντρα εξουσίας εκείνο που ανησυχεί τον «οικουμενικό» πρόεδρο του Ολυμπιακού, Αργύρη Σαλιαρέλη. Ούτε ακόμα οι επιπτώσεις από τη διακοπή του αγώνα της 10ης Φεβρουαρίου με τον Αθηναϊκό.

Κάποιοι μάλιστα υποστηρίζουν ότι ακόμα κι αυτός ο απρόσμενος αποκλεισμός από τα ευρωπαϊκά κύπελα που επέβαλε η ΦΙΦΑ, δεν στάθηκε ικανός να χαλάσει το χέφι του προέδρου. Ενός προέδρου, που παρά τις συνήθειές του, έχει πάψει να αστειεύεται και να χαμογελά τις τελευταίες μέρες. Τι φταίει;

«Το τελευταίο πράγμα που θα ήθελα αυτή την εποχή είναι να γυρίσει ο Κοσκωτάς στην Ελλάδα» εκμυστηρεύτηκε πρόσφατα σε φιλικό του πρόσωπο και η ανησυχία του κάθε άλλο παρά υπερβολική μπορεί να θεωρηθεί. Ας μη ξεχνάμε τις δηλώσεις του προφυλακισμένου «δόκτορα» από τις φυλακές του Σάλεμ το Φθινόπωρο του 1989:

«Ο Σαλιαρέλης με πήρε στο κότερό του για να με περάσει στον Πειραιά, κι από εκεί —όπως είχαμε συνεννοηθεί— θα έμπαινα στο ιδιωτικό του αεροπλάνο και θα έφευγα από τη χώρα. Πάνω στο κότερο με ανάγκασε με την απειλή περιστροφού να του μεταβιβάσω τον Ολυμπιακό, τον οποίο θεωρούσε το καλύτερο μέσο για την επιτυχία των προσωπικών του στόχων». Μέσα στα τόσα που είχε πει τότε από τις φυλακές ο «δόκτορ», τα περί Σαλιαρέλη είχαν περάσει

στα φιλά των εφημερίδων και των ραδιοφωνικών σταθμών.

Σήμερα όμως αποχτούν άλλη διάσταση, καθώς ο Αργύρης Σαλιαρέλης έχει χάσει πολλά από τα στηρίγματα που είχε στο πρόσφατο παρελθόν. Πριν απ' όλα, έχει χάσει την χωρίς όρους εύνοια των κομμάτων, την οποία είχε με όποια μορφή εκείνος ήθελε επί οικουμενικής κυβερνήσεως και ιδιαίτερα πριν από τις εκλογές του περασμένου Ιουνίου.

Ποιος ξεχνάει την «εθνική» συνάντηση των κυρίων Μητσοτάκη - Παπανδρέου - Φλωράκη, μέσω της οποίας άνοιξε ο δρόμος για την απεμπλοκή του Ολυμπιακού από την Τράπεζα Κρήτης και την εγκατάσταση του Σαλιαρέλη στην προεδρική καρέκλα της πρώτης σε δύναμη ποδοσφαιρικής ομάδας της χώρας; Μια καρέκλα «πιο σημαντική από πολλές υπουργικές» όπως ευστοχα είχε παρατηρήσει ο πρώην πρόεδρος του Ολυμπιακού Σταύρος Νταϊφάς...

Κι ακόμα, ποιος ξεχνάει τα στραβά μάτια που έκανε η νυν κυβέρνηση στην υπόθεση Ντέταρι, όταν στα βιβλία της ΠΑΕ εγγράφηκαν έσοδα 50 εκατομμυρίων δρχ. από την πώληση στην Μπολόνια, την ώρα που οι ίδιοι οι Ιταλοί μιλούσαν επίσημα μέσω ομοσπονδίας για 750 εκατομμύρια;

Φυσικά ο έλεγχος που είχε διαταχθεί από το υπουργείο Οικονομικών, μετά από τις κραυγές και μιας μερίδας του Ελληνικού Τύπου, δεν κατέληξε πουθενά. Και λίγες μέρες αργότερα ο υπουργός οικονομικών, κ. Παλαιοκρασσάς έδωσε επιτέλος το πράσινο (κόκκινο) φως για να υλοποιηθεί η σ:

κουμενική απεμπλοκή της ομάδας από την Τράπεζα. Το γεγονός ότι το δημόσιο ζημιώθηκε με αυτή την απόφαση τουλάχιστον κατά 2,5 δισ. δεν έπαιξε κανένα ρόλο για κυβέρνηση και αντιπολίτευση. Η προσπάθεια όλων ήταν να μη δυσανεσθθεί ο «κυρίαρχος λαός του Ολυμπιακού», κάτι που θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο σε ψήφους. Ένθεν και ένθεν...

«Τα επεισόδια ήταν αναμενόμενα. Δεν είχαν σχέση με αυτό καθαυτό το παιχνίδι. Αν δεν γινότουσαν εκείνη την Κυριακή, θα γινότουσαν την επόμενη. Ο κόσμος είχε πάει στο γήπεδο αποφασισμένος να διαμαρτυρηθεί για τις αδικίες σε βάρος του Ολυμπιακού».

Η άποψη αυτή που κυριαρχούσε σε επώμους και ανώνυμους, μετά τα κωμικοτραγικά γεγονότα του σταδίου Καραϊσκάκη της 10ης Φεβρουαρίου, δίνουν τη μια όψη του νομίσματος, όψη η οποία ευθυγραμμίζεται με την πολιτική Σαλιαρέλη.

«Αυτά ήταν μικροεπεισόδια. Θα έλθουν και τα χειρότερα» δήλωσε ο «πρόεδρος», υιοθετώντας τακτική... Σαντάμ:

«Τα κάνω λαμπόγυαλο επειδή θέλω ιλλοθι για το τραίνο που μόνος μου έχασα (της Ευρώπης, του Κυπέλλου και του πρωταθλήματος) και μετά τα βάζω με τον καλό Αμερικανό (βλ. Βαρδινογιάννης) για να υποκτίσω τη συμπάθεια μιας μεγάλης μερίδας των απανταχού ποδοσφαιρόφιλων»!

Βεβαίως οι αιτίες υπάρχουν. Και είναι ορατές δια γυμνού οφθαλμού:

- Η αρπαγή της ωραίας Ελένης που αυτή τη φορά άκουγε στο όνομα Στράτος Αποτολάκης.

- Η ματαίωση του σούπερ καπ χωρίς εξήγηση από τους υποτιθέμενους υπευθύνους.

- Τα όσα προηγήθηκαν του αγώνα Ολυμπιακού - Παναθηναϊκού στον πρώτο γύρο, με αποτέλεσμα να ευνοηθεί πέρα από κάθε όριο ο Παναθηναϊκός.

- Η επανάληψη του αγώνα ΑΕΚ - Ολυμπιακού που διακόπηκε λίγο πριν τη λήξη του με ευθύνη της αστυνομίας κι ενώ ο Ολυμπιακός είχε ήδη πάρει τους δυο βαθμούς.

Μόνο που, σε κάθε γεγονός χωριστά, ο πρόεδρος του Ολυμπιακού απέφυγε μια κακή μέτωπο σύγκρουση με τον υποτιθέμενο αντίπαλό του Γιώργο Βαρδινογιάννη, προμύμωντας την δια «αντιπροσώπων» αντιπαράθεση. Γιατί;

Κανείς δεν ξέρει και μάλλον κανείς δεν θα μάθει.

Ίσως μόνο ο πρόεδρος της ΠΑΕ Λάρισας να επιτρέπει να υποψιάζεται. Γιατί, δεν εξηγείται καθόλου το καρφί του προς τον Αργύρη Σαλιαρέλη στη διάρκεια της γιορτής του χνελλήνιου Αθλητικού Συνδέσμου:

«Γιατί φωνάζεις τώρα Αργύρη; Ό-

ταν έπρεπε να φωνάξεις κρυβόσουνα. Αλλά βέβαια... Τότε τα είχες τάτσι, μίτσι, κότσι με τον Βαρδινογιάννη...».

Ο Κανόνας απαράβατος:

Καμιά συμμαχία δεν μένει παντοτινή.

Τα δεδομένα έχουν ήδη αλλάξει. Η ροή των γεγονότων έφερε ευθέως αντιμέτωπους Σαλιαρέλη και Βαρδινογιάννη για το... ποδόσφαιρο. Κατά σύμπτωση, την ίδια ώρα δημοσιεύματα του Τύπου έφεραν τον κύριο Σωκράτη Κόκκαλη να διαπραγματεύεται την αγορά του Ολυμπιακού για μια ακόμη φορά...

Κατά σύμπτωση...

Τα δεδομένα πάντως είναι αμείλικτα. Και τα συμφέροντα, συμφέροντα. Ο βασικός κίνδυνος για τον κύριο Σαλιαρέλη τώρα πια, δεν είναι ούτε ο Βαρδινογιάννης, ούτε οι διάφορες τιμωρίες της ομάδας του, ούτε οι «ανεξέλεγκτοι» οπαδοί της ομάδας, όπως χαρακτηρίστηκαν ενώπιον της ΦΙΦΑ από τον αρμόδιο εκπρόσωπο του Ολυμπιακού.

Βασικός κίνδυνος είναι ο Γιώργος Κοσκωτάς ο γνωστός στους ερυθρόλευκους κύκλους ως «Τάμπυ», που ίσως προσγειωθεί σε μερικές μέρες στο Ελληνικό για να καταθέσει στη δίχη Παπανδρέου.

Τι σημαίνει αυτό;

Σημαίνει πρώτα απ' όλα —για τον Σαλιαρέλη— συμφωνία κυβέρνησης - Κοσκωτά με αμοιβαία ανταλλάγματα. Αν αυτό, αποδειχθεί αληθινό, η θέση του πάλαι ποτέ «βασιλιά των ρουμπινιών» στην προεδρική καρέκλα του Ολυμπιακού είναι επισφαλής. Όσα έχει επενδύσει αυτός στο «Θρύλο», άλλα τόσα, ίσως και περισσότερα, έχει επενδύσει εκεί ο «Τάμπυ». Θα αφήσει, άραγε, ο «δόκτωρ» ανεχμετάλλευτη αυτή την ευκαιρία, μετά τα πρόσφατα στραπάτσα της ομάδας;

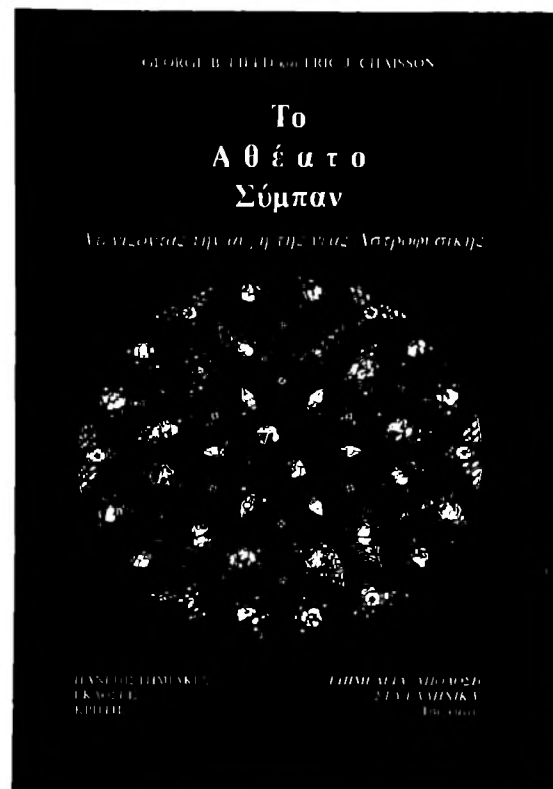
Δεν γνωρίζουμε την κραυγή «Κοσκωτάς - Κοσκωτάς» της εξέδρας κάθε φορά που ο Ολυμπιακός αντιμετωπίζει προβλήματα; Δεν μπορεί να κατανοήσει την εξάρτηση όλων ανεξαιρέτως των κομμάτων από τον «κυρίαρχο λαό του Θρύλου»; Τα ερωτήματα είναι πραγματικά. Και οι φοβίες του νυν κόκκινου προέδρου λογικές.

Από αυτές ακριβώς τις φοβίες μπορεί να εξηγηθεί και η συμπεριφορά του. Μια συμπεριφορά αυτοάμυνας. Μια συμπεριφορά που δυναμιτίζει την εξέδρα, σκοτώνοντας το ελληνικό ποδόσφαιρο. Μια συμπεριφορά, που —όπως λέει και ο Γιώργος Σιδέρης— «τη βλέπει ο δεκαεξάχρονος και μπαίνει στο γήπεδο για να τα σπάσει όλα».

Πιστεύοντας βέβαια —ο δεκαεξάχρονος— ότι λειτουργεί για το καλό της ομάδας του. Για την προστασία της Φυλής του...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

G.B.FIELD · E.J.CHAISSON
ΤΟ ΑΘΕΑΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

Το Αθέατο Σύμπαν, χάρη στη βοήθεια των αόρατων ακτινοβολιών, αρχίζει πλέον να αποκαλύπτεται και να κατανοείται. Ο G. Field και ο E. Chaisson μας δίνουν μία συνοπτική περιγραφή από τα δρώμενα στην πρώτη γραμμή της έρευνας στη σύγχρονη Αστροφυσική.

Οι συγγραφείς μάς μιλούν για νεογέννητα άστρα που, κρυμμένα στο απόλυτο σκοτάδι, επωάζονται σαν τα θηλαστικά, κάνοντας αισθητή την παρουσία τους μόνο χάρη στις υπέρυθρες ακτινοβολίες που εκπέμπουν, για γιγάντιες μαύρες τρύπες που λουφάζουν στα υπέρποικνα και μυστηριώδη κέντρα ορισμένων εξωτικών γαλαξιών και που εντοπίζονται χάρη σ' αυτές τις ακτινοβολίες. Ακόμη, εξετάζουν μαζί μας ερωτήματα, όπως το κατά πόσο σκοτεινή, και αθέατη από όλα τα πανίσχυρα τηλεσκόπια ύλη, καθορίζει την τελική μοίρα του Σύμπαντος.

Διακοσμημένο με έγχρωμες εικόνες αστρονομικών αντικειμένων, μεταξύ των οποίων και εικόνες από το Αστεροσκοπείο του Πανεπιστημίου Κρήτης στον Ψηλορείτη, και διανθισμένο με ανέκδοτες προσωπικές εμπειρίες από τον κόσμο της έρευνας, το βιβλίο μάς μεταφέρει τον ενθουσιασμό που δημιουργεί η ενατένιση της ανατολής της νέας τάξης πραγμάτων της Αστροφυσικής των ερχόμενων δεκαετιών, η αυγή της οποίας μόλις τώρα χαράζει...

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
Τ.Θ.1527, 71110 Ηράκλειο
Κεντρική διάθεση:

ΤΡΟΧΑΛΙΑ

Γριβαίων 5, 106 80 ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3646426.

Η Μαριωρή και τα *Patriot*

του Τάσου Γκουριώτη

Δημιουργούν οι σύγχρονοι πόλεμοι μόδα; Η ελληνική κυβέρνηση απέδειξε πως ναι. «*Patriot*» διαφημίζει το CNN; «*Patriot*» να αγοράσουμε. Πρώτη φορά μια κυβέρνηση εμφανίζει συμπτώματα *fashion victim* και μάλιστα σε θέματα εθνικής άμυνας. Δυστυχώς για την Ελλάδα τα «*Patriot*» μπορεί «να είναι τα καλύτερα, αλλά δεν συμφέρουν» για να αντιστρέψουμε το σλόγκαν γνωστού απορρυπαντικού. Ή μάλλον συμφέρουν, αλλά από αυτούς που θα εισπράξουν τη μίζα από την αγορά του πιο ακριβού, αναλογικά, οπλικού συστήματος των ΗΠΑ.

Η αίτηση για την προμήθεια «*Patriot*» και οι αντιδράσεις που προκάλεσε στους Αμερικανούς το συγκεκριμένο αίτημα, ήταν ίσως το πιο μελανό σημείο της διπλωματικής αποστολής Σαμαρά στις ΗΠΑ.

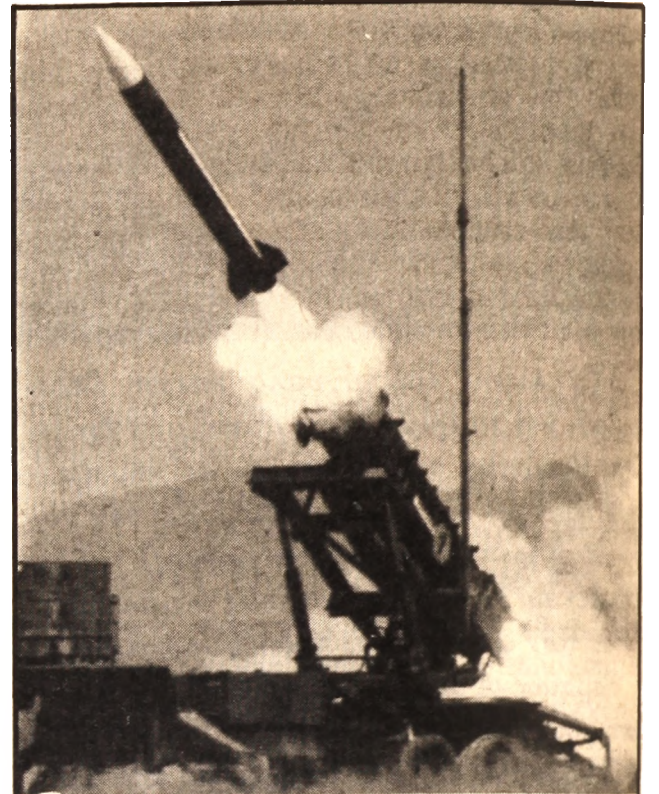
Μέχρι την τελευταία στιγμή «παιζόταν» το αν θα ζητήσουμε τελικά «*Patriot*» και όταν αυτό έγινε, ο υπουργός Εξωτερικών φρόντισε να αποστασιοποιηθεί από την αίτηση. «Εγώ απλώς παρέδωσα τον κατάλογο που είχε συντάξει το υπουργείο Εθνικής Άμυνας» δήλωσε ο κ. Α. Σαμαράς.

Δείχναμε ότι αγνοούμε τι σημαίνει «οπλικό αντιαεροπορικό πυραυλικό σύστημα *Patriot*» και ποιες διαδικασίες χρειαζόνταν για την προμήθειά του. Και να φανταστείτε ότι συμμετείχαμε και στην ευρωπαϊκή ομάδα του προγράμματος «*Patriot*»!

Αποκαλυπτική για το θέμα, η δήλωση του εκπροσώπου του Λευκού Οίκου, κ. Μ. Φιτζγουότερ στην καθημερινή ενημέρωση των δημοσιογράφων, σχετικά με το ελληνικό αίτημα για «*Patriot*»: «Ο κ. Σαμαράς δεν ανέφερε όλους τους λόγους που τους ώθησαν (τους Έλληνες) να ζητήσουν κάτι τέτοιο. Πρέπει να σας παραπέμψω σε αυτούς για να ρωτήσετε τους λόγους για τους οποίους θέλουν "*Patriot*"».

Το ότι βρίσκονται εγκατεστημένα από τους Αμερικανούς συστήματα «*Patriot*» στη βάση του Ιντσιρλίχ στην Τουρκία, φυσικά, δεν σημαίνει τίποτα. Όπως εγκαταστάθηκαν για την προστασία των αμερικανικών αεροσκαφών που εκτελούν επιχειρήσεις από τη βάση, το ίδιο εύκολα μπορούν να φύγουν όταν τελειώσουν οι επιχειρήσεις. Το «*Patriot*» δεν είναι ένα συνηθισμένο αντιαεροπορικό σύστημα. Για να το χειριστεί κάποιος αποτελεσματικά, χρειάζεται να περάσει από εκπαίδευση 18-24 μηνών.

Από τα κράτη που χρησιμοποιούν το σύστημα (Γερμανία, Ολλανδία, Ιαπωνία) μόνον η πρώτη διατηρεί τον πλήρη έλεγχο του. Οι υπόλοιπες, όπως ορίζουν τα συμβό-

«Πάτριος»: ταυτότητα

Στο πρόγραμμα SAM-D για το αντιαεροπορικό σύστημα *Patriot*, συμμετείχαν εκτός των ΗΠΑ, η Δ. Γερμανία, το Βέλγιο, η Δανία, η Ιταλία, η Ιαπωνία, η Ολλανδία και η Ελλάδα. Από τις χώρες αυτές μόνον η Γερμανία, η Ιαπωνία και η Ολλανδία αγόρασαν τελικά *Patriot*. Η τελευταία, για 4 μονάδες πυρός με 4 τετραπλούς εκτοξευτές ανά μονάδα και 160 πυραύλους, δαπάνησε το 1986 295.000.000 δολάρια.

Η χώρα μας, όπως το Βέλγιο, η Δανία και μέχρι πρότινος η Ιταλία, απλώς συμμετείχαν στο πρόγραμμα, αφού αδυνατούσαν να ανταποκριθούν στο υψηλό κόστος αγοράς. Σκοπός της συμμετοχής ήταν κυρίως η απόκτηση τεχνογνωσίας, αλλά και το γεγονός ότι η ίδια «ομάδα» συμμετείχε και στο πρόγραμμα ανακατασκευής των *Hawk*.

Το «*Patriot*» έχει δυνατότητα εγκλωβισμού τουλάχιστον 100 διαφορετικών στόχων και ταυτόχρονη καθοδήγηση εννέα πυραύλων, εναντίον αυτών που συνιστούν τη μεγαλύτερη απειλή. Ένα τάγμα αποτελείται από έξι μονάδες πυρός. Κάθε μονάδα διαθέτει 4-8 τετραπλούς εκτοξευτές. Μεγάλο προσόν του συστήματος η εκπληκτική ευελιξία του πυραύλου και η αντοχή του στα ηλεκτρονικά αντίμετρα.

λαιο, έχουν Αμερικανούς στις θέσεις-κλειδιά.

Το ερώτημα λοιπόν, παραμένει, όπως και το αίτημα, που μάλλον δεν υπάρχουν πιθανότητες να ικανοποιηθεί: Ποιοι, γιατί και βάσει ποίων αναγκών αποφάσισαν ότι έπρεπε να ζητήσουμε «Patriot» τη στιγμή που οι Αμερικανοί αρνούνται να ικανοποιήσουν πολύ πιο στοιχειώδεις ανάγκες μας σε υλικό; Η μελέτη του 1983 που επικαλέστηκε ο υπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Ι. Βαρβιτσιώτης σίγουρα δεν λέει τίποτα. Μπορούμε να του παρουσιάσουμε τουλάχιστον μισή δωδεκάδα τέτοιες μελέτες για πολύ πιο απαραίτητα οπλικά συστήματα, οι οποίες όπως έμειναν στα ράφια.

Ενδεικτική του κλίματος που επικράτησε στην Ουάσινγκτον, ήταν η απάντησή τους όταν αναφέρθηκε από την ελληνική πλευρά ότι «η συμμετοχή μας στο πρόγραμμα SAM-D (σ.σ. το πρόγραμμα κατασκευής των "Patriot") μας δίνει το δικαίωμα, μέσω της αμερικανικής βοήθειας, να προμηθευτούμε κάποιες μονάδες, έστω μειωμένης σύνθεσης». Και η απάντηση των Αμερικανών: «Μα δεν γνωρίζετε ότι, σύμφωνα με το πρόγραμμα, η τελευταία παραγγελία από τους εκτός των ΗΠΑ συμμετόχους θα έπρεπε να είχε δοθεί μόνο μέχρι το Φεβρουάριο του 1989;»!

Δεν ξέρουμε τι απάντησαν οι δικοί μας, αλλά σίγουρα θα πρέπει να ανατρίχιασαν στη σκέψη ότι μπορεί να χρειαζόταν να πληρώσουμε «ζεστά» 450.000.000 δολάρια, για να αποκτήσουμε τις έξι μονάδες πυρός (άλλες πηγές μιλάνε για τέσσερις, μόνο...).

Τα ερωτηματικά για τη σκοπιμότητα υποβολής της αφελούς, όσο και διπλωματικής-αμυντικής ασύμφορης αίτησης πληθαίνουν, καθώς οι επιχειρησιακές και οικονομικές παράμετροι μιας τέτοιας αγοράς, αποδεικνύονται ξένες προς τα δεδομένα που ισχύουν στον ελληνικό αμυντικό χώρο.

Το κενό στην αεράμυνα μεγάλου ύψους, το οποίο επικαλέστηκε στη Βουλή ο υπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Ι. Βαρβιτσιώτης, θέλοντας να δικαιολογήσει την αίτηση για «Patriot», δεν ισχύει. Ναι μεν, τα συστήματα «Νίχη - Ηρακλής» είναι απαρχαιωμένα, αλλά και επιχειρησιακά η διείσδυση εχθρικών αεροσκαφών σε μεγάλο ύψος, ανήκει στην ιστορία. Βέβαια οι πυραύλοι MIM-104 μπορούν να αναχαιτίσουν οποιοδήποτε αεροσκάφος σε ύψος από 100μ. - 24.000μ. και σε ακτίνα μέχρι 70 χιλιόμετρα. Αλλά η κατάρριψη σε ύψος μέχρι 18.000 μέτρα και σε ακτίνα 40 χιλιομέτρων επιτυγχάνεται και με τα υπάρχοντα πυραυλικά συστήματα Improved Hawk. Που κοστίζουν το ένα τέταρτο απ' ό,τι κοστίζουν τα «Patriot».

Αναφέρουμε τα Hawk, γιατί «απευθύνονται» σε φάκελο πτήσης μαχητικών αεροσκαφών, παρόμοιο με αυτόν των «Patriot».

Αν θεωρήσουμε ως πιθανότερο όλων, ένα σενάριο εμπλοκής της χώρας μας σε ένοπλη αντιπαράθεση με την Τουρκία, θα διαπιστώσουμε ότι τα μαχητικά αεροσκάφη «πρώτης γραμμής» τα οποία αυτή η χώρα διαθέτει (F-16C, F-4E) και οι πύραυλοι αέρος - εδάφους που τα εξοπλίζουν (Maverick AGM-65A/B, Bullpup AGM-12 και ο αντιραντάρ Shrike AGM-45) βρίσκονται εντός των συστημάτων που μπορούν να αντιμετωπισθούν από το σύστημα πυραύλων I. Hawk. Όπως και όλα τα αεροσκάφη ή οι πύραυλοι αέρος - εδάφους των βαλκανικών χωρών.

Βέβαια τα «Patriot» είναι πολύ πιο σύγχρονα, το σύστημα ανώτερο από οποιοδήποτε, κι έχει ενσωματωμένη την πλέον προηγμένη τεχνολογία. Αλλά οπωσδήποτε δεν προσφέρει τετραπλάσια προστασία από τα I. Hawk, ενώ η τιμή του είναι τετραπλάσια.

Σε μια σύγκριση cost - effective των συστημάτων «Patriot» και των ανάλογων συστημάτων που βρίσκονται σε λειτουργία στη χώρα μας, το αποτέλεσμα είναι σαφώς υπέρ των δεύτερων.

Αλλά και στα χαμηλότερα ύψη, η άμυνά μας κρίνεται ως «ικανοποιητική».

Το Skyguard, γνωστό στην πολεμική Αεροπορία ως «Βέλος», προσφέρει διπλή λύση αντιαεροπορικής προστασίας σε ύψος από 50μ. - 5.000μ. και ακτίνα 15.000μ. με πυροβόλα των 35 χιλ. και πυραύλους Sparrow RIM-7 F/M. Στη χώρα μας χρησιμοποιείται για προστασία αεροδρομίων. Το κόστος αγοράς των είκοσι συστημάτων που προμηθευτήκαμε το 1980, δεν ξεπέρασε τα 60.000.000 δολάρια.

Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή δεν αντιμετωπίζει από αέρος κινδύνους που να μπορεί να τους αντιμετωπίσει μόνο με το «Patriot».

Η Ιταλία που πριν δυο χρόνια είχε ζητήσει «Patriot» και είχε υπογράψει ένα συμβόλαιο με την κατασκευάστρια εταιρεία Raytheon, αξίας 414.000.000 δολαρίων, μάλλον θα το ακυρώσει, λόγω ύφεσης. Πιο απλά, λόγω εξαφάνισης της απειλής των σοβιετικών βομβαρδιστικών. Δεν θα ήταν έξυπνο να επαναλάβουμε το σφάλμα της αγοράς των Μιράζ 2000, έστω και σε οικονομικό, μόνο, επίπεδο. Ήδη στους διαδρόμους των Επιτελείων και στα γραφεία των αντιπροσώπων των ξένων εταιρειών, κάποιοι υπολογίζουν το «κέρδος» που θα είχε για τον μεσάζοντα αντιπρόσωπο της κατασκευάστριας εταιρείας μια τέτοια εξωφρενική αγορά.

Από πυραύλους εδάφους - εδάφους, δόξα

τω Θεώ, δεν κινδυνεύουμε. Άλλωστε, ήταν και το μοναδικό επιχείρημα της αντιπολίτευσης κατά των «Patriot», σε σχετική συζήτηση που έγινε στη Βουλή. Ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ κ. Σάκης Πεπονής βλέποντας στο CNN τους «Patriot» να αναχαιτίζουν τους Scud, πίστεψε ότι «δεν κάνουν για μας, αφού η Τουρκία δεν έχει Scud».

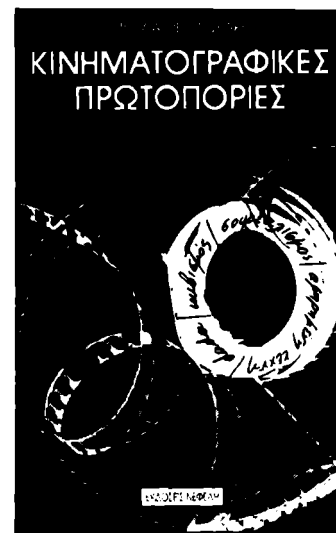
Κανείς δεν τον είχε πληροφορήσει ότι άλλο πράγμα είναι τα Patriot MIM-104 που ζητήσαμε και άλλο τα «Patriot Pac-1» και «Pac-2».

Τα δυο τελευταία μπήκαν σε παραγωγή πριν δυο χρόνια, εκτελούν ρόλους αντιπυραυλικής προστασίας εναντίον τακτικών και μικρού βεληνεχούς βαλλιστικών πυραύλων και είναι αυτά που βλέπει στη τηλεόραση ο κ. Σάκης Πεπονής.

Καταλήγοντας θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οποιαδήποτε ομοιότητα ή σχέση της Μαριωρής και του φερετζέ που της έλειπε, με τις ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις και τα «Patriot» είναι εντελώς συμπτωματική. Και δυστυχώς πραγματική.

ΣΤΕΛΛΑ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΕΣ

‘Η Άφρημένη Τέχνη, τό Νταντά, ό Κυβισμός, ό Σουρεαλισμός καί ή σχέση τους μέ τόν κινηματογράφο.

Μιά πρωτοποριακή προσέγγιση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3607744-3604793

C-130: η μοιραία παράλειψη

του Σπύρου Κοντομάρη
υποπτέραρχου ε.α.

Παίρνοντας αφορμή από τα πολλά γεγονότα που έχουν εκτεθεί στη δημοσιότητα γύρω από το ατύχημα του C-130 αισθάνομαι την ανάγκη να γράψω μερικές σκέψεις μου για αποκατάσταση της μνήμης των πρώην συναδέλφων μου και για του λόγου το αληθές. Ακούστηκαν πολλά με δηλώσεις «επιφανών» αεροπορικών προσωπικοτήτων για το πώς έγινε το ατύχημα και τι έφταιξε χωρίς να υπάρχει κανένα στοιχείο, καμιά μαρτυρία.

Πολλά ερωτηματικά γεννήθηκαν στον απλό πολίτη.

— Είχε ή δεν είχε μαύρο κουτί το αεροσκάφος (*flight recorder*);

— Είχε ή δεν είχε εντοπιστή θέσεων (*emergency locator beacon*);

— Είχε βλάβη κινητήρων;

— Υπήρξε σφάλμα του πύργου ελέγχου Αγχιάλου;

— Υπήρξαν επιζώντες μετά το ατύχημα;

— Γιατί καθυστέρησαν τα μέσα ερεύνης και διασώσεως;

— Υπήρξαν ευθύνες ηγετικών στελεχών της αεροπορίας;

— Τι παραλήψεις υπήρξαν και ποιες από αυτές είναι ευθύνη χειριστού;

Σε όλα αυτά τα μεγάλα ερωτηματικά μπορεί να γράφεται μια θεωρία που φαίνεται αληθοφανής στον κόσμο που δεν έχει σχέση με το αντικείμενο. Και μπορεί να τροφοδοτεί με συνταρακτικό υλικό και πηχυαίους τίτλους τις εφημερίδες για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Ήταν βέβαια πολύ σπουδαίο γεγονός η απώλεια 63 ανθρώπων.

Έτσι, τις ημέρες αυτές, ανώνυμοι βρήκαν την ευκαιρία να γίνουν επώνυμοι και γνωστοί που είχαν αρχίσει να μπαίνουν στο περιθώριο να βγουν στην επικαιρότητα με βαρύγδουπες δηλώσεις, ως ειδήμονες. Γιατί αλήθεια; Δεν θα ήταν καλύτερη η απάντηση «ουδέν σχόλιον» στις επίμονες ερωτήσεις δημοσιογράφων; Επειδή το πλήρωμα δεν ζούσε για να απολογηθεί; Ή επειδή πίστευαν ότι οι έρευνες θα ανέτρεπαν τη θεωρία τους;

Ίσως επειδή ο κυβερνήτης του αεροσκάφους δεν μπορεί να πει πόσο ήρεμος και σίγουρος ήταν για το ίχνος πτήσεώς του και πόσο ομαλά πήγαιναν τα πράγματα μέχρι την ξαφνική πρόσκρουση του αεροσκάφους.

Επειδή βρέθηκε αυτό το εμπόδιο μπροστά τους τελείως αναπάντεχα.

Αλλά ας προσπαθήσουμε όσο είναι δυνα-

τόν να μπορούμε και εμείς στη θέση του χειριστού του μοιραίου αεροσκάφους και συνειδητοποιώντας την κατάσταση να επιχειρήσουμε μια επαγγελματική διερεύνηση που θα βοηθά, με όσο το δυνατόν μη απορριπτέα γεγονότα και αποδεικτικά στοιχεία στην ανάλυση του ατυχήματος.

Πτήση I.F.R.

Είναι η πλέον ασφαλής πτήση διότι είναι ελεγχόμενη στον αέρα και στο έδαφος. Στηρίζεται στις ενδείξεις των οργάνων πτήσεως και ναυτιλίας με πολλαπλά συστήματα ελέγχου ναυτιλίας και θέσεως στο χώρο για διασταυρωτικό έλεγχο.

Αυτή ήταν η πτήση του μοιραίου αεροσκάφους. Ποιος μπορεί να κατηγορήσει οιονδήποτε για το είδος αυτό της πτήσεως και πώς μπορούσε να γίνει ασφαλέστερη; Εδώ δεν υπάρχουν περιθώρια για αντιρρήσεις. Το αεροσκάφος πετούσε σύμφωνα με τους κανόνες IFR. Πού έγιναν παραλείψεις; Ποια είναι τα σφάλματα της Αεροπορίας; Μήπως μπορεί να αποδείξει κανείς ότι οι κανόνες IFR που εφαρμόζονται στην πολεμική αεροπορία είναι διαφορετικοί από αυτούς που ισχύουν διεθνώς; Ποια είναι τα περιθώρια ασφαλείας στην IFR πτήση; Είναι ίδια σε όλα τα αεροσκάφη; Ασφαλώς όχι.

Οι διεθνείς κανόνες εναέριας κυκλοφορίας έχουν καθορίσει τα ελάχιστα απαιτούμενα προκειμένου ένα αεροσκάφος να έχει ικανότητα να εκτελεί IFR πτήση;

Το αεροσκάφος είχε απογειωθεί από την Ελευσίνα με IFR σχέδιο πτήσης και πετούσε IFR, γεγονός που αποδεικνύει ότι ουδέν πρόβλημα υπήρχε στα μέσα και εργαλεία που διέθετε για την εκτέλεση της πτήσεως αυτής.

Παράλληλα πρέπει να μην ξεχνάμε ότι ουδεμία αναφορά χειριστού δόθηκε για βλάβη ή κατάσταση ανάγκης, και σε κανέναν σταθμό. Άρα όλα ήταν ομαλά μέχρι την στιγμή που αναφέρει 20 ν.μ. νοτίως Αγχιάλου ζητώντας άδεια για κάθοδο.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σταθούμε για περαιτέρω διερεύνηση.

Το αεροσκάφος ευρέθη με 450 διερεύνηση εκτροπής από το ίχνος του.

Το ίχνος προσκρούσεως του αεροσκάφους αποδεικνύει την γωνία που σχηματίζει κατά την επαφή με το έδαφος.

Η πρόσκρουση έγινε με το αεροσκάφος οριζόντιο ή με πολύ ελαφρά κρίση, με λίγα λόγια δεν καρφώθηκε.

Οι ενδείξεις των οργάνων θα αποδεικνύουν τα ανωτέρω αποδεικτικά στοιχεία.

Από τα λίγα αυτά στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί χωρίς να διακινδυνεύεται κανένα άλλο, άγνωστο σε μας στοιχείο που θα μπορούσε να ανατρέψει το πιο κάτω συλλογισμό η ανάλυση έχει ως εξής:

Ο χειριστής ήταν βέβαιος ότι ευρίσκετο σε ίχνος απηλλαγμένο εμποδίων. Σύμφωνα με την ενημέρωση του καιρού διαδρομής, όταν προσέγγισε την περιοχή ελέγχου Αγχιάλου έδωσε την αναφορά θέσεως σε IFR συνθήκες και ζήτησε να κατέβει στο ελάχιστο ύψος της περιοχής προκειμένου, όταν θα ευρίσκετο σε συνθήκες πτήσεως όψεως, να εκτελέσει κατευθείαν προσέγγιση για προσγείωση για πιο άνετη και σύντομη προσγείωση στην Αγχιάλο ματαιώνοντας το IFR σχέδιο πτήσεως.

Η πτήση συνεχίστηκε. Με μόνο ναυτιλιακό βοήθημα το TACAN Αγχιάλου για την τήρηση επί του ίχνους συνέβη το τραγικό.

Το TACAN είχε παρουσιάσει το σφάλμα των 450 (ή πολλαπλάσιο των 450) που στην αεροπορική γλώσσα είναι γνωστό.

Εντός των 20 ναυτικών μιλίων η ενστροφή 450 από το ίχνος προσεγγίζοντας τον σταθμό ευρίσκεται σίγουρα εκτός των πλευρικών ορίων ασφαλείας (εμπόσια) που καθορίζονται για IFR πτήσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Σφάλμα χειριστού; Όχι βέβαια. Παράλειψη διασταυρωτικού ελέγχου; ΝΑΙ. Αλλά από ποιον; Από τον κυβερνήτη, τον συγχυβερνήτη ή τον ναυτίλο;

Αυτό είναι το έργο της επιτροπής διερεύνησεως. Αλλά ποιος είναι αυτός που θα ισχυρισθεί ότι αγαπά την ζωή του άλλου περισσότερο από τη δική του.

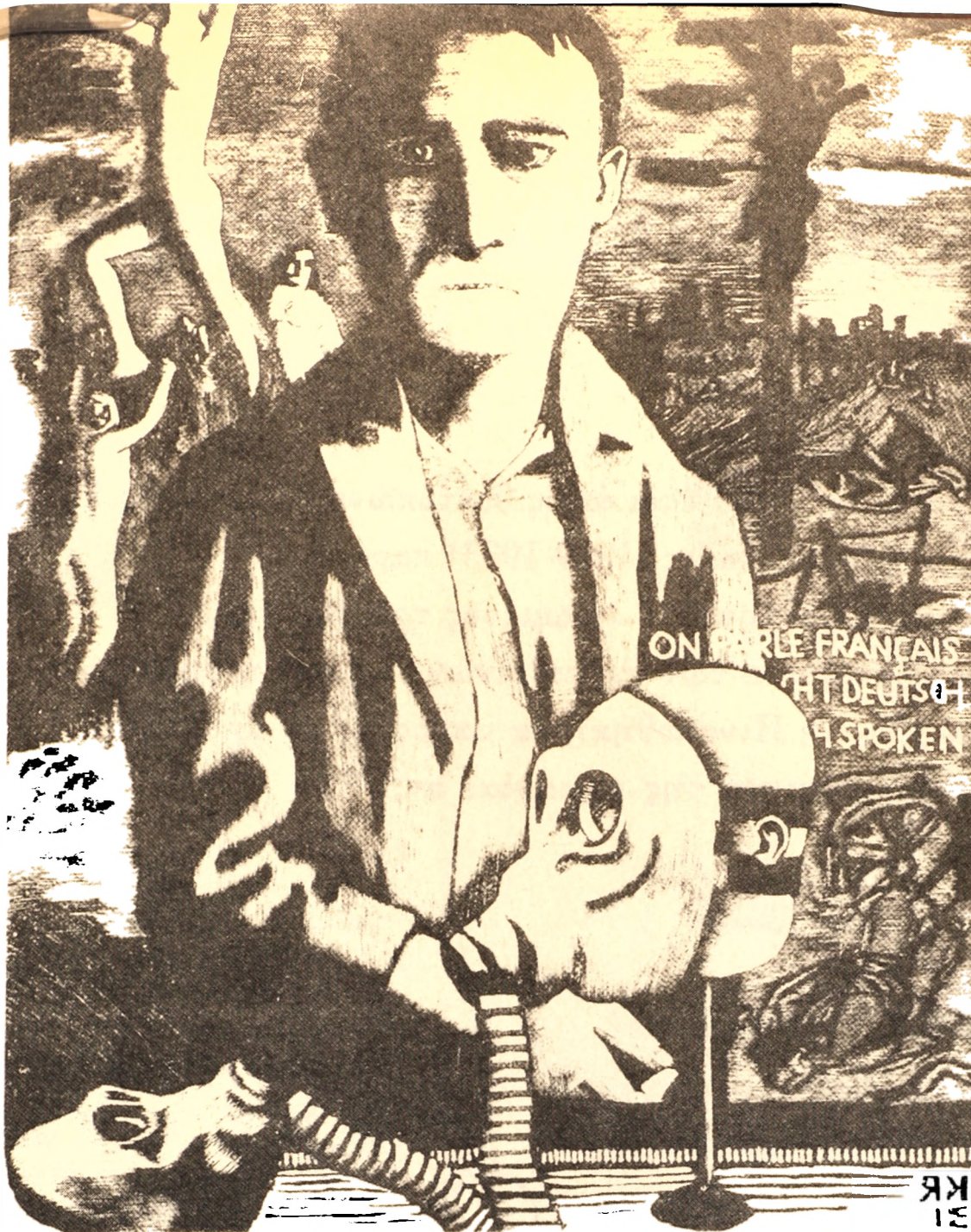
Ήθελε αλήθεια ο χειριστής να αυτοκτονήσει παίρνοντας μαζί του τους υπόλοιπους 62 ανθρώπους;

Ποιος είναι αυτός, όσο πεπειραμένος κι αν είναι που μπορεί να αποδείξει ότι θα ανέτρεπε το νόμο MURPHY.

Όσο υπάρχουν άνθρωποι θα εφαρμόζεται και ο νόμος του MURPHY ως μη το ξεχνάμε.

«Όπου χωράει να γίνει λάθος, θα γίνει λάθος».

Είναι γνωστόν
τοίς πάσι ότι οι
περισσότερες
θεατρικές
παραστάσεις
τελειώνουν την
Κυριακή των
Βαΐων. Έως
πρόσφατα, οι
επιχορηγήσεις
των θιάσων
δίνονταν γύρω
στα
Χριστούγεννα,
ακριβώς για να
βοηθηθούν οι
παραγωγές.
Φέτος όμως, η
επιτροπή για τις
επιχορηγήσεις
δημιουργήθηκε
μόλις την
προηγούμενη
εβδομάδα και
ταυτόχρονα
εξέλεξε και
πρόεδρο. Πρέπει
να συνεδριάσει,
να αποφασίσει
ταχύτατα και να
μοιράσει τα
χρήματα. Καλό
Πάσχα, δηλαδή.
Όταν θα έχει
τελειώσει η
θεατρική σαιζόν.
Κατά τα άλλα,
«ο πολιτισμός
είναι το μόνο
σταθερό
κεφάλαιο της
Ελλάδας».
Έχετε να πείτε
τίποτα;

ΓΡΑΦΟΥΝ:

Μ. ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΥ
Η.Α. ΚΑΝΕΛΛΗΣ
Γ. ΚΟΡΟΠΟΥΛΗΣ
Α.Α. ΕΥΔΗΣ
Κ. ΣΦΙΚΤΟΣ
ΑΡ. ΤΣΑΝΑΚΑΣ
Δ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ
ΙΩΤ. ΦΡΑΝΤΖΗ
Β. ΧΑΒΕΛ
Β. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΑΡ. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

- 3 ΣΕΛΙΔΕΣ ΒΙΒΛΙΟ
- ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ:
Ο ΜΙΝΙΜΑΛΙΣΤΗΣ
- Η ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ
- ΘΕΑΤΡΟ: Η ΣΚΙΑ
ΤΟΥ ΝΤΑΓΚΕΡΜΑΝ
- ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΕΛΙΔΑ:
ΕΠΙΜΕΝΟΥΜΕ

ΖΟΡΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΑΝΑΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ο Όττο Ντιξ, ο Ζωρζ Γκρος και πολλοί ακόμα
Γερμανοί χαρακτές εκπροσωπούνται σε μια
σημαντικότερη έκθεση της Εθνικής
Πινακοθήκης. Γράφει ο
Χρίστος Χειμάρης (Στη φωτογρ., έργο του
Καρλ Ρέσινγκ).

ΧΑΒΕΛ

«Οι δικτάτορες και οι
τύρρανοι δεν έχουν το
δικαίωμα να φωτογραφίζονται
με παιδιά» υποστηρίζει ο
ηγέτης της Τσεχοσλοβακίας
Βάισλαβ Χάβελ.

ΣΕΛ. 55

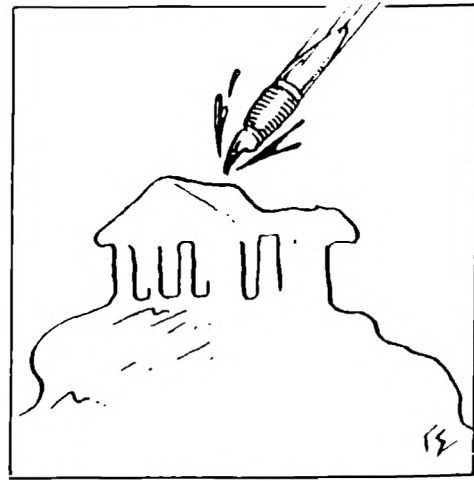
ΠΕΡΕΣΤΡΟΪΚΑ

Η περεστρόικα δεν κατάφερε
να αλλάξει το χαρακτήρα του
σοβιετικού κινηματογράφου
—που συνεχίζει να εξαρτάται
από τους γραφειοκράτες. Για
το σύγχρονο σοβιετικό
κινηματογράφο γράφει ο
Ηλίας Κανέλλης.

ΣΕΛ. 58-59

ΣΚΟΥΝΤ

Ο αρχιτέκτονας Άρης
Κωνσταντινίδης, με ένα
βιβλίο του, θέτει ζήτημα μη
κατασκευής του μουσείου της
Ακρόπολης. Ως Πάτριος, ο
Δημήτρης Φιλιππίδης
αναχαιτίζει τα Σκουντ, που
εξαπολύει...

ΣΕΛ. 65

Ταγκό πάνω σε ναρκοπέδιο

του Χρίστου Χειμάρη

Η «νέα αντικειμενικότητα», έτσι όπως διατυπώνεται εικαστικά από τους Γερμανούς χαράκτες (1919-1933) παρουσιάζει μια διεγερτική επικαιρότητα. Ο «βιωμένος τρόμος» τους αναγνωρίζεται στα βλέμματα των συγκαιρινών μας και η σημασία της έκθεσης στην Εθνική Πινακοθήκη θα μπορούσε να αποκτήσει την πολιτισμική της σημασία, αν...

Σε χώρες με πολιτισμική παράδοση, συνέχεια και εξέλιξη, σε χώρες δηλαδή όπου ο πολιτισμός στηρίζεται σε αξίες με σταθερά σημεία αναφοράς και δοκιμασμένα κριτήρια αξιολόγησης, μια έκθεση όπως αυτή της Γερμανικής Χαρακτικής στην εποχή της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης (1919-1933), που παρουσιάζει η Εθνική Πινακοθήκη θα λειτουργούσε ως πολιτιστικό γεγονός ή, έστω, ως μάθημα καλλιτεχνικής παιδείας.

Εδώ όμως φοβάμαι πως δεν θα έχει τη σημασία ούτε ενός απλού μαθήματος ευρωπαϊκής ιστορίας του αιώνα μας. Η ανάπηρη πολιτισμική μας πραγματικότητα, συμπιεσμένη στο κυκλώνα των πολεμικών ανακοινώσεων, στην αγωνία και στο φόβο για το αύριο, έχει εξορίσει την έκθεση στο μικρότοπο των ενδιαφερόντων ενός περιορισμένου κοινού και της έχει δώσει χαρακτήρα εικαστικής ελεγχιάς για τις χαμένες ιδεολογίες προς κατανάλωση πολιτικής νοσταλγίας και διαφευσμένων ονείρων ή χαρακτήρα μνημειακής αναφοράς σε μια τέχνη και σε μια εποχή που πέρασαν ανεπιστρεπτί.

Λάθος, γιατί, πριν απ' όλα, το γερμανικό εικαστικό ιδίωμα της «νέας αντικειμενικότητας» ή, για τους πολέμιους της «εκφυλισμένης τέχνης» έχει στις φλέβες του, από καταγωγή, αίμα από τον κυβισμό, και τον ντανταϊσμό, αλλά και γιατί πλούτισε την τέχνη του αιώνα μας. Ας θυμηθούμε τους επιγόνους της «κακής ζωγραφικής», τους «νεο-αγρίους», το νεοεμπρεσιονισμό κι αυτόν ακόμη τον —όχι και τόσο— «νέο κριτικό ρεαλισμό».

Και ακόμη γιατί ο «βιωμένος τρόμος» που κατέγραψαν οι Γερμανοί ζωγράφοι λίγο πριν από την άνοδο του Χίτλερ στην

Πάνω απ' όλα η αγάπη, διατείνεται ο Ζωρζ Γκρος, κι ως παρουσιάζει τους ανθρώπους και τα πράγματα συχνά με έμφαση στην ασχήμια τους. Στη φωτογραφία: Σερενάτα, χαλκογραφία (35×26 εκ.), έργο του 1922-23.

() Όττο Ντιξ
αντίκριζε την
ασχήμια με
θάρρος, μ' αυτό το
θάρρος με το
οποίο μισούσε τον
πόλεμο. Στη
φωτογραφία:
Πτώμα αλόγου.
οξυγραφία
(35,3×47,4 εκ.),
έργο του 1924.

εξουσία δεν είναι μόνο μια προφητεία ή ιστορία, αλλά μια πραγματικότητα και του δικού μας καιρού. Η τέχνη και οι κοινωνίες εξελίσσονται κι αλλάζουν. Μόνο ο άνθρωπος μένει το ίδιο τραγικός ακόμη και σήμερα, γι' αυτούς βέβαια που έχουν συνείδηση της μοίρας τους και δεν είναι κυνηγοί εφησυχαστικών ψευδαισθήσεων.

Από την έκθεση της Γερμανικής Χαρακτικής 1919-1933 στην Πινακοθήκη φεύγεις με μια πικρή αίσθηση που σου δίνει η επιβεβαίωση της άποψης πως ο αιώνας μας τελειώνει πολύ χειρότερα από ό,τι είχε αρχίσει, πως όχι μόνο η τέχνη, αλλά ούτε η ανθρώπινη περιπέτεια διδάσκει, πως ο άνθρωπος αν δεν «είναι ζώο», όπως έλεγε ο Ζωρζ Γκρος, παραμένει πάντα μια τραγική μαριονέτα της ιστορίας.

Στην έκθεση της Γερμανικής Χαρακτικής περιλαμβάνονται έργα των Καρλ Άρνολντ, Γκερντ Αρντς, Μαξ Μπέχμαν, Όττο Ντιξ, Αουγκούστ Βίλχεμ Ντρέσλερ, Χάινριν Ένσεν Κόνραντ, Φέλιξ Μύλλερ, Ζωρζ Γκρος, Καρλ Χούμπουχ, Καίτε Κόλβιτς, Μπέρνχαρτ Κρετςμάρ, Ζαν Μαμμόν, Καρλ Ρέσινγκ, Κρίστιαν Σαντ, Γιόζεφ Σαρλ, Γκέοργκ Σολτς, Γκέοργκ Σριμπφ, Λάζαρ Ζέγκαλ, Αουγκούστο Τσίνκελ και Κρίστοφ Βολφ.

Όλων, σχεδόν των ζωγράφων - χαρακτών που προφήτεψαν τη χιτλερική θηριωδία που θα ακολουθούσε και πλήρωσαν ακριβώς το τιμήμα στη στάση και το ήθος του οράματός τους.

Η «νέα αντικειμενικότητα» στην ολιγόχρονη πορεία της δεν υπήρξε ένα καινούριο ρεύμα ή

μια νέα τεχνοτροπία στο χώρο της εικαστικής έκφρασης. Ήταν μια άλλη αντίληψη, ένα άλλο κοίταγμα, μια διαφορετική οπτική των πραγμάτων.

Η καθημερινότητα, θλιβερή στο βάθος, άδικη και άνηση πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά στα χρόνια της δεκαετίας του '20, συγκέντρωσε το ενδιαφέρον, ενός μικρού αριθμού, αλλά μεγάλου καλλιτεχνικού αναστήματος Γερμανών ζωγράφων. Ο «άνθρωπος - ζώο», ο «άνθρωπος - μαριονέτα», ο «ανθρωπάκος» τελικά, όπως τον περιέγραφε ο Βίλχεμ Ράιχ, καταγράφεται με σαρκασμό —όχι όμως και χωρίς κάποια τρυφερότητα— από τους εικαστικούς της «νέας αντικειμενικότητας».

Χωρίς ίσως την συναισθηματική θερμοκρασία του εξπρεσιονισμού ο ανθρωπάκος της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης φωτίζεται από το ψυχρό φως της εικαστικής δημιουργίας. Είναι ένα πρόσωπο που απορεί, που επιβεβαιώνεται από το ροκάνισμα της μασέλας του όταν τρώει, που υπάρχει στη σκία της χρυσής —υποτίθεται— δεκαετίας του '20.

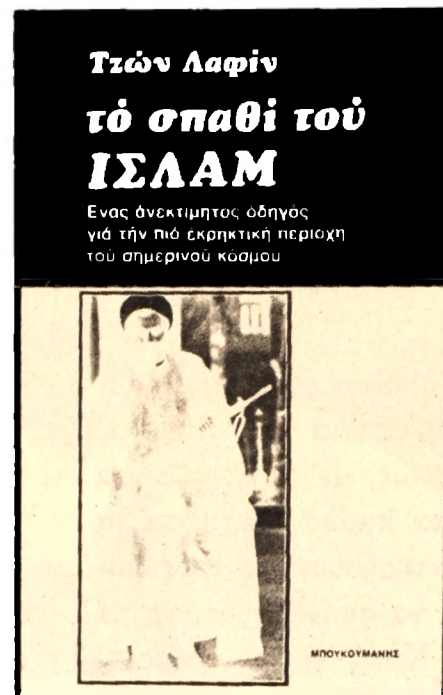
Μάθαμε τελικά ποια μοίρα περίμενε αυτόν τον ανθρωπάκο... Τι κατέληξε να γίνει. Ξεχάσαμε όμως πως συνεχίζει να υπάρχει και στις μέρες μας... Αυτό μάλλον θέλουμε να το ξεχνάμε.

Και τι ήταν οι ζωγράφοι της νέας αντικειμενικότητας;

Άγιοι ή εισαγγελείς, μάρτυρες ή προφήτες μιας εποχής; Ας δώσει ο επισκέπτης της έκθεσης την απάντηση. Έτσι κι αλλιώς, μεγάλοι καλλιτέχνες παραμένουν πάντοτε.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ

Το Σπαθί του Ισλάμ Ένας ανεκτίμητος οδηγός για την πιο εκρηκτική περιοχή του σημερινού κόσμου.

- Γιατί έπεσε ο Σάχης;
- Τι πρεσβεύει η Ιρανική επανάσταση;
- Γιατί οι Ρώσοι εισέβαλαν στο Αφχανιστάν;
- Τι είναι η Ισλαμική εξέγερση;
- Τι είναι το Ισλάμ και πως προσπαθεί να επιβληθεί σαν μια τρίτη δύναμη στη διεθνή σκηνή;
- Το Ισλάμ έχει κηρύξει Ιερό Πόλεμο κατά των «Απίστων»;
- Ποια είναι τα βαθύτερα αίτια της κρίσης στον Περσικό κόλπο;

Διαβάζοντας το ΣΠΑΘΙ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ θα μπορέσετε να ερμηνεύσετε αυτά — και πολλά άλλα καυτά ερωτήματα — που συγκλονίζουν το μουσουλμανικό κόσμο με την κρίση στον περσικό κόλπο, και κρατούν σε αγωνία ολόκληρη την ανθρωπότητα.

ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ Μαυρομιχάλη 1,
10679 Αθήνα
Τηλ: 3618502 FAX: 3630669

Στο όνομα των παιδιών

του Βάτσλαβ Χάβελ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, είδα στη χώρα μου άπειρα σκυμμένα κεφάλια δήτην προς όφελος των παιδιών.

Αμέτρητες φορές άκουσα ενήλικες να δικαιολογούν τη δουλοπρέπειά τους απέναντι σε ένα μισητό καθεστώς, με το επιχείρημα ότι το έκαναν για τα παιδιά τους: για να μπορέσουν να τα συντηρήσουν, να τους δώσουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν, να τα στείλουν διακοπές. Κατά κόρον, γνωστοί και άγνωστοι, μου ομολόγησαν ότι με το μυαλό και την καρδιά τους ήταν με το μέρος μας —δηλαδή με την πλευρά των επανομαζόμενων διαφωνούντων— και ότι υπέγραψαν τα διάφορα κείμενα που συνέτασσε εναντίον μας το ολοκληρωτικό καθεστώς για

στην Τσεχοσλοβακία χιλιάδες άνθρωποι, από τους οποίους εκατοντάδες εκτελέστηκαν και βασανίστηκαν, και όλα αυτά μόνο και μόνο για μια φεύτικη ευτυχία, μέσα σε έναν φεύτικο παράδεισο, για τις γενιές που δεν είχαν ακόμη γεννηθεί.

Πόσα κακά δεν έχουν διαπραχθεί στο όνομα των παιδιών!

Η εξέγερση των παιδιών

Έζησα όμως και κάτι εντελώς διαφορετικό, και δεν πάει πολύς καιρός απ' αυτό: Θα 'ναι δεν θα 'ναι δυο χρόνια. Έζησα την υπέροχη εξέγερση των παιδιών ενάντια στο ψέμμα που υπηρετούσαν οι γονείς τους, δήτην για το καλό τους: η επανάστασή μας κατ'ά του ολοκληρωτισμού ήταν, τουλάχιστον

«Απαγορεύεται σ' όλους τους δολοφόνους και τους δικτάτορες να χαϊδεύουν το κεφάλι των παιδιών».

έναν και μοναδικό λόγο: γιατί είχαν παιδιά και συνεπώς δεν είχαν την πολυτέλεια να μπορούν να αντισταθούν. Οι ανήλικες πράξεις διαπράττονταν στο όνομα των παιδιών και οι γονείς υπηρετούσαν το κακό για χάρη του υποτιθέμενου καλού τους.

Είδα όμως ακόμη μεγαλύτερες διαστροφές, όπως αυτές στο σινεμά και την τηλεόραση: τον Χίτλερ να γνέφει φιλικά σε ένα κοριτσάκι της χιτλερικής νεολαίας, το φανατισμένο δολοφόνο των μαζών Στάλιν να ασπάζεται ένα παιδί με μαντήλι πιονιέρου του οποίου οι γονείς είχαν σβήσει, όπως τόσοι άλλοι, στο γκουλάγκ· τον Γκότβαλντ, τον Τσέχο Στάλιν, όλο χαμόγελο, να χαριεντίζεται με ανήλικους μαθητευόμενους, τους δημιουργούς του σοσιαλισμού και μελλοντικούς άνοες· τον Ιρακινό πρόεδρο Χουσεΐν να χαϊδεύει τα παιδιά των ομήρων του που ετοιμαζόταν, όπως μόλις είχε δηλώσει, να τουφεκίσει.

Ξέρω πόσο —και εγώ ο ίδιος το έζησα— υπέφεραν στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως

στις αρχές της, μια επανάσταση των παιδιών. Ήταν οι μαθητές του λυκείου, η ανήλικη νεολαία, που κατέβηκε στους δρόμους. Και βγήκαν στους δρόμους ενώ οι γονείς τους φοβόντουσαν. Τόσο για τους εαυτούς τους, όσο και για τα παιδιά τους. Οι γονείς τους τα έκλεισαν στα διαμερίσματα, τα πήραν μακριά από τις μεγάλες πόλεις τα Σαββατοκύριακα. Μετά άρχισαν να κατεβαίνουν στους δρόμους μαζί τους. Στην αρχή, γιατί φοβόντουσαν γι' αυτά και, στη συνέχεια, γιατί υπέκυψαν στον ενθουσιασμό τους. Τα παιδιά μπόρεσαν να ξυπνήσουν τον καλύτερο εαυτό των γονιών τους. Τους απέδειξαν το ψέμμα και τους υποχρέωσαν να ταχθούν με το μέρος της αλήθειας.

Έτσι, τα παιδιά των διαφωνούντων μπορεί να μη σπούδασαν και να αναγκάστηκαν να υποστούν τις συλλήψεις και τις διώξεις εναντίον των γονιών τους, όμως δεν ήταν εξοργισμένα μαζί τους, αλλά αντίθετα τους εκτιμούσαν. Τους ενδιέφερε περισσότερο το ηθικό παράδειγμα παρά τα πλεονεκτήματα

που προσφέρει ένα σκυμμένο κεφάλι.

Είναι τα ίδια τα παιδιά που κατέδειξαν τον αμφισβητήσιμο χαρακτήρα της ιδεολογίας που θυσιάζει την αλήθεια στο όνομα του υποτιθέμενου συμφέροντος του παιδιού.

Εξεγέρθηκαν ενάντια στους γονείς που υπεράσπιζαν αυτή την ιδεολογία, και ενώθηκαν με εκείνους τους λίγους, που από την αρχή ήταν πεπεισμένοι ότι θα παρείχαν καλύτερες υπηρεσίες στα παιδιά τους αν δεν κρυβόντουσαν πίσω από αυτά ψευδόμενοι, αλλά ζώντας μέσα στην αλήθεια και χρησιμοποιώντας τους έτσι ως παράδειγμα.

Η υπεράσπιση των παιδιών

Η διεθνής κοινότητα πραγματοποίησε κάτι πρωτοφανές: οι περισσότερες χώρες του κόσμου πέτυχαν σε μερικούς μήνες να συνεργαστούν σε μια διεθνή σύμβαση εξαιρετικά καλή, ακριβή και εξαντλητική του θέματος που έχει αντικείμενο την υπεράσπιση των παιδιών. Χαίρομαι, όπως όλοι μας, γι' αυτή την χωρίς προηγούμενο επιτυχία και είμαι περήφανος που είχα την τιμή, σήμερα το πρωί, να υπογράψω αυτό το κείμενο* ως εκπρόσωπος της χώρας μου.

Σκέφτομαι όμως εξίσου ότι αυτό το κείμενο, όπως και κάθε διεθνής σύμβαση, ό,τι και να 'ναι, δεν μπορεί να προστατέψει τα παιδιά από την ψευτο-υπεράσπισή τους.

Όπως κάθε νόμος, αυτή η σύμβαση δεν θα μπορέσει να βρει όλη την αληθινή της θέση και σπουδαιότητα παρά μόνο αν συνοδεύεται από συνειδητοποίηση από μέρους των γονιών —μια ηθική συνειδητοποίηση.

Δεν θα μπορούσαμε να το συμπεριλάβουμε μέσα σε ένα νόμο. Όμως, αν αυτό ήταν πραγματοποιήσιμο, θα πρόσθετα ακριβώς μια παράγραφο στη σύμβαση που υπέγραψα σήμερα. Σε αυτή θα εγγραφόταν ότι απαγορεύεται στους γονείς και γενικά στους ενήλικες, να ψεύδονται, να υπηρετούν δικτατορίες, να καταδίδουν, να σχύβουν το κεφάλι, να φοβούνται τους δικτάτορες και να προδίδουν τους φίλους τους και τα ιδανικά τους στο όνομα των παιδιών και του υποτιθέμενου συμφέροντός τους. Και ότι απαγορεύεται, σε όλους τους δολοφόνους και τους δικτάτορες, να χαϊδεύουν το κεφάλι των παιδιών.

* Στις 30 Σεπτεμβρίου 1990, στη Νέα Υόρκη, ο Βάτσλαβ Χάβελ υπέγραψε μαζί με άλλους ηγέτες τη διεθνή σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού. Το άρθρο του, που δημοσιεύτηκε στο «Lettre Internationale», Νο 27, Χειμώνας 1990-91, γράφτηκε την ίδια εκείνη μέρα.

Μετάφραση: Κυριακή Φουγαλά

Βαγγέλης Κατσούλης

«Ο δυτικός πολιτισμός, κατακτητής που ταπεινώνει τη φύση»

«Ψιθυροί Ανηθικότητας», «*Whispers of Immorality*» είναι ο δεύτερος κατά σειρά δίσκος του Βαγγέλη Κατσούλη στην εταιρεία ΟΥΤΟΠΙΑ (έχει προηγηθεί το άλμπουμ: «*The Slipping Beauty*»). Πρόκειται για μια ολοκληρωμένη αισθητική πρόταση, η οποία συμφιλιώνει το συλλογικό πνεύμα δουλειάς με τον «κεντρικό» δημιουργικό έλεγχο και τον εκφραστικό προσανατολισμό. Αντί της αυστηρά ατομοκεντρικής μουσικής κατάθεσης, δικαιώνεται εδώ και «πριμοδοτείται» από τον ίδιο το συνθέτη, η συνυπευθυνότητα στην ανάπτυξη και ολοκλήρωση των συνθέσεων καθώς και στην τελική αίσθηση που αναδίδει ο δίσκος, των συνεργατών του δεξιοτεχνών: Θύμιου Παπαδόπουλου (άλτο και σοπράνο σαξόφωνο), Γιώργου Μαγκλάρα (βιολί και πεντάχορδο ηλεκτρικό βιολί), Αποστόλη Ανθιμου (κιθάρα - συνθεσάιζερ και άταστο μπάσο) και Ανδρέα Γεωργίου (δωδεκάχορδη κιθάρα). Αν συμπληρώσουμε στο σημείο αυτό ότι ο ίδιος ο συνθέτης χειρίζεται κομπούτερ και συνθεσάιζερ και ότι τόσο η ηχογράφηση, όσο και η εγγραφή είναι ψηφιακές, έχετε μια πρώτη εικόνα του δίσκου και του χαρακτήρα της μουσικής: μια ηλεκτροακουστική ακολουθία ήχων, μελωδιών και εκτελεστικών τρόπων που στοχεύουν αρκετά ονειροπόλα στη διέγερση της φαντασίας του ακροατή. Απλά. Χωρίς κλισίους ή ακρότητες.

Σ' αυτό το είδος της περιβαλλοντικής αισθητικής πράξης, η καθημερινότητα ενός ατόμου προαναγγέλλει και προδιαγράφει τον αισθητικό/εκφραστικό του προσανατολισμό. Εξάλλου, αποτελεί κοινή διαπίστωση στην εποχή μας η έκλειψη της ανάγκης για τη δημιουργία ενός αυστηρά μελετημένου βαθιά «προσωπικού» και επίπονα διευθετημένου, φιλόδοξου «έργου τέχνης».

Όπως μας λέει ο ίδιος ο συνθέτης: «Το έργο τέχνης στην εποχή μας πεθαίνει σταδιακά. Το μεταίσθημα που αφήνει τις μέρες μας ένα νέο έργο είναι εξαιρετικά μικρής διάρ-

κειας. Γιατί τα εκατομμύρια διαφορετικά ερεθίσματα που μας βομβαρδίζουν καθημερινά δεν μας αφήνουν χρόνο όχι μόνο να τα βιώσουμε και να τα βάλουμε στο πετσί μας, αλλά ούτε και να τα επεξεργαστούμε απλώς διανοητικά. Από την άλλη μεριά, ο καλλιτέχνης

ΣΕ ΝΕΟΥΣ καλλιτέχνες και διανοούμενους έχει ανοίξει τις σελίδες του το ANTI, ήδη από το τεύχος 456. Σε ανθρώπους που, στα πρώτα βήματα της δημιουργικής τους πορείας, έχουν καταφέρει να αναπτύξουν φρέσκες ιδέες να ανοίξουν πρωτότυπους εκφραστικούς δρόμους, ώστε δικαίως να προσβλέψουμε σ' αυτούς για μια εξίσου δημιουργική και ενδιαφέρουσα συνέχεια. Στο σημερινό τεύχος φιλοξενούμε τις απόψεις του μινιμαλιστή μουσικού Βαγγέλη Κατσούλη.

(1) μινιμαλιστής Βαγγέλης Κατσούλης

δεν έχει πλέον επαρκή κίνητρα για να το δημιουργήσει. Πώς θα μπορούσε αλήθεια να πεισθεί να επενδύσει μερικούς μήνες ή χρόνια δουλειάς για να δημιουργήσει ένα έργο που η διάρκεια ζωής του μετριέται πια σε μέρες, αν όχι σε ώρες;».

Το εύλογο όμως ερώτημα που μπαίνει εδώ, είναι: τί μπορεί να αντισταθμίσει, με την παρουσία του και μόνο, αν όχι την απουσία του «έργου» τουλάχιστον την αφασία του τυποποιημένου βιομηχανικού προϊόντος; Απαντά και πάλι ο συνθέτης: «Αν ο καλλιτέχνης θέλει να παραμείνει καλλιτέχνης, πρέπει να μετατοπίσει το στόχο του από το έργο τέχνης ως τελικό προϊόν, προς την ίδια αυτή τη διαδικασία "παραγωγής" του. Αυτή η

στροφή αντιπροσωπεύει και μια πιο υγιή στάση απέναντι στο φαινόμενο της δημιουργίας. Ας μην ξεχνάμε δηλαδή, πως αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο λειτούργησε ο καλλιτέχνης σε όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη και στη διάρκεια όλων των χιλιετηρίδων του ανθρώπινου πολιτισμού, πλην μιας σύντομης φάσης —το τέλος της οποίας διανύουμε τώρα— κατά την οποία ο δυτικός πολιτισμός φόρεσε την πανοπλία του κατακτητή για να δαμάσει, να καταπατήσει, να ερημώσει και να ταπεινώσει τελικά τη φύση».

Ο δίσκος «*Whispers of Immorality*» απορρέει ως άμεση συνέπεια των νεόκοπων αντιλήψεων περί έργων τέχνης, αποτελεί καρπό δημιουργικής συνεργασίας, ενώ και οι δυο του πλευρές δημιουργήθηκαν σχεδόν εκ του μηδενός μέσα σε τέσσερις (!) μόνο μέρες. Όπως δηλώνει χαρακτηριστικά ο συνθέτης: «μερικά μοναδικά πράγματα, συμβαίνουν μόνο όταν δεν έχεις το χρόνο να τα σκεφτείς!».

Χρήστος Τσανάκας

Βουβές Εικόνες Κενές Ματιές

του Ηλία Κανέλλη

**« Ένας “σπουδαίος” μηχανισμός
λειτουργούσε και λειτουργεί σήμερα,
με ανάλογο τρόπο. Και πιστεύω ότι θα
συνεχίσει. Το γεγονός ότι τώρα
μερικοί σκηνοθέτες γυρίζουν τις
ταινίες εκείνες που τους επιτρέπουν
να γυρίσουν, δεν έχει καμμία
σημασία »**

Σεργκέι Παρατζάνωφ

«Είμαι το σύμβολο του πειραματισμού της περεστρόικα. Με περιφέρουν παντού, σαν ένα διάσημο κλόουν, τον Όλεγκ Ποπώφ. Έχω την εύνοια της Αυλής. Έχω παράσημα στο στήθος. Οι άλλοι νομίζουν ότι είναι χρυσά, αλλά ε-

Αλέξ. Γκέρμαν, *Ο φίλος μου Ιβάν Λαπσίν.*

γώ βγήκα από τη φυλακή χωρίς καπίκι. Είμαι κατεστραμμένος καλλιτεχνικά».

Πολύ πρόσφατα, λίγο πριν πεθάνει, σε συνέντευξη που έδωσε για την ελληνική τηλεόραση, στον Φώτο Λαμπρινό, ο Σεργκέι Παρατζάνωφ μίλησε με σκληρά λόγια εναντίων εκείνων που διεκδικούν το χρίσμα του κινηματογραφιστή της περεστρόικα. Εξέφρασε, μάλιστα, την άποψη ότι το σημερινό πρόσωπο του σοβιετικού κινηματογράφου είναι ουσιαστικά, συντηρητικό, με άνευρους εκπροσώπους.

Τα παραπάνω έβαλλαν ευθέως κατά της κινηματογραφικής πραγματικότητας της ΕΣΣΔ, που στη Δύση, τουλάχιστον, παρουσιάζεται ότι περνά περίοδο άνθησης. Ο σοβιετικός κινηματογράφος μετά τους πρωτοπόρους της πρώτης μετεπαναστατικής περιόδου (που έφθασαν δημιουργικά μέχρι την αρχή της διακυβέρνησης του Στάλιν) δεν επέδειξε τίποτα άλλο παρά ένα αποστεωμένο πρόσωπο που αναλωνόταν σε υμνολογίες των «αγαθών του σοσιαλισμού» είτε σε ένα κλισιαρισμένο ακαδημαϊκό μοντέλο, που πρότεινε πάντα θετικούς ήρωες.

**Η πολιτική,
μόνον η πολιτική**

Οι σοβιετικές ταινίες, που ήρθαν στην επιφάνεια μετά την κατάρρευση του μπεζνιεφισμού και την επικράτηση του Γκορμπατσώφ, δεν διαφέρουν σημαντικά από εκείνες που επί πολλά

ρόνια παρήγαγε ο κινηματογραφικός μηχανισμός. Χρησιμοποιούν τα ίδια, ατά βάσιν, υλικά. Παντού, θετικοί ή-ωες, ρεαλιστικό πλαίσιο, φόρμα ηθο-γραφίας, βαρύγδουποι συμβολισμοί με τυλιζαρισμένη γραφή. Μοναδική τους πόκληση: εμπεριέχουν κριτικές αιχ-ές κατά ορισμένων πλευρών της επί-ημης άποψης, ιδίως, της κομματικής αι της κρατικής γραφειοκρατίας. Οι ο πολλές από αυτές τις ταινίες δεν εί-αν προβληθεί ποτέ, γιατί οι αρχές δεν ους είχαν δώσει άδεια. Άλλες, πάλι, αίχθηκαν για πολύ μικρό διάστημα αι αποσύρθηκαν διακριτικά.

Το καθεστώς Γκορμπατσώφ έφερε το προσκήνιο ένα πολύ έμπειρο συνδι-αλιστή - εκπρόσωπο των σκηνο-ετών, τον Έλεμ Κλήμωφ, ο οποίος α-έλαβε την προεδρία του σοβιετικού έντρου Κινηματογράφου, κεντρικού ργάνου χάραξης της επίσημης πολιτι-ής για την τέχνη. Ο παροπλισμός της αλιάς φρουράς αυτού του φορέα και ο άνατος του πανίσχυρου Σεργκέι Γιουτ-έβιτς, του οποίου ο σημαντικότερος όλος ήταν είτε η παραγωγή θεωρητι-ού λόγου που να στηρίζει το σοσιαλι-τικό ρεαλισμό είτε η στυγνή λογοκρι-ία, συνέβαλαν στην αλλαγή της κατά-τασης αρκετών από τους παραγκωνι-μένους σκηνοθέτες.

Παράλληλα με τη δυνατότητα που έ-σε το καθεστώς σε πλήθος κομμέ-ων ταινιών να προβληθούν, δόθηκε, ε-σης, το πράσινο φως για να ξανα-τούν στην παραγωγή οι περισσότεροι από τους σκηνοθέτες τους. Νέα πρό-πα, πιο τολμηρές κριτικές αιχμές, αλλαπλή θεματική, κάποια σκιρτήμα-ι προς τη δυτική αισθητική της διαφή-σης χωρίς όμως και την ιλουστρα-όν αίσθηση που τη συνοδεύει... Αλ-ι, ουδεμία ενοποιός άποψη, τίποτα το ινουργιο, μηδέν στο επίπεδο της αι-ητικής αναζήτησης... Ό,τι ενώνει ν κινηματογράφο της περεστρόικα αι η πολιτική και μόνον η πολιτική. Άρκετοί καλλιτέχνες ανασύρθηκαν από το περιθώριο ή αναδείχθηκαν αυτή ν τελευταία περίοδο. Πολλοί κατά-ραν να δείξουν δουλειά τους στη Δύ-ση, όπου μάλιστα απέσπασαν ιδιαίτερα μενείς κρίσεις. Σημαντικό γεγονός αι, επίσης, ότι πολλά φεστιβάλ βρά-σαν ορισμένες σοβιετικές ταινίες ς πρόσφατης παραγωγής.

Μήπως, όμως, τα βραβεία στις πε-ισότερες περιπτώσεις δεν εξυπηρε-ύν λόγους σκοπιμότητας;

να μωσαϊκό...

Εκείνο που απουσιάζει είναι το στοι-ο που θα επέτρεπε να υπάρξουν αι-

σθητικά ρεύματα, συγκλίσεις και αντι-παλότητες, μια αίσθηση δημιουργικής ανησυχίας.

Ο Έλεμ Κλήμωφ ολοκληρώνοντας τον Αποχαιρετισμό (ταινία της Λαρίσα Σεπίτκο που είχε μείνει μισοτελειωμένη λόγω του θανάτου της), ατμοσφαιρική αλληγορία για ένα κόσμο που αφανίζε-ται προσπαθώντας να ισοπεδώσει τους εθνικισμούς, αφήνει μετέωρο τον πρό-τερο προβληματισμό του για έναν επι-κό πολεμικό κινηματογράφο στον ο-ποίο δοκιμάζονται τα κορμιά και απο-θεώνεται η σωματικότητα των ηθο-πιδών (Έλα να δεις).

Ο βαρύγδουπος και πομπώδης συμ-βολισμός του Τενγκίζ Αμπουλάντζε (Η Μετάνοια) βρίσκεται στον αντίποδα του Γκ. Σεγκελάια (Γαλάζια βουνά), ο οποίος, με τη φόρμα της κωμωδίας κα-ταστάσεων και με πολύ συντηρητικό τρόπο, επιχειρεί να σατιρίσει τη γρα-φειοκρατία. Ο λυρικός Αμπρασίντωβ (Σύγκλιση πλανητών) καμμιά συγγέ-νεια δεν έχει με τον Γκέρμαν (Έλεγχος, Ο φίλος μου Ιβάν Λαπσίν). Κι ο Βασίλη Πιτσιούλ (Αγαπημένη μου Βέρα, Μαύ-ρες είναι οι νύχτες στο Ερεβάν), που ζή-λωσε τη δόξα ενός Μπενέξ και προ-σπαθεί να κάνει κοινωνική κριτική κο-λακεύοντας το κοινό στο οποίο προ-σφέρει ψήγματα εκλεπτυσμένης πορνο-γραφίας, πουθενά δεν συγγενεύει με την Κίρα Μουράτοβα (Σύντομες συναντή-σεις, Μακρύς αποχαιρετισμός, Σύνδρο-μο ασθένειας) η οποία, μαζί με την ευαι-σθησία που πολλοί —αδόκιμα ίσως— χαρακτηρίζουν γυναικεία, ντύνει με τό-νους ρομαντικούς τη δική της αιχμή ε-ναντίον της γραφειοκρατίας.

Πρόκειται για ένα μωσαϊκό. Για μια πανσπερμία λόγων, που, ωστόσο, κα-νείς τους δεν ξεφεύγει από το πλαίσιο του επίσημου προστατευτισμού του

κράτους και από το σημερινό πολιτικό του στίγμα. Πίσω από την πολυμορφία και τον πλουραλισμό του κινηματο-γράφου που προωθεί το καθεστώς της περέστρόικα, κρύβεται ο προσεταιρι-σμός του κινηματογραφικού δυναμικού από το κράτος.

Αλλά, όταν οι καλλιτεχνικές ανηсу-χίες ενός χώρου εκτονώνονται σε υμνο-λόγια που του απευθύνουν οι κρατικοί ιθύνοντες, όταν την ανησυχία και το πνεύμα αντίστασης διαδέχεται ο εφη-суχασμός, όταν αντί για την οδύνη ε-νός προσωπικού δρόμου, ενός προσω-πικού οράματος, υπάρχει ο στρωμένος δρόμος της καριέρας, της διεθνούς φή-μης και των δημοσίων σχέσεων, επόμε-νο είναι τα πράγματα να γίνονται δύ-σκολα για την αναγεννητική, την πρω-τότυπη καλλιτεχνική έκφραση. Και, ε-κεί που πριν υπήρχε, εν σπέρματι, η α-νησυχία, σήμερα βασιλεύει ο εφesuχα-σμός και ο κομπορμισμός του πώς θα κερδηθεί η αποδοχή.

«Νομίζω ότι τα πράγματα δεν θα αλ-λάξουν», δήλωσε ο Σεργκέι Παρατζά-νωφ στον Φώτο Λαμπρινό, που έκανε, για λογαριασμό της ΕΡΤ, μια σειρά ντο-κυμανταίρ για την περεστρόικα. «Είναι δύσκολο να θέσουμε τέλος σ' αυτή την πραγματικότητα και να πούμε ότι άλλα-ξαν οι καιροί και ζούμε πια σε άλλες συνθήκες, σε άλλες καταστάσεις. Όσα υπέμειναν ο Ταρκόφσκι και άλλοι σκη-νοθέτες, που ζουν ακόμη, είναι φοβερά. Είναι τρομερό ακόμη και να το σκέφτε-σαι. Ένας "σπουδαίος" μηχανισμός λειτουργούσε και λειτουργεί σήμερα με ανάλογο τρόπο. Και πιστεύω ότι θα συ-νεχίσει. Το γεγονός ότι, τώρα, ορισμέ-νοι σκηνοθέτες γυρίζουν τις ταινίες εκεί-νες που τους επιτρέπουν να γυρίσουν δεν έχει καμμία σημασία. Ας το κάνουν. Δεν ζήτησαν τη συμβουλή μου».

Έλεμ Κλήμωφ, Έλα να δεις.

ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΑ ΠΟΙΚΙΛΑ II

**Οκτώ χαρακτες που
έχουν δώσει κιόλας,
με πολλές εκθέσεις
και διακρίσεις, δόκιμα
δείγματα της τέχνης
τους, κυρίως σε
διάφορους τύπους
χαλκογραφίας.**

Ομάδα «Κέντρο Χαρακτικής»
(Αρφαράς, Γράββαλος, Ζιάκα,
Μπότσογλου, Νικολαΐδη,
Παντολφίνι, Σαρελάκου,
Σιατερλή) «Κρεωνίδης» ως
16.2.

ΜΟΝΟΣ, ΚΑΤΑ πρώτο λόγο ζωγράφος, ο Χρόνης Μπότσογλου (γ.1941) καταγράφει με εξπρεσιονιστική βία (με τις δυο έννοιες) πορτραίτα συναδέλφων, της γριάς μάνας του, και δυο δραματικές συνθέσεις. Από τους καθ' αυτό χαρακτες η Τόνια Νικολαΐδη (γ.1927) δοκιμάζει με τόλμη νέους συνδυασμούς λινόλεουμ και μεταξοτυπίας, ο Παν. Γράββαλος (γ.1933) σε καινούρια έκφανση του ταλέντου του μεταβάλλει βράχια στους γιαλούς της Σαντορίνης σε συνθέσεις αφηρημένης γλυπτικής, η Ρουμπίνα Σαρελάκου (γ.1950) τολμά όλο και πιο μεγάλα σχήματα με μια πελώρια ξυλογραφία, και τρία σχέδια με μολύβι εξίσου μεγάλα για μελλοντική χάραξη, η Μαρία Ζιάκα (γ.1948) συνεχίζει τις ευαίσθητες ακουτίντες της. Γενικά, μια χαρακτηριστική που η υψηλή ποιότητα και η έντονη προσωπικότητά της, οφείλονται βέβαια πρώτιστα στην ιδιοφυΐα και στις ικανότητες κάθε δημιουργού. Πιθανόν όμως να οφείλεται και στο γεγονός ότι όλοι σχεδόν πέρασαν, μετά την ΑΣΚΤ, κι από σχολές του εξωτερικού.

«Ερωτικά Τοπία» Κώστα Ράμμου, Γκαλερί Μαρίας Παπαδοπούλου, ως 28.2.

Με τα κάπως μουντά και πάντα βασικά γαλάζια ακρυλικά του, τα «Τοπία» του Ράμμου (γ.1956) αποπνέουν έναν ερωτισμό που μόλις μαντεύεται καθώς κρύβεται σεμνότυφα στις

πλούσιες πτυχές ενός σύγχρονου μανιερισμού που θυμίζει τον φλωρεντινό Ποντόρμο. Εκλεκτισμός ενός ευαίσθητου αλλά και σπουδασμένου ζωγράφου.

Συλλογή Βλάσση Φρυσίρα, Πινακοθήκη Πιερίδη ως 23.1., Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων ως 10.2.

Συλλογή υποδειγματική με την έννοια πως αντιπροσωπεύει τεχνοτροπικά και ποιοτικά την εσχεμμένη και προγραμματική (;) επιλογή του δημιουργού της. Δεν είναι συσσώρευση ετερόκλητων έργων αποκτημένων δίχως πρόγραμμα. Ο Βλ. Φρυσίρας διαλέγει προφανώς δίχως δισταγμό την παραστατική τέχνη και τους νεότερους Έλληνες καλλιτέχνες, κυρίως ζωγράφους, κορφολογώντας τους μόλις αποφοιτήσουν από την ΑΣΚΤ, και αποκτώντας όχι ένα - δυο έργα του καθενός, αλλά σειρές ολόκληρες (8 έργα και περισσότερα από ορισμένους), που αποτελούν επαρκή δείγματα ενός ταλέντου στο πρώτο του άνθισμα. Όχι απαραίτητα τα καλύτερα του καθενός, αλλά γνήσια δείγματα της διαμορφωτικής τους φάσης, ιδίως των νεότερων.

Κατά τον Γ.Π. Σαββίδη που προλογίζει, η συλλογή περιλαμβάνει γύρω στα 820 έργα 104 ζωγράφων και χαρακτών. Από αυτούς οι 83 (78,7%) είναι σήμερα κάτω των 50 ετών. Η συλλογή Φρυσίρα με την ποιότητα και το ευρύ φάσμα των έργων της, εμπνέει αισιοδοξία για τη ζωντάνια της ελληνικής ζωγραφικής, τουλάχιστον όσον αφορά το παραστατικό της κλαδί, προσφέρει αισθητικήν απόλαυση και παιδευτικήν ενημέρωση που δεν μπορεί να βρει κανείς στις ανύπαρκτες δημόσιες συλλογές.

ΑΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΤΑΝ κανείς τις αθηναϊκές γκαλερί τις τελευταίες εβδομάδες θα αποκόμιζε τη γενική εντύπωση πως η ελληνική ζωγραφική (με τη συμβατική έννοια) περνάει οξεία παραστατική φάση, που δεν έχει βέβαια παρά ελάχιστη, ίσως και καθόλου, σχέση με τα

Χρόνης Μπότσογλου
Πιετά.
Χαλκογραφία
και μακέρ νουάρ

άπαντα της ελληνικής ζωγραφικής του 19ου αιώνα της οποίας σημαντικότερα έργα επανεκθέτονται από σήμερα στην Εθνική Πινακοθήκη.

Δεν πρόκειται για μεταμοντερνισμό, ή για νοσταλγική επιστροφή στα παλιά. Μάλλον για σημερινή έκφανση της κυκλικότητας των καλλιτεχνικών φαινομένων, που κινούνται ατέρμονα σε κύκλο, εναλλασσόμενα με ακανόνιστη περιοδικότητα, αμφίσβαινα με δυο κεφάλια ή δυο ουρές, με τελικήν επιδίωξη το «Πρωτοποριακό» κεφάλι να σμιξεί κάποτε με την ουρά που μπορεί να είναι «πίσω» χωρίς γι' αυτό να είναι καθυστερημένη, ξεπεσμένη, χωρίς δηλ. να μετέχει σε όλες τις δυσμενείς έννοιες που πηγάζουν από τη λαθιμένη, κατά τη γνώμη μου, αντίληψη πως η πορεία της τέχνης είναι ευθεία πάντα προς τα μπρος, προς ένα «καλύτερο» άλλο. Με την έννοια αυτή η κυκλαδική τέχνη δεν είναι «κατώτερη», πιο «πίσω» παρά μόνο χρονικά, από την κλασική.

Αυτή η «επιστροφή», η μετάβαση μάλλον, στον παραστατισμό δεν περιορίζεται μόνο στην ελληνική τέχνη. Μήπως το κύμα των νεοεξπρεσιονιστών και εν μέρει των «άγριων» στη Δυτική Ευρώπη δεν είναι παρά

άλλες όψεις του ίδιου φαινομένου; Μήπως πρόκειται για έναν καινούριο, φρέσκο παραστατισμό που κληροδοτεί στους νεότερους μιαν αφαίρεση κουρασμένη, ή μια τέχνη κατασκευασμένη και δράσης που μοιάζει να πλτ-σιάζει την εξάντληση των ευρημάτων της;

Μήπως οι σημερινοί καλλιτέχνες έχουν αφομοιώσει τόσο ολοκληρωτικά και γόνιμα τον Πικάσο, τον Ντυσάν, τον Μπρανκούσι, τον Έρνστ, τους Ρώσους κονστρουκτιβιστές, και τον Μπους, σε τέτοιο σημείο που να μη θέλουν να τους αναπαραγάγουν, αλλά και ούτε να μπορούν να τους αποβάλουν, κι έτσι μέσα στον κορμό της τέχνης να κυοφορείται μια άλλη φάση της πιο σημερινής τέχνης;

Όλα είναι ερωτήματα στα οποία οι καλλιτέχνες πασχίζουν να απαντήσουν με τα έργα τους, ενώ οι θεωρητικοί φιλολογούν τις κατηγορίες με βάση το ποσουνειδητο κοινότοπο σχήμα προς πρόοδο πάνω καλύτερα, ενώ: πίσω κάτω πτώση εξετισμός χειρότερα, ξεχνώντας να ετάσουν το κάθε έργο στη μοναδικότητά του, μη παραδεχόμενοι πόσο ανέφικτο είναι να στριμωχθούν σε κατηγορίες;

Αλέξανδρος Ξύδης

Η ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ

«Εκτός των τειχών»,
η ευτυχής συνάντηση
με έναν ιδιότυπο
Σκανδιναβό, που έχει
χαρακτηριστεί «Ρεμπώ
του πεζού λόγου».

Στιγκ Ντάγκερμαν: «Η
σκια του Μαρτ» στο Απλό
Θέατρο.

Η ΑΝΑΡΧΗ νοοτροπία που χαρακτηρίζει τον αθηναϊκό βίο — όλες του τις εκφάνσεις, διεισδύει αναπότρεπτα και στα λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά μας δρώμενα. Πρωθύστερα και χωρίς ιεράρχηση, μεταφράζονται τροχαστές και συγγραφείς ή επιλέγονται θεατρικά έργα. Εφέτος, σε μια αιφνίδια στροφή προς το σκανδιναβικό θέατρο — ένα ργγο στα τρία του ξένου ρεπερτορίου — ανακαλύπτουμε το Σουηδό μυθιστοριογράφο και δραματουργό Σ. Ντάγκερμαν. Το φιλόξενο θεατράκι στις παρυφές του ασφυκτιούντος κέντρου που τον παρουσιάζει με ιδιαίτερο μεράκι δεν φαίνεται να ελκύει το θεατρόφιλο αθηναϊκό κοινό. Πιθανόν όμως, αν είχε προηγηθεί η μετάφραση του Γερμανικού φθινοπώρου — ένα αγωνιώδες ομοιοπορικό, πάντα επίκαιρο, στην κατεστραμμένη Γερμανία του 1945 — ή των μυθιστορημάτων του, η παράσταση να είχε τελείως διαφορετική απήχηση.

Η συγγραφή για τον Ντάγκερμαν ήταν σύμφυτη με την αγωνία του για επιβίωση. «Ρεμπώ του πεζού λόγου», συνέθεσε το κυρίως έργο του — τέσσερα μυθιστορήματα και τέσσερα θεατρικά έργα — ουσιαστικά μέσα σε μια πενταετία, 1944-49.

Στη συνέχεια, επέζησε ακόμη έντε χρόνια σχεδόν σιωπώντας, ως το 1954, όταν τελικά ενέωσε — σε ηλικία 31 ετών — στο

μακροχρόνιο ειδύλλιο του με το θάνατο. Λογική κατάληξη, όταν συνειδητοποιείται το παράλογο αλλά και η απόλυτη ηθική ελευθερία που ενέχει η ανθρώπινη κατάσταση. Στα μυθιστορήματά του κατορθώνει να μετουσιώσει τη βαθύτερη υπαρξιακή του αγωνία: αντίθετα τα θεατρικά του έργα φαίνονται να υστερούν. Ωστόσο, ο Ντάγκερμαν, πολύ πριν από τον Ιονέσκο ή τον Μπέκετ, ανέλυσε στο δοκίμιό του, *Θέατρο και πραγματικότητα, την αναγκαιότητα «αποδραματοποίησης του θεάτρου»*. (Ίσως θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο επιμελημένο πρόγραμμα της παράστασης).

Τ Η Λ Ε Ο Ρ Α Σ Η

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΤ

**Επιτακτική είναι
η άμεση νομοθετική
κατοχύρωση της
τηλεοπτικής
ανεξαρτησίας.**

ΓΙΑ ΠΟΛΛΟΣΤΗ φορά επαναλήφθηκαν αυτές τις μέρες στη Βουλή οι αντεγκλήσεις και οι αλληλοκατηγορίες μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης (έλεος πια!) σχετικά με τον κυβερνητικό έλεγχο στο έργο της κρατικής τηλεόρασης. Ο Συνασπισμός από τη μεριά του, έχοντας στο ενεργητικό του τη θεσμοθέτηση του —στοιχειωμένου— Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου (Ε.Ρ.Σ.), από την κυβέρνηση Τζαννετάκη το 1989, υποστηρίζει πως το ΕΡΣ —«το μόνο μέσο που θα προωθούσε την ανεξαρτησία της τηλεόρασης»— δεν απέθηκε ποτέ να λειτουργήσει.

Όμως, η επιδιωκόμενη εκκρυβμία του ΕΡΣ, η πρόσκληση σε «ειδικούς» του ΒΒC

(αυτές τις μέρες) ή η ποιοτική αναβάθμιση του προγράμματος δεν αποτελούν αυτόματα και τις μαζικές λύσεις στα συσσωρευμένα προβλήματα της κρατικής τηλεόρασης. Αυτό που είναι αναγκαίο να γίνει (σαν ένα πρώτο βήμα) είναι η ουσιαστική νομοθετική κατοχύρωση της τηλεοπτικής ανεξαρτησίας από κυβερνητικούς ελιγμούς και παρεμβάσεις. Για να γίνει όμως κάτι τέτοιο χρειάζεται τολμηρή πολιτική βούληση που δεν θα περιορίζεται, όπως μέχρι σήμερα, σε κοντόφθαλμες πολιτικές βλέψεις και κομματικά συμφέροντα. Τελικά, μια τέτοια νέα αντίληψη του ελληνικού κράτους για τα ΜΜΕ, τον καιρό της διεθνοποίησης της τηλεόρασης, της δυναμικής ανάπτυξης της ιδιωτικής τηλεόρασης και της απομάκρυνσής της από τον κοινωνικό της ρόλο, όσο μακρινή κι αν φαίνεται, είναι κάτι παραπάνω από αναγκαία.

Κώστας Σφικτός

Μ. Μαρμαρινός, Κλ. Γρηγοριάδης, Άννα Κουρή, Ηρώ Κυριακάκη, στην παράσταση του Απλού Θεάτρου.

Η σκιά του Μαρτ που διάλεξε το Απλό θέατρο του Α. Αντύπα, αποτελεί μάλλον την αρτιότερη πραγμάτωση των ιδεών του Ντάγκερμαν για το θεατρικό λόγο. Ο Μαρτ σκοτώθηκε στην Αντίσταση ενός νικηφόρου πολέ-

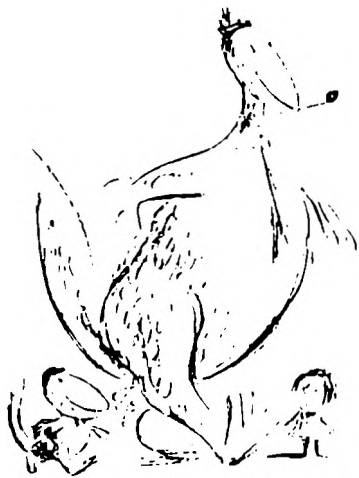
μου αφήνοντας κληρονομιά το γιγάντιο ίσχιο του εξιδανικευμένου ήρωα. Η μητέρα, υπερασπιστής της συμβατικής ηθικής τάξης και ο μικρότερος αδελφός, Γκάμπριελ, βιώνουν μια σαδομαζοχιστική σχέση εξάρτησης, θεατές σε έναν εχθρικό και άδικο κόσμο. Ο Γκάμπριελ διυλίζει το ά-λογο των ανθρώπινων σχέσεων και το αδύνατο της αγάπης, ενώ κατατρώνεται από το φόβο μέχρι την τελική κατάρρευση στην απόλυτη μοναξιά.

Στο λειτουργικό σκηνικό χώρο του Γ. Πάτσα με τη μουσική της Ε. Καραϊνδρού, η σκηνοθεσία του Α. Αντύπα και η ερμηνεία των ηθοποιών —Η. Κυριακάκη, Α. Κουρή, Κ. Γρηγοριάδης— με προεξάρχοντα τον εύθραυστο Γκάμπριελ που λειτουργεί ο Μ. Μαρμαρινός, επιτυγχάνουν —όπως θα έλεγε και ο ίδιος ο Ντάγκερμαν— «την υπέρβαση του θεατρικού λόγου». Αλλιώς, «...ο λόγος, αντί να επιβάλλει την παρουσία του και να τυραννεί το θέατρο με την τρομακτική του απαίτηση να είναι αυτός πάση θυσία ο δημιουργός της δραματικής έντασης, μεταμορφώνεται σε μια απλή συνιστώσα αρμονικά ενταγμένη στο σύνολο...».

Με την ευχή κάποιος από τους εκδότες μας να γοητευθεί από την παράσταση και το χαμηλόφωνο Σουηδό αυτόχειρα —η Μ. Μέλμπεργκ που απέδωσε στη γλώσσα μας το κείμενο, θα ήταν ένας δόκιμος μεταφραστής.

Μ. Θεοδοσοπούλου

Φαντασίωση: «αν
φантаζέσαι πως ο μικρός
δράκος σκοτώνει τον
μεγάλο» —αυτό και άλλα
«χρήσιμα»
πληροφορηθήκα

διαβάζοντας το βιβλίο της
Λουίζ Άρμστρονγκ Ο
Φρόντ για παιδιά (εκδ.
Γράμματα).

Χρήσιμος, δε λέω, ο
φροϋδισμός αλλά όταν
μπερδεύομαστε μπορούμε
θαυμάσια να
καταφεύγουμε σε θεωρίες
της συμπεριφοράς. Αυτή
τη μέθοδο φαίνεται να
ακολουθεί η Ενα
Janikonszky και μαζί της
ο εικονογράφος László
Réber στο έξυπνο
βιβλιαράκι τους Ν'
απαντάς ευγενικά, μικρό
μου! (εκδ. Τέσσερα).

Ψαρεύοντας σε θολά
νερά: Γκράχαμ Γκρην, Ο
καπετάνιος και ο εχθρός
(εκδ. Ψυχογιός), G.
Frazer, Ο χρυσός κλώνος
(εκδ. Εκάτη), Ζ. Αμυρζέ,
Το μέλι και το Κώνειο
(εκδ. Ράππα). Ο
επιμένων, φαρεύει!

Ωστε, λοιπόν, έχει
παντόφλες ο έρωτας; ή,
μήπως, κάτι άλλο, πιο
συνθετο, υπονοεί ο τίτλος
του αφηγήματος του
Αλέξανδρου
Αργυροκαστρίτη; Οι
παντόφλες του έρωτα
(Σύγχρονη Εποχή). Η
απορία μου δεν λύθηκε με
την ανάγνωση της
ιδιόρρυθμης
«κινηματογραφικής»
πλοκής του, που κρατά
κατι από το «χάος» των
επιδρών της δικτατορίας.

περί Υψους;

Η χαμηλή φωνή
Τα λυρικά μιας περασμένης εποχής στους
παλιούς ρυθμούς
μια προσωπική ανθολογία
του Μανόλη Αναγνωστάκη,
εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1990

Μια «προσωπική ανθολογία» δεν σηκώνει συ-
ζήτηση: την αποδέχεται και, αν ταιριάζει
στο γούστο σου (αφού το γούστο είναι η ι-
δρυτική συνθήκη της), απολαμβάνεις την ανάγνωσή
της. Θυμάσαι όμως (όποτε σε πειράσει ο δαίμων της
κριτικής) πως, εδώ και σαράντα χρόνια —«αλλά και
τώρα»—, η ανθολογία που κρατάς τυπωμένη στα
χέρια σου «δεν έπαυε να αποτελεί μια ιδιωτική υπό-
θεση... γνωστή σε ελάχιστους και μη εξαιρετέους φί-
λους, που αντάλλασσαν τη γνώμη τους» —και είναι
αγένεια, διαβάζοντας, να κρυφακούς.

Προσπάθησα να μην κρυφακούω λοιπόν, κι άκου-
σα μόνον τη χαμηλή, φιλική και σεμνή (το όνομά του
αναχωνεύεται στον υπότιτλο της Ανθολογίας ως α-
πλή ένδειξη) φωνή του Μανόλη Αναγνωστάκη
—ποιητή που εκτιμώ ιδιαίτερα— να επαναλαμβάνει
και να συνδυάζει ποιήματα χαμηλόφωνα (κι αυτά)
και συχνά λησμονημένα. Αγαπώ ιδιαίτερα τους ε-
λάσσονες, προπάντων (σας παρακαλώ να κρυφακού-
σετε προσεκτικά) τον Άγρα και ένα - δυο ποιήματα
του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου που δεν τα βρήκα στη
Χαμηλή Φωνή (αγαπώ ιδιαίτερα και τον Γρυπάρη,
αλλά δεν μου πέρασε ως σήμερα από το νου πως είναι
ελάσσων) και το τέχνασμα μου φάνηκε εξαιρετικά
ευφύες: Μετατρέποντας την τετριμμένη αξιολόγηση
σε προνόμιο (εκμυστηρευόμενος δηλαδή, με χαμη-
λή —κατ' ανάγκην— φωνή, σαν να μην γνώριζε
πως οποιαδήποτε «χαμηλή» φωνή προϋποθέτει μια
περί Υψους θεωρία), προστατεύοντας τα κείμενα
(χάρη στο εύρημα της «προσωπικής» ανθολογίας) α-

πό την εξ ορισμού εχθρική κριτική, μεταμφιέζοντας
ποιήματα πολύ πιο σύγχρονα από τα περισσότερα
σύγχρονα —και πολύ πιο καλά— σε «λυρικά μιας
περασμένης εποχής στους παλιούς ρυθμούς» (ποιός
θα είχε αντίρρηση για λίγο ταγκό;), ο ανθολόγος α-
ναπαλαιώνει φαινομενικά τα κυρίαρχα περί «παρω-
χημένων» ποιημάτων και «ελασσόνων» ποιητών ιδε-
ολογήματα.

Στην πραγματικότητα, τα καταλύει εφόσον τα
χρησιμοποιεί ακριβώς για να ανασύρει κείμενα που,
εξαιτίας των ιδεολογημάτων αυτών, συνηθίσαμε να
τα αγνοούμε. Κι η ανάγνωση ενός ποιήματος αποκα-
θιστά την αλήθεια (του), ως γνωστόν.

Το πρωταρχικό επίτευγμα δεν αποκλείει και δευ-
τερογενή οφέλη. Η Χαμηλή Φωνή μπορεί να ανα-
γνωσθεί και ως τυπική Ανθολογία —μόνο που τότε ο
αναγνώστης θα απελάμβανε εξ αρχής τα αγαθά της
περιώνυμης «δεύτερης ανάγνωσης»: δεν θα διάβαζε
δηλαδή τα ποιήματα «καθ' εαυτά», αλλά (ομιλούμε
σχηματικά) υπό το πρίσμα της πρώτης, ερήμην του,
ανάγνωσής τους, της οποίας η (οιαδήποτε) Ανθολο-
γία συνιστά το μοναδικό και απαράγραπτο ίχνος.
Διότι, ως (και πάλι) γνωστόν, οιαδήποτε Ανθολο-
γία προϋποθέτει —και καταρχήν επιβάλλει— μίαν
ανάγνωση των κειμένων που την συγκροτούν. Δεν
εννοούμε βέβαια πως ο ανθολόγος απλώς έχει διαβά-
σει προηγουμένως τα κείμενα που διαλέγει, αλλά
—αντιθέτως— ότι δεν υπάρχει Ανθολογία «προσω-
πική». Ωστε θα αδικούσαμε τον Μανόλη Αναγνω-
στάκη αν αντιμετωπίζαμε την «προσωπική» ανθολο-
γία του ως ευθείαν απόληξη της κριτικής που παλαιό-
τερα άσκησε π.χ. στην ανθολογία των Αυγέρη -
Παπαϊωάννου - Ρώτα - Σταύρου. Εκτός κι αν υπο-
πτευθούμε εδώ μίαν ακόμη εκδοχή του τεχνάσματος
που προανέφερα.

Άχαρο μου φαίνεται να απαριθμήσω και άλλα πι-
θανά δευτερογενή οφέλη. Αρχούμαι στο λαμπρό
δείγμα, που παραθέτει (μαζί με τις πολύτιμες συμ-
βουλές του) στην πρόσφατη κριτική του (Το Βήμα
της Κυριακής, 10.2.1991) ο κ. Γ.Π. Σαββίδης:
«Δεν γνωρίζω άλλη ανθολογία μας που να έχει πε-
ριλάβει το αναπάντεχα νεότερο σονέτο "Φάληρο"
του Μαβίλη (1911), όπου πρώτη φορά στην ποίησή
μας εμφανίζονται, ως μοντέρνα ουσιαστικά, οι λέξεις
"μπαρ" και "αυτοκίνητο". Λέξεις που μέχρι τώρα
θαρρούσα πως είχαν καθιερωθεί ποιητικά από τον
Καβάφη (1917) και τον Σεφέρη (1930). Και, συ-
νειρμικά, συλλογίστηκα πόσο σπουδαίο θα ήταν να
αποκτήσουμε μίαν εργασία που να δείχνει το πώς
λειτουργούν στο έργο των ποιητών μας τα σύγχρονα
μεταφορικά μέσα: ποδήλατα και τρένα, αεροπλάνα
και βαπόρια... (Όπως αντιλαμβάνεστε, η κατα-
σκευή του μετρώ προοιωνίζεται μια μικρή αναγέννη-
ση για την ποίησή μας).

Διόλου άχαρο όμως δεν είναι να ασχοληθούμε εν-
τάχει με ένα σχόλιο —«Ίσως όχι εντελώς περι-
τό...»— που προτάσσει στη Χαμηλή Φωνή ο κ. Αρ-
γυρίου (η παρουσία του αποτελεί το έσχατο τέχνα-

σμα). Ο οξυδερκής κριτικός αντελήφθη προφανώς το σβεικτικό τέχνασμα του ανθολόγου —και έσπευσε να συνεισφέρει. Έβαλε όμως στόχους υψηλότερους: αντί της ειρωνικής αντιστροφής των περί «ελασσόνων» ι-δεολογημάτων, ο κ. Αργυρίου επιχειρεί την πλήρη διακωμώδηση απασών των συναφών κοινοτοπιών. Επιλέγει προς τούτο ύφος «χαλαρό» (όπως αμέσως διέκρινε ο κ. Σαββίδης) και μέθοδο μακιαβελική: το απλό αναμάσημα. Πώς μπορούμε άλλωστε να απαλ-λαγούμε από κοινοτοπίες και μωρολογίες οχληρές, αν δεν τις καταστήσουμε αφόρητες δια της ακατα-παύστου επαναλήψεώς τους;

Δεν θ' απαριθμήσω τις κοινοτοπίες που χλευάζει ο κ. Αργυρίου, διότι θα έπρεπε να αντιγράψω το κείμε-νό του ολόκληρο. Αρκούμαι σε δυο παραδείγματα: Πενήντα περίπου χρόνια μετά το «*Nihil... minor in litteris*» του Τέλλου Άγρα (του οποίου ο στοχασμός, όπως προειδοποιεί ο κ. Αργυρίου, «διατηρεί ακόμα την αξία του», διότι οι κρίσεις του ποιητή «υπερέβαι-ναν τις προδιαγραφές της εποχής του»), ο σχολια-στής της Χαμηλής Φωνής γράφει: «Η ανθολογία του ακολουθεί... ανήκει σε μια ασυνήθιστη κατηγο-ρία. Έχει τη μεγαλύτερη δυνατή ομοιογένεια. Περι-λαμβάνει αποκλειστικά ελάσσονες ποιητές και μόνον με τα λυρικά τους ποιήματα». Και πού οδήγησε, κα-τά την γνώμη του κ. Αργυρίου, τον ανθολόγο αυτή η κριτική; «...Ο ανθολόγος αφαίρεσε τα λυρικά ποι-ήματα που ανήκαν στους μείζονες ποιητές». Σωστά. Στο τετράστιχο π.χ. του Παλαμά

Λυριακή. Παιδάκι. Τοῦ δασκάλου πάψη.
Λύκα τοῦ σπιτιοῦ. Ζωούλα στ' ἀκρογιαλί.
Ὡρα τήν προσμένω τή μεγάλη
Λυριακή. Γιά πάντα, λέω, θά μ' ἀναπάψη.

στο Ρόδον μοσκοβόλημα του ιδίου, που παραθέτει σχολιαστής, η φωνή ακούγεται στεντόρεια —διότι ήθε Έργο έχει τη δική του φωνή, μία, μοναδική και ονότονη απ' άκρου εις άκρον.

«Για παρεμφερείς λόγους», εξηγεί ο κ. Αργυρίου, παρέλειψε (ο ανθολόγος) τα λυρικά ποιήματα που αρχικά (πριν σοβαρευτούν, υποθέτω) είχαν γράψει οι ποιητές των οποίων το συνολικό έργο τους (υπο-λαμμίζω εγώ) ανήκει στη νεωτερική (υπογραμμί-ζει ο κ. Αργυρίου, φυσικά) ποίηση»: ο Σεφέρης, με-ταξύ άλλων. Κρίμα! Χάσαμε έτσι την ευκαιρία να αναδιαβάσουμε τους έξοχους στίχους: «μιά άγρα-στη άγάπη ξεγραμμένη / κι ένα στεγνό λαγήνι», «τοῦ άγέρα δάχτυλα στή χήτη / καί μίλια στήν κοι-λιά», «Δέν μπορῶ νά ζῶ / ὅλο μέ παγόνια / μήτε νά ταξιδεύω μερόνυχτα / μέσα στά μάτια τῆς γορ-φίνας», «μά ή ριγηλή φυγή / πάντα γυρίζει» κ.ά.

Στην περίπτωση του Καρυωτάκη βεβαίως, ο κα-ριέρας παραβιάστηκε. Φιλοξενούνται τα λυρικά του, ενώ «το μείζονος σημασίας σατιρικό έργο (του) προ-φανώς απουσιάζει». Έτσι στην παλιά, καλή θεωρία ο κ. Αργυρίου λέει πως τα *Ελεγεία και Σάτιρες* (1927) οδη-γούν στην καινοτόμο *Στροφή* (1930) —όπως άλλω-στε μαρτυρούν και οι χρονολογικές ενδείξεις— προ-βλεπεται τώρα νέα, βελτιωμένη, προϊόν μακροθυμίας

και στοχασμού: ο Καρυωτάκης προσγράφεται κατά το ήμισυ στους μείζονες, ώστε και εμείς να συμφιλιω-θούμε οριστικά με το μηδέν και το άπειρο της κριτι-κής σκέψης.

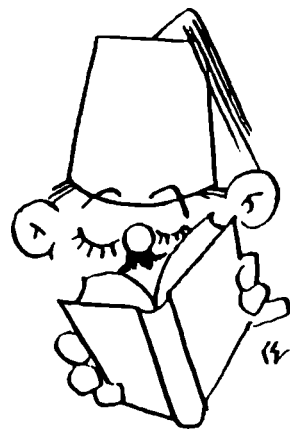
«Παίζοντας το ταμπουρίνο / σκιάζομαι μην καμπουρήνω», όπως λέει ένας νεωτερικός ελάσσων. Αλλά ο ευθυτενής κ. Αργυρίου διακρίνει και άλλες, πλέον ειδεχθείς κοινοτοπίες προς διακωμώδησιν. Υ-ποσχέθηκα να μην απαριθμήσω. Θα περιοριστώ στο αριστούργημα, στο πραγματικό εύρημα του Σχολίου του:

«Σήμερα» —γράφει— «σε τονικούς και ομοιοκα-τάληκτους στίχους γράφονται σχεδόν μόνο τα 'στι-χουργήματα' που προορίζονται να μελοποιηθούν. Αντίθετα οι καθαυτό ποιητές γράφουν τα ποιήματά τους στον λεγόμενο ελεύθερο στίχο». Είναι συγκινη-τικό! Ο κ. Αργυρίου, μείζων κριτικός, καθαυτό κρι-τικός (εφόσον πλέον δεν «γράφουμε και τα άρθρα μας όπως συνθέτουμε τα τραγούδια μας» η κριτική δεν μπορεί να μελοποιηθεί και ως εκ τούτου κριτικοί γιαλαντζή και ελάσσονες δεν υπάρχουν), ο κ. Αργυ-ρίου, προκειμένου να υπηρετήσει τη μέθοδό του με ά-κρα συνέπεια, αυτοδιακωμωδεύεται.

Αφού προσποιήθηκε πως, εκατόν πενήντα χρόνια μετά την Επισημείωσιν του Ανδρέα Κάλβου και τον μαρτυρημένο αγώνα του Σολωμού να καταργήσει τη συνίτηση, αγνοεί τα στοιχειώδη περί τεχνικής (δεν εννοώ τους κανόνες της), εξού και δηλώνει πως «η ποίηση των ελασσόνων ποιητών παραμένει αδιατά-ρακτη, μάλλον διότι στο πεδίο όπου αυτή αναπτύσσε-ται (στο πεδίο της ανθρωπίνης μοίρας και συμπερι-φοράς, για να το συνοψίσουμε) δεν έχουν επέλθει με-ταβολές»: αφού έκαμε πως δεν αντελήφθη καν τον χαρακτήρα της Χαμηλής Φωνής —ή πως καταλογί-ζει μεγαλομανία στον Μανόλη Αναγνωστάκη— και συμπεραίνει ότι «αρκετοί μαζί του μπορούν να ανα-γνωρίσουν στη δουλειά αυτή μια αντιπροσωπευτικό-τητα»: αφού υπεδύθη τον δια Θεόν σαλό («Έγραφα πολλά; Ή και ακόμη: προς τι όλα αυτά; Για να δια-πιστωθεί ότι η ανθολογία έχει τη λογική της; Τη στιγμή που θα μπορούσε και να μην την έχει: να ήταν απολύτως αυθαίρετη...») —ο κ. Αργυρίου δεν έμει-νε προφανώς ικανοποιημένος. Και κατέληξε στο μόνο εύλογο συμπέρασμα: πως οι κοινοί τόποι εξαντλούν-ται οριστικά μόνο αν, πέραν του ατελεύτητου μυρη-κασμού τους, τους προβάλουμε στο φόντο της απλής, καθαρής ανοησίας. Έμπασε έτσι, με αυτοθυσία υπο-δειγματική, από την πίσω πόρτα τη θεωρία και την κριτική που προτίμησε να εξώσει ο Μανόλης Ανα-γνωστάκης. Προς χάριν μας ασφαλώς: χωρίς το α-πολύτως απαραίτητο σχόλιό του, μόλις και θ' ακου-όταν η Χαμηλή Φωνή —κι ίσως θα εξακολουθούσα-με, οι άφρονες, να πιστεύουμε πως οι ποιητές ενδέχε-ται να είναι εξ ορισμού ελάσσονες, εφόσον (όπως ση-μείωνε ο Κοσμάς Πολίτης) «ο τεχνίτης... είναι δη-μιουργός ενός χαμηλού κόσμου, που πλάθει αγγέ-λους ενός κατώτερου ουρανού».

Γιώργος Κοροπούλης

Αχ! Ακόμη και ο χαρτοκόπτης μπορεί να αναστενάζει (είναι, βλέπετε, καπνιστής μανιωδής) όταν διαβάζει τα στιχάκια: *Μπράβο σ' αυτούς που λένε όχι στο ταγάρο. Βλάπτει σπκώτι και καρδιά και πνεύμονες. / Φέρνει μια ώρα αρχύτερα το Χάρο!* Αυτά και άλλα... πληκτικότερα αισθήματα —όπως «*Τι πλήξη γύρω, θεέ μου. Πλήττω / πλήττει, πλήττει. / Ακούγονται χαμουρητά παντού / και πλήττει ολόκληρο το σπίτι!*» —ενιωθα διαβάζοντας το *Love Story* στο Αγκίστρι του Ανδρέα Αγγελάκη (εκδ. Κέδρος, 1990). Μήπως μ' εγέρασαν προώρως τέτοιοι στίχοι;

ιβλίον μου, βιβλίον μου, δέκα φορές βιβλίον» (να 'σαι καλά Δαπόντε μου!). Και νά ένας ογκώδης τόμος: η *Συμβολή στην Ελληνική Τουρκολογία* (τ.Α, εκδ. Ηρόδοτος) του Παύλου Χιδιρογλου. Εντοπίζω εκείνο, κυρίως, το τμήμα της μελέτης του που αφορά στα οθωμανικά χειρόγραφα της Κύπρου. Για τη δεκαδική ταξινόμηση (*dewey*) εξειδικευμένη, όμως, στο ακανθώδες θέμα της *Ελληνικής Λογοτεχνίας* γράφει ο αξιόλογος βιβλιογράφος και επαγγελματίας βιβλιοθηκάριος Κυριάκος Ντελόπουλος. Ένα πολύ χρήσιμο βιβλίο, καθώς διατηρεί την ευελιξία του γενικού συστήματος και συγχρόνως μας προσφέρει ένα πρακτικό εργαλείο (εκδ. Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκάρων, 1990).

Διαβολιάδα: «στην αρχή μενουμε εκπλήκτοι από τις μεταμορφώσεις του Σκελεέρ· την εκπλήξη διαδεχεται γρήγορα η αμηχανία, για να παραχωρήσει κι αυτή τη θέση της σε ένα άγχος που διογκώνεται ολοένα και περισσότερο και που το τέλος του διηγήματος αντι να το κάνει να υποχωρήσει το επαυξάνει, γράφει ο Αλέξης Ζήρας στην εισαγωγή του ομώνυμου βιβλίου του Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ (εκδ. Πλεθρον, μετάφρ. Αλκής Πατσιούρας).

Ένας Γερμανός Φιλέλληνας και οι «Ανώδυνες παρατηρήσεις» του —κάτι δηλαδή σαν την δηλωσή μετάνοιας για τη φιλελληνική του δράση. Προκειται για τον Κάρολο Γουλιέλμο Ντανενμπεργκ. Η Βάνα Μυλωνά Μπουσέ μεταφράζει και σχολιάζει την περίπτωση του. (Εκδ. Βιβλιοπωλείο Διονυσίου Νότη Καραβία, Βιβλιοθήκη Ιστορικών Μελετών, 238).

Ζαφείρης, Χρίστος: *Θεσσαλονίκης τοπιογραφία* (εκδ. Παρατηρητής) —προσωπική η μαρτυρία και η επιλογή σκιαγράφησης τόπων, προσώπων και «συμβάντων», παρ' όλα αυτά ενδιαφέρουσα ως προς την ενδεικτικότητά της. Το βιβλίο συμπληρώνεται με τις φωτογραφίες του Γιώργου Πούπη και την εισαγωγή του Ντίνου Χριστιανόπουλου.

Η μεσαιά οχθη, του Ντίνου Δημόπουλου, (εκδ. Καστανιώτη) ένα ακόμη μυθιστόρημα που προέρχεται από θεατρικό συγγραφέα —όπως πολύ διεισδυτικά επεσήμανε ο Δημόσθενης Κούρτοβικ. Αλλά με την «πραγματικότητα», που κυριαρχεί όλο και πιο συμβατικά στον «αναπαλαιωμένο» ρεαλισμό του νεοελληνικού μυθιστορήματος, τι πρόκειται να γίνει;

ο χαρτοκόπτης

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

Μπρους Τσάτουιν
Στο μαύρο λόφο
μετ. Τερέζα Βεκιαρέλη
(εκδ. Χατζηνικολή)
Αθήνα 1990

Μπρους Τσάτουιν
Τα μονοπάτια των τραγουδιών
μετ. Σοφία Φιλέρη
(εκδ. Χατζηνικολή)
Αθήνα 1990

Πέντε βιβλία γραμμένα περίπου σε μια δεκαπενταετία, είναι το έργο που πρόλαβε να καταθέσει ο Άγγλος συγγραφέας Μ. Τσάτουιν. Ξεκίνησε σαν ταξιδιώτης μακρινών τόπων για να αποδειχθεί ιδιότυπος αφηγητής και μυθιστοριογράφος. Σε ηλικία 37 χρόνων, το 1977, δημοσιεύει το πρώτο του βιβλίο: *Στην Παταγωνία*. Μ' αυτό, σκιαγραφεί με λακωνικότητα αλλά και χιούμορ το οδοιπορικό του στη νότια άκρη της Αργεντινής μέχρι τη Γη του Πυρός. Ακολουθεί το πρότυπο των παλιών ταξιδιωτικών ιστοριών, με τον αφηγητή απρόσωπο να παρεμ-

βαίνει μόνο σαν αίσθηση και μνήμη.

Το δεύτερο βιβλίο του, το 1980, *Ο αντιβασιλέας της Ουίντα*, εξιστορεί το βίο και την πολιτεία ενός εμπόρου σκλάβων από τη Βραζιλία που, προς το τέλος της ζωής του, καταλήγει στη γαλλική αποικία της Δ. Αφρικής, τη Δαχομέη, τον 19ο αιώνα. Αρχική του πρόθεση ήταν και πάλι ένα ταξιδιωτικό βιβλίο, όμως κάποια τυχαία παρεξήγηση με τις αρχές του στερήσει τη δυνατότητα της επιτόπου έρευνας· έτσι «προέκυψε» η μυθοπλασία. Πρόκειται για μια σύντομη ιστορία σε άγριους τόπους, όπου περιγράφονται με κάθε λεπτομέρεια η καθημερινή ζωή, οι δεισιδαιμονίες και οι τελετές εξορκισμού.

Από τη Ν. Αμερική και την Αφρική το 1987, θα μεταφερθεί με *Τα μονοπάτια των τραγουδιών* στους ιθαγενείς της Κεντρικής Αυστραλίας. «Το τραγούδι είναι αυτό που κατονομάζει τη γη, την οποία και εξυμνεί», γράφει ο

Χάιντεγγερ, όπως σημειώνει ο Μ.Τ. που καθώς ταξιδεύει ανά τις ηπείρους διασταυρώνει τη λογοτεχνία με τη φιλοσοφία και την ανθρωπολογία· και όλα μαζί με τη μελαγχολική του διάθεση.

Στο μαύρο λόφο (1982), περιορίζεται σε ένα οικογενειακό αγρόκτημα κάπου στην Ουαλλία από όπου παρακολουθεί το χρόνο διάρκειας της ανθρώπινης ύπαρξης «αυτό το απειροελάχιστο διάστημα στην ιστορική του προοπτική». Όμως κι εδώ δεν εγκαταλείπει την αναζήτηση του παραδόξου που αυτή τη φορά το εντοπίζει στην υπερβατική, σχεδόν μυστηριακή, εξάρτηση των ηρώων, που συνυπάρχουν διδυμα, σαν ομοφυλόφιλο ζευγάρι.

Ψυχολόγος, ταξιδιώτης στα βάθη της ανθρώπινης ψυχής, δημοσιεύει το πέμπτο και τελευταίο του βιβλίο το 1988 (στην Πράγα, το 1967, ο αφηγητής συνομιλεί με έναν εβραίο συλλέκτη πορσελάνης Μάισεν). Σίγουρα το ταξίδι στον πλανήτη μας, τέλειωσε πρόωρα για τον Τσαρλς Μπρους Τσάτουιν.

Μάρη Θεοδοσοπούλου

ΟΤΑΝ ΤΑ ΠΑΝΤΑ

ΦΑΙΝΟΝΤΑΙ

ΠΙΘΑΝΑ

Ο Ελιάντε οφείλει την καλή του φήμη στις θρησκευολογικές του έρευνες: πολύτιμες εργασίες που άφησαν εποχή όχι μόνο στη Γαλλία, όπου έκανε τα πρώτα βήματα της επιστημονικής του καριέρας, αλλά και διεθνώς. Ωστόσο, ο Ρουμάνος στοχαστής είχε και μια πρωτογενώς δημιουργική πλευρά, η οποία παραμένει άγνωστη ως σήμερα. Στις ώρες της σχολής έγραφε διηγήματα με θέματα και, κυρίως, ατμόσφαιρα, που θυμίζουν, ή μάλλον ανανεώνουν την παράδοση της λογοτεχνίας του φανταστικού. Ο Ελιάντε επέμενε (βλ. και τον πρόλογο της ελληνικής έκδοσης) ότι τα κείμενά του βρίσκονται μακριά από τα γερμανικά ρομαντικά παραμύθια που ενέπνευσαν στη Μαίρη Σέλεϋ τον «Φρανκεστάιν», αποκλείοντας,

παράλληλα, ως πηγές επιρροής, τον Πόε ή τον Μπόρχες. Και δεν είχε, ομολογουμένως, καθόλου άδικο, αν κρίνουμε από τα τρία διηγήματα που φιλοξενούνται στον παρόντα τόμο. Το φανταστικό (το ονειρικό ή το υπερφυσικό συμβάν) είναι εν προκειμένω μόνον η αφορμή —έναν τεχνικός μηχανισμός που απλώς θέτει σε κίνηση την πλοκή. Από εκεί και ύστερα, οι ήρωες του συγγραφέα ακολουθούν το δικό τους δρόμο, ταξιδεύοντας σε μια χρονική διάσταση όπου τα πάντα γίνονται ή φαίνονται πιθανά και όπου επίσης η συνείδηση καθίσταται ικανή —μολονότι έντρομη στην αρχή— να διακρίνει μορφές και να αποκτήσει εμπειρίες που μοιάζουν αδιανόητες στην καθημερινή ζωή: ο δάσκαλος του πιάνου μετά την επίσκεψή του σε διαβόητο πορνείο του Βουκουρε-

στίου επιστρέφει σε μια πόλη όπου οι φίλοι και η γυναίκα του έχουν πεθάνει (στις «Τσιγγάνες»), οι οιωνοσκοπίες κάποιου παράξενου μάντη ρίχνουν το νεαρό θύμα του σε έναν κόσμο παράλογων αντικατοπτρισμών («Πετρομάντης»), ενώ ο ανήμπορος γίγαντας του τελευταίου διηγήματος («Μακράνθρωπος») χάνεται στο φως της σελήνης υπό τα όμματα των τρομοκρατημένων ξυλοκόπων της ρουμάνικης εξοχής.

Το αφύσικο ή το απίστευτο ανοίγουν μια δίοδο στην εσωτερική σφαίρα και οι πρωταγωνιστές του Ελιάντε μεταβάλλονται σε σημεία μιας διαδρομής προς την πλάνη και τη φαντασίωση. Από μια ορισμένη άποψη, άλλωστε, αυτό δεν είναι ολόκληρη η λογοτεχνία;

Βαγγέλης Χατζηβασιλείου

Μίρτσα Ελιάντε
Τρία διηγήματα
Μετάφρ. από τα ρουμανικά:
Μαρία Χυμού -Μαρινέσκου
Επιμέλ.: Βίκτωρ Ιβάνοβιτς
(εκδ. «Γαβριηλίδης»)
Αθήνα 1989

ΤΟ ΣΚΟΥΝΤ

**Διπλό πύραυλο
εδάφους - εδάφους
εξαπέλυσε ο Άρης
Κωνσταντινίδης,
κυκλοφορώντας ένα
βιβλίο, με το οποίο
ηττά την ματαιώση
της κατασκευής του
μουσείου της
Ακρόπολης. Πρόκειται
για ουσιαστική
κριτική, ή παίζουμε
λι την κολοκυθιά;**

Ο ΔΗΜΙΟΣ ΠΥΡΑΥΛΟΣ ε-
δους - εδάφους που εξαπέλυ-
πρόσφατα ο Άρης Κων-
στινίδης, με τίτλο *Η Αθλία
καιρότητα. Η Χρυσή Ο-
πιάδα - το Μουσείο της Α-
πολής* («Άγρα», Γενάρης
1), όπως ο ίδιος γράφει,
ακτριζείται από πολεμικό
ος. Δικαίωμά του, όπως και
ενός που θέλει να βγει στην
στρα και να εκφράσει τη
μη του πάνω στα κοινά.

Ο ερώτημα είναι τι εξυπη-
ρί κάτι τέτοιο. Εδώ χρειάζε-
να ξεχωρίσουμε τους στρα-
χούς στόχους των δυο βλη-
ων. Για την Ολυμπιάδα, το
έχει (ευτυχώς) λήξει, ενώ
την άλλη μεριά δεν έχει
ια να αναμασάμε τις τότε
ηματολογίες. Άλλο αν
ν καινούρια στοιχεία στο
—εκεί αλλάζει το πράγμα.
το νέο Μουσείο Ακρόπο-
αντίθετα, το θέμα είναι
ον. Είναι γνωστοί σε όλους
φορείς» που επιμένουν στην
κίωση του έργου, είναι
στές οι δυσκολίες που έχει
αντιμετωπίσει η πολιτεία
δε μιλάμε για συγκεκριμέ-
υβέρνηση ή για τη «χρεω-
α»). Άρα το θέμα θέλει
τοχή και υπευθυνότητα, όχι
ίξεις.

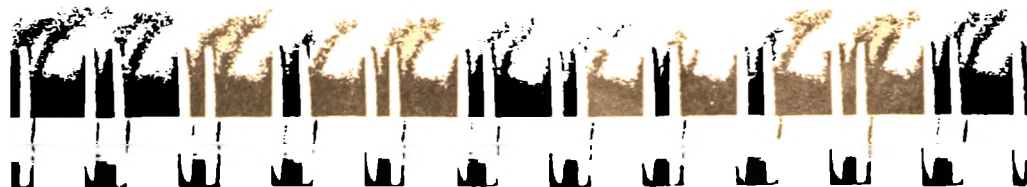
ανείς δεν είπε ποτέ ότι όλα
σαν ομαλά στις μακρόσυρ-
διαπραγματεύσεις μέσα
περίφημη «επιτροπή» ορ-
ωσης του διαγωνισμού, για
επιλογή του «οικοπέδου»
για την διατύπωση του προ-

γράμματος. Δεν νομίζω πως
μπορεί κανείς να περηφανεύεται
για εκείνες τις διαδικασίες. Τι
«πολώθηκε» και γιατί, είναι
μια άλλη ιστορία. Το να τα
φορτώνουμε όλα σε ένα ή περισ-
σότερα πρόσωπα παραδέχομαι
ότι είναι βολικό, αλλά όχι και
χρήσιμο. Το πρόβλημα είναι τι
κάνουμε τώρα, με δεδομένο το
αποτέλεσμα.

Ένας τρόπος μας υποδεικνύ-
εται μέσα από το κείμενο του
Α. Κωνσταντινίδη. Δεν είναι ό-
μως ο μόνος —και ευτυχώς, θα
έλεγα. Γιατί αν το ζητούμενο
είναι πράγματι ένα μουσείο για
τα γλυπτά της Ακρόπολης, τό-
τε ας μου επιτραπεί να αμφι-
σβητήσω τη σκοπιμότητα μιας
τέτοιας εκ των υστέρων επιθε-
σης προς κάθε κατεύθυνση. Υ-
πογραμμίζω το «εκ των υστέ-
ρων», μια και τα συστατικά του
διαγωνισμού, δηλαδή οι προ-
διαγραφές του, ήταν ήδη γνω-
στές πριν καν τραβηχτεί η πρώ-
τη μολυβιά γι' αυτόν. Ξέρουμε
πως υπήρξαν εναλλακτικές προ-
τάσεις, ακόμα και σπουδαστών
που φιλότιμα πάλεψαν για τις ι-
δέες τους, οι οποίες όμως α-
γνοήθηκαν. (Μπορώ επίσης να
διαβεβαιώσω όσους θέλουν πως
οι σπουδαστικές προτάσεις ταυ-
τιζόνταν με την προσωπική
πρόταση που κάνει σήμερα ο Α.
Κωνσταντινίδης). Ξέρουμε επι-
σης πως η επιτροπή κρίσης του
διαγωνισμού έκανε τη δουλειά
της όπως συνήθως: δεν μπορού-
σε να κάνει θαύματα. Και αν έ-
γιναν εκεί τυχόν «συμβιβασ-
μοί» ή «συνδιαλλαγές», βρείτε
μου παρακαλώ ένα σημαντικό
διαγωνισμό, «εθνικό» ή «διε-
θνή», όπου να μην έγινε κάτι
τέτοιο!

Για να το πούμε αλλιώς: με
δεδομένα τα υλικά μαγειρικής
δεν θα μπορούσε να ετοιμαστεί
διαφορετικό φαγητό. Η απόδει-
ξη για όσους δυσπιστούν, ας εί-
ναι η έκθεση των συμμετοχών
τον επόμενο μήνα στην Πινακο-
θήκη. Εκεί ας έρθουν όσοι θέ-
λουν και ας προτείνουν, παίζον-
τας την κολοκυθιά, αν «άξιζε»
η Α πρόταση περισσότερο από
τη Β κτλ. Αλλά πιστεύω πως
δεν είναι πια εκεί το θέμα και
είναι κρίμα να ανακυκλώνεται η
συζήτηση με τέτοιο άγονο τρό-
πο.

**Πάτριος (ή, αλλιώς,
Δημήτρης Φιλιππίδης)**

Σημειωματάριο

ΜΟΥΣΙΚΗ

Χαράς Ευαγγέλια
για τους χεβυ-μεταλάδες:
Την Τετάρτη και Πέμπτη
(27/28 Φεβρουαρίου), θα
δώσουν δυο συναυλίες στο
«Ρόδον» οι Αμερικανοί *An-
nihilator*. Σκληροί και ταυ-
τόχρονα μελωδικοί, αποτε-
λούν ένα από τα ανερχόμε-
να γκρουπ του είδους.

Οι *Stranglers*, ένα α-
πό τα πιο αξιολογα ροκ αγ-
γλικά συγκροτήματα έρ-
χονται για δυο συναυλίες
στο «Ρόδον». Το φημισμένο

κουιντέτο θα παρουσιάσει ε-
πί σκηνής την μακρόχρονη
μουσική ιστορία του, σήμε-
ρα Παρασκευή και αύριο
Σάββατο (22 και 23/2).

Ο Δημήτρης Σγού-
ρος συμπράττει με τη δα-
σκάλα του Μαρία Χαιρο-
γιώργου - Σιγάρα που μαζί
με την Κρατική Ορχήστρα
Αθηνών, δίνουν τη Δευτέρα
25 Φεβρουαρίου ένα κονσέρ-
το για δυο πιάνο, ερμηνεύ-
οντας έργα Μπετόβεν και
Βασιλειάδη.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Ελαιώνας '91 - Το
άλλο πρόσωπο της
Αθήνας»: Έτσι ονομάζεται
η έκθεση φωτογραφίας, που
πραγματοποιεί από τις
19.2. έως και τις 23.2.1991,
στο Σπίτι της Κύπρου η Ε-
ναλλακτική Κοινότητα
«Παρέμβαση», ως συνέχεια
της παρέμβασής της στην
περιοχή του Ελαιώνα. Η
έκθεση είναι το αποτέλεσμα
μιας προσπάθειας των με-
λών της Ε.Κ. «Παρέμβα-
ση» που εκπαιδεύτηκαν
στην τέχνη της φωτογρα-
φίας, για να παρουσιάσουν
τον Ελαιώνα του '91 ως «το
άλλο πρόσωπο της
Αθήνας».

Μια εγκατάσταση
από γήινα ειδώλια, με θέμα

Χαρακτηριστική φωτογραφία
από την έκθεση στον Ελαιώνα.

τη μυθική κατάβαση στα
σπλάχνα της γης επεκτεί-
νεται σε ολόκληρο τον κό-
σμο με τη συμμετοχή καλ-
λιτεχνών από όλο τον πλα-
νήτη. Η ιδέα είναι της Πο-
λυξένης Κάσδα και παρου-
σιάζεται στο Πνευματικό
Κέντρο του Δήμου Αθη-
ναίων, μέχρι τις 28 Φε-
βρουαρίου.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Στο παρελθόν του
πολιτικού κινηματογράφου
ανατρέχει η Πανελλήνια
Ένωση Κριτικών για να ε-
ξιχνιάσει το αβέβαιο μέλ-
λον του είδους. Στον κινη-
ματογράφο Παλλάς, ως την
Κυριακή, θα διαρκέσει το
σχετικό αφιέρωμα. Μπο-
ρείτε να δείτε, μεταξύ άλ-
λων, και τις ταινίες: «Ο Γ'
Παγκόσμιος Πόλεμος άρχι-
σε» του Κρις Μαρκέρ (αύ-
ριο, 7 μ.μ.), σπάνια πολεμι-
κά επίκαιρα (επίσης αύριο,
11 μ.μ.), ενώ την Κυριακή

θα προβληθούν οι «Μέρες
του '36» του Θόδωρου Αγγε-
λόπουλου (7 μ.μ.).

Συνεχίζεται με ι-
διαίτερο ενδιαφέρον, για
την πορεία του ευρωπαϊκού
κινηματογράφου, το Φεστι-
βαλ Βερολίνου. Ως γνω-
στόν, υπάρχει και ελληνική
συμμετοχή στο Φεστιβάλ:
θα προβληθεί και η ταινία
του Παντελή
Βούλγαρη «Ποιήσεις μέρες
του Αυγούστου».

Η αδιαφορία των κυβερνητικών ιθυνόντων για την πολιτιστική μας κληρονομιά μας γεμίζει ανησυχία. Όχι μπουξ, μπουξ (!), κ. Παλαιοκρασά, όχι γκλας (αλήθεια, γιατί όχι και πέντιγκς;), αλλά πλήρης και ακριβής κατάλογος με ένα - ένα όλα τα αποσταλέντα στον Γλύξμπουργκ «αντικείμενα της οικοσκευής» του. Βολανάκης, Λύτρας, Γουναρόπουλος, Βασιλείου, Ροίλος, Τσαρούχης, δεκάδες άλλοι... πένιτερς με σημαντικά έργα τους είναι πιθανόν να ταξίδεψαν στο Λονδίνο —και θα ήταν ιδιαίτερα άσχημο για όλους μας, κ. Τζαννετάκη, να τα δούμε αύριο— μεθαύριο να «σκοτώνονται» στα... Σόθμπιζ...

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ. Έσπευσαν λοιπόν οι αρμόδιοι του ΥΠΠΟ με την ευκαιρία των εγκαινίων των δύο αιθουσών να πουν ότι η έκθεση «Σώμα και πνεύμα» ήταν αυτή που κυριολεκτικά διέλυσε τους χώρους της Πινακοθήκης. Μοιράστηκαν ακόμα και φωτογραφίες οι οποίες αποδείκνυαν την «κατάσταση διάλυσης» που άφησε πίσω του το ξήλωμα της έκθεσης. Μα το ίδιο συμβαίνει σε όλα τα μουσεία του κόσμου όταν αποσύρεται μια έκθεση. Ασχέτως αν η Εθνική Πινακοθήκη δεν είχε τη δυνατότητα να επανορθώσει, να ξαναστήσει τα πανώ, να προχωρήσει σε βελτιωτικές εργασίες. Σε αυτό βέβαια δεν φταίνε οι οργανωτές.

Όταν μάλιστα η συγκεκριμένη έκθεση χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον, σε αυτήν στηρίχθηκε η διεκδίκηση των Ολυμπιακών Αγώνων, υποστηρίχθηκε τόσο από την οικουμενική όσο και από την μετέπειτα κυβέρνηση.

Και τώρα που όλα αυτά είναι παρελθόν, ήρθε ο καιρός να την υπονομεύσουμε, να πούμε ότι συνέβαλε στο βανδαλισμό της Πινακοθήκης. Έως τότε αλήθεια σε αυτόν τον τόπο η μια κυβέρνηση θα υπονομεύει το έργο της προηγούμενης, χωρίς κριτήρια, απλά και μόνο για πολιτική σπέκουλα;

ΧΟΡΗΓΟΙ... ΕΛΑ-

ΧΙΣΤΟΙ. Θυμάστε με πόσες παράτες κατατέθηκε και ψηφίστηκε εν τάχει το νομοσχέδιο περί χορηγίας; Πιθανόν να μη γνωρίζετε, βέβαια, ότι για να χρισθεί κάποιος χορηγός έπρεπε να καταθέσει ένα ντοσιέ, όπου θα περιλαμβάνονταν όλα τα στοιχεία που τον

Πινακοθήκης ημαρτημένα...

Τα εγκαινία ήταν κοινότυπα, ταυτόχρονα όμως και απαστράπτοντα. Η παρουσία του πρωθυπουργού Κ. Μητσοτάκη μετά της συζύγου του, εκρίθη αναγκαία. Οι δύο αίθουσες της Εθνικής Πινακοθήκης που ανακαινίστηκαν και πήραν το όνομα «Κιβωτός της Τέχνης» —ό,τι γίνεται σε κάθε μουσείο απανταχού στον κόσμο που σέβεται τον εαυτό του και δημιουργεί κάποιες καινούριες μόνιμες αίθουσες— αποτέλεσαν αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης και κοσμικής παράτας εν καιρώ λιτότητας! Έγιναν βέβαια και οι απαραίτητες εξαγγελίες, οι οποίες σε άλλες περιπτώσεις αποστέλλονται με δελτίου Τύπου, αφού μάλιστα έχουν ήδη ξαναγίνει. Ωστόσο, αυτή τη φορά αποφασίστηκε να αποτελέσει πρώτο θέμα, το οποίο για να τονισθεί έχριζε της παρουσίας υπουργών και πρωθυπουργού!

Πέρα από όλα αυτά όμως, εκείνο που έχει σημασία είναι αυτές καθ' εαυτές οι αίθουσες. Ο απλός επισκέπτης λοιπόν, αυτό που θα δει με την πρώτη ματιά είναι, ότι, το 1/3 των εκθεσιακών χώρων της Πινακοθήκης που αφιερώνονται στην ελληνική ζωγραφική, το καταλαμβάνει ο Χατζηκυριάκος - Γκίκας. Δεν έχουμε αντίρρηση πως πρόκειται για έναν από τους καλύτερους ζωγράφους μας, αλλά πως παραγκωνίστηκαν έτσι η Επτανησιακή Σχολή, η Αθηναϊκή, η περιφημη Σχολή του Μονάχου, ζωγράφοι όπως ο Λύτρας, ο Βολανάκης, ο Ροίλος, ο Ιακωβίδης —με άλλα λόγια όλη η ελληνική κλασική ζωγραφική;

Τα έργα όλων αυτών στριμώχθηκαν σε μια και μοναδική αίθουσα, για να διατεθεί η άλλη στον Χατζηκυριάκο - Γκίκα: Τι κρύβεται αλήθεια πίσω από αυτήν την παραγκώνιση - παραχώρηση;

αφορούσαν, καθώς και οι οικονομικές δυνατότητές του να «σπονσοράρει» μια εκδήλωση. Ωστόσο, ο νόμος ήταν ατελής όπως είχε επισημανθεί, αλλά η κυβέρνηση επέμενε. Τα νεότερα; Τα ντοσιέ που κατατέθηκαν ήταν ελάχιστα, και εν καιρώ λιτότητας έπεσε πανικός.

Έτσι, πολύ σύντομα, αναθεωρείται ο νόμος —το ανακοίνωσε η κ. Ψαρούδα - Μπενάκη— οι φοροαπαλλαγές θα προεκταθούν τόσο στην κάλυψη θεατρικών παραστάσεων όσο και στην αγορά εικαστικών έργων. Εντός των ημερών, μάλιστα, θα μάθουμε περισσότερες λεπτομέρειες... Όποιος δεν έχει μυαλό, ξέρι να τρέχει —εκ των υστέρων.

ΑΝΤΕ. ΓΕΙΑ!... Αναβαθμίστηκαν τα κρατικά βραβεία του κινηματογράφου —αφού κύριο μέλημα της σημερι-

νης πολιτιστικής ηγεσίας είναι η παραγωγή ταινιών «πλατιά» καταννητών

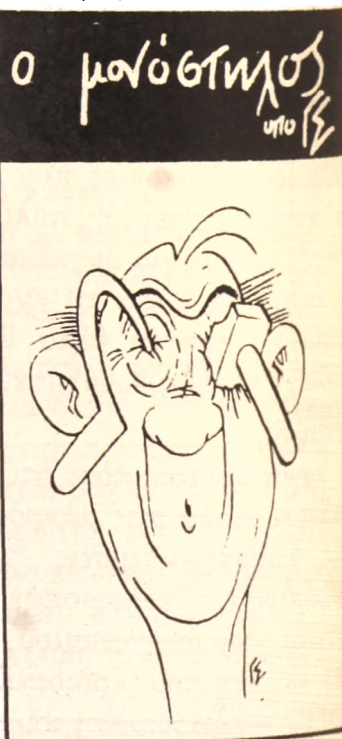
Αναβαθμίστηκαν τα βραβεία, αλλά δεν αναβαπτίστηκαν ούτε το τμήμα κινηματογραφίας του ΥΠΠΟ ούτε το Κέντρο Κινηματογράφου στα νάματα της αξιοπιστίας. Και πώς να γίνει, άλλωστε, όταν νονοί στην κολυμβήθρα αυτής της αναβάθμισης είναι ο Βαγγέλης Βουλγαρίδης (φιλάρεσκος ζεν πρεμιέ, το πάλαι ποτέ, που το χαμόγελό του σκότωνε, εργότερα, από τηλοφίας, μέσω του δαλιανιδίου Λούνα Παρκ), και ο Ηλίας Κακλαμάνης επιθωρησιογράφος της κατωτάτης υποστάθμης;

Αν συνυπολογίσουμε στους «νονούς» της νέας κατεύθυνσης του κρατικού κινηματογράφου μας τον Ερρίκο Ανδρέου, πρόεδρο στο ΕΚΚ, που ακόμα συμπεριφέρεται σα να μην έχει καταλάβει τι συμβαίνει και

τον σύμβουλο του υπουργείου για τα κινηματογραφικά θέματα Αντώνη Γεωργιάδη που έχει να πατήσει το πόδι του στο γραφείο του κάτι μήνες, καταλαβαίνετε περί ποιας αναβάπτισης πρόκειται.

Μένει ένα ερώτημα: Γιατί ο κ. σύμβουλος δεν πάει στο γραφείο του; Μα, έχει ζητήσει από τον κ. Τζαννετάκη —και την έχει πάρει— άδεια, για να σκηνοθετήσει σήριαλ για την τηλεόραση!

Κι ύστερα αναρωτιόμαστε, τι έχουν τα έρμα και φοφάνε.

ΑΓΓΕΛΙΑ

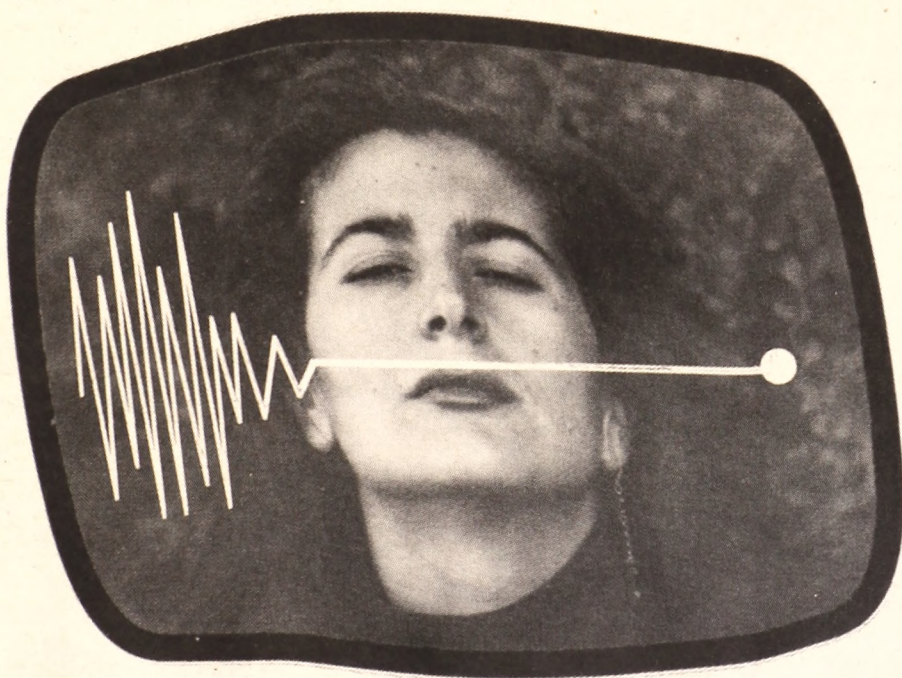
ΠΕΝΤΕ λεπτά από την ΟΜΟΝΟΙΑ —οικόπεδα στον Ελαιώνα. Πληροφορίες κ. Μάνος τηλ. 64.33.864

MARIA POLENAKI

MARIA POLENAKI

ΜΗ... ΕΙΜΑΙ ΑΚΟΜΑ ΖΩΝΤΑΝΗ

μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΜΗ... ΕΙΜΑΙ ΑΚΟΜΑ ΖΩΝΤΑΝΗ

Με φόντο την Ελλάδα λίγο μετά το 2000, και με προφητείες για τις πολεμικές, πολιτικές, κοινωνικές και ηλεκτρονικές εξελίξεις, καθώς και για την αναμενόμενη «Συντέλεια», η Μαρία Πολενάκη συνθέτει ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα με κύριο άξονα τα εγκλήματα που συνοδεύουν το νέο εφιάλτη της εποχής, την περίφημη «δωρεά σώματος». Κάθε ομοιότητα του βιβλίου με την πραγματικότητα μπορεί και να μην είναι απλή σύμπτωση!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

...ΤΟ ΑΚΟΥΣΑ
ΣΤΟΝ SKY!

BRIDG AITHENS

ΕΝΗΜΕΡΩΘΕΙΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ*

Στο ραδιόφωνό σας θα βρείτε μέρα-νύχτα τους λόγους που έφεραν τον SKY 100,4 στην πρώτη θέση ακροαματικότητας.

ο καθαρός ήχος